

COLUMBIA LIBRARIES OFFSITE

1002430215

Vitézvári Báró **Simonyi József** magyar
lovass regement híres ezredes kapitányának
példás élete leírása *Nagy Pál* által, *arcz-
képpel*. Pest, 1818. 8-r. fvsz. kts

15.—

*Santos A. } 1900 évi 6. sz. jegyzéke
pesti antikváris
beszám.*

THE LIBRARIES
COLUMBIA UNIVERSITY

GENERAL LIBRARY

184 Juni 1821.

VITÉZVÁRI BÁRÓ SIMONYI JÓSEF,

*Herczeg Hatziai Homburg Magyar Lovas Regem
ment Ezredes Kapitányja.*

VITÉZVÁRI
BÁRÓ
SIMONYI JÓSEF

HERCZEG HESSEN HOMBURG MAGYAR
LOVAS REGEMENT' HÍRES EZREDES KAPI-
TÁNNYÁNAK PÉLDÁS ÉLETE LEÍRÁSA

MELLYET

NEMZETI ÖRÖMBÜL

KÉSZÍTETT ÉS KIADOTT

NAGY PÁL,

A' NAGY VÁRADÍ KIRÁLYI, TUDOMÁNYOK' ACA-
DEMIÁJÁBAN A' KÖZÖNSEGES, ÉS MAGYAR
ORSZÁG HISTÓRIÁJÁNAK RÉNSZERÉNT
VALÓ PROFESSORA.

PESTEN,

TRATTNER JÁNOS TAMÁS BÉTŰIVEL. 1849.

DB

933.3

.55

N3

„Sirjokba döltek sok jeles emberek .

Neveikkel egygyütt : mert csak azok , kiket

„Meg tisztelt a' Virtust imádó

Múzsza' dicső szava , nem halandók

Virág.

552047 JAN 14 1971 F

TEKINTETES NEMES
ZABOLCH VÁRMEGYE
FÉNYES
KÖZÖNSÉGÉNEK,
ÉS
MÉLTÓSÁGOS
NAGY-KÁLLÓI
KÁLLAY MIKLÓS
ÚRNAK,
CSÁSZÁRI KIRÁLYI KAMARÁS
ÉS TANÁCSÓSNAK,
TEKINTETES ZABOLCHI MEGYE
SZERETETT AL-ISPÁNNYÁNAK,
KÖZÖNSÉGESEN,
MINT
A TUDOMÁNYOK VALÓSÁGOS ELŐMOZDÍTÓINAK,
VITÉZEK
ATTYÁINAK, BARÁTAINAK S HÖVETŐINEK.

Tekintetes Közönség !

és

Méltóságos Királyi Kamarás

Tanácsos, 's Al-Ispány Úr!

Ha a Tekéntetes Közönségnek,
és Méltóságodnak olly kedves,
mint nékem a Zabolchi Megye; azon-
nal édes megelegedéssel hallja Nemes
Hazánknek ezen öröms szózattját:
kilencz száz esztendeje immár múlik,
hogy Hazánk'eredetekor Szittyai ös-
seink közül Hires Zabolch Vezér a'
Nyírség' dicső Mezején harczolván,
háború, had, és Vitézség által e Bol-
dog Megye Hódítójának, 's vérrel ke-

reset szerzőjének; Ti Mindent boldogítani akaró Fényes Rendek, nem csak igaz Fajzattyai, de Nevének is méltó Örökössei Vagytok! mert hamvba borúlt Össeitek' Vitéz példája szerint minden időszakaszokba nem csak megmutattátok Árpád' dicső véréből eredett Jó Királyainkért, 's Arany szabadsággal fénylő Kedves Hazánkért győzedelmes hív bátor Lelketeiket; de Atyai véretekűl lelkesített Kedves Maradékaitoknak is boldogságára, dicsőségére, 's Vitézségére célzó intézetetek által, vér bűzogna hadgyátok a' vitézség' tanulását és okoskodását, hogy őket is hasonló Borostyánra méltassatok. — Élt tehát eleitől óta e' Hires Zabolchi Megyében az őstől örökségbe hagyatott

bátor Lélek, hiv sziv, és vér áldozat
 tot nem kiméllő Hazafiság! Él ma is
 dicső fényes számos ágok között töb-
 bekben! Él e' hires Megyének szere-
 tett mostani Méltó Al-Ispánnyába
 Méltóságos Nagy-Kállói Kállay Mi-
 klós Császári Királyi Valóságos Ka-
 marás és Tanácsos Úrba! Kinek azon
 Szittyából ki jött Magyarok' Ubúl Ve-
 zérétül való nyilvánosságos eredete;
 Össeinek nyert fényes Hivatalai; Ha-
 zánknek századonként volt fő Vezé-
 rei; 's Zászlós Urai; Hires Nemzetün-
 ket mindenkor úgy ékesítették, mint
 Eldötteinek Méltó Maradvánnya,
 most Méltóságod dicsőit! melly
 halhatatlan Erdemekre nézve: már
 Boldog Emlékezetű Felséges Maria
 Theresia Udvari Kamarásnak; az

után halmozott Virtussaidért, a mostani szerencsésen Uralkodó Ferencz Nagy Királyunk önnön indulatból Királyi Tanácsosnak nevezni Kegyelmesen méltóztatott. Melly Királyi Kegyelmelek felett, Hires Zabotchi Megyének Rendei, Elmebéli Nagytehetségedet; tudva lévő Isméreteidet, és Tapasztalásaidat hasznára fordítani ohajtván; már szinte tizenhat esztendeje hogy szeretett Al-Iszpannyát Benne d tiszteli. Azonban, e fényes Meltóságok mellet, hogy ereidbe most is azon vér buzog, melly Atyáidat hajdan lelkesítette; azt dicsőséggel megmutattad, midőn 1809-ben a Hazájáért harczoló Magyar Nemesség fegyverben öltözwén, azokból nem csak egy egész Lovas Ezre-

det, de mind a' három élő, 's Nagy Reménységű Christóf — Imre — és Albert Magyar szívű kedves Fiaidat is vérekbe teremtett Vitézségek kimutatására, Temint Óbester, a' dühösen véd. falainkon betörő Franczia ellenség eleibe dicsőséggel vezetvén; Királyunkért, és Hazánkért élni vagy halni tanítottad; honnét bátor Lelkű Christóf Fiadat, már az ellenségtől nyert hat dicső sebjei miatt nem lovagolhatván, vérrel szerzett javaidba vissza eresztéd. — Boldog Egek! ha minden Magyar, Illy Vitéz Atyának igaz fajzattya volna; bizonyára akkor Nemes Földünkön Márs mord dühe semmit sem törne! — Ha tehát a' Zabolchi Megye Fényes Községének hajdani emlékezete

így lángoltattya most is bajnoki szí-
 veit; kiki e' Megye' egybe gyült
 Rendeit mint annyi vitézek' Attyait
 szemlélvén; Hazafiúi bizodalommal
 én is egyedül csak Dicsőségtek, 's Nagy
 Hiretek örökös csillogásáért édes ér-
 zésű örömet Méltó Tisztelettel
 Előtökben imigy terjesztem: Tekin-
 tetes Zabolchi Közönség e' Hi-
 res Megyének Kegyelmes Attyai, és
 Méltóságos, Kamarás Taná-
 csos, Al-Ispány Úr! Hallyátok
 meg Kegyelmesen, az én minden te-
 hetségemből Hazánk' Boldogságára
 törekedő indulatomat! Maszentelem,
 és teszem ezen Tikintetes Vitézkedő
 Megyének diszes oltárára, ama
 Boldog Anyja szüleményének, Vitéz-
 vári Bárá Simonyi Josefnek,

Herczeg Hessen Homburg Magyar Lovas Regiment Ezredes Kapitányának, mint e Fényes Megye szült Fiának általam kiadott példás élete leírását: Ki Hazánk Boldogságára Érdemes éltét annyi véres áldozatokkal felajánlva nem csak Megyéjét; de Nemes Nemzetét is annyira dicsőítette, hogy Annak látására büszke tekintetet vett minden Katona oldalán függő Kardgyára, midőn vissza emlékezik Báró Simonyi ékes Virtussára, Melly halhatatlan Érdemekért, élni fog Báró Simonyi Élni fog Méltóságos Kállay Élni fog e Nagy Lelkű Hazafiakkal ékeskedő Megye Vitéz, ségének Lelke, Neve, Tette Onokáinknak szívébe mindenkor, s minden igaz Magyar példásan fogja meg-

**ismérni és követni Dicső Tetteteiket,
Mellyeket midőn tellyes fénybe len-
ni tisztelnék, szorgalmas tehetsége-
met Hazafisággal áldozva vagyok.**

**A' Tekintetes Közönségnek
és Méltóságodnak,**

alázatos szolgálja

N A G Y P Á L,

**a' Váradi K. Academiában a' kö-
zönséges és Magyar Ország Histo-
riájának Rendes Professora.**

EPIGRAMMA
IN LIBRUM,
DE HEROE
ILLUSTRISSIMO DOMINO
L. B. JOSEPHO SIMONYI
DE VITÉZVÁR
COLONELLO HVNGARO, PER S. D. PAULUM
NAGY RECENTER SCRIPTUM.

SI MONI-tam tanto spectes HFROE juvenam
SimonidEN docto Paulus in ore refert. (*)

Magyar Felirat —

SIMONYI több van bár, Kire nézne csak egy de VI-
TÉZVÁR:

Mellyet is irtt Nagy Páll, tudmeg, örökre ez
áll —

d a n l á:

Peretsényi Nagy László m. p.
T. Ns. Arad Vármegye Szolgabirája.

(*) Simonides fuit celebris, et facundus Graecus Poe-
ta — allusio ad operis auctorem!

Ezen Munkámnak Újságokba való kihirdettetése után, mivel sok külömbféle Rangon lévő Magyar Nemesek, Nemzeti örömbbe merülve, becses Levelek által szív-ből ömlött tisztelettel behintettek: azok közül egy Vitézi örömtől Kifakadott szívű Méltó Magyar Nemes, Nemzeti érzését e képpen fejti:

Tekintetes és Tudos Professor Úr!
Különös Tiszteletre méltó Hazámfia!

Vitézvári Báró Simonyi József Ezredes Kapitány Úrnak Ő Méltóságának, mind alacsonyabb Tiszti karbéli helyheztetése idejébe szembe tűntetett Nemes cselekedeteit; mind pedig kiváltképpen a' hadi Tisztségbe vitézi Erdemeiért lett fellyebb emeltetésével, világ előtt elhiresedett Bajnoki tetteit, részszerént közönséges beszélgetések között hallván; leg-hitelesebben pedig több rendbeli Újság levelek' Tudósításaiból olvasván, igen nagy epekedő törekedéssel voltam, hogy azon Századunk Híres Magyar Bajnokát személynesen megláthassam; és ámbár még Fő Strázsa Mester Rangjának viselésével, mikor tudni illik túl a' Tiszai vidéken Katonai foglalatossága miatt Tokajon Keresztül utazott, 's jövetelének hírét hallván, többedmagammal sok órá-

Rig várva várakoztam reá, hogy azon, már akkoriban is Nagy Hirű Vitézt megláthassam; de az Egektől még sem nyerhettem annyi szerencsét, hogy Vitézi személynének látásával épekedő szívemet megnyuktathattam volna.

Nem külömben az utolsó Franczia háborúra lett felmenetele alkalmatosságával szint-
úgy lestem vártam azon Nagy vitézt; és minden módokat elkövettem, hogy az ő Vitézi szerencséjének, 's Bajnoki, nagyobb tetteinek serkentésére 's felbuzditására, Magyar Nemes szívem jót kívánása ösztönéből, Horatius Flaccusnak, Julius Florushoz írt Levele 37 és 38-dik sorában ezen feltaláltató buzditó szavait: „*I, bone quo Virtus Tua Te vocat: i, pede fausto, Grandia laturus meritorum praemia.*“ Vitézi melyébe lévő Magyar szívére felfüggeszthessem. Azonban e' törekedésem czélyába sem boldogulhatván, csak a' levegőgeget kértem meg hűséges Postámnak, hogy repitené azon jót kívánó verset a' vérengző Márs' mezejére és ottan maga függesztené Vitézvári Báró Simonyi József Úrnak, még akkoriba fő Strázsa Mesteri Rangba lévő Magyar Vitéznek Bajnoki melyére, Vitézi Symbolumúl.

Méltóságos Vitézvári Báró Simonyi József Ezredes Kapitány Úrtól nem célom számot kérni; hogy az én Levegő postám kezében állta-e? Melyére függesztette-e? A' vagy talán csak szívében oltotta a' reá bizott Postai Könyettség zálogát? annyival is inkább, mivel én már akkor csak hamar meg voltam győződve Postámnak hűséges voltárúl, midőn a' Világ eleibe terjesztett Újsági Tudósítások' olvasásából megértettem azt: hogy Vitézvári Báró Simonyi József Úr, azonkívül hogy Bajnoki Vitézségeért Ezredes Kapitányságot olly fényes

Regementnél nyert; még a' mi leg dicsőségs-
sebb az Egyesült fejedelmek által ajándékozott
hét Vitéz Érdem Keresztekkel tért vissza a'
Mars' dicső Mezejéről. —

Örültem én azon, midőn a' közönséges
Újság levelekből az örömtől szinte megrázkod-
va olvasnám, hogy nem csak azon Nemzetek-
nek Vitézzei, kiket a' véres háborúnak inségei
leg közelébbről, és leg szorossabban érdekel-
tek, sőt a' vitézkedésre ösztönt szolgáltattak;
hanem az én Nemes Magyar Nemzetem vitéz-
zeit is, a' reájok nézve idegen földön, Kirá-
lyok 's fejedelmeik iránt való hűségből,
önnön Magyar Hazájok', 's Nemzetek' dicső-
ségéért, életeknek minden szempillantásba fe-
nyegedett veszedelmei között is, a' Bajnoki vi-
tézségnek megrettenthető gyakorlásátul nem
hogy magokat vissza tartóztatták volna, de
még inkább a' leg szerencsétlenebb kimenetelt
képzelhető környülállások között is, a' Boro-
styán Koszorú elnyerésére magokat Oroszlányi
bátorsággal elszánták. — Sok jeles példákat
olvastam már, majd csak nem minden Orszá-
gok' Históriajában, az igaz Hazafiak' 's Polgá-
rok' munkásságokról; bámúltam melly nagy
dolgokat szült kinek kinek, Királya, és Hazá-
ja iránt buzgó 's forró szeretete? Miképpen
emelt fel sok Nemes sziveket az emberiség'
rendes czirkalmán sorsain felül is? Miképpen
töltöttbe sokakat meg rettenthetetlen bátorság-
gal, Oroszlányi erővel, 's képzelhetetlen vi-
tézséggel, hogy azon jeles cselekedeteket vég-
hez vihessék, mellyek az örökemlékezetnek
's dicsőségnek gondviselésére bizták az ő Ne-
veiket: kik között ha szinte nem első, de bi-
zonyára nem is utolsó példáját lehet látni,
Vitézvári Bárá Simonyi József Ezredes Kapi-

XVIII.

tány Úrba, Kit szinte az e' féle Nemes halhatatlan cselekedeteknek végbe vitelére, Bajnoki bátorságai ösztönöztek; Életének feláldozásával szerencsésen véghez vitt Vitézi tettei pedig alkalmatosságot, s elegendő okot szolgáltatnak arra, hogy azon Egyesült fejedelmek, kik az ő Magyar Bajnokságának, 's Katonai Vitéz szívének, az utolsó Francia háborúba leg közelébből való szemlélői 's tapasztalói voltak; ötöt, a' Vitézi Rendnek hét Rendbéli Kereszt Czimerével megtisztelni: a' mi felséges Királyunk pedig, az önnön Kegyelmeiből ajándékozott Vitézi Kereszten kívül, még Ezredes Kapitányi Ranggal is meg örvendeztetni méltóztatott.

Az örömtől szinte megrészegevedve olvassuk a' régibb idők' Chronikájából, Pálfiaknak, Zrinyieknek, Nádasdyaknak, Toldyaknak, Kinisieknek, Eszterházyaknak, 's több ezekhez hasonló Magyar Athlétáknak Bajnoki vitéz tetteiket; bár az ő elhunyasok után se maradt volna holt hamvába az ő utánok következett Magyar Vitézeknek, 's azok tetteinek örök emlékezetbe való hagyása; úgy talán minden előfordúlt súlyos alkalmatosságokkal a' Nemes Magyar Herosok egymással vetelkedtek volna a' Nemzeti Bajnoki dicsőség' elnyeréséért. — Én az én Magyar Nemes Nemzetem részéről; úgy is mint Magyar Nemes, Nemzeti, Atyámfia'nak 's Barátomnak Tekintetes Uraságodnak, szívem meggyőződéséből köszönöm azt; hogy ezen legközelébbi idő szülte Magyar Bajnokunknak, Vitézvári Bárány Simeon József Ezredes Kapitány Úrnak Bajnoki tetteit, nyomtatásba kiadandó Mupkájával az egész Világ elcibe terjeszteni, ez által ötöt örök emlékezetbe hagyni, az igaz Magyar fiak' pél-

dás serkentésére, érdemesnek találván; azon örök hálát érdemlő nagy munkának végbe vitelétől semmi fáradságát nem kiméllette. Valójába különösen lehet azon örvendeni minden igaz Hazafinak, ha azok közt olyanok is találkoznak, kik a' mi időnkbe történt nevezetesebb történetekről, dicsőséges szorgalommal munkálkodván, azt a' késő maradéknak is által adni, 's a' virtus követésére őket buzdítani igyekeznek. Illy Hazánk' boldogságára törekedő igaz Hazafit szemlélhet kiki Nagy Tudományú Professor Úrba, mellyért minden Nemes gondolkodású Hazafitól nem csak háladatosságot érdemel; de illy kedves Munkának valóságos megjutalmazására is méltó reménye lehet. Melly Munkára nézve, magam részéről csak azon egyetlen egyért esedezek. T. Uraságod előtt; hogy mivel én azon Nagy Magyar Bajnoknak, valamint dicső, és lelket buzdító tetteit egész mivoltában; szintűgy sok iparkodásim után is soha meg nem láthatott vitéz Személyét ha csak Melyképében is megismérni epekedve óhajtanám, az Újság Levelekbe közönségessé tett hirdetése szerint, becses és örök emlékezetbe maradandó Munkájának egy példányával, kitett jutalom mellett engemet részeltetni méltóztasson.

A' mi pedig Méltóságos Vitézvári Báró Simonyi József Ezredes Kapitány Urat illeti; mint hogy sok törekedéseim után is személyesen meg nem láthattam, 's ismérhettem; arra alázatosan kérem Tekintetes Uraságodat, hogy azon Magyar Nemzeti Leg-Hiresebb Vitézvári Vitézzel, az én; bár ugyan nem a' Márs' Mezején vitézkedett Bajnoki; de azonba Minervától hiven formált valódi Magyar jó szívemet véle meg ismértettvén; arra meg kér-

ni ne terheltesse: hogy ha szinte Nagy Kin-
 csek is a' fejedelmek által ajándékozott vité-
 zi Rend Czimerei, a' mennyiben azok, nagy-
 Dicsőséget, Hirt, Nevet, és Tekintetet szerez-
 nek; mind az által azok mellett, akár mellyik
 Magyar Nemesnek eránta viseltető Jó szívét
 is, maga részire örökös zálogúl fogadgya el;
 mellynél fogva, mivel Vitézi Pállyafutásának
 még egészen vége nem szakadott; Horátiusnak
 fellyebb előadatott versét, mellyet az utolsó
 Francia háborúba lett felmenetelekor vitézi
 Melyére függeszteni Bajnoki Symbolumúl sze-
 rettem volna; Vitézi Pállyájának még na-
 gyobb nemesítésére; most e' kevés változással:
*„I bone, quo Virtus.Tua Te uberius vocat;
 Grandiora adhuc laturus meritorum prae-
 mia.“* Hét Vitézi Rend Keresztekkel meg di-
 szesített Melyén belől buzgó Magyar szívébe,
 Vitézi symbolumúl nyolczadiknak beleszadni
 méltóztasson; és hogy számos Vitézi eszten-
 dőket, Édes Hazánk' ékességére s dicsőségére
 élyen, Magyar szivemből Óhajtom! sőt a' Ma-
 gyarok' Istene előtt áldozatott teszek, hogy e' Ma-
 gyar Vitéz példájára több Hazánk' fiai fellobban-
 ván Báró Simonyi Vitéz nyomdokit követhes-
 sék; és véle együtt Magyar Hazánkat Ékesít-
 sék, és Magasztallyák. Egyébb aránt ezen Vi-
 tézvári Bajnokunk' tetteiről irt becses Munkát
 buzgó kívánással a' midőn Tekintetes Urasá-
 godtól alázatosan kikérem, ismételten lét-
 temre is, halhatatlan emlékezetű Magyar ba-
 rátságában ajánlott, Maradok Tokajba, Bőjt
 elő Hava 25-kén 1819-dik Esztendőbe

Tekintetes Uraságodnak

Nemzeti baráttya

Wida István m. p.

Privilegiált Tokaj Várossa Fő Notáriussa.

ELŐBESZÉD:

Magyar Hazánk dicső Fiai! Mivel a' Király-
nak 's Hazának szeretete és szolgálattya természetesen az emberiség legszentebb kötelessége
légyen; lehetetlen az, hogy az igaz Magyar,
vérrel keresett drága Hazáját, tulajdon hasz-
nára boldogságára ne szeresse, ne oltalmaz-
za: ellenben valódi korcs Magyar az, ki El-
döttcinek hadi érdem által szerzett vitézi Ren-
dét, Baráttainak csudálkozására, Nemzetünk
Vitézzeinek követésére, ellenségeinek ijedel-
mére, a' Hazáinak pedig díszére hajdani dicső-
séged ne ápolgatná: azért nem ok nélkül emeli
fel lelkünket a' Nemzeti büzkeség, ha Hazánk'
's Nemzetünk' sokszori szerencsés epokájára
visszatekintünk, mert azonban szemünkben
tűnnek százados Bajnokink, millyenek valá-
nak Hunyadi, Kinisi, Zrinyi, kiknek az egész
világ előtt úgy is tudva lévő fényes győzedel-
meit nem találom szükségesnek itten előhoz-
ni: mivel dicsőséges, sőt szükséges tárgyam
az, hogy a' mostan szerencsésen Uralkodó El-

ső Ferencz Nagy Királyunk alatt, világszer-
te Országokat megrázó Francia Öldöklés-
kor, a Magyar Vitéz Rendnek tündöklött fényét,
Vitézvári Báró Simonyi József Győzedelmes
hadakozását, Vitézsége virágzott állapot-
tát, Hazámfiaival meg esmértessem; kinek Nevére
minden Magyar szívnek vitéz örömében do-
bogni, és bajnoki lángra lobbanni kell, ha
igaz Magyar! Mert *Vitézvári Báró Simonyi
József* a' mostani idők győzedelmes lelke; a'
Magyar Vitézségnek örök példája, a' világszer-
te dúlló Francziáknak ijedelme; Kedves Ha-
zánknek pedig hív veddője! Ki Vitézi pályá-
ját, az ifiúságnak mosolygó hajnalában, arany
idők reményeivel mint köz katona kezdte;
de csak hevenyében, nagy tettekre teremtet-
t emberiségét *Fürályunkért és Hazánkért*, min-
den nehezebb és veszedelmesebb ütközetekben
megmutatta, hogy méltó maradványa hamvai-
ban dőlt dicső Eleinek; kiknek szájakban csak
az rebegett: a' Királyért, és Hazáért bizonyos
halálba rohanni, nagy szívűség, nagy lelkűség!
E' szózat volt mindenkor a' Magyar Nemzet' ge-
niussa, hogy Nemzeti szabadságát, áldott föld-
gyét Hazáját és magát a' leg dicsőbb, 's leg bol-
dogabb emberi állapotban helyheztesse, 's Külső
hatalmak ellen pedig megtarthassa: innét szem-
lélheti minden Hazafi, hogy a' Vitézé az erő,
hatalom, és Uraság, Vitézség szerzette Ha-
zánkban; előbb tehát minden Magyar Vitéz len-
ni óhajtson, hogy uraságra juthasson, — e'

szent czéll boldogította lelki tehetségét Századunk dicső Heróssának Simonyinak, Kinek Vitézségre törekedő szívét, és érdemes mellyét, hét fényes Vitézi Rende, mint vitézségének és dicsőségének annyi bizonyági ékesitenek. — Melly halhatatlan érdemekre nézve Hazánk Rendei igaz Hazafi szeretettel arra birtak; hogy e század' Nemzetünk ékessége *Méltóságos Vitézwári Bárá Simonyi Jósef* élete dicső tetteivel, ama huszonnégyszáz esztendeig zendült vérontású Franczia hadnak környülállásos történeteit; Táborok fekvéseit; Útközetek plánumait; a' Vitézség fortélyait; szóval a' háborút viselő Országok' valóságos fekvéseit, a' mostani és jövőendő Magyar maradék példás követésére, 's Nemzetünk diszére Magyar Világ eleiben tegyem; Mellynek is végrehajtására minden szorgalmas fáradságot meg tévén: tettei dicső fényre hozását elő adom többnyire Királyi adomány, vagy külső Hatalmas fejedelmek, 's Generálisok valóságos Leveleikbül, es Vitézség leveleit tartó helyekbül; részszerént azon Polgár vagy Vitéz Hazafiak' előbizonságaibül, kik magok is jelen voltak mind a' vitézségben, mind a' dicsőségben. Ezen ritka szerencsájü Magyar fajzat' Katonai dicső tetteit, tábori módon szokásban vett idegen hangon néhol néhol azért kívánom előadni; mivel Hazánk kedves fiai, a' szép Apolló Mesterségét Nemzeti Nyelvünkön fére tévén, a' véle született Vitézségét is idegen nyelven csacsogni, és gyako-

- rolni ohajtja: mivel a' szokásban vett hadi tudomány aztat úgy kívánnya. Mind az által magamat sem veszem ki azon ezikornyásan hajszał hasogatók közül ; mivel a' régi Magyarok' mondásival törsökösen szóllani ; nem pedig az új Magyarokkal találgatósan új szavakat koholván , nyomdokit követni kívánom. — Már most Dicső Magyar Nemzetem : édes Véri ösztön lesz az : hogy valamint Vérét nem kéméllő Hazánkfia *Vitézvári Báró Simonyi Jósef*, édes Hazája Kegyelmes Attyaiért, Fiaiért, 's azok boldogságáért Vitéz vérét önként önteni fiúi kötelességének tartotta ; Ugy Ti is Nagy Lelkü Magyarok, Nemzeti szeretetektül ösztönöztettvén, Vegyétek emlékül örvendezve ezen könyvben általam kiadott Századunk Héróssának Vitéz és példás tetteit; mellyért is vélem együtt kettes örömrbe merülve Zengjétek: Isten éltesse édes Hazánk szeretett Vitézvári fiát!!

A' Szerző.

Simonyi József Zabolch Vármegyében helyhez-
tetett Nagykálló Mezővárossában 1777-dik esz-
tendőben, Februárius holnap 18-dik napján
született; hová az Attya Pál, Mosony Várme-
gyében fekvő Magyar Óvárról még gyermeki
korban leszakadván az akkori Fő Esperes, és
Kállói Plébános Besprém Úrhoz jutott; melly
tétovázásában. Genealógiájával keveset gon-
dolván, nevét is annyira megváltoztatta, hogy
magát Simon Pálnak nevezné; mindazonáltal
noha nem tanult, még is igen eleven, sok ter-
mészetes ésszel bíró, s világra termet tehetsé-
gű, ugyan Kállóban felnevekedvén; Hetesényi
Susannát, ki egy Uri háznál örökben tarta-
tott, házastársul elvett: és így ha Ősi birto-
ka nem volt is, de kevés segedelemmel seré-
nyen gazdálkodván, csak hamar vagyomos em-
ber lett, és nemzett gyermekeivel azt elértett-
ni kívánt, a' mi nékie főképen hibázott: azért
három élő gyermekei, úgymint: János. Su-
sanna, és József, jövődő szerencsés életek
eljutására, jó nevelésekre, és a' tudományok
megszerzésére semmi költségét nem sajnállotta.

Simonyi József tanulását igazán még el sem
kezdvén, már is oda haza elfelejthetetlen csin-
talan gyermek volt; mert valamint ezen környé-
ken nem vala olly torony, vagy templom, melly-
nek borzasztó állásairól le nem kukueskált, úgy
lengedező nagy fák sem találtattak, mellyeket
mások rettentő bámulására füttyülve meg nem

mászott volna: sőt Nemzeti ösztönből a' lo-
vagláshoz különös hajlandósága lévén, czéllya
elérése véget, mindenkor zsebjében maczag-
ból Kantárt, mellyen fából zabola forma vala
hordozott; úgy a' mezőségen legelő lovakat bá-
tran megfogván felkantározta, és az egész Kör-
nyéket egy két mért földnyire szilaján benyar-
galóczta. Azután csak hamar küszködésben
gyakorolván magát, olly erőre jutott, hogy
kevés gyermek tanálkozna a' városban kit már
jól meg nem ütlekelt, de még kevesebb Zsi-
dó, kinek szakállából valamit ki nem tépett
volna; mellyekért Jósef másoktól is, de főkép
az Attyától sok veréseket kapott: melly ke-
mény bánások után a' gyermek, k' azonban
is csupa tűz, indulat, és érzékenység vala,
olly maga elszánásban jött, hogy a' tengere-
ken túl bujdosni indulatossan kívánna; melly
feltételétül egyedül csak édes Annyának hoz-
zá való szeretete, 's más részről véle való kü-
lönös bánása édesgette, mert a' legnagyobb le-
hetőségig minden okozott károk' helyre álli-
tásával Jósef fiát iparkodott a' veréstől meg-
menteni; melly anyjai gondosság leg főbb
oka lett, mi Jósefet olly sokszor feltett szán-
dékátul feltartóztatná.

Azért Jósef, hogy valamit csintalanságá-
ból elhagyna, nyoltz esztendő korában, Má-
ria Pócsra, az úgy nevezett Bazilita Barátok-
hoz, szelidebb tanulás végett adódott, a' hol
is némelly előbbi pajkos indulatiban alább
hagyván, meglehetős tanulása mellett, kövel
való hajigálással töltötte nagyobb idejét, vég-
re ritka csirke vagy veréb volt, mellyet első
hajításra le nem ütött volna, de még ezen tö-
kéletes gyakorlásra hozhatta karját, sok ablak
karikák megpendültek, sőt gyakran vérengző

fejek is adódtak. — Azon időben, valamint most is Pócsón nagy búcsúk szoktak lenni, hová messze földéről a' sok ájtatos emberekkel, számtalan Koldúsok is ösze gyűltek; kiktől Jósef, az Oláh, Orosz ájtatos énekeket, 's a' gonoszt ki üző Orosz szavakat olly természetesen megtanulta, hogy sokszor csintalanságból a' jövő menő embereket elámitaná, más kor pedig mulatná: itt eltöltvén egy esztendő, tanulása nagyobb előmenetele véget, három esztendőkre Debreczenben vitetett; hol is távul lévő úgy nevezet Péterfián való szállásáról, a' Piáristákhoz Oskolában járt: de mivel az akkori Protestáns tanuló, a' Katholikus tanulókkal szüntelen való villongásokban lennének, Simonyi Jósefnek is napról napra az oskolában való menésében, 's haza jövetelében számtalan akadályai lettek; és noha eleinten hún szaladással, hún pedig a' Protestáns tanuló gyengesége miatt csak igen könnyen által esett minden viszontagságokon, de a' midőn fortélyos tettei esmértesek lennének; ellentállói is olly különösen szaporodtak, hogy azon köztök elvégzett jelt adó szóra *Pullus*, a' Protestáns tanuló minden felől ellene rohannának; de Simonyi is ezekre korán elkészülve lévén, minden kiszemlélt utak szűgében, Olmos vagy furkós bottyai dugva valának, és így egy helyről másikra minden lépését Kemény verekedéssel megnyervén, az Oskolához, vagy szállásához eljutott; és bár ő is ezen küszködésekben gyakran a' magáét jó formán kikapta, még is végre ellenkezőit olly figyelemre hozta, hogy ketten hárman nem is mernének ránézni. — Más két esztendőben közelebb lévén az Oskolához szálva, csak néha alattomban fentrenget régi ösméretes utak szemlélésére, és

mivel ellent állói közönségesen már ötet egészen eltávozni gondolták, a' kit csak elől utól tanált oldalast úgy el forgatott, hogy többé senki véle szemben szállani nem kívánna. — A' három esztendő pajkossága miatt nagy nehézséggel itten eltöltvén, a' Poésist, vagy is ötödik oskolát jární Nagy Károlyban ment; hol a' tájjék és nép, néki ugyan eleinten idegennek láczatott lenni, de nem sokára a' városban, és a' közellévő gyönyörködtető erdőkkel igen esméretessé tette magát; különössen pedig két jó házból eredett ifiakkal valódi pajtásságos szövetséget kötött, mellynek megerősítésére majd minden nap a' közel lévő erdőre, vagy dohány földre külömbféle beszélgetések között sétálgattak, 's végre meg is esküttek; mire czélzott ezen kötések valóban igazán magok sem tudták, de mindazonáltal olly hiv szívú pajtások lettek, hogy minden Krajczárjokat, eledeleket, sött titkaikat egymással felosztanák; 's végre azon gondolatra vete-medtek, hogy minden éjjel tizenkét órakor a' keresztúton, némelly mende monda szavakkal az Ördögöt megjelenésre kinszerítsék, a' hol is a' jövő menő emberektől, sokszor olly oldalosokat kaptak vállaik közé, hogy kiki ököllet törlené kénytelen való öröm könyeit; — hát még az Oskolában ezért mi történt, gondolhattuk! mivel pedig Simonyi József, illetén cselekedetei mellet, a' Tanítót és tanulókat szüntelen nyughatatlanítaná, végre a' legnagyobb két deákok közé ültettetett, hogy azok valamenyire tetteiért rémiténék; de mind ezek mellet is, Attyának, József fiához legnagyobb reménsége lévén, Rhetorikát, vagy is hatodik oskolát jární Pestre vitte, mivel most lenni gondolná ama legalkalmasabb időt,

mellyben fiát legnagyobb tanulásra, finomabb izlésre foghatná: azért az Oskolai rendes tudományok mellet, három némű muzsikában- és német nyelvben különös Tanítóktúl gyakoroltatott: sótt az Attyának különös vélekedé, se szerént, az Anatomiai leczkét is kétszer hetében halgatni kellett, melly foglalatosságokban, ezen alföldről, nagy városban került szilaj gyermeknek épen semmi ideje nem lett ama keményen zörgő kocsik, szép lovak', és külömbféle öltözetű emberek' megpillantására; sótt a' Dunát, hajókat, nagy házakat meg szemlélni épen nem lehetett: de mind ezek felett, az nyomta legjobban szívét gödrében, hogy már három holnapot Pesten eltöltvén, csak egy verebet sem üthetett, sótt kénnye szerént követskét sem hajithatott; 's több efélékéért tehát, bár eleinte nagy indulattal, 's különös szorgalommal tanulását kezdené; még is naponként már a' Hegedűt, már a' Flótát, már a' Fortepiánót fere dobta; az Anatómiát egyszer látni, vagy tiz esztendeig tanulni, egynek gondolta; azért: eleinte leggyönyörűségesebb időtöltésének vélte, ha az hidon megfordúlhatott, így a' Duna parton tovább tovább hajigálhatott: innét természetesen következő Oskola kerülését, a' szállása, melly egy Borbélynál vala, annál inkább alkalmásította, mivel a' jövő menő embereknek is kész eledelekkel szokott szolgálni; 's így a' minden némű vendégektúl, és a' borbély legények társaságában, az éjjeli ide 's tova járásokban nagy tapasztalást vett, de nem a' maga hasznára! mert ámbár ezen indulattyai mellett elkezdett oskoláit, csak ugyan még a' Greffen huszároktúl Budán ruházatért többedmagával lévő Tiszttel történetből' öszve nem jött, meglehe-

többen folytatná; mindazonáltal, mikoron ezen huszárok vig tetteit látná, tökéletes elszá-
násból katonának állott: de az Attya, fia iránt
való gondos elintézése, és önnön fiatalsága
miatt, kevés ajándék mellett egynehány nap
múlva eleresztődött, és Oskolájának további
folytatására kisztettetett: de a' felett, hogy ka-
tonaságból való kiesését igen szégyenlené,
még tanulótársai is véle kötödni kezdtek,
azért tökéletesen oskoláját elhagyván, Kálló-
ban szüleihez utazott; de midőn Attya távul-
léttében haza érkezne, édes Anyja, József ha-
reménytelen megjelenésén annál inkább meg-
döbbsent, mivel férjének ezen fiához való ke-
gyetlenségét mindenkor elevenen szemei előtt
forgatná; azért kedves József fiát, pénzbéli
édesgető adományával arra birta, hogy Attyát
haza sem várná, azonnal Pestfelé térne: ezen
úttyában Debreczenben érvén, történetből
maga szörű két deákkal olly barátságos be-
szélgetésben eredett; hogy, mivel a' Hajdú
városok a' Török háború szerencsésebb foly-
tatására, önként, a' Vorumser Huszár Rege-
mentyéhez egy Divisió katonaságot állitná-
nak, azonnal mind a' hárman köz egyességgel,
Hazájokért életüket feláldozni sziv ohajtva ki-
válnák! melly végzés után alkalmatosságot fo-
gadván, Debreczenhez közel lévő Böszörmény
hajdú városban mentek, hol is magokat jelent-
vén, egyedül Simonyi, ámbár kicsin, de ele-
ven fiú lévén, a' Krigskomissáriusnak, és épen
regrútákért ott lévő Füleky Fő Hadnagynak
megteczvén, szerencsésen köz legénynek be-
vevődött. Simonyi katona örömtől elragattat-
ván azonnal komisz ruhájában felöltözvén,
noha dolmánya csak térgyig, 's öve pedig
négyyszer is által érne, mindazonáltal tele kép-

zelődéssel, 's kardja oldalán fityegve egész nap nyalkásan fityogtatta magát, hogy kiki szemlélné, melly derék legény lehet már ő: ezek mellett, a' következő napokban lovat kapván, a' legnagyobb véle született nemzeti ösztönből aztat tisztán tartotta 's etettgette, de azután reá ülven, tetézve meg vette rajta fáradság jutalmát, mert szégyen paripája rúgott, ágaskodott, azt sem tudta melly lábára álljon. Ezen sorsa mellett Simonyi mint tizenhárom esztendőös gyermek, igazán katonai élelméhez sem tudván; még pénzében tartott, mogyorót 's mazsola szőlőt ráogatott, sőt a' mellett hogy a' többi katonák naponként húst főzetek, ő tejes kásával, 's más gyümölcsökkel éldegélt.

Simonyi illy módon az oskolátul megszabadulván, és a' mindenkor ohajtott katonaságra eljutván, akarattya szerént jöhetett, 's mehetett, bátran hajigálhatott, a' Korcsmákon meg fordulhatott, és néha hogy egy attát elmondhatott, magát leg boldogabb embernek tartotta lenni, mivel ezekért az oskolában jól meg virgáztatott; melly oskolai történt dolgait a' midőn közpajtásai előtt gyakran nyegédesen mondaná, többszöri előadásra nevetség okáért ösztönöztetett, 's végre ezen pajkos indulatjai benne majd csak nem virtussá váltak annyira, hogy az efféle gyűlevész népből való társalkodási, ha bár az örökké való elromlásra nem vezette is, mind az által az előbbeni szoros nevelése mellett, ezen katonai újsorsa, szivét 's érzékenységet a' leg nagyobb keménységre fordította. — Nem sokára Bösörménybe a' transport elkészülvén, Simonyi is ezekkel Pécs Várossában, a' hol a' Regiment tartalék serege tanyázott, elindult: melly uta-

zásban a' szép lova, — minden nap új vidék — nép — kvártély — a' lóháton való utazás — katonák éneklése 's külömbféle nevetséges beszélgetések, ötött olly gyönyörűséggel mulatták, hogy illy móddal a' világból is kiutazni söröm sohajtással kívánna. Pécsre érkezvén, azonnal az ellenség előtt lévő regementhez küldendő regrutákat válogatták: Simonyi is ezen ézerencsét elérni szivből törekedvén, a' lovag, fs gyalog, fegyverrel való gyakorlást, minden ellyebbvalóinak nagy meglegedésére csak hamar tökéletesen megtanulta; sőt hogy valami katona ábrázatot barnulásában is kapna, naponként ábrázattyát a' leg jobban sütő napnak tartogatta, és minden kirukkolás idején, magának suvixbúl bajuszt festegetett, szóval semmit elnem mulatott óhajtott czéllya valóságos elérése iránt; melly törekedése után meg is nyerte, hogy az 1789. esztendőbéli táborozásban a' regementhez tétetődne, melly a' Duna mellett Új-Palánka; és Ó Moldova között tanyázott: itten Boross Obesternek, az ifjú regrúta meg teczvén, azonnal a' maga Divisiója (osztály) első Eskadronyában (századgyában) helyhezette, de mivel ezen Escadron a' Bánáthban oetacherozva (egész tellyes hatalommal küldve) volna; Simonyi az Obristlieutenant első seregéhez rendeltetett: mivel pedig igen gyenge ifjú volna, az Obristlieutenant Gróf Neundorf a' maga suitében, vagy is (személyéhez csatoló kísérőihez) vette. Ezen Gróf Neundorf nem sokára egy Escadronyal, és őtt száz német gyalogsággal a' Pancsovai tájjekeket vizgálni küldődött; ki is alkonyodáskor a' Temes vize mellé érkezvén, embereit meg pihentette: de csak hamar az említett vizen hidat vettettvén, és éjszféltájban

seregével által menvén Szurdoknak vette útyát; hol a' gyalogság minden hadi bűtyörökkel, beteges emberekkel, és sértett lovakkal tanyájokon szerencsétlenül hátra maradt, mert csak hevenyében Pancsovábúl a' Temes vize nem gondolt helylén ezer ött száz lovas Török által úsztattván, reájok csapott; és kegyetlen dühösséggel a' hátra maradt ött száz Német Gyalogságnak, 's beteges lovas katonáknak fejeket egyenként elvágván felpakolta, és minden nyereséggel éppen azon úton vissza húzódni szándékozott, mellyen Gróf Neundorf lankadt lovas katonáit nyugtatta, 's lovait abrakoltatta: de viratta felé pátrollyai (vigyázói) nagy lármát halván, csak hamar azon bizonyos hirrel öszve szaladtak, hogy az úgy nevezett Szurdok hátánál nagy csoport Török lovasság jönne! ezen bizonyos jeladásra Gróf Neundorf, kinek nagy katonasága még a' dícsőült Mária Theresia alatt viselt Kis-Bürkus háborúban esméretessé lett; azonnal száz öttven emberbül állóseregét lóra ültetvén, a' jövő Törököknek szemközt indul: de a' midőn az ellenségnek vélt nagy erejét messzszire belátná, azonnal nagy csendességet parancsolt: melly pontban Simonyinak szeme füle csak, az Obristlieuttenantra függesztve vala; melly kétséges esettben azon vigasztaló környüllállás adta magát elő, hogy a' jövő Törökök semmi ellenséget úttyokban nem vélvén: a' mellett, hogy lovai igen fáradva lennének, meg is voltak főképp ember fejekkel rakva, melly okbúl olly szerteszét utaztak, hogy szélét hosszsát alig lehetne látni: mind ezek mellett midőn a' Basa a' Huszárokat szemközt jönni látná, néhány tisztekkel, 's jobb lovas Törökökkel élejekben nyargal, és bár messzszirül, minde-

nik fegyvereiből lövöldözni kezd; ezen véletlen történetre Gróf Neundorf Magyarul jól nem tudván, végső veszedelmében elkiáltja magát; csak rajta! csak mind semmi ember! arra a Trombitások atakot fújván: minden Huszár egy szívvvel lélekkel az ellenségnek olly tüzesen vágott, hogy azonnal egészen megfordulván, magát szaladásnak venné; de a' jó lovasokon kívül, mivel pardont nem akartak venni, néhány százan, makacs tők fejekkel a' csata vér mezején halva maradtak. E' szerencsés csatának vége felé, egy első rangbúl való Török oldalvást elvesztett úttjában, bár a' harmatos gyepen sebess fordulásban lovával elesne, felugrásában pedig papucsra húzott csizmája néhány öllnyire feje felett elrepülne, még is kivont kardjával olly vakmerően vagdalkozott, hogy egy lónak kantár szárral egygyütt nyakát, másiknak czombját elvágna; sőt kevés szempillantás alatt, sok embert s lovat meg sebesített: végre egy öreg katona noha karabélyával föben ütötte, még is csak hamar felülvén, újjonnan vagdalkozott, és midőn sokakat ismét meg sebesítene, öszve vagdaltatott. Simonyi ezeket nem csak bámulta, de mint különös hadi tapasztalását mindenkor eszében forgatta, mert ha a' többi nagy bajússzú Katonáktúl hozzá férhetett volna, bizonyára Magyar örömét egy két ütéssel ő is kimutatta volna.

Másnap Páncsova felé harmintz ember, kik között Simonyi is vala, patrolban küldődött; de csak hamar midőn egy csoport Törökre akadnának, vélek született bátorságokkal a' Törököket olly rémülésben hozták, hogy eszek nélkül a' nagy viznek szaladván, némellyek ugyan által úsztattak, némellyek

belé haltak, mások pedig lovaikról leugrosván, a' vízben menedék helyet kerestek, de mivel tök fejek ki lenne, egygyenként mint szárcsák agyon lövettettek. Hasonlóúl más Török az erdőnek vévén úttját, a' midőn szaladását nem győzné lovát elhagyván egy magoss fára mászott, kit is bár sok keresés után meg találtak, semmi képpen le nem lehetett csalni, azért köz akarattal le lövettetett, kinek olly magos fárul való puffanása, Simonyit legjobban gyönyörköttette: de mind ezek között legnevezetesebben viselte magát egy két kerekű talyigában lévő Török, kit noha tizen is már már környékeznének, még is sárga lovát meg csapkodván olly sebessen elnyargalt, hogy az utánna futókat elfáritaná, és midőn lassú menésében az üldöző Huszárok rajta mennének, azonnal fegyvereiből lövöldözvén, s taligájában lebukván, sárga lova sebess szaladással örökre elment; melly csalogató Törökről, a' katonák még esztendő múlva is vígan beszélgettek: illy vígan a' vigyázók tanyájokra vissza térvén, estve felé a' svadron, úgy más részről néhány regimentek Páncsova alá rukkoltak, honnét midőn a' Törökök kiverettetnének, azonnal magokat a' Dunán Belegrádban húzták; így a' Magyarság Páncsovát elhagyván, Zimonnál az egész regiment öszve jött, a' hol már egy vasas regiment és Hulánusok lógerban valának. Más nap viradóra, midőn a' Török lovasság nagy erővel a' száva vizén által jönne; azonnal a' Vorumser Huszár regimentje, a' Vasasok és Hulánusok eleikben rukkoltak, és Herczeg Waldek Generális vezérlése alatt Bessányia helylységnél tűzessen öszve csaptak. Simonyi mind eddig az Obristleuttenánt Gróf Neundorf mellett lévén, mi-

dön látná már minyjákat a' Török eleiben menni, maga is vén rossz sárga lovát felnyergelvén, 's azonnal a' regement után nyargal, melly éppen a' verekedő test jobb szárnyán magát kemény ütközetre készítette: Simonyi itten, ámbár az Obristlieutenant első századjához tartozna, még is nékie mint gyermeknek, a' sorban helyet adni senki sem akart; sőt akar kihez állott, illy kemény ripakodással, menny innent illyen amollyan téntás képű deákja, még valami Török elnemnyel! elhajtódott: Simonyi tehát egynéhány lépésnyire a' jobb szárnyátúl szomorúan hátrahúzta magát; de allig múlt el néhány szempillantás, már a' Török nagy sebess lármával a' front (homlok test) eléiben rukkolván kemény tüzet adott; Simonyi is erre a' soronn kívül kapja karabélyát a' Török közé lő, melly nem szokott hangra rossz lova elragatta, és jobban előre jobbra vitte: azonban a' Török, az egész Gavalleria fronton által vágván magát, az egész tábori nép össze keveredett, és a' legdühösebb verekedés támadott; Simonyi a' minden felől való fegyver ropogások között addig hegedülte elragadott lova száját, míg meg nem csendesedne; de allig áll meg már látt egy Törököt csidájával sebessen feléje sietni, Simonyi illy üldözöt többet nem próbálván, vitézül ki húzza pisztolját: és olly bizonyos reménységgel elenségére lő, hogy bár két száz lépésnyire volna is, még is lovárúl leesni gondolná, de midőn a' Török közeledne hozzá, kapja másikat vagy tizenött lépésre ismét reá süti, de mingyárt nem kevésse meg szeppent, midőn a' Török csidáját dühösen nékie szegezvén, csak hamar előtte termett: Simonyi e' végső veszedelmét látván, Kezében

lé-

lévő üress pisztolját úgy a' Török szeme közé hajította, hogy csidáját elejtven, feje szédülve vissza fordulna: Simonyi ezen szerencsés ütésre felelevenedvén, eszében jutott, melly hasznos légyen Katonának, ha hajigálni tanult; és valóban nem más, hanem azon gyermek-kori tökéletesen tanult hajigálása, mellyekért annyiszor verést kapott, e' béli bizonyos haláltól életét szabadította meg. — Ezen vitézi örömeiben Simonyi megsarkantyúzván lovát, a' többi felé nyargal, és midőn úttjában egy első rangú Török nagy Kiáltással eleiben ruktattna annál inkább keveset borzadott, mivel az elsőtől csekély hajítása által megszabadult: de a' Töröknek csillag módra ragyogó arany bojtos esalmája 's lova, annyira elbámúltatta, hogy kevés szempillantás alatt nagy dühösséggel előtte teremne; kinek kemény vágását a' midőn Kardjával meghátráltattná, csak hamar karika módra lovával megfordul. Simonyinak véletlenül balpofáján szeme és füle közzött, csak nem hal szeme csontján keresztül olly hét újni vágást tett, hogy csákója mint egy dinnye kétfelé esne; sőt ha azon pontban két Huszár pajtásai hozzá nem érkeztek volna, Simonyinak olly elkerülhetetlen halála történt volna, mint ezen társaitól össze vagdalt ragyogó Töröknek: itten Simonyi vértől elboritattván, midőn lovát allig látható burján hátra felé menne, ismét néhány eltébo-lyodott Törökökre bukkant; kik, az ellenség háta megett csak a' magok szabadulásokon, és szerencsés visszateréseken gondolkodván, Simonyit nagy csendességben magok előtt elnyargalni félve szemlélték. Ezen verekedést Jósef Császár több Generálisokkal egy dombrúl nézte, és midőn Simonyit megszabadulni, 's

Vit. Sim. J. élete.

nagy véressen hátra felé jönni látná, azonnal követőivel eleiben ment; de Simonyi a Császártól talán jobban megijedett volt, mint a dühösködő Töröktől, azért a mint csak lehetett másfelé olly sebessen nyargalt, hogy a Császár követői sem érnék utól, pedig sokkal nagyobb haszna lett volna Simonyinak illy véres szempillantásban a Császárral lenni, mint a Törökkel. Simonyi ezen viszontagságiban a mezőn lévő nagy ispitályhoz, melly négy ezer betegre való deszka épület vala elérvén, sebje azonnal bekötődött: hol is, mivel a Vorumser regimentje; ezen tábori útközetben magát hiressen megkülömböztette volna, sebben esett Katonáit különös figyelemmel a legjobb helyre egymás mellé helyheztették; de mind ezek mellett Simonyinak bal pofája annyira megdagadott, hogy szemére allig láthatna; sőt csak hamar mint a többi ő is ispitályi nyavalyában esvén, Kinnyait a rettenetes hideg annyival nagyobbította, mivel ezen deszkából készült épület sárral bemázolt oldala jégé vált dérről szüntelen beborítva volna; és így a két száz emberre kirendelt nagy szobák, bár az imitt amott lévő fűtött vas Kemenczék által melegitetnének, még is olly csikorgók valának hogy a nehezebb betegek inkább fagy, mint nyavalyájok által Ábrahám Kebelében jutnának: végre Simonyi, a betegek gondviselői elnyomorodása, és az eledel mostoha kiszolgáltatása által olly nagy nyomorúságra jutott, hogy többé a gyógyító orvosságot sem kívánna venni; de a regiment akkori rendes orvosa őtet tekintetben vévén, fontos beszédje által annyira hozta, hogy Simonyi az Orvosság bevételeire Készségét állandóul meg ígérné; de a fő Orvos által rendelt jó Orvosságát az al

Chirulguş (seb orvos) annyira eltévesztette, hogy nékie egy meg veszzőzött gyalog katonának bűdöskövel kevert kenni való orvosságot adná: Simonyi mind e' mellett ígérete szerint rendelt orvosságát nem sokat nézegettvén, csak mohón nékie esvén, sűrűn adott bűdös orvosságát nem csak nyelte, de kínos ropogással harapta is: szerenéséjére csak hamar a' fő Orvos őtet meglátogatván, betegsége rettenetes változását nem kevésbé csudálta, azért enyhítésére bár mássat készítene, még is hibázva adott orvosságát észre vévén, olly kemény undorodásban esett, hogy többé orvosságot be nem vehetne, sőt ezen al Chirulguşon boszszuállását a' midőn magában erőssen feltenné mindenkor véle hordozott háborúi baltáját feje alá tette, mellyért is Simonyinak fekvő szegletén senki többé megfordulni nem bátorzkodott: ezen elszánásában Simonyi annyira meg gyengült, hogy a' felváltódott új fő orvos másnapi betegek vizsgálódásakor néki semmi orvosságot sem rendelve, mondván: ennek sem kell többé medicina, mert holnapig a' holtak Kamarájában leszen! Simonyi ezt jól meg értvén, allig ment el tüle a' Kellemetes processió, azonnal erőszakossan felöltözvén felkelt; de mivel gyengesége miatt nem járhatott, ágyán ülve sokszor boszszonkodva mondogatta, majd meglátom én meghalok e'! azonban ezen elszánásában következő éjjel jól aludván, másnap jobban lett, és így napról napra orvosság nélkül csak hamar tökéletesen meggyógyulván, regementyéhez, melly akkor tábori őszvehuzatban a' Bánátban tanyázott, vissza indult; hol is meggyógyult dicsősséges Orca vágásáért, 's vitéz tetteért, mint fiatal fűrgé Katonátska minden pajtásitúl és Tisztjeitúl annál

szívesebben fogadtatott, mivel Stringruber Kapitánya önnön szemeivel látta, midőn bátor vitézséggel üres pisztollyát a' Török fő Tisztnek szemre köze hajította; melly tette az egész regementben például elhíresedett.

Ezen tábori Kormányban a' regiment maga helyheztetésére sokfelé forditattván, a' legkeservesebb éhségre 's nyomorúságra jutott; mert a' mellett hogy a' Török részeken három négy napi utazásban sem találnának falura, a' kenyér olly szűkiben volt, hogy a' főbb Tisztek a' komisz kenyeret, legszebb kendőjökben mint legdrágább kintseket betakargattván, 's elejtett morzsalékjait földről felszedegettvén, magok általvető pakzsákjokban felpakolták, hogy jövőendő esetben éhségeket valamenyire enyhíthessék: voltak ugyan ezen barlangos nagy pusztákban marhák, de mint leg szilajabb vad állatok a' mint embert láttak, szaladtak; azért a' patroloknak nagy izzadásokban telt, ha egyett ketőt belőlök szerencsésen leejthettek, és egy jó katonai napot vígan tölthettek: de mivel sójok sem igen volna, többnyire ama jó paprikázott kövér gulyás húst puskaporral főzték, 's kenyér nélkül édesdeden ették, melly különös traktálásokban Simonyinak szemei is az égre fordultak, sőt evéssidejében kiki úgy nézett ki mint ha suvixot evett volna, azért legörvendetesebb napja volt a' katonának ha zvipakja lehetett, mellyet nagy keménysége miatt hússal jó ideig főzni szoktak, melly Isteni áldás olly gazdagúl megdagadott, hogy fazékjokból földre esvén, azon porossan csákójok teteire, vagy leterített köpönyegjekre örömközt ebédig helyheztetnék: illy étel készítésre a' katonaság pajtásságoakra lévén osztva, azon becsület érzéssel éltek, hogy kiki

iparkodna ezen pajtási községnek valamit szerezni; azért, egy közülök szakácsi kötelességet viselvén, minden gyűjteményeket által szokott venni, és midőn valahol meg száltak, azonnal egy fáért, másik tűzért, harmadik zabért szénáért, a' többiek pedig szükségesekeket szerezni mentek; így az ebéd vagy vacsora elkészülvén, minyájan szerzett prédájokkal össze gyűltek, azokat darabonként magok között felosztották: melly szerzés módgya ezen háborgó időkben a' katonák között olly természeté vált, hogy bár háború után illy szerzeményre többé szükségek nem volna, még is hol csak modgyát ejthették, fortélyos utakon magoknak eledeleket szeregettek. Így a' többi között Simonyi ideig való vice frajter lévén, midőn néhány emberekkel kvártélyt rendelni küldődne, pajtássai azon gondolatból hogy őtet már nem vizitálnák, zsákjában önnön kvártélyárul való eleven malacot tettek, Simonyi erről semmit sem tudván, midőn nyergében felülne, valami eleven nagy morgástól rémülve elkiáltá magát, hogy talán ördög van zsákjában; de csak hamar az öreg katonák susogásából észre vette, hogy bizonyosan nem macska lenne mozgó zsákjában. Illyetén esetekből szemlélhettyük, melly sok keserves napokat s éjjeleket, a' legnagyobb fergetegekben, havas szeles esőkben, már a' sík mezőn, már az utazásban, patrolérozásban, vagy strázsa állásában kellett Simonyinak eltölteni; és valóban csak az tudgya ki próbálta, mi légyen egy tábori katonának élete; midőn egész télen csak fedél alá sem veheti magát; kardja oldaláról hetekről hetekre le nem mehet; ruházattját, ha volna is, a' sok foglalatosság miatt nem változtatthatja, meg sem mosdhatik, vagy fűsülköd-

hetik; sőt mivel a' katona mindenkor tűz mellett lakna, ruhája a' füsttől, szikráktól úgy el nyövdök 's lyúkadozik, hogy lábújhegye, térdgye 's könyöke mindenütt kilenne; ruhazattok színe is annyira változik, hogy kiki annyi regementet vélne mennyi katonát szemlélne: de mind ezen nyomorúságban a' fiatal katonának, millyen itt Simonyi is vala, másoknál nagyobb részt kellett venni; mert sokszor a' csikorgó hidegben, ha mingyárt leg több fát hordott is, a' tűzhöz nehezen férhetett, mivel az öreg katonák valamint a' tűzhöz ülésben kevély rangjokat meg kívánták, úgy a' fiataloknak még a' tában sem szabad volt nyúlni, még az öregek a' leg szebb falatokat ki nem csipegették. — Illy tábori nyomorúságokban, a' többi között Simonyinak egy el felejthetetlen súlyos éjjel vala; mert a' mellett hogy már néhány napokon a' leg nyukhatatlanabb szolgálton lenne, allig értek egy igen sáros lógerban, azonnal ló strázsára rendeltetett, a' hol béestveledvén, olly zúrzavaros eső, 's égi háború támadott hogy majd csak mindeneiket a' rettentő végső itéllettel borzasztana, melly rút időben a' lovak bár félelbernyi magosságú karókhoz kötözve lennének, még is a' villámlásoktól, kemény szeles esőktől olly nyukhatatlanoká lettek, hogy minden szempillantásban, öszve keverednének, rugdalócznának, és karójokkal elszabadulnának: Simonyi a' lovak ide 's oda való kötözésében csak nem csizma szárig járt a' sárban, hol lyukas csizmájában minden léptén fris sár jöven, csak hamar tetejétől talpig átalázott, úgy éjfél tájban az idő valamennyire csendesedvén, egy karótól másikához húzott kötélre nagy fáradtan lefeküdt: de ezen ke-

serves fekvésében allig szunnyadott el, már a' sárban rohant; melly ötet újra úgy öszve keverte, hogy teletölt szeme száját ököllel is allig törülhetné: illy módon egy nehezen talált darabka fára álván csendes zsugorodásban a' jó reggelt várta. — Ezen nyomorúságában volt az az első szempillantás, mellyben a' világ állapotjáról gondolkodni kezdett, de minden kívánságának csak az volt vége, hogy ha most egy meleg szobában be mehetne! vagy egy terített asztalhoz ülhetne! hát ha mind a' kettő meg volna! — Simonyi illy súlyos inséget keserves éhséget, mellyekkel ezen Török háború öszve kapcsolva vala, bár fiatalsága miatt nehezen; de mivel egészséges és erős természetű volna, vigan kiállott, sőt a' mi nagyobb, katonaságát soha meg nem bánta.

Ezen Török háborúnak 1790 esztendőben vége lévén, midőn a' Vorumser regimentje Győr Vármegyében rendelt helyére utazna, Simonyi azonnal szenvedése's vitézsége jutalmául Vice Káplárságra emeltetett: melly tisztségre jutás véghetetlen örömében's boldogságában sem nem evett, sem nem ivott, sőt öröm sohajtásiban még éjjel is allig tette le fejről paszomántos csákóját, és hogy meg mutassa ezen hivatalra alkalmas léttét, ahoz kapcsolt hatalmát; azonnal embereit szüntelen nézegette, és kevés napok múlva egy köz embert rendetlenségéért jól el botozott, melly szorgalmatos alkalmaztatásával, csinos maga viseletével bizonyos jelt adott, hogy még valami lehet belőle; mert szemlátomást észre lehetett venni egész emberisége változását; főképpen pedig a' Religióban magát meg erősítvén, elkerülhetlenül naponként este reggel szokott imádságát ájtatosan végezvén, eszten-

dönként többször vétkeiről igaz szent gyónást tett, melly gyakorlásában egyszer egy való-
ságos emberségű gyóntató Pap által, olly lel-
ki oktatást, 's meg világosítást kapott, hogy
ezen elfelejthetetlen szempillantásnak holtig
köszönné, a' mi akori és jövőendő egészségét,
becsületes emberiségét, 's ezektől következen-
dő szerencsáját illeti: mert ezen igaz lelkű szer-
zetes Pap, Atyai jó móddal eleiben rakta,
hogy a' tudatlan virágában lévő ifiú, rossz tár-
saságban elmerülvén, semminek mérsékelt ha-
tárát nemisméri, úgy egészségét, 's élő erejét
elvesztegettvén, örökké való nyomorúságra,
's végre koldúságra jutt. Melly okos mód-
dal, olly áldott lelki ismételtnak talpkövé-
tön tötte Simonyinak szívében, hogy azt minden
alkalmatosságban szentül, 's mértékletesen
mindentkor magában tartaná.

Győr Vármegyéből a' regement nem so-
kára Sléziában Troppau Várossában, mint
számszerént való békességi helyére elutazván;
csak hamar Simonyi, Attya haláláról tudósi-
tattván, hazájában szabadsággal sietett, a'
hol meg lehetössen reá maradott jusból, ke-
vés pénzt kezéhez vévén, a' regementhez né-
hány holnapok múlva vissza utazott, és ma-
gának szép csinos ruhát készítetvén, hátra
maradott pénzét meg becsülte, és kitelhető mó-
don gazdálkodni kezdett; de csak hamar Si-
monyi az Obristlieutenant első svadronhoz
kvártélyban Freistád várossában jött, melly
kis városnak lakossai mivel nem igen vago-
nos gazdák volnának, valamint a' többi, úgy
Simonyi is, még csak sót is kéntelen volt ma-
gának venni, és így ha ebédre valami nem
maradott, vocsorája igen szűk lett; mivel ez
időben egy krajczár is pénz vala, és meg gon-

dolattal esett, ha eledelre e' vagy több szükségére fordítsa; mert annál nincs bizonyosabb, mint, hol nagy szegénység van, ott az ember mindenkor jobban éhezik, és akár merre teként, csak a' szükség jelengeti magát. Így tehát Simonyinak mindennapi eledelére vice Káplári bére csak nem elégtelen lett, mivel vocsora nélkül éjjeli nyugodalma éppen nem lehetett: ezek mellett tehát, mivel még más költségei is lennének, olly számolásra szorúlt, hogy egész nap is pénzét erre vagy arra számílgatná, mellyből az következett, hogy semmit a' semmiből kihúzván, marad semmi: végre illetén kénytelen gazdálkodás arra hozta, hogy minden ruháját maga foldozgatná, és csinoságához kívántatott holmicskáját rendben tartogatná. — Ezen Tartományban, főkép a' közönséges emberek, a' tánczra igen sokat tartottak, sőt bevett szokása vált, hogy minden leánynak és legénynek szeretője lenne; kik ünnepi nap a' templomban, estve a' korcsmában együtt mennének 's tánczólnának: de mivel a' czifrább, 's katonákat kedvellő Léányok ezen szokásban nem részesülnének, vesztéseket azzal pótolgatták, hogy a' mulatságban kivel kivel tánczólnának, és az ötödnapi kenyér osztásra szinte elő rukkolván, a' katona kenyérben nemszükszölködnének. Simonyi az illetén mulatságot bár mindenkor prömmel nézné, és kenyér részéből semmit sem ajánlana, még is idejét mind addig vigan töltötte; még csak 1793-dik esztendőben, ama természet borzasztó Francia felindult zenebonáért, a' leg véresebb háború ki nem ütött volna; mellynek szerencsés viselésére, a' Vorumser regimentje is, Május holnapban útnak indult; és három holnap szép időkben, ezen gyönyör-

ködtető Országokon keresztül, jól és pénz nélkül élven, Német Országnak leg szebb vidékén fekvő Svetzinga varossához szerencsésen elért: a' hol harmincz ezer emberből öszve gyűlt szép hadi seregnek letelepedése, a' lakosoknak leg gyönyörűsegebb szempillantást okozott; mert ezen napra, mivel a' Német birodalmi emberek, az Austria Császár népét még soha sem látták volna, húsz mértföldnyiről is rakott szekerekkel, Hintókkal, lovas, és gyalog jövő nézőkkel a' lóger telelett: kik a' katonasághoz a' leg nagyobb barátságos tekintettel annyira viseltettek, hogy a' főbb 's leg szebb Dámák is, minden hátrázás nélkül, még a' köz emberek Sátoraiiban is ki 's b' járkálnának: sőt estvénként, a' nagy Armádiánál még szokásban lévő parola ágyú lövéssel jeladódván; a' külömbféle regimentek' Török muzsika harsogására, a' sok féle mulatságos sétálásokra, játékokra, lovaglásokra, a' szomszéd városok szép lakossai pompásan meg jelenvén, olly nyájjas kegyességet mutogattak, hogy közönségesen látni lehetett, midőn a' Granatérosköz emberrel, vagy Huszárral az első Dáma öröm andalodásban merülve quadronillit tánczolna. Simonyi illy kellemetes szebb nemnél annál nagyobb szív érzést nyert, mivel Német beszélése mellett, izlésekre igen tréfás és csintalan is volna; azért több nevezetes lépésekben részesülvén: csinos maga viselete, módos tartása, mozdulása, és beszédje olly nyájjas szeretetett vonzott magára, hogy Svetzingához távolabb lakó Uraságok is, Uri házoknál szívesen fogadnák; melly Gazdag és igen jól nevelt becsületes kellemetes emberekkel, főkép szebb nemmel való társalkodási, olly fundamentomos erkölcsi változást szerzet-

tek néki, hogy napról napra mindenek előtt figyelmetessé lenne. —

Az Ármádia, egy holnapig való kipihe-
nése után, a' Rajna vizén Mannheim várossánál
által menvén, csak hamar a' Franczia széle-
ken lévő Landau vára felé, innen pedig Dion-
vil vára ostromlására fordítatott; és hogy ezen
célznak valódi foganatja lenne, az Ármádiá-
nak egy része; mellyhez a' Vorumser regement-
je is kapcsolva lévén, Dionvil és Metz város-
sa közé, tábori észre vételek iránt, setét éj-
jel a' végből küldődött, hogy Dion várából
észrevett mozdulatokat, ágyúk által nehátrál-
tatták; hová is ezen haditest szerencsésen elér-
vén: Simonyi azonnal Metz várossához fordú-
lo nagy ország útra tizenhat emberrel pikétre
rendeltetett: de mivel a' Francziák az Austriai
Ármádiának berohanását már tudták, sőt
Metzhez való közelítéseket is sejtenék; haladás
nélkül Metzből egy Franczia Kapitány hatvan
emberrel, még hajnalban Dionvil felé patrol-
ban indult; kit, midőn Simonyi szemközt jöt-
tében, világoskék veres sinóros Magyar ruhá-
ban, az Eszterházi huszár regementyéből va-
lónak szemlélne; mivel Francziát még soha
sem látott, jó távúlag magányossan eleiben
nyargalt: de csak hamar midőn a' Francziák
dühössen reá lőttek volna, illy jó reggeli kö-
szöntésekért nem kevésbé megütközött volt,
azért Simonyi meg fordulván, 's felbízott
katonáival olly bátorsebességgel az ellenség-
nek vágott, hogy Vezérjek néhány emberei-
vel azon helyen össze vagdalódna, a' többi
Francziák pedig Vezérjeknek 's társaiknak
szerencsétlen halálokat látván; tüstént mer-
re alkatmatossabb volt szaladtak; de Si-

monyi tűzessen utánnok esvén, midőn már sokat közülök elejtene, tizenhárom lovat, és tíz embert, viselt vitézsége meg mutatasára fogságban hozott: melly véres csatában Simonyi a' mellett hogy csákóján több vágások volnának, az állán egy vitézt ékesítő vágást kapott, és egy embere könnyű sebben csett. E' szerencsés történet lármájára, a' hátra lévő haditest azonnal lóra ült, és a' Generálisság; egész a' Simonyi verekedő helyére nyomult, hol Simonyi vitéz jó viseletiért, nem csak szembe mindentől dicsireteket nyert, de nagy ezüst Medállyal is vitéz mellye felékesítetett: illy módon Simonyi fellebb valóinak bizodalnát meg nyervén; ezentúl a' hol csak valami fontos szolgálat elő adódott, Simonyi azzonnal alkalmaztatott, és mindenkori bátorsága, néki nagy elő menetelt szerzett.

Az Austriai Ármádia, az említett várakat kevés ostrom után elhagyván, a' közönséges planum szerint az Ország fővárossának Párisnak meg vételére sietett; és csak hamar minden erőszakos hátrázás nélkül már Verdun és Clermon városokig szerencsésen el is jutott: a' honnét, midőn a' véghetettlen essők, 's rossz idők miatt az ellenségnek nagy erejét ki nem álhattná, a' Zveibrükischi Tartományban magát vissza húzta, hol szinte az ellenség Saarbrük, Zveibrük, és Homburg Városoknál mint akori fészkekben csuportossan tanyázott: így a' két ellenkező felekezet egymás véletlen meg támadásátul tartván, estvétül reggelig talpon fegyverben állott: mivel pedig hajnal felé az a' hír futamodna, hogy már az ellenség magát vissza húzná; az Austriai sereg is ohajtott Kvártélyára indult. De azonban Mélas Generalis a' többieknek maga szándékát kinyilat-

kozattat azzal, hogy néki különös kedve telne az ellenség után egy igazi patrolt küldeni, ki az ellenség mennyiségéről, 's visszahuzása modgyárul valami bizonyost kitudhatna: melly fontos dolognak végre hajtására, elsőbb két lovas svadrony rendeltetett, de mivel az ellenség már távul lenne, mások azt javaslották, hogy ezen vizsgálódást egy kis patrol is elvégezhetné: azért Simonyi Káplár tizenhat válogatott emberekkel útnak bocsátatott; ki is csekély örömmel minden vigyázás, avant Gar-da (elő vigyázó sereg) rendelés, kard kivonás nélkül, embereivel egy rakáson a' nagy ország úton utazván; reggel felé midőn világosodni akarna, olly sűrű köd ereszkedett, hogy tizenkét lépésnyire allig láthatnának: ezen se-tét úton Simonyi előmenvén, csak hamar lo-vak' dobogásait, 's emberek beszédgyeit hal-lya, mellyre csendesén szemügyeskedvén, azon-nal egy csuport lófarkú sisakos Francziát látt eleiben jönni: Simonyi e' véletlen eseten keve-set gondolkodván, embereivel elkurjantya ma-gát, és sebess nyargalással a' meg fordúlt Fran-cziák' utólyát keményen vagdalta: melly tűzés indulatban csak azt vették észre, hogy már Homburg várossa kapujánál volnának; hol, mivel a' sorompó egészen benem lenne zárva, a' szaladó meg szorúlt Francziákból azonnal néhányan Kegyetlenül levagdaltattak; a' többi szalattakat pedig nagy serénységgel a' város kö-zepéig sarkalta; hol 12000 Franczia egész éj-jel fegyverben léttett meg útván, reggel felé egy részről a' Gyalogság fegyvereit össze rak-ta; másrészt a' lovasság házakhoz kertekhez lovait kötözte, és kiki elcsigázott testét újerő-re kapatni kívánván, közönségesen az utcák közepén ide 's oda, a' Tisztek pedig házakban

lenyugodtak. Illy kemény álmotúl elnyomattott katonák között, a' halállal törekedő Francziák, és Simonyi, követőinek sebess szaladásával 's kurjongatásával, melly képzelhetetlen Zúrzavarodást okozott légyen, nyilvánságos abbúl; hogy a' kergetett Francziák egyik útczárúl a' másokra, a' nyugalomra letetepedett 's édesdeden aluvó Francziákon keresztül kossú nyargalván, keményen lövöldöztek; erre a' Strázsák fegyvereiket kilövék, szobákban szaladoztak; mások az ablakokat 's ajtókat zárogatták; az agyon tapodott vagy gázolt Francziák vérben fagyban keveredve jajgattak; az utak és házak, a' Francziák egymáson tett vérontásoktól veressedtek; az útczák, elhányt szórt fegyverekkel, tarisznyákkal, dobokkal, üress és terhelt hordókkal, felfordúlt szekerekkel tele voltak; így az utak ide oda' szaladó emberekkel szerekkel megtelvén, annyira szorosak lettek, hogy számtalan nyukhatatlan Francziák, nyukhatatlan lelkeket kihúljának; szóval: ha valahol, bizonyára Homburgban volt e' szempillantattban olly zúrzavar, melyet embernek ritkán lehetett látni vagy hallani. Simonyi e' rettenetes lármában a' midőn a' Franczia Katonákat imitt amott csuportozni látná, válogatott nyereséggel is már néhány embereit kiküldené, hátra maradott embereit öszve szedvén, a' kapufelé indul; de egyszerre csak azt veszi észre, hogy fél svadronyi dragoños Franczia egy út szegletén befordulván, úttját elfogja: Simonyi e' váratlan történeten, a' mint maga is elisméri, olly rémülésben esett, hogy első szempillantatban semmit tenni, sőt felelni sem tudna, midőn e' végső esetben egy köz embere azt kérdezné tüle, mit csinállyunk Káplár Uram? mellyre egy más jól bekapott

köz ember tele torokkal kiáltja, mind levágjuk! — ezen tüzes vakmerőséggel az ellenségnek ugrattak; és magokat olly szerencsésen által vágták, hogy egyedül egy erőssen meg sebesített köz ember a' lovak között elmaradna, de az is négy kéz láb magát, egy házban behúzáván, az elkeseredett jó lelkű gazdájátúl eldugatot, és meg gyógyítatott. Simonyi illy szerencsés meg szabadulása után, embereit a' Városon kívül öszve szedte, és a' nyert prédákkal negyvenkét fogott lovakat meg terhelvén, vitézi örömben merülve regementyéhez tért; hol győzedelmes tetteiket szóval is, nyereséggel is elegendőül bizonyították; sőt nagy ideig Simonyinak Homburgi csatájáról minden helyeken figyelmetessen beszélgettek; és a' Magyar virtust csudálták!

E' történet után a' Vorumser regementye 1793-dik esztendő November holnapjában, téli kvártélyra Trieris várossában szállott: honét Simonyi csak hamarjában Zveibrükisch várossában, mellyet az ellenség több részeken apró csapatokban pusztitgatott, tizenhat emberrel Streifcomandóban küldetett: ki is serény ügyességében csak hamar az ellenségnek mi-voltáról bizonyos hireket halván; különösen pedig hogy egy Comissarius vezérlése alatt, valami húsz emberből álló commando, bizonytalan helyeken tartózkodna, és már a' Zveibrükischi Herczeg Kastélyát is kirablotta volna: azért Simonyi ezen kártékon Francziák' kézrekerítése iránt, spionok által mindent a' lehetőségig elkövetett; mert allig jött azon bizonyos hír fülében, hogy alkonyodáskor valami négy mértföldnyire lévő faluban ismét rablásra bészállottak légyen; azonnal Simonyi bátorlelkű embereinek serénységével ezen rab-

lók feltalálására annál nagyobb bizodalommal indult, mivel ezek, a' rettenetes havas, hideg szeles, zavaros idő, és fúvatagok miatt tovább menni nem szándékoznának; sőt a' reájok rohanható ellenségről nem is álmodoznának: azért Simonyi tíz óratájban két lovas, és annyi gyalog kalaúzt magához rendelve, noha sok baj, akadály, és veszedelem adná magát elő, mivel az utat elvesztvén, lovaik most jégen, most árkokban 's fúvatagokban hasig járnának, 's öszve dülnének; még is az egygyik fiatal gyalog kalaúz vezérlése mellett, az ohajtott falu alá nagy nehezen világosodtakor elértek, hól Simonyi azonnal az ellenség erejét, 's e' faluban való helyheztetését tudni kívánván, kevéssé meg álva, bár mind hijában szemügyeskedett; azonban néhány lépést tévén, egy kis völgyben kinálló gyalog huszárra bukkan, ki midőn a' kegyetlen szél miat öszve zsugorodva lenne, az egyszerre fejefelett forgo kardoktúl annyira ijedett lett, hogy szólni egyett sem tudna; mind az által midőn Simonyi kardhegyével jó formán oldalát csiklándoztattná, némely tett kérdésekre esze nélkül is feleletet adván, csak nem félholtan ott hagyatott; Simonyi pedig embereivel tüstént a' faluban olly parancsolattal nyargalt, hogy kiki leg alább háromszor löne, és az első egyszerre, lövés után, sebes lármával az ablakokat vagdalnák, és házakban lövöldöznének; melly véletlen dühöstettek, nem csak a' Francziáknak, de a' lakosoknak is a' leg nagyobb kétségben esést szülte: de Simonyi is a' rabló Francziák hamarjában való felnemtalálása miatt, mind addig nem kevéssé meg ütközött; mig egy vigyázaton lévő katonája, a' kerteken keresztül szaladó 's bújni kívánó gyalog Francziát remeg-

ve eleiben nemhozott; kitúl, az istállóban már mindenfélével, sőt Kappanokkal is felpakolt lovakat meg tudván, azonnal öszve fűzve, a' falunkívül lévő útra vitette: azután két háznál tanyázó 's rabló Francziákra rohant, különösen pedig az huszárok egygyik háznál ajtót törvén, az ott lévő Francziákat egyenként meg kötözték: a' más kétemeletű háznál pedig Simonyi gondolván a' Commissáriust szálva lenni, azért annak meg fogására egy emberével személyesen indult; — így az ház előtt lovárúl leszálván, egy setét garádicson noha nem igen bátran, de még is tüzes indulatos lármával mint ha embereit helyheztené, felfelé menvén, véletlenül egy nyitva lévő szobában lép, hol nagy vidámsággal a' midőn más bezárt ajtót szemlélne, azonnal a' szoba közepére rúgta: de nem kevésbé meg szeppent volt, midőn nyolcz Francziákat, kivont nyárs hosszúságú spádéval egy rakáson dühössen állani látott; de ezen piltantathan minnyájan rémülésben esvén, önként fegyvereiket levetették, és egyedül életek megtartásáért könyörögtek: Simonyi neki bátorodván, minden további halasztás nélkül, őket lefelé hajtotta; kik, mentekben senkit sem látván, Simonyi meg ölésérül tanakodtak; de különös szerencsétetésére Nagy Gyuri köz vitéz már jó bé kapva szemközt jött: ki is minden kérdés nélkül, kezdi a' Francziákat kedvére szabadalni; mire Simonyi megbátorodván, egy ezüstös ruhást haczukájánál fogva hátul keményen megragad, és kérdi ki vagy te? az rémült Franczia pedig felele, én Commendáns vagyok; kitúl Simonyi mindeneket kitudván, azonnal embereit öszve szedte, és fortélyos serénsséggel tizenkilencz rabló Francziákat, úgy min-

Vit. Sim. J. élete.

den nyereséggel felkészült húsz lovakat szerencsésen elfogván, sebes vágtattva tanyájára fordult : hol ezen rabló Francziáknál, kik a' Királyné nevét viselő negyedik Gvalleria regimentből válogatott bátorságú emberek valának, mind azon ezüst kések, kanalak, tányérok, arany piksisek, gyűrők, lánczok, órák, nagy számú arany 's ezüst pénzek, mellyeket a' Zveibrükischi Herczeg kastélyából rablottak, megtaláltattak; melly mindennemű nyereség a' regiment rendelése mellet, a' lovakon kívül Simonyinak hagyatott; de Simonyi Tisztyeinek viselt hív hajlandóságából, pénzen kívül majd mindeneket, Tisztyeinek ajánlotta. Ezen szerencsés eset csak hamar egész Zveibrükischi tartományban olly nagy lármát, és félelmet okozott, hogy a' Francziák nem csak rabolni meg szüntek, de többé még képeket mutogatni sem mérésezték : azért Simonyinak hirc 's neve olly nagy, olly kellemetes lett, hogy a' főbb uraságok is ha házokhoz kaphatták, kedvét minden szivességes barátsággal, 's vendégeskedéssel keresnék; sőt a' legszebb dámák is öröm andalodással ölelgetnék annyira, hogy a' többi között egykor úri gyülekezetben, egy szép alak, kinek gyöngy módrá czupogó csókjait Simonyi leg jobban szenvedhette, hangos örömmel azt kiáltá, hogy Simonyi megérdemli ha ruhája darabját, örök emlék jelül templomunkban tennénk is! — szóval, Simonyi a' tiszteletet, 's háládatos szivűséget, vitéz tetteivel minden részül megnyervén, számos boldog napokat töltött, mellyeknek sok szép nyájas következesei is lettek. — — Simonyi illy kedvelt napjaiban, bövséges eledele mellet, bár pénze elegendő volna is, egy krajczárt sem költhetett; sőt végre napjai annál únalmas-

sabbak lettek, mivel a' Francziák e' tartomány-
búl hirekkel 's nevekkal eltávoztak volt; az-
ért Simonyi tellyesen iparkodott, hogy az el-
lenség feküvő helye felé rendelődhetne, ki is
nem sokára midőn Trier szép várossában fe-
lülő regement Stabhoz szolgálattételre bérük-
kolna, azonnal tett vitéz cselekedeteiért, va-
lóságos Káplárságra emeltetett; melly örven-
detes sorsa helyheztesésében csak hamar ezen
szép városban közönséges szép báll tartatott,
hol Simonyi is nagy maga tartásával mint va-
lóságos Káplár megjelenván, mivel ez időben
még bort nem ivott, eleinte magát csak kávé-
val vendéglette, de a' következet tánczban vé-
le tánczoló szépkisaszonyka magát annyira
kedveltette, hogy Simonyi a' szép alakkal vi-
gadó atyafiakat is minden jó, és drága ele-
delekkel megvendégelné; sőt a' harmadik
tánczban, szívűsege emlék jegyéül, esen szép-
ség alabastrom színű ujacskájára egy brilian-
tos gyűrőt nyomott, mellyre a' szépkisaszony-
ka elpirulván, akarattya ellen is Simonyi kezét
tűzessen meg szoritya, és mindenekben vi-
gabbak lettek: — — viradta felé, pedig a'
vendégeskedés mind össze hetvenött tallérral
kifizetődött, de Simonyi a' huszonnégyszé-
szé kávé megivása mellett olly szörnyű változás-
ban esett, hogy harmadnapig, többet a' más
világon, mint ezen magát lenni gondolná; az-
ért jobban léte után nagy ideig, a' Kávénak
még nevét is útálta. E' történet után Simo-
nyi az új svadrónhoz berukkolván, csak ha-
mar tizenkét emberrel Piquetre ment, melly
alkalmatossággal hogy magának itten is hirt
's nevet szerezzen, éjjeltájban egy emberét a'
a' vigyázatra rendelt helyen hagyván, maga
tizen egy emberrel lóra ülven, az ellenségnek

mivoltáról, melly hat órányira, Ulmansviellernél tanyázott, fortélyosan tudakózódott: végre embereivel a' sűrű bokrok között, reggelenként előre küldtöt, ellenség patrollyait meglesvén; velek szerencsét próbálni kívánt: azért világosodtakor előre jövő tizenhat dragonyos Francziákat, Simonyi maga mellet lévő úton, olly feltétellel csendessen elbocsájtott, hogy majd a' messzére előre nyomuló Francziákat, fordítások idein megtámadná: de a' Francziák midőn a' nagy síkú szántóföldön körülnézve senkit sem sejtenének, azzonnal mintegy háromszáz lépésnyirül vissza fordultak: Simonyi ezt látván, tüstént az úton embereit sorban allitva, és egész bátorsággal az ellenségnek arczúl nyargal; melly midőn hún egy, hún más oldalra kitérni akarna, Simonyi minden rettegés nélkül eleiben tartott; melly vakmerő ellenségeskedést a' Francziák elkerülhetetlennek szemlélvén, azonnal sorban állottak és arczal öszve csaptak; de a' Francziák minden esetben a' kurtábbat húzták; mert tüzes verekedések után kettő szerencsétlenül helyben halva maradt; a' harmadik pedig a' midőn Simonyinak első vágására lovárul lefordúlna, lába nyergén felakadott; de a' második vágásra, térgye és lábfeje közöt lévő nagy csont úgy ketté esett, hogy lábát egyedül nadrága tartaná: (ez esett után a' parasztok, kik ezen megsebesített tanyára vitték, azon Francziák közönséges vélekedéseit beszélték, hogy bizonyosan a' Magyar Huszárok, fejszével és bárdal barom módgyára mészárolyák a' Francziákat; mivel illy szörnyű vágás karddal nem eshetne) ezen holtak mellett négyet elfogtak, 's a' többiek elszaladtak: de mivel több lövés esett, csak hamar ötven lovas Francia sebess

nyargalva annál jobban segítségükre sietett, mivel a' térségen több ellenséget jönni nem látna. Simonyi a' jelenvaló veszedelmes pillanatban minden segedelem nélkül annyira megdebent, hogy embereivel a' mint vonúlhatott, szabadulását szaladással keresné; mind az által Simonyi szaladásában is embereit a' lehetőségig mind addig rakásban tartá, míg csak nagy kiabálással hátok megett lévő Francziákat észre nem venné; melly veszedelemben, három embereivel hátorzó sereget formálván, a' négy fogott Francziával előre nyomuló embereit, mind az ideig védelmezte, míg Szabó Bálint köz ember lova fel nem vágott volna; 'kit végső veszedelméből szabadítani kívánván, lovát ugyan felkardlapozta, és a' többivel addig védelmezte, míg lova ismét fel nem bukna, mellykor is elhagyatott, és Franczia fogságra került. Simonyi azonban jót haladván, midőn embereinek nagy ijedelmét, lovaik' elcsüggedését, a' Francziáknak pedig csoportos utánnok való vonulásokat szemlélné; azonnal minden reménye emberei szabadithatása iránt eltűnt: azért az egyenként hátra maradozó fogott Francziákat csendes szomorúsággal nézdegélte, és vélevalóival egyedül Libok kis várossa kebelében nyert menedékhelyet; mivel Vasárnap lévén, a' város kapujánál sétáló embereket, bizonyos gyalog ellenségnek a' Francziák vélvén, további üzéseikkal felhagyván, csendessen visszatértek. Simonyi hamar a' városon kívül lévő dombon embereit öszve szedvén, illy szerencsés szabadulásokért a' Mindenhatónak nagy hálát adott, 's kevéssé megpihent: de csendes menésében mi történt véle, eszéhen ötlött, főkép hogy emberét lovával egygyüt elvesztené; sőt ezen vesztesét annál érzéke-

nyebbül vette, mivel az első veszedelmes pillanatban Szabó Bálintnak megparancsolná, hogy ő rossz lova miatt a' mint csak lehet előre nyomúlna; de Szabó Bálint e' parancsolat mellett is vakmerően lovárúl leszálván, egy holt Francziát zsebelni kezdett annyira, hogy kardlappal is készttetne lovára ülni; de csak hamar e' prédán kapkodó ember az úton valami rossz kalapért ismét leszállott, 's így a' veszedelmes időt veszedelmessebbé tévén, csupán önnön vakmerősége szolgált örökös szerencsétlenségére; melly esetnek, kevés pirongatórium után egészen vége lett.

Nem sokára ismét a' Lotringiai határon Czürk várossa felé tizenkét emberrel Simonyi piquetre menvén; bár keményen tiltva volt is Trierishül a' határon való általmenés, még is Simonyi néhányadmagával nappal az egész környéket fontossan' megvizsgálván, éjjel a' Francia vigyázók között az ellenség országában két mértföldnyire fekvő helységben csapott, hol egyedül a' Plébánosnál tanyázó négy Francia tisztre talált: itt, midőn az ajtót kinyitatta, gyergyát gyútatott, és kivont karddal, az ellenséggel nem is álmodó Francziákat a' szép vetett ágybúl kiugratta, mi rémülés történt, csak gondolni lehet; — mellykor Simonyi úgy szólván igen könnyen gondolkodó gyermek, leg főbb dicsőségének tartotta, ha köz embereinek katonai jó napot tehetett, mellyekért is őtet különösen szerették, 's annyira dicsérték, hogy illy derék katona ritkaság volna: Simonyi tehát itt is szokása szerint süttetett főzetett, az ijedett pap is hosszú ümögjében jól falatozván; végre hajnal felé minden más kártétel nélkül a' Plébánossal barátságosan kezét fogván, a' négy fogott Francia

Tiszttel útnak indúlt: de világosodtakor a' Francia vigyázatokon szerencsés által mentében eszében jutott, hogy az nem tellyesített katonai nagy parancsolat miatt mit mondanak néki: azért az öregbik katonáival kevésse tanácskozván, végre jóvá hadgya, hogy a' fogott Tiszteket, pénzeztől 's óráiktól megfosztván, szabadon vissza eresztene; és e' belicselekedetéről fellyebb való jelentést netenne: o' végzés után Simonyi a' fogottaknak mondá, most szabadon mennyetek, és emlékezzetek meg Simonyi Káplárról! melly öröm pillanatban a' szabadúlt Tisztek lábaihoz borúlva kegyességét sirva köszönték, és álmélkodva bámúlták az igaz szívű Magyarnek ellenségín való könyörületességét. — Ezen jó következő plánum, Simonyit annyira felébresztette, hogy tiz napi vigyázaton léte alatt, több illy emlékezetes cselekedeteket már itt, már amott elkövetne: melly váratlan tetteiről, az ellenség helységeiben olly rémulést szülő hír futamodott, hogy már neve említésére is minden ember rettegne: e' végből Simonyi magában erőssen feltette, hogy akar mi módon Czürk várossában is, hová naponként száz emberből álló Francia patroll pusztításra járogatott, egy szerencsés próbát tenne; azért céllya elérése végett, több órákat a' város tájján lappongva töltött, hogy történetből a' Városhól előre küldendő ellenség gyengébb patrollját meg forgathassa; de mivel az ellenség a' városon kívül magát mutogatni nem bátorkodna, Simonyinak eddig tett próbái semmi vé lettek; sőt megtudván az ellenség, hogy vedettyein az Austriai patrollok keresztül kosú is járnának, a' város kapui, és utak bezárása 's rekesztése iránt, olly különös rende-

léseket tett, hogy ha ezen városhoz az Austriai rémítő patrollók közelitenének, a' föld népe azonnal még a' mezőrül a' városban szaladna, és kemény kapuit zárná. Simonyi mind azáltal ezen rendelkezések mellett is, a' város szemlélésére jó módot nyert, mert midőn egy szép vasárnap délután hat embereivel a' városhoz közelitene, az emberek nem hogy szaladtak volna, de még egy különös szépségű, 's ékes öltözetű Kisasszonyka nyájjas mosolygással eleiben sietett, kihez Simonyi személyesen nyargalván, hevesen azt kérdi, van e' ellenség a' városban? mellyre a' gyöngy szemű szépség maga kellesztetésével felel, hogy még ma egygyett sem láttak a' városban: ki is továbbá beszélgettvén heves indulattal, 's édesgető szavaival arra kérte Simonyit, hogy tenné őtet szerencsésné, és embereivel egygyütt menne véle Attya házához, mert bizonyára soha szívesebben seholsem látták: melly szép Leányka kérését, Simonyi annál inkább meg nem vetthette, mivel házok a' kapunál éppen első lenne; azért jó rendeléssel, csak hogy a' szép Kisasszonyal kézfogvást nem, a' városban ment, de két embert a' kapunál, kettőt vagy öttven lépést előbbre rendelvén, kettővel pedig a' kastély előtt, minden válogatott eledellekkel, 's jóféle borokkal vendégtetett; de csak hamar véletlen lármát, 's nyargalást hallván, azonnal két előbb vigyázó embereihez ugratott, kik éppen egy leskelődő lovas Francziát fogtak, hol bővebben megtudván a' várost minden ellenség nélkül lenni, ismét az előbbi házhoz tért, és embereit egymással váltogatva mindenbe részesítette, és szíves látásokat használta; 's végre az Asszony szép Leánnyával mindent elkövetett hogy

ötet szobájokban is tisztelhessék; de mivel Simonyi lovárúl tellyességgel le nem szálna, akkor a' szépségtől tündöklő Kisaszony, nagy hevesen Simonyihoz indul, és kezét angyali leereszkedéssel tűzessen fogva, arra kérte, hogy nem csak akkor midőn a' nagy számú Austriai ármádia az ellenségeskedést várossokon elkezdené, házokhoz barátságos tekintettel lenni méltóztatna: de addig is segedelme által tenné őket nyugalomban azon inségekben, melly őket minden szempillantatban végképen rettengeti: melly kedveskedő szavakra, Simonyi nyájjasan azt feleli, hogy ő a' Katonák között igen kicsiny Úr, azért nem is nagy reménsége van, hogy szolgálattyokra lehessen: mellyre az angyali szépség annyával egygyütt öröm könnyek között azon kérésre fakadott, hogy csak Simonyi Káplár légyen az ő házokhoz barátsággal, ők azonnal megnyugosznak; mert itten körül belől csak a' szürke lovú Simonyi káplártól félnek, és véle egymást rémülve igezgetik. — Simonyi tehát ezen benne bizakodó kedves embe-
reinek megigérte, hogy a' mint, és a' hol lehet, mindenkor tellyes védelmezésekre fogna lenni: — ezzel az angyali szépét megszorította, — és nyargalva kevés vizsgálódást tévén, csak hamar a' város bástyája alatt a' Mozel vizében ömlő kis folyónak kő hidgyára talál, melly a' viz száradás miatt olly magos lyukúvala, hogy alatta bátran gyalog ember ki's be mehetne. Ezen szemügygyel Simonyi a' várost elhagyván, vigyázó helyére tért: de midőn néhány napok múlva Mélas Brigadéros Generális ezen város vizsgálódására küldődne, és az ország út több helyen való felárkolása miatt, nehéz keringések után a' város kerité-

séhez érne, a' mellett hogy Kapuit zárva találná, csak egy embert sem látott, hogy az ellenség városban léttét kitudhatná: mivel pedig ezen városnak helyheztetése kemény kerítésű volna, és egy magányos utat, melly Francia Országnek Thionville várossa felé szabadon vezetett, egygyik oldalról a' Mózél vize, más felől a' húzamos hegyek annyira eltakarnának, hogy a' Francziák minden hátrázás nélkül ki 's be mehetnének; Mélas Generalis nem sokat czeremoniázván, az ellenben lévő kapunak két derék ágyút szegeztetett; Simonyi ez idő alatt piqueten lévén, az ország úton jövő egygyik seregnek, mivel a' város tájját jól ismerné, avant gárdát tett, és a' fellyebb nevezett, 's kitanúlt bástya alatt lévő hidnak sebessen indúlt; melly alatt még hajólva többed magával bé menván, egyszerre mint váratlan vendég a' városban terem, és egy embert azonnal az említett kedves házhoz *salva gvardára* küldött; maga pedig a' közelébb lévő nagy ház ajtaján zörgettvén, midőn kinyitották, azonnal egy szép házi eszközökkel 's tükrokkal ékesített szobában lovával egygyütt ment: hová, az oldal szobából egyszerre kiszaladott szebbnél szebb három kellemetes anyagi Kisasszonykák Simonyi előtt térdre esvén, élettyek megtartásáért sirva esedeztek: melly szempillantásban, a' kapuk előtt lévő ágyúk bömbölő szava, ezen gyenge szívű szépségeknek olly rémülést okozott; hogy nem tudnák, nyájas beszédgyekkel e' vagy szívűségek valódi kinyilatkoztatásával keressék kedvét ezen szépekre mosolygó fiatal ellenségnek? végre az egygyik Kisasszony, kit Simonyi legjobban ölében szoritott, nagy ártatlanul tüle azt kérdi, úgy e' az életemet el nem veszi?

mellyre Simonyi csak hamar érzékeny sziviről világosítást tévén, minyájokat nyájjasan megnyugtatta. De azonban, a' fellyebb emeletben lakozó búsuló házi gazda, midőn a' kemény ágyúzások mellett, nagyobb rémüléssel hallaná az ellenséget már alsóbb szobáiban is lenni, azonnal majd csak nem ütközve ruháját magára hajítva, és éppen azon szobában szalad, hol már Simonyi lovastúl, emberrei pedig az ajtónál kivont karddal valának: itt az Úr leg elsőbb is Simonyinak egy marék aranyat nyújt, de mivel Simonyi a' leg nagyobb becsület tartással, 's emberiséggel bírta; sem illetén igaz vitézhez nem illő vakitással valaha magát meg nem piszkolta volna; a' félholtan előtte lévő Francziának azt felelte, hogy a' Magyar Huszárnak nem pénz, hanem győzedelem, azután bor és früstököm kell: mellyre, pontban minden a' leg jobb mértékben megtörtént, és az arany el nem vevésért zúgolódott embereit is egészen lecsendesítette; 's így jól falatozván, Simonyi az isméretes kedves háznál is frissiben édes jó reggelt mondott; honnét csak ugyan egy pár Tanácsbéli urat a' kapuk' felnyitására, és Mélas Generális köszöntésére vezetett: kiktől Mélas Generális mindeneket megtudván, a' várost szabadon lenni engedte, és seregét csendesen visszahúzza.

Kévé napok múlva Simonyi ismét piquetre, de éppen mástájra rendeltetett; melly helyheztetésében, az ellenség határán túllévő szomszéd faluban, valami nemes embernek olly ritka szépségű leányát hallotta lenni, hogy nézésre méltó képvonásait, messze földről is járnának nézni; azért Simonyi bevett szokása szerint, valamint a' környék vizsgálás,

úgy a' szép hires kisasszony meglátása, végett külömbféle plánumokat készítgetett: végre nyolcz embereivel az ellenség határán által szerközcívén, a' régen ohajtott szépség lakozó helységében délután négy óra tájban szerencsésen megérkezett; és midőn célzott helyét kitudakozná, fortélyos vigyázóit mindenfelé felállította, maga pedig a' mutatott ház előtt lovárúl leszálván, az előtte bézárt kaput keménnyen kopogtattya, mellyre csak hamarjában azon ritka természeti ékességgel felruházott szépség eleiben szaladva, ajtót nyitna, Simonyi azonnal udvarára toppan, és egyenessen a' finom csinosságú firhangos szobában lép; hől az egyedül otthon lévő szép leány, minden kellemetes nyájassággal szív mosolyogva kérdi, hogy mivel szolgálhatna nékie? mi okból, maga sem tudgya Simonyi, rémitő hanggal a' gyengeded szép leánynak feleli, ne ne vess leány, hanem reszkess; mert ellenség van előtted; melly rettentő szóra, a' leány fejezredve, csak nem magán kívül kezd lenni: Simonyi a' gyenge szív sebess megsértését azonnal annál inkább megbánta, mivel semmi némű szívlágyító szavaival meg nem juháztathatná, sem előbbeni kezdett szerelmes nyájasságára vissza nem hozhatná: sőt minden vidámitó engesztelése után is, utolsó ottlétte szempillantásáig csak nem kétségben esett maradt. Így tehát Simonyi, noha szép gazdaszonyának tüzesen kezeit szüntelen csókolgatná, még is fáradságos tettei sikeretlenek maradtak: azért, ébéli éretlen, gondolatlan, 's rémitő cselekedetét szív zokogva megbánván, vigyázó helyére vissza tért: melly pillantattúl óta, ezen érzékeny történet, nyilvánságosan és vehető változást okozott egész élete módgyában.

Midőn a' Regiment e' tájjékon majd esztendeig tanyázna, Simonyi, Melas és Gróf Mercanten Generalisok Brigadájában olly különös megkülönböztetéssel vala, hogy noha csak káplár lenne, még is szeretésre való mulattatása, 's nyájas tapasztalása miatt, a' Brigadérosok asztalánál szabad ebédlése volna; hol, maga és mások iránt teendő emberiség kötelességében pallérozódván, minden helyebb valói előtt, igaz vitészségre, 's társalkodásra született tehetségét nyilvánosságossá tette, és bizodalmoikat megnyerte. — Így midőn a' Regiment 1794-dik esztendő October hónapjában, Koblentz varossánál a' Rajna vizén magát által húzná, és az ellenség nyomdokit minden felől nagy erővel követné; Simonyi ismét tizenhat embert kapott, kikkel Streifcommandót és ariergárdát tett; melly kevés embereivel, bár néhányszor a' sűrű erdőben tanyázó ellenség kint álló vigyázóira, veszedelmes lépésekkel bukkanna, még is véleszületett fortélyával, bizonyos módot talált élete szabadítására: és végre midőn e' veszedelmes inségből már késő estve magát kiszabadulni gondolná, egy nagy sik mezőre érkezett, hol a' rettenetes setéségből annyira eltévelyedett, hogy sem a' Rajna, sem az ellenség fekvését nem képzelhetné: melly ide 's oda való tévelygésében, valahára egy sejtett tűz felé azon okból tartott; hogy ha az ellenség véletlen ott léttétt kitudhatná, azonnal az ellenkező útra tartana: melly feltételében midőn a' tűzhöz közelgetne, embereit megállittya, maga pedig csendes lépésekkel annyira csúsztatott, hogy már talpon álva beszélgető katonákat sejtene; de mivel sem beszédgyeket, sem ruhájok színeét nem különböztetné, magányos menését

addig folytatni ohajtotta, míg valóságos minéműségekről bizonyost nem tanulna; melly lehelletet allig vehető veszedelmes szemügyességében midőn a' tűzhöz közeledne, véletlen setéség miatt csak azt veszi észre, hogy lova a' kint álló strázsa lábára tapod; ki szörnyű ijedésében, ordítani vagy puskáját sütni egynek tartván, rémülés jelét adta: mellyre Simonyi is lovát megfordítván, a' már meg szaladott emberreivel, tűz ellenző úttyát lassú kalopban folytatta: de csak hamar ezen Franczia seregből előre bocsájtott harmincz lovas patröll, a' hátról tett lármás lövésre vissza fordul, és csudállatos dolog! Simonyi mellet sebesen a' nélkül elcsap, hogy egygyik a' másikat meg szóllitaná; melly történetnek valóságos oka az volt, hogy mind a' két meg ijedett rész, egyedül csak a' maga szabadulását ohajtotta. E' tévelygésében Simonyi midőn világosodtakor egy faluban érne, csak hamar kifürkészte úttyát ellenség nélkül lenni; azért midőn egész napi sebess utazásában estve felé, egy nyáj juhra bukkanna; minden nyeregben egy juhot vettettvén, a' sűrű erdő mélységében tanyázva, süttetett, főzetett, és midőn veszedelmes utazások után itten néhány vig órákat töltene, korán reggel a' regementhez indúlt; és estvére Koblentzhez, hová már az egész ármádia berukkolt, szerencsésen eljutott: kinek megjelenésén minden vitéz annál inkább csudálkozott, mivel azon közönséges hír futamodna, hogy Simonyi már Franczia kézen volna.

A' regement Koblentznél néhány hétig nyugodalomban lévén, 1794-dik esztendő December holnapjában, garnison (vár őrző) szolgálatot tenni Maintz várossában rendeltetett:

de mivel ezen várat (mellyet a' Francziák megvehetetlen erősségnek neveztek) a' Francziák nagy ármádiája erőssen körül venné, népének pedig a' kemény tél viselésére, esztendeig tartó húzamos munka által föld kunyhókat építene, sött hadi ember soha nem látott sánczokat is készitene; minden katona végső nyomorúságra jutott: Simonyi mind az által e' helyheztetésében nyert első alkalmatosságot, hogy több Generálisok, Truppok, és Regementek előtt, véle született vitézségét nevezetessé tehesse; melyet is ő annyira használt, hogy semmi várbéli kicsapás nem történne, melyben valami különös rendelést nem vett volna; sött ha a' Gubernator Feld-Marschal L. Neu, az ellenség részéről más módon tudósítást nem vehetne, csak Simonyit hívatta, kinek mindenkor engedelme volt a' forposztokon által menni; mivel csalhatatlanul azonnal az első Francziát elfogná, és a' Gubernátorhoz vinné; melly katonai bravúrjaiért, számtalan vitézi dicséretet, és ajándékot nyert; sött vitéz tetteivel telyes dicső Neve, a' Hazai 's külföldi újságokban is gyakran megjelent; de nem is ok nélkül: mert ha ezen helyen, a' véres ütközetre készülőkét ellenséges ármádiának szorgalmas szemügyességét, és bátorságra czélzó helyheztetését megolvassuk; azonnal Simonyi bátortetteiről bámulásra ragattatunk! lássuk tehát a' harc kezületét.—A' két ellenség részéről kint álló posztok, kiválta' lovasok, szembe olly közel állottak, hogy egymást kövel is hajigálhatták; azután minden részről volt lóháton ülő vedett legalább is három száz; melly egymástól 50 — 80. lépésnyire helyheztettve vala; ezek háta megott mindenütt lovon ülő káplár posztok; azután állottak a' lovaikat kantár száron tartó Tishti

posztok; és így ezek hátok megert svadronyok, s regementek olly készen állottak, hogy az első puska szóra miuyájan lovon teremnének; azért is nappal egymásnak ártani legnehezebb volt. — Éjjelre pedig már alkonyodáskor minden némű posztok lóra ültek, és világos reggelig mozdulatlan állottak; hol a' kemény csipős dér, lovat embert annyira belepett, hogy a' fekete ló is szürke lenne, az embereknek pedig ha laba, füle, vagy orra elfagyott, csak közönséges dolognak lenni tartották: sőt az ejjelenként ereszkedő sűrű ködd miatt, két lépésnyire is allig látván, gyakran megtörtént, hogy a' Francia váltó vedett felváltása idején tévelyedve a' mi katonáink mellé állana; — lehet gondolni, midőn az egygyik Francziául, a' másik Magyarul kezdett beszélni, micsoda szempillantás lett ezen két ellenség között: — sőt történt, hogy egész káplár poszt eltévelyedve, a' lineán is által menne; és leg lármásabb zavarodást okozna: néha pedig barátságosan a' mieink a' Francziákat, és ezek a' mieinket csendesén helyre vezetnék; mellynek azon következése lett, hogy a' szemben álló vedettek egymással beszélgetnének, sőt néha pálinkáznának is: de csak hamar ezen barátságos szövetkezhetés mind a' két részről keményen eltiltatott. — Illy súlyos szolgálattyan a' többi között Simonyi, midőn reggel a' posztját látogatná, a' két linea között, egy fél részegében álló, de a' Magyar Huszárokat becstelen szavakkal káromló Francia Tisztre talál; ki midőn Simonyit jönni látná, azonnal bosszúállásbúl bajvivásra unzolta; de mivel Simonyi más lován ülne, saját lováért visszatért; és csak hamar a' kint álló két vedettet, segítségére azon végből állittya, hogy a' vakmerően

merőben megsértett Magyar érdem védelmezésére viaskodni szent kötelességének tartaná: azért Simonyi, ama dühössen kifeszített nyársát dörmögve tartó Tisztnek rugaszkodván, kardgyával, nyársát úgy felcsapta, hogy fejére kemény vágást ejtven, sebes fordultában lovával elesne; de csak hamar a' Francia feleszmélkedvén, gyalogúl Simonyinak ugrott, de midőn lovának kantár szarát ragadni akarná; akkor ismét Simonyi olly vágást nyomott fejére, hogy azonnal elbukna, és zendülést ohajtó lelkét kiséjné: ekkor Simonyi a' fekete Francia ló után sietvén, midőn már a' lineán túl nyert lónak két hevederét vágna, azomban sebes vágatva nyargaló Francia mellé tette terem, és futtában Simonyi bal keze fejére olly vágást nyomott, hogy azonnal három ujjai lefigygyennének; melly vágásra balkezeből kiesett kantár szarát jobbjával egyszerre megkapván, hevenyében fájdalmasan lelógott három ujjait keszkenőjével kötözvén; midőn a' fogott lóval csendessen vissza menne, a' segítségére hívott két ember, mivel még akkor is a' holt Francziát zsebelné, azonnal a' prédát, nem győzedelmet hajházó két embert áristomban tetetvén; és azon felül; mivel a' napot tartó Generalis egész dolgot a' bástyáról szemlélte volna, e' két embert meg is verette, — Simonyi pedig Flörshaim várossában, hol a' regiment stabja feküdt, ispotályban ment; a' hol Vagenheim Obester különös gondviselés alá rendelvén, az önnön asztali eledelével ápolgatta; melly jó gondviselés mellet, három hónapok után annyira meggyógyúlt, hogy minden hátráztatás nélkül, továbbá is hasznosan szolgálhatna; melly esetet a' Mainczi újság azonnal örvendetes hírrel tudósított.

Minekutánna a' Francziáknak képzelt győz-
 hetetlen Mainczi erősségét, Clerfait komandé-
 rozó Feldmarschal Generalis 1795. esztendő,
 October holnap 29-dik napján megvette, és a'
 Francziákat a' Rajna vizéntúl verte volna: Si-
 monyi azonnal dicső vitézséggel pótolta fiatal-
 sága mellett, nem csak a' regiment, de az egész
 tábori test öröm andalodására, strázsa mester-
 ségre emeltetett: melly hivatal, olly előre lá-
 tással, okos kémélléssel, 's maga mérséklésé-
 vel viselt, hogy az egész nép őtet úgy szeret-
 né, mint a' jó fiú, a' jó atyát! illy szerencsés
 sorsa mellett Simonyi, (mivel a' regiment
 Bruchsal, várossa körül téli szállásra vissza hu-
 zódna,) Zeiteru nevű faluban, egy fiatal, de
 igen vagyomos úriházhhoz rendeltetett; hol a'
 köz tiszteletnek, és háládatosságnak elfelejt-
 hetetlen tárgya annyira maradott; hogy mi-
 dőn 1813. esztendő october holnapjában, az
 Liptsei szerencsés ütközet után az ármáda Fran-
 czia Országának sietne; Simonyi már mint Obes-
 ter, ezen úttjában valahai jó napjaira emlé-
 kezvén, Zeiteru régi jó szállását meglátogatni
 el nem mulatta: hol midőn a' házi gazda, mint
 ösméretlent szokása szerint szívesen fogadná,
 csak kevés pillantat múlva egy igen szép leány
 kávéval előtte terem, kinek látására, Simónyi-
 nák szeme száját annyira elállott, — hogy bár
 magát ösméretlennek tartani akarná, még is
 igaz indulattúl ösztönöztetvén, ezen szépség
 kiléttét tudni óhajtotta: azért midőn eddig tit-
 kolt személljét kinyilatkoztatná azonnal a' gaz-
 da feleségével egygyütt hevesen nyakában bo-
 rúlva, szív örömben merültek; és midőn öröm
 könnyeik szünnének, az asszony két szép le-
 ányát bemutatta; kik pontban Simonyi kar-
 jaihoz repülve, öröms csókjait hintették!

mely igaz szívből származott érzékenységet látván a' Simonyival lévő kapitány, hogy ez örömben részesülne, ő is a' szépeket jó sorban csókolgatta; — kik ezen tréfát csak későbbert vettek észre, — illy örvendetes látás mellett mindenrül emlékeztén, vigan ebédeltek, és midőn Simonyi útnak indulna, a' faluból össze csoportozott nép, emberséges tetteiről emlékeztén, mind azt kiáltozta, itt van a' Strázsa Mester. — Zeiteru helységben Simonyi mint Strázsa Mester kedvelt napjait téli kvartélyon eltöltvén, midőn tavasz felé a' regiment Olaszországban indulna, és Tirolis tartományon általmenne, Basanó várossánál lógerban szállott, de csak hamar ezen ármáda, Vorumser Feldmarschal vezérlése alatt, az ostrom alatt lévő Mantua fő várossa segedelmére rendeltetett: de mivel ezen várat, Bonaparte, két száz többnyire Romából hozatott nagy ágyúkkal keményen lövetné, és imitt amott felgyújtaná, nem csak e' város, de az egész birodalom felforgatása bizonyosan várattatott; azért Vorumser Feldmarschal ama jó készületű bátor népével, Bonapartét végképpen úgy megtámadta, hogy a' zendült ellenséget nem csak megverné, de olly zavarodásban is hozta; hogy minden ágyút, tábori bútort, készakarva elhagyná, és kiki magát futással szabadítaná: melly végső pusztulást Bonaparte látván, azonnal szaladott népe között parancsolatot szóratott, hogy kiki katonai bútort elhagyván, Castiliog várossánál személyesen megjelennyen: mellyet is midőn a' Francziák vetélkedő frissességgel telyesitenének; Bonaparte az össze tódult népnek ezen Nemzeti gerjesztő szózatot mondotta: — Szabad Francziák! az Austriaiak megverték bennünket, —

a' nagy Franézia Nemzetnek szabadsága csüg-
gőben esett! és talán örökre le is nyomattatik!
de ha Tibátor lelkű Francziák! erőtetek és éle-
teteket a' Haza boldogságáért felajánlyátok, és
bennem biztok, mindeneket helyre pótolok!

— Melly szózatra az egész armáda azt kiáltá:
Hazánkért és éretted élni vagy halni nyereség-
nek ohajtyuk! Azért Bónaparte, népe nagy lel-
kében bizván, öszve zúzott embereit újrend-
ben szedegette, és harmad napig néhány föld-
mérő Tisztekkel maga az Alpeseket megvis-
gálván; véletlen, a' csuportokban tanyázó Vo-
rumser táborát úgy megtámadta, és széjjelver-
te; hogy a' leg nagyobb zavarodással Vezérjé-
vel egygyütt Mantuában húzodni kintelenitet-
ne: melly esetben a' Vorumser regementye
egész Brestia várossáig nyomúlván, magát új
erőre szedte; de más részről Goszdánovics
Feldmarschal L. az ellenség csuportosodását
észre vévén; magát a' Salo di Garda kis ten-
gerhez húzta: hol Simonyi melly bátorlelkű
vitézséget cselekedett következő fő Hadnagy
korában kinyert regement bizonság levele
nyilvánóságossá tészen. —

„A' mint 1796. esztendő Május holnap
„2-dikán Sáló mellett külön tartózkodott Feld-
„marschal L. Goszdánovics Úrnak hadiseregére
„az ellenség reá ütött, és azt megzavarta volna,
„sött a' tartalék seregbéli 30. ágyúk' elfogat-
„tatásan is annyira iparkodna, hogy azokat
„ragadománnyává tenné; s mellyeket tús-
„tént önnön részire használván, a' nevezett
„sereget, ugyan csak a' rettenetes ágyúzás ál-
„tal olly zavarodásban hozta; hogy magát
„eleiben semmikép nem szegezhetvén, trup-
„jait fel nem állithatta. — Hanem akkoron
„kormányom alatt úgy nevezett Kienmájer

„ Huszár regementyében; most pedig a' Blan-
 „ kenstein Huszároknál lévő Fő Hadnagy Si-
 „ monyi Úr, az alatta lévő osztályával az or-
 „ szág út mellett lévő dombon fegyverben ál-
 „ ván; midőn őtet a' nagy sokaságú ellenség
 „ megragadni, és fogságban ejteni akarná,
 „ megmutatta az ő nagy vitézi bátorságát az-
 „ zal, hogy ama kevés katonáival úgy az el-
 „ lenségnek vágott, hogy azonnal számossa-
 „ kat le vagdalván, és sokakat halálosan meg-
 „ sebesítván, magát az ellenséges sokaságon
 „ legszerencsésebben keresztül vágta. Ezen vi-
 „ tézi tétele után mingyart az eddig egyben
 „ tartott katonáit több osztályokra osztván,
 „ azokat minden felől leg hevesebben néki
 „ ugratta, mellyre a' gyalogságból álló ellen-
 „ ség a' fellyebb említett fogott ágyúkat köz-
 „ ben őrizet alatt jó ideig tartván, midőn a'
 „ rajtok menő kevés lovasságot, a' nagy por-
 „ miatt, nagy sokaságú lovas seregnek gon-
 „ dolná, zavarodásban esvén, futásnak eredett;
 „ melly közben a' nevezett Simonyi fő Had-
 „ nagy Úr, sokakat az ágyúk mellett agyon
 „ vagdalván; az ágyú mellől elszaladtakat pe-
 „ dig annyira hajtotta, miglen csak azon tér-
 „ ségű sima föld engedhette. Melly tette által,
 „ nem csak az elfogatott tartalék sereg' ágyúi,
 „ és aerariális bagázsiaik szabadítottak meg, de
 „ a' hátra maradt sereget a' következő ve-
 „ szedelemtől is megoltalmazta. — Mellyre va-
 „ ló nézve el nem mulathatom, ezen nagy
 „ érdemű Vitézi Tisztnek dicsősségére és hasz-
 „ nára szolgáló igazságos bizonság levelém ki-
 „ bocsájtását; mivel ezen dicsiretes viseletén
 „ kívül, kormányozásom alatt többször kiter-
 „ jesztett nagy próbáit, és katonai brávórait
 „ mindennemű alkalmatosságokban világosság-

„ ra hozta: mellyek ötet, e' különös nagy ér-
 „ demű győzedelmeiért a' legnagyobb mérték-
 „ ben való megjutalmaztatásra is érdemessé te-
 „ szik. — Költ Prágában, Mártius 3-kán 1802.
 „ Eszt. (L.S.) Gróf Klenau, m. p. F. M. L. —
 „ Boros. m. p. Obester. — Báró Trach. m. p.
 „ Obester. — Spitzer. m. p. Kapitány. — Rit-
 „ terstein. m. p. Fő Hadnagy a' Merfeld Uh-
 „ lanus Regementyében. — Ant. Littinszky.
 „ m. p. Káplár a' Mészáros Uhlánus regemen-
 „ tyében. — Sebast. Pavelka. m. p. Káplár.
 „ — Iván. Krupszky. m. p. Káplár. “

E' történet után néhány napok mulva mi-
 dőn Mantua Várossa kapuin a' Garnison kicsap-
 na, kedvkerekítés okáért minden katona jó
 portió pálinkát nyert; melly ozelt a' Francziák
 korán elértvén, minden oldalról Ágyúkkal,
 és számos Gyalogság tüzeivel úgy szemben szál-
 lottak; hogy az Austriaikat nem csak megfor-
 dítanák, de képzelhetetlen zavarodással a' vár-
 ban vissza is szalasztanák: melly pontban Kle-
 nau Obester lovas seregével, 's néhány könnyű
 Gyalog bataliomokkal a' Marmirolói úton
 avant-gárdát tévén, olly kemény verekedés-
 sel forgattatott, hogy Feldmarschal Lieuttinant
 B. Sepottendorf segéd serege a' többtől el-
 vágattattna, és Klenau a' város faláig üzettet-
 te: melly pillantatban, a' Vorumser rege-
 mentye a' Város vigyázattyára rendelődván,
 Simonyi a' számtalan rémült nép tolongása
 mellett, mind addig a' kapun kívül lévő vesze-
 delem nézésén maradott, miglen Feldmarschal
 B. Sepottendorf mentéje újját megrántaná, és
 keménnyen kérdezné, mit keresel itten alltisz?
 mellyre Simonyi feleli, ezen veszdelem nézé-
 sével magamat mulatom: mellyre a' Feldmar-
 schal nevét tudakozza, és mondgya, Vitéz! szedd

Öszve itten minden némű lovas és gyalog katonákat, és ha ezen úton (mutattván a' St. Antoniói útra) mind addig magadat erőssen tartani fogod, míg az én osztályom vissza térénd, tehát Generális parolámra fogadom, hogy tetteted arany medálllyal dicsőítetik. Simonyi ezen parancsolatnak jobban mint sem az ígeretnek örülvén: hamarjában az egygyenként szállongó embereket öszve szedvén, kik között, a' ma pálinkából jól békapott Vorumseriek is vagy húszan Simonyi bátortetteit ösmérvén, magokat önként hozzá csatolták; de midőn másrészről a' gyanú pertül tartó, 's ló hasa alatt is rémülve kiesúszó gyalogságnak semmi sikerét nemvehetné, végre kivont karddal azon fenyegetődzésre fakadott: hogy a' ki parancsolatom mellett itten meg nem áll, és egy lövést az ellőttünk álló ellenségre bátran nem téssen, öszve vagdaltatom! melly keménységgel, csoportonként szaladó embereit sorban állítván, alig hogy tüzet adhattak, már szörnyű remegéssel szaladásnak eredtek. Illy viszontagsággal midőn Simonyi tovább két óránál magát az ellenség előtt dicsősségesen tartaná, végre alkonyodáskor csak lovassaival maradt: de mivel a' gyalog ellenség, ágyúit előre húzná, Simonyinak majd minden fáradtsága annál inkább csüggőben esett, mivel a' Város kapujánál sebben fekvő emberek nyugodalmát felnemtarthatná. Mind az által, a' setétben való szüntelen puskázásban, egy csendességben lévő Franczia bataliom közellértett sejtven; azonnal czéllya elérésével magát kecségtette: de a' mellette lévő Huszárok dühöss lettek miatt alkalmas időt sem várhattván; Simonyit késedelméért mocskolni kezdeték, sőt Fekete nevű káplár, töltött pisztol-

lyal is fenyegette, ha őket ez ellenségre, bár boros fővel lennének is, nem vezetné: Simonyi illy környülállásban, jobban a' vakmerő kaplártúl, mint az ellenségtől tartván, lármázó embereit három sorban állította, és italból kerekedett bátorságokat az időhöz képest imigy buzditotta: Bátor szívű Huszárok! Ti az egész Armádánál legderékabb emberek vagytok, mert a' többiek az ellenségtől elszalattak; Ti pedig vitéz Társaim, vélem egygyütt az ellenséget keressetek; azért most felhajhászuk, és a' mit találunk, mind levágjuk!! melly fontos gondolattal Simonyi elkiáltja magát, rajta tehát vitézek! és valóban allig esett e' szozatt, már vak merő emberei, véghetetlen orditással előre nyargalnak: de Simonyi előre tudván vakmerőségek' következését, magát egy hid mellé húzta; hol kevés pillantat múlva, az Ország úton felállitva lévő ellenségnek olly kemény tüzellését hallja, hogy ha újját feltartaná, a' Golyóbis bizonyára megtalálná; azért csak nem bizonyos vala, hogy vakmerő Commandójából egy ember sem térne vissza. — De a' decharge (egyszerre lövés) után nagy csendesség kezdődvén, csak hamar lovak dobogása hallatott, mellyre Simonyi azon lovakat vissza szaladni vélte, kikről vakmerő emberei lelöveltettek. De véleményében kevés pillantat múlva ellenkezőleg meg világosított; midőn őtet, visszatért emberei, hasonló lármával körülvették, 's elmaradását szemére hányták: és valóban, ha Fekete kaplár egy mély árokban nem esett volna, Simonyi bizonyosan végső esetre kinszeritetett volna. — Azonban a' Francziák továbbá helyeken maradni nem bátorkodván, magokat, jól vissza húzták: mellyre Simonyi vitézi lángban lob.

bánván, gyülelévész népétszámba szedvén, midőn csak négyet, lovával együtt meredve találta, serénnyen patrolérozni kezdett, hol csak hamar több két száz haddógó emberekre, bukkant, kiket három ágyúval, és számos sebessekkkel egygyütt elfogván, viradtára minnyájokat a várban be is hordatta. Melly szerencsés éjjeli csatázás idején, Báró Sepotendorf Generalis, a' General stábtól Fő Hadnagy Báró Lilienberget a' szerencsés viaskodás szemlélésére kiküldötte; ki midőn a' katonák nyilvánságos vallásából, Simonyi vitéz tetteit elismérné; fontos szolgálattyról szóló bizonyosság levelét által adta, és nem sokára a' szóval ígirt arany medáliát valósággal meg is nyerte. (Melly megjutalmaztatást, noha Báró Lilienberg örvendezve hallott, még is személyes örvendezésére, egész 1817 esztendőig nemjuthatott; midőn már Lilienberg, Feldmarschal Lieutenant; Simonyi pedig, Obester vala; mikor is különös szives vitézi örömmel megszoritotta Simonyinak kezét, mondván: valamint most huszonkét esztendeje Mantuában örvendettem, hogy az arany medályt közben vetésem által meg nyerhette; úgy azon időtől óta mindenkor gyönyörködtem, annyi sok szép dicsiretes hiriei után, hogy illy érdemes vitéz szerencsés szolgálattjának előmozdításában, én is részt vehettem. — Ki is Simonyit megölelvén, tisztelet adásával béborította.)

Minekutánna Mantua Várossát a' Francziák bészárták volna, a' bent szorított lovasságnak mind addig kevés foglalatosságai voltak; mig az éhség, és nyomorúság által, a' Garnison annyira meg nem fogyna, hogy a' sánczok, és ágyuk mellé való gyalog vigyázatra lovasokrendeltetnének: kik, az őt holnapig tar-

fött rettenetes nyomorúságban helyhezített-
vén többet őt ezer lónal megették; sőt végtére
az is olly szűkiben esett, hogy egy emberre,
24 órára, 1 $\frac{3}{4}$ font allig juthatna; melly keser-
ves időben a' szép lovasság gyalog maradván,
Simonyinak semmi különös tettekre alkalma-
tossága nem adódott; mivel a' jó lakott dühös
Francziák, minden kicsapásra vakmerően ro-
hanván; az éhezőket szomorú várjaikban visz-
sza verték. — De végre, midőn Simonyi 12.
Huszárokkal, és 20 Horvát gyalogsággal, egy
vagyomos, tanúlt, 's híres Kassinókbah tar-
tózkodó Spion elfogására küldődne; magyar
vitézi bátorságát nyilvánosságossá tette, mert a'
setét éjj, és híj vezetője segítségével az ellen-
ség posztynain általtörvén; midőn két Kassi-
nót hasztalan meg vizsgálta; a' harmadikát
nagy csendesesen vigyázó embereivel körül vette,
és maga az ajtókopogás után bémenvén, ré-
mülést okozó parancsolattal gyertyát gyújtatt;
mellyre az óhajtott félöltözethen lévő, magos
száraz Spiont meg csipvén, tetejétől talpig bi-
linesben vinni parancsollya. Melly lármára az
oldalszobából egy ritka szépségű leány, két-
ségben esett módra ki ugrott, és attyáért, Si-
monyinak lábaihoz borúlva, ragyogó kön-
nyeivel kegyelmet rimáncodott; melly ártatlan
szépségen szive megesvén, noha fűrtös hajá-
val borított alabastromi karjait meg fogná, 's
felemelné, és hevesen vigasztalna; még is mást
nem tehetett, mint ezen szépet ájulásban hagy-
ni, attyát pedig a' feltett, és szükséges vigyá-
zat alatt, viradtára a' Várban vitetni, kit is
harmadnap mulva a' bástyán agyon lőttek, —
Kinek szép, de szerencsétlen leánnyát, Si-
monyi el nem felejthette. — Mind ezek mel-
lett a' 'Garnison' állapottya napról napra annyi-

ra süllyosodot, hogy midőn Provera Genera-
list, ki öt ezer emberrel, ritka vitézi fortéllyal
egész a' vár faláig törne; az ellenség megver-
né, és maradott népet elfogná; minden vár-
béli katona ezen vérés csatát, a' bástyárúl
könnyes szemekkel, szomorodott szívvel, 's
remegő érzéssel irtózta. De ezek mellett, még
az Armádiánál lévő Anglus követ is a' várban
szorúlván, nagy rettegésben esett; ne hogy a'
magárúl úgy is nagyot állító Nemzet' gyalá-
zattyára, a' dühös ellenség kezében kerülne;
melly végett az Anglus Király is azon rendelést
küldötte, hogy szabadulására mindent elköves-
sen, és költségét ne sajnálja: de mivel a'
vár már magát nem soká védelmezhetné, Vo-
rumser Marschallal azon plánumot tette; hogy
mivel a' várost körül folyó viz, a' nagy tél-
nek miatta befagyva volna, 12. válogatott lo-
vas katonákkal, 's egy Tiszttel, az ellenség
posztjain kivágtatna; mely esetre Simonyi,
melléje rendelődván, minden pillantatban az
alkalmatosságot óhajtották! de két hétig való
várakozások után is a' plánum plánumba ma-
radván, Simonyinak azonban a' köz nyomo-
rúság mellett is, jó napjai voltak; mivel a'
követ, egy borjúért 80 aranyat is adogált. —
— Melly rendelésekről a' Francziák szelet kap-
ván, olly különös rendelkezéseket szerzetek,
hogy a' követnek végre más módgya nem vol-
na, mint halász ruhában öltözni; ki is illy
módon, minden posztokon szerencsésen által
menvén, Venecziában utazott. — Azomban a'
Capitulatiós nap elérkezvén, a' Francziák
Mantuát által vették; a' katonaság pedig mi-
dőn fegyvereit lerakná, és lecsüggött fővel,
szomorú gyalog lépésekkel a' Várost elhagyni
kiszttettette; egy a' többi közül siralmasan fel-

kiált; no ilyen amollyan — ha még egyszer katonára létemben valami várban be kell mennem, soha többé lóháton be nem megyek, hanem tehenen, mert legalább jó ízűt eszem belőle, úgy is látom gyalog kell kimenni! —

Igy a' Regiment egyenesen Bétshez utazván, hamarjában minden katonai öltözetekkel felékesített; honnét, mivel fegyver szünet következett, Steirisben új szállásra rendeltetett: hol Simonyi tüstént, valamint a' Regimentnél, úgy a' Mészáros Uhlánusoknál is All-Hadnagyságra emeltetett; de mivel magam sem tudott Uhlánusoknál három holnappal előbb esne megtiszteltetése, a' Vorumser Regimentyétől általment: hol őtet valamint a' Stabálisok, és a' Tiszti rend kívánta volna megtartani; úgy hasonló öröms szivűséggel az Uhlánusok is elfogadták; melly tiszteltetését, Simonyi itt is nem sokára megtudott érdemelni. — Így tehát az Olasz Országi széleken Medea Varosságában tanyázó Mészáros Uhlánus Stabjához érvén, Simonyi midőn magát Tisztimodra felékesitené, a' Regiment csak hamartéli szállásra Rokersburgban vissza húzattatott; hol Simonyi mint Tiszt és Úr, boldogságának határát elérvén, magát leg szerencsésebbnek tartotta lenni; azért a' körülbelől lévő Uraságokat, 's a' vig Farsangi napokat, a' leg nagyobb mértékben használta is: mert a' neveléshez szükséges udvariságra figyelmeztvén, sokszori tapasztalásából, ilyen, 's más nevezetes emberek' életét tárgyzó könyvekből tanulni kezdett; a' mi idővel pallérozásának jeleit, erkölcsiségének pedig és szívének igazi érzékenységet adott: sótt, becsületes nagy lelkű Asszonyi személyek' szerencsés társaságiban kénylő, vadságát jó moddal annyira el

idegenítették, hogy vitézi szívében gyengébb érzékenységet öntenének: de mind ezen kettes szerencsájü formáltatását tetézte, a' ma nagy tudományú, 's úri nevelésü Svadrony Commendáns Báró Domokos, ki fontos vezérlése által, esztendő alatt annyira hozta, hogy mindenek előtt öröm érzést nyerhetne. De mindezek mellett a' véle született igaz Religiói kötelességét is voltaképen példás templomban járásával, gyakori ájtatos gyónásával tellyesítvén, vitéz társainak erkölcsiségre szolgált: szóval, ezen szép tártományban, minden emberi kimivelésében nagy előmenetelt tett; mivel e' nyugovó helyben az Ármádiának ellenségeivel kevés foglalatosságai volnának egész 1799-dik esztendőig; mellyben az ellenségeskedés miatt, a' Regiment, Merfeld név egész a' Rajnáig Kelhvár tájára húzattatott; hol Simonyi az új Regimentnél vitéz probáját kimutatni óhajtván, valóban egy kis forposzti ütközet alkalmatosságával nyilvánosságossá is tette, a' mint e' következő, Regiment tanúbizonság levele dicsőíti:

„Az 1799 esztendő November 2-kán a' „nagy sokaságú gyalogságból álló ellenség „az ő letelepedett helyéről ki indulván, azon „nal a' Császári posztokat minden részről vis „sza nyomta; és az Ország úton (melly Mar „lin helységén keresztül, Offenburg városá „ban viszen) az ellenség az ő seregeiből, 10 „Companiából álló katonaságot felállított.”

„Merfeld Uhlanus Regemtyében szol „gáló Simonyi Fő Hadnagy Úr az ő alatta lé „vő 50 embereivel, ugyan azon az úton for „poszton álván; észre vette az ellenségnek el „tökéllt szándékát, 's hirtelen előre való jö „vetelet: hogy tehát a' mi sánczainkat, és né-

„mely közel fekvő erdeinket, az ellenség,
 „részére ne fordithassa; jól gondolkodván
 „(miglen az segítséges seregei az ellenségnek
 „meg érkeznének) a' már majd kétséges do-
 „lognak magát ellenébe szegezi, 's azt a' csu-
 „dálkozásra méltó védelmezéssel, és már az
 „utolsó pillantatban ragaszkodó meg mentés-
 „sel folytatá; hátra hagyván tudni illik azon
 „úton egy káplárt egynehány emberrel, a'
 „plenkérozás és lárma indítás okáért, magát
 „pedig a' többi embereivel a' sűrű erdőben
 „húzta, és az ellenséget maga előtt mint egy
 „ $\frac{3}{4}$ óra járásnyira elhagyván menni; ugyan
 „azon elmenő seregnek Arriergárdáján, (a'
 „melly három Compániából álló volt) Mar-
 „tin mellett rajta ütött; és a' midőn hirtelen
 „való rajtok ütés által, a' kétségben eső ellen-
 „séget megvagdalná, kormányát annyira vit-
 „te, hogy nagy része azon ellenségi sokaság-
 „nak ott helyben hagyatott, a' többi pedig
 „egészen széjjel zavartatott; mellyeket a' fent
 „nevezett Simonyi Fő Hadnagy Úr látván;
 „a' ki irt számszerént való embereivel még a'
 „hátról lévő ellenséget is megtámadgya, 's azt
 „annyira megveri, hogy a' mindennemű szán-
 „dékát megvesztegettvén, czéllját az ellenség
 „elnemérhette. — A' melly szerént a' mi se-
 „regjeinket megvesztegetni kívánó ellenség
 „ellen való szabad felállás, és nékie sze-
 „gezés, úgy szinte a' dicsőült szerencse tétel,
 „a' nevezett Simonyi Fő Hadnagy Úrnak, an-
 „nyival is inkább talajdonittatthatik, mivel az
 „illy sokaságú ellenséget megtámadván, a'
 „leg szerencsésebben meggyőzte, sőt az elkö-
 „vetett győzedelme után, a' számtalan, sok
 „agyon vagdaltakon, és sebesseken kívül, még
 „három Tisztek, és 150 emberek hatalma alatt

„fogságban lenni találtattak. Melly dicsőült
 „vitézségét tehát e' veszedelmet mentő Tiszt-
 „nek, köteleztetünk igazságtételünkkel, és ne-
 „vünk alá irásával bebizonyítani. Költ Ho-
 „henmauthban, Márczius 9-kén 1862-dik esz-
 „tendőben. (L.S.) Merfeld. m. p. G. M. (L.S.)
 „Heidl. m. p. Major az Uhlánusoknál. — Spi-
 „zer. m. p. Kapitány. — Lang m. p. Kapitány.
 „— Göttf. Radótzky. m. p. — Ferd. Hutter. mp.
 „Fő Hadnagy. — Ritterstein m. p. Fő Had-
 „nagy. — Edelsbacher m. p. Hadnagy. — Mo-
 „ravek. m. p. Hadnagy. — Báro Majtényi m. p.
 „Allhadnagy. — Dolzsay m. p. Káplár.

Ezután minden tábori nép a' Rajna mel-
 lett majd egész Baselig, csendességben lévén,
 kevés idő múlva Gróf Merfeld Generalis, a'
 Commandérozó engedelmevel egy divisiót El-
 sásiában kívánt általtenni; melly próbára egy
 Compánia Horváth gyalogság, 30. Jäger, 20.
 Uhlánus, és 20. Császári Huszárok, Simonyi
 vezérlése alatt rendeltettek: ki is a' jelelt est-
 vén, Strasburg és Breisach várak között által-
 menő helyen, kis seregével megjelenvén, azon-
 nal gyalog katonáit hajóra intézi; de a' lova-
 sokkal, a' setét éj miatt ezer baj támadván,
 végre midőn a' rezkedve kuczorodott lovakat
 többet emelve, mint menve hajóra raknák, és
 a' túlsó parthoz közelednének, egyszerre ha-
 jójok sankban annyira felakadt, hogy húza-
 mos vesződségek után két ember ki ugorván,
 erős mozgások után ama tövisekkel bérlett
 parthoz valahára eljutottak: honnét midőn Si-
 monyi a' spionnal, és Jägerokkal a' csere közt
 előre nyomúlna, a' nagy tűz sejtésére spion-
 nyát kérdi, mi lehetne ott? mellyre a' nya-
 kával jáczó ember, reszketése vagy talán nya-
 valya törése miatt nem is pillanthatott; azért

Simonyi mint haszontalant elhagyván, a' tüzet sebes nyargalva úgy körül veszi, hogy a' melegedő emberek, fegyverekhez sem nyulhatnak; sőt a' Rajna parton álló strázsa, szaladással szabadúlni kívánván, esze nélkül a' Rajnában esett; és így Simonyi hamarjában egy puska szó nélkül az egész posztot elfogván, tovább a' Strasburgi nagy ország úton lévő Gerstheim faluhoz sietett: hol az harmadik háznál szekerét készítő parasztúl kérdi; van e' sok katonaság e' faluban? mellyre feleli, hogy most a' szokott négy lovas Ordinanczon kívül senki nintsen; azért Simonyi magát véle szállásokra vezetteti: de midőn gondatlan beszélgetésében magát ellenségnek lenni jelentené; többé a' Francia lakost, hozzá vonzó érzésre nem bírhatta; sőt csendesség okáért ezt is csúsztatván, a' közelébb lévő házi gazda által magát okosabban vezettette; hol az ablak kopogásra midőn az egygyik Ordinancz fejét kidugná, Simonyi azonnal kiáltja, add meg magadat! mellyre a' Francia sebes zördüléssel, a' másikkal egygyütt Örökre eltűnt. Simonyi ez új hibáját látván, csak lovaikat kaphatta birtokára; és a' más kettőt okosabb rendeléssel óhajtozott elcsipni; azért egy káplárt, két köz embert leszállítván, égő gyertyával véletlen a' szobában küld, maga pedig az ablakot kopogtattya; mire a' kinéző Ordinanczot, egy pár fricskával köszöntötte, azonban az ajtó nyílik, és az ellenség kivont karddal a' fekete levest ajánlja; mellyre a' rémült Ordinancz térdre esve pardont rimáncodik, de haszontalan: mert mind ketten, lovaikkal egygyütt elfogattattak mikor az ellenségről nem is álmodozó gazda, Simonyitúl kérdi: ugyan uram mit csináltak ezen ka-

tonák, hogy illy kegyetlenül bántok vélek? (mivel ez időben Franciaországban nem újság volt, hogy illy formán sok emberek éjjel is elfogattattnának, és más nap Gilotinézattattnának) ez allig végződik, már egy öreg asszony az harangot féreveri, mellynek csillapítására bár 10. katona rendelődne, még is az öreg asszony, kezében harangkötelét tartván, mind addig dühösen védelmezte magát, míg a' bosszszonkodó katonák által a' toronyból le nem vetődött. Azonban a' parasztok illy esetre készített csidával a' helység házához nagy lármával csoportosodván, midőn a' katonák ellen állának, sokan öszve vagdaltattak; nevezetesen Strasburgból éppen erre utazott Francia Spion is, a' Commandérozó különösen ohajtott örvendezésére, agyon vagdaltatott. — Ezek között Simonyi a' mindenfelől lévő lármát hallván, Commandójával, és nyereségével a' Rajna felé sietett; hol már a' gyalogság, minden fogott emberekkel és lovakkal rendes helyheztetéssel egyedül Simonyit várták, csudállatos dolog, hogy az előbbi kuczorodott lovak, most csak nem nyargalva ugrottak hajójokra: és így a' Rajnán által evezvén, tanyájokra szerencsésen eljutottak. Innét a' Stáb Offenburghan tétetödvén, Simonyi az egész telet, vigbálók, theátrumok, és kellemetes ösmeretségek között töltötte. De tavaszkor 1800-dik Esztendőben, midőn a' Francia egész erejét hátok megett Svaitzban húzná; ezen Rajna tájján lévő truppoknak nagy frissességgel kellett előre nyomulni, hogy Engénél álló Feldzeugmaister Báró Kray Commandérozó nagy ármadiájához magokat csatolhassák; melly utazásban Simonyival mi történt,

Pit. Sim. J. élete.

E

e' következő dicső bizonyság levél nyilván-
ságossá tesz. —

„ Május Holnap 6-kán 1800-dik esztendő-
„ ben; a' mint a' Rajna parton fekvő trup-
„ pok vissza húzásban volnának, a' Merfeld
„ Uhlánusoknál lévő Simonyi Fő Hadnagy
„ Urat, elküldvén Gróf Merfeld F. M. L. a'
„ Gróf Gyulai Generális, és Bárá Kienmajer
„ Generalis seregei között lévő Sz. Péter hely-
„ ség tájjékára, mint egy az ellenségi mozgá-
„ soknak bővebbeli kinézésére. Hol a' neve-
„ zett Fő Hadnagy Úr észre vévén: hogy mint
„ egy 6000. emberből álló ellenséges sereg a'
„ Gróf Gyulai Generálisnak Trupját, az ár-
„ mádiától távolítani, 's úgy rajtaűtni
„ szándékozna: ő czélját egyedül abban hatá-
„ rozta meg, (ámbar ha 5. vagy 6. óra járás-
„ nyira, a' Császári armádiából semmi kato-
„ naság nem volna jelen; következés képpen
„ a' segedelemre éppen reménysége nemlehet-
„ ne;) még is az alatta való 30 embereivel ma-
„ gát azoknak ellenében vetni kívánta: hogy
„ az által valamint eltökélt szándékát az el-
„ lenségnek meg gátolhassa; úgy nem külö-
„ ben ha életét, 's kevés embereit fel áldozza
„ is, még is ama Gróf Gyulai Generálist né-
„ pével együtt védelmezni kívánja. — Azért
„ behúzáván magát Kirchgarten nevű helység
„ mellet való erdőben; és mint egy 500 lépés-
„ nyire az ellenséget maga előtt elmenni hagy-
„ ván; azoknak hátórzó seregét bevárta, 's azt
„ nagy hirtelenséggel megragadván, szétt za-
„ varta; valaki csak elébe tűnt levagdalta; és
„ egy pár elfogott ellenséges Ágyúkból annyi-
„ ra lövöldöztetett, hogy az ellenség azon csa-
„ tázó lármát és hirtelenkedést nemtudván mi-
„ re vélni; magát valamint az útfolytatástól há-

„tráltatta, úgy az előbbi szándékának elkövetése végett czélzó módokat megvesztegette :
 „ezt észre vévén a' már többször nevezett Gróf Gyulay Generális Úr, magát népével egygyütt a' legkönnyebb módon útnak bocsájtotta, és sérelem nélkül az Ármádiához kapcsolta. Ezzel az alkalmatossággal Simonyi Fő Hadnagy Úr; sok embereket, lovakat, és szekereket elfogván; az eddig is már előttünk ösméretes Vitézi tetteit, és Katona bátorságát kimutatta; a' mint is ezen hűséges cselekedeteiért való érdemes jutalmaztatása végett, e' bizonyosság levelünket ki adgyuk. Költ Pardubitzon, Mártzius 9-kén 1802-dik esztendőben. (L.S.)
 „Gróf Merfeld m. p. F. M. L. — (L.S.) Heidl m. p. Major. — (L.S.) Báró Stütterheim m. p. (L.S.) Lang m. p. Kapitány. — Scheibler m. p. Kapitány. — Spittzer m. p. Kapitány. — Huter Ferencz m. p. Fő Hadnagy. — Báro Isztritz m. p. Hadnagy. — Ritterstein m. p. Fő Hadnagy. — Zeleczy Josef m. p. Káplár. — Polanovszky m. p. Köz Vitéz. — Dubetzky m. p. Köz Vitéz.

Mind ezek mellett Kráy Generalis, az ellenségtől Engénél annyira elnyomattatott, hogy szükségképen Ármádiáját Ulum Várossához húzni, 's ott megtelepedni kisztettettne, még a' Rajnánál, és más oldalon lévő truppok hozzá nem érkeznének. Ez helyheztetésben, 1800 eszten. Junius 10-dik napján, a' Merfeld Uhlánusok Veisenhorn várossánál, az ellenségtől úgy megtámadtattak, hogy Abafy, Hadnagy néhány emberével elfogattatna, kit még nagyobb veszteség is követett volna, ha Simonyi a' városkájában nagy pakolt szekereket nem húzatott volna, és általa a' sok lovas ellenséget fel nem tartóztatta volna: melly által

az ellenség további üldözésével felhagyván, egy órányira való lógerban húzta magát. Más nap Stütterheim Major, Simonyival azt végezte, hogy üttne ez ellenségre; és ha lehetne fogna el közülök: azért Simonyi 30 emberrel néki esván, az ellenség posztyait úgy széjjel verte, hogy egész a' lógerig juthatna; de az ellenség nagy ereje miatt, éppen kettőtt csíphetett el clevenen hirmondónak, de sokkal többet levagdaltak és megsebesítettek. Ezen esetre a' Major gondolta, hogy a' Francziák a' kölcsönt bizonyára vissza adgyák, azért azon újabb plánumot tették, hogy Simonyi pikétre menyen, és ha az ellenség reáüttne, más úton mint ijedett vissza húzodva az ellenséget magával csallya; azonban pedig Stütterheim Major, 3 Svadronnyal az erdőben bújván az előre menő ellenséget hátul kapva predájoká tennék. Ez így lévén, Junius 12-kén délfelé midőn lármá történne, Simonyi íziben lóra kapván, az ellenség ereje szemlélésére egy dombra nyargal, honnét a' dühösködő sokaságot látván, azonnal Majorjának hirül adgya; hogy a' tett plánumtól állana el; mert 15,000 ellenség, nem a' kölcsönt, de valóságos közönséges ütközetett siet adni; annál is inkább, mivel már az úton lévő truppokat egész Ulumig hajtotta, és azon részről a' várost be is rekesztette; sőt Csépánszky Hadnagyot néhányadmagával már el is fogta. Így a' kint álló vigyázók a' Városhoz húzódván, semmi különös nem történt egész 21-dik midőn az Ármadia előbbi állását elhagyván, magát jól vissza húzta. De Junius 23-kán olly Vitézséget tett Simonyi, hogy igaz Magyar Vitéz tiszteltetésére, Maria Theresia Keresztyével is felékesítettne; melyet e'

következendő kettes dicsősségű bizonság levél
voltaképpen elbeszéli.

„A' mint az ellenségnek nagy sokaságú
„seregei által Junius 23-kán 1800-dik eszten-
„dőben, a' Herczeg Rosenberg, és Frenel Ge-
„nerálisok' Brigadái. Nireschaim mellett tá-
„madólag annyira zavartatnának, hogy az Ár-
„mádia Nördlingen felé húzódása miatt elvál-
„ván, csak kis osztályokban állittatthatott
„fel Brigádja a' nevezett két Generális
„Uraknak. Akkor Simonyi Hadnagy Úr a'
„Merfeld Uhlánusoktól egy Commandóval,
„nem messze Nireschaimtól, Umenhaim alá,
„a' seregék' részére lógerokat készíteni hátra
„küldetett; ki' is rendelt helyére érkezvén,
„talált az úgy nevezett Vereshuszárok közül
„egynémelly osztályokat, a' mellyek mint
„egy három czúgra erősek valának; azokat
„tüstént a' véle lévő kevés embereivel meg-
„támadta, és széjjel zavarta; de azok ismét
„magokat nagy erővel öszve gyűjtvén, az U-
„menhaimban, és körülötte lévő bagázsian
„(a' melly már letelepedve vala) rajta ütöt-
„tek. Ezt látván Simonyi Hadnagy Úr, a'
„bagazsiák mellett lévő emberekkel, és a'
„maga kevés embereivel akarván a' fogsághúl
„védelmezni; 4. a' vagy 5. izben való bevágás-
„sal rajtokment; melly által az Aerariumnak
„igen nagy javára, és a' nagy kárnak meg-
„mentője volt, mivel számtalan sok rakott sze-
„kerek, lovak, 's több holmik, a' mellyek
„az ellenség kezeiben minden bizónnyal jutot-
„tak volna; mind azokat, hiányosság nélkül
„megmentette. Sőt az előllévő truppoknak
„is értésére adta a' következő veszedelmet; kik
„magokat azonnal egyben húzván, az ellensé-
„get öszveséggel megtámadták; melly már ak-

„kor egész két lovas felekezetből álván, az
 „Ország utat elteritette. Akkoron éppen az
 „emlitett Hadnagy Úr Simonyi megérkezvén,
 „az ő tett vitézségei után, a' fél svadront által
 „vette az emlitett Uhlánus Regimentben; hol
 „már a' másik fél Svadront az ellenség majd
 „meggyőzvén; sőt már a' leszállásra is kinsze-
 „ritené; akkor Simonyi Hadnagy Úr, az el-
 „lenség Flankjában mingyárt bevágván, ezek-
 „nek Szerencsétlenségét annyira eltávoztatta,
 „hogy nagy sebes rugaszkodással, a' már fog-
 „ságban esendő fél svadront egészen megmen-
 „tette: kiknek segedelmével egygyütt, az el-
 „lenségen olly fordítást tett, — hogy azoknak
 „nagy részét elfogta; a' két regimentnek ágyuit,
 „és 150 puskaporos társzekereket fogságban
 „ejtett: a' mellyek mind, e' sokszor emlitett
 „Hadnagy Úrnak tulajdonitattnak-

„Melly nevezetes Vitézi cselekedeteiért,
 „ezen Hadnagy Úrnak mindennémű alkalma-
 „tosságban dicsiretünket tenni kötelességünk-
 „nek tartjuk; ki katonai vitézsége által nem
 „csak ezen, de mindenkor magát az ellőtte meg-
 „szoruló dolognak mentőjévé; az Aerariumnak
 „pedig nagy hasznára, és segítségére kívánt
 „lenni; nemkülömben a' Regiment dicsőssé-
 „gét feltartani, sőt azt gyarapítani iparko-
 „dott. Mellyekért el sem mulathattuk, hogy
 „; az ő meg jutalmaztatásának megnyerése vé-
 „gett ezen bizonság levelünket ki ne adnánk.
 „Költ Prágában, Mártius 1-ő napján, 1802.
 „esztendőben. (L.S.) Herczeg Rosenberg m. p.
 „F. M. L. — (L.S.) Gróf Frenel m. p. Generá-
 „lis. (L.S.) Bárá Stütterhaim m. p. Major. (L.S.)
 „Gróf Hardek. m. p. Kapitány. — Lang m. p.
 „Kapitány. — Spitzer. m. p. Kapitány. — Bá-
 „rá Isztricz. m. p. Hadnagy. — Hutter. m. p.

„ Fő Hadnagy. — Báró Majtényi. Fő Hadnagy.
 „ — Edelsbacher. m. p. Fő Hadnagy. — Zelecz-
 „ ky. Strázsa Mester. — Polanovsky. m. p. Káp-
 „ lár. — Dubnitzky. m. p. Káplár, — Doleszay.
 „ m. p. Káplár.

„ E' mellett a' Pattyantósok a' következő bi-
 „ zonság leveleket adták. u. m. — „ Junius 23-kán
 „ 1800. esztendőben; a' mint az ellenség, Her-
 „ czeg Rosenberg, és Frénel Generálisok bri-
 „ gadáit Niresheim mellett (hátok megé kerül-
 „ vén) hajtotta volna; és az Ármádiátúl, a'
 „ melly Nördlingen felé már megoszolva nagy
 „ sebességgel hátra húzódott volna; az akko-
 „ ron Merfe'd Uhlánusoktól hozzám rendelte-
 „ tett Ágyúkkal lévén, az ellenségtől úgy kö-
 „ rül vétetődtem, hogy a' nagy haubiczos Ágyú-
 „ imat, és az Ágyúkkal bánó Katonáimat már
 „ fogságban ejtették. — Simonyi Fő Hadnagy
 „ Úr csak ugyan az említett Uhlánusoktól, ezt
 „ észre vévén, az akkora kormány alatt lé-
 „ vő fél svadronnyal az ellenségnek vágott,
 „ hogy ezen pr... t vissza... melly-
 „ kor az Ágyúk körül lévő enyhes lovaság
 „ szaladásával magát védelmezni elegendőül
 „ nem tudván, ugyan ott helyben agyon vag-
 „ daltatott, egy része pedig fogságban ejtetett
 „ melly módon azon említett elfogott ágyúkat
 „ leg szerencsésebben vissza nyervén, meg
 „ mentette. — Mi tehát alább irtak kötelezte-
 „ tünk, a' nevezett Simonyi, Fő Hadnagy Úr-
 „ nak, ezen tulajdon szemeinkkel látott nagy
 „ vitézi védelmezését, igazságtételünkkel bebi-
 „ zonyítani; 's egyszer'smind vallyuk, hogy a'
 „ mint ez alkalmatosságban, úgy a' minden né-
 „ mű környülállásokban, Vitézzeit ébresztvén,
 „ nagy vezéri szavaival bátorította; 's magun-
 „ kat pedig ágyúinkal egygyütt, védelmezése

„alá, mint egyedül ő benne bizóban helyhez-
 „tettük: a' kinek is elfelejthetetlen meg hálá-
 „lással, és köszönettel tartozván; valamint
 „életünket, úgy minden szerencsénket egyedül
 „nékie talajdonithatunk — Költ Edelsdorfbán.
 „Martius 1-ő napján. 1802. esztendőben. (L.S.)
 „Hermansberg m. p. Fő Hadnagy az Artilleri-
 „ánál. — Joan. Heinrich. m. p. Pattyantós
 „Strázsamester. — Adde Márton m. p. Pattyan-
 „tós. — Majer. m p. Pattyantós.

Azután Junius 27-kén midőn Kray Vezér-
 lése alatt az Ármádia Neuburnál a' Dunán ál-
 tal menne, legottan Le Courbe, és le Grane
 Divisions Franczia Generálisok, a' hátörzöse-
 reget úgy megtámadták, hogy dühös erőszakos
 tételeket, néhány Regimentek különös vitéz-
 ségei tártóztathatták; hol a' Merfeld Uhlánusok
 is egy bataliom gyalogsággal megütközvén, a'
 többiek között Simonyinak kadét öttse is ele-
 sett: de bezzeg más részről ama híres Fran-
 czia Granatéros Latur D'overne, is egy csida-
 szúrás által elesett; kinek neve a' Francziák-
 nál elfelejthetetlen azért: mivel ő már ez előtt
 híres Divisions Generalis volt, de a' revolúció-
 ban önként köz embernek állván, semmi Tiszt-
 séget, vagy más titulust el nem fogadott, mint
 első Granatéros a' Francziáknál. — E' csa-
 tában Simonyival mitörtént, a' következő
 bizonság levél hitelesen előlád: u. m.

„Junius 27-kén 1800-ik esztendőben, a'
 „mint a' Császári Ármádia Neuburg mellett a'
 „Dunán keresztül húzódott, a' hátul hagyatott
 „hátörző sereget az ellenség annyira megtámad-
 „ta, hogy a' sok helyeken próbált ellentál-
 „lasi után is, magát hátrahúzni kintelenite-
 „tett. — Akkor, Merfeld Uhlánus Regimentyé-
 „ben lévő Simonyi Hadnagy Úr, a' ki azon

„időben az ő czugjával oldal patrolba vala, az
 „ellenség tételét bővebben általláttván; magát
 „különös fortélyával, és katonai szép elmél-
 „kedése által az ellenség háta megéhúzáván, az or-
 „szág úttján, melly Kaisersburg helységből
 „Strász felé viszen, a' legnagyobb hirtelenséggel
 „azt megtámadgya; mellyre az ötött nem tudó
 „ellenség olly zavarodásban hoztattott; hogy
 „seregjeből 1 Tiszt, és 60 gyalogságtúl lévő
 „emberek fogságban ejtődnének. 6 Tisztet a'
 „Benyovszky, és Lasczy Gyalogságtúl. 120
 „embert a' mindenféle Regementektúl, mint
 „fogottakat rabságoktúl megmentett; sok sze-
 „kereket és lovakat elfogott: továbbá e' zava-
 „rodást és csonkúlást, a' Merfeld Uhlánus Re-
 „gementnek, üzenete által értésére adta; melly
 „azonnal újra bátran megtámadgya az ellensé-
 „get, 's olly nagy verekezésben hozta, hogy
 „egy egész bataliom Gyalogság össze vagdal-
 „tattván, a' többie hátra nyomattatott, a'
 „Császári Ármádiának pedig a' leg alkalma-
 „tosabb hely felállítására szereztetett. — E'
 „szép vitézségét, és bátor katonai tetteit a' ne-
 „vezett Simonyi Hadnagy Úrnak, mi az alább-
 „irtak bizonyittyuk, a' kinek is viselete ál-
 „tal tett hasznokat és szerentsét tulajdonitunk;
 „kivánnjuk a' leg nagyobb mértékben való ju-
 „talmaztatása végett ezen bizonság levelünket
 „kiadni. Költ Grätzban, Februárius 26-kán
 „1802. eszt. (L.S.) Herczeg Rosenberg. m.p.
 „F. M. L. (L.S.) Stütterheim m. p. Major (L.S.)
 „Haidl m. p. Major. (L.S.) Radetzky. m. p. Ka-
 „pitány. — Spitzer. m. p. Kapitány. — Ritter-
 „stein m.p. Fő Hadnagy. — Zeletzky. m.p. Káp-
 „lár. — Dolessay. m. p. Káplár. — Dubetzky.
 „m. p. Közvitéz. — Polanovszky. m. p. Közvi-
 „téz. — Melly bizonság levéllel, a' Herczeg

„e' következendő különös levelével is megtisztelte.

Nagy Érdemű Vitéz Fő Hadnagy Úr!

Uraságodnak 21-kén írott levelét kapván, azonnal a' tulajdon erősítésemmel egygyütt küldöm vitéz tetteiről szóló bizonság levelét, és kívánom, hogy ez által dicső érdemei megjutalmaztassanak: maradok Uraságodnak

Grätz 26. Febr. 1802.

igaz baráttya

Herczeg Rosenberg m. p. F. M: L.

Simonyi ez ütközet alatt, lovain kívül mindenét elhagyván, egyedül rajtalévő ruhája maradott; de más részről ő is az említett két Generálisok bagázsias szekerét elfogván, kára gazdagon a' leg szebb mennyiségben, s néműségben annyira megtért; hogy a' mostoha idő miatt csak lovait rakhatná meg, a' többit pedig elprédálná; mind az által egygyik Generalis új ruháját azon gondolatból megtartotta, hogy e' véletlen haborús esetben használhassa. De mivel a' szerencsétlen csatázás miatt maga a' Felség az ármádiához jönné, és Hohenlindenben némely kötések mellett fegyvernyugvás szerződne; a' Merfeld Uhlánusok azonnal Háag tájékára mint nyugovó szállásra rendelődtek; melly esetben egykori Tiszti ebédre furesaságból felöltözvén, az Obestert, és Tiszti kart igen kellemetes zavarodásban hozta. — E' tanyázásban Simonyi egy fére fekvő faluban rendelődvén, ama régen érzett nagy szükségű Franczia nyelvet, több alkalmas izben szerzett Grámmatikából, és Románokból, tanulni kezdette; melly nyelv czikor-

nyás szavaival, sokszor magának és másoknak tréfás kellemetességet okozott: de ezt meg ún-
ván, végre a' rajzolásra és festésre határozta
magát; mivel pedig többszöri szorgalmas mun-
kájával meg nem elégedne; haragjában pemz-
listitiumot tett; de csak hamar kedve kereked-
vén azon gondolatra jött, hogy maga magát
tükör előtt lefesse, de mivel ábrázattyával
semmire sem mehetne, végre egy főnélkül va-
ló Uhlanus Tisztet festett: azomban a' Hely-
ség birtokossa familiájával elérkezvén, beszéd-
ben hozódot, hogy itten Simonyi únalmas ide-
it mivel tölthette; ki allig mondá ki festő mes-
terségét, már remekjét, mutatasra kívánták;
melly fő nélkül való Tisztet, a' szülék enge-
delméből, a' Házi szép Kisasszony tökéletes
előmenetellel lefestette, és örök emlékül ma-
gának tartotta. — Innét az Uraság nem soká-
ra másfelé menvén, Simonyinak órái még
Únalmasbak lettek; azért a' közel lévő fő szál-
lásra, és városokra, a' pénz bővsége miatt já-
czó vig Tisztekhez járkálni, és napról napra
szerencsésen jáczodni kezdett; melly öröms
nyereségből vigan élvén, vagy 500. aranyat to-
vábbi gazdálkodó szükségére tartogatott. —
Azonban midőn a' fegyverszünet felbontódna,
a' Regiment ide 's oda való rendeltetésében,
November holnapjában Regensburghoz érke-
zett; hol az ellenség a' nagy ország úton Kehl-
heimnál, hegyes és kösziklás, de tábori alkal-
mas helyen már magát felállította, — itt Si-
monyival mi történt, e' következő bizonság
levél elbeszéli:

„ Midőn az ellenség 1800. esztendőben,
„ a' Duna mellett Kehlheimnál, bal Flankja
„ oltalmazására, és F. M. Lt. Gróf Klenau Re-
„ gensburgnál álló hadiseregének kémlelésére,

„ győzedelmes előre nyomulással kiállana;
 „ azonnal F. M. Lt. Gróf Klenau, 3-dik No-
 „ vemberben, a' Merfeld Uhlánusoktól Simo-
 „ nyi Hadnagy Urat fél svadronnyal elküldöt-
 „ te, hogy az ellenséget megvizsgálván, nékie
 „ különös alkalmatosságot szerezne: mellyre
 „ Simonyi Hadnagy Úr, népét olly katonás-
 „ san és okossan vezette, hogy az ellensé-
 „ get egészen elkerülvén, azok hátok
 „ mege' jöhetett, hol Lengenfeld nevű salu-
 „ ban szálva lévő lovasokra, lóra ültekkor úgy
 „ rajtok csapott: hogy azokat nem csak zava-
 „ rodásban hozná, hanem minekutánna nehá-
 „ nyat levagdaltattna, minnyájan magokat fog-
 „ ságban adnák: ezennel a' lóger felé, hol 200.
 „ gyalogság vala sietett; kik e' részről ellensé-
 „ get nem várván, magokat széjjelverten meg-
 „ adták. Nem különben a' kösziklák között
 „ pikéten álló 50. emberek, midőn hátul lévő
 „ segítségek elfogását ijedve szemlélnék, ma-
 „ gokat egy puska szó nélkül megadták: és
 „ így Simonyi Hadnagy maga indulattyábúl,
 „ Commándójával, és a' többi posztokról ösz-
 „ ve gyűlt patrolok segítségével ezen Francziá-
 „ kat elfogván, Regensburgban vezette. —
 „ Melly vitézi, és minden katonai okossággal
 „ végbe vitt dolog, azonkívül hogy az ellenség
 „ több 300. embereit elvesztette; azon nagy
 „ haszony is lett; hogy F. M. Lt. Gróf Klenau,
 „ ez által módot nyert az ellenség állásáról's
 „ erősségéről igazi tudósítást venni: melly ál-
 „ tal olly állapotban esett, hogy másnap az
 „ ellenségre menvén, azoknak sokkal több kárt
 „ okozna; melly is leg főképpen az armádiá-
 „ nak állásához sok hasznot hozott. — Ezen
 „ szerentsés kimenetelét a' dolognak, egyedül
 „ Hadnagy Simonyi vitéz katonai cselekedeté-

„ nek lehet megköszönni. Költ Regensburg-
 „ ban, December 12-kén 1800. eszt. (L.S.) Gróf
 „ Klenau m. p. General. F. M. Lt. (L.S.) Gróf
 „ Vallmodens m. p. Obester. (L.S.) Spitzer.
 „ m. p. Kapitány. — Ritterstein. m. p. Kapi-
 „ tány. — Báró Uichstritz. m. p. Hadnagy. —
 „ Dolesay. m. p. Káplár. etc.

E' történet után December közepén, mi-
 dőn Regensburgi Bárány vendégfogadóban
 számos fő Tisztek járnának, Simonyi is gyak-
 ran meg jelent: a' többi között, egy igen szép
 fiatal Franczia Generalis, ki Bonaparténak E-
 gyptumbúl nem régen meg érkezésekor Ad-
 jutása vala, ide érkezett: melly esetre, mi-
 vel a' sok felé tartatott társaságok miatt a' vo-
 csora 12. órára rendelődne, a' korábban jövő
 Tisztek, az egy vagy más Szála szegletében no-
 ha sokan volnának, még is csendes beszélge-
 tések között szépen únták magokat: a' többi
 között, Gróf Wartensleben Major, Illésy Ka-
 pitányal a' Blankenstein Huszároktúl mint úta-
 sok soká susogván, Simonyi, Wartensleben-
 nel mint idegenek egymásra nézegetnek, de
 Wartensleben csak hamar megtudván ki lé-
 gyen ezen vágott pofájú ember, Magyarúl Si-
 monyit meg szállította: Az Úr Simonyi? —
 S. igen is — W. Régen hallottam hírét az Úr-
 nak? — S. Ugyan „ — W. örvendek hogy meg
 esmérkedhetünk. — S. Én is. — W. Még mink
 nem is láttuk egymást? — S. Nem bizony. —
 W. Az Úr Magyar? — S. Igen is. — W. Hát
 miért szolgál az Úr a' Csidásoknál? — S. Bár
 csak már vocsorálnánk. — W. Volna e' kedve
 az Úrnak szolgálni az Huszároknál? — S. Fel-
 söbb Ranggal, akár a' veres köpönyegeseknél.
 — W. Hogy került az Úr ezen Regeménthez?
 — S. kivel van szerencsém? — W. Én vagyok

Major Wartenslében. — S. Gróf Wartenslében! — alázatos szolgája — mire a' várt vendégek, a' Francia Generális, Gróf Walmoden Obesterrel, 's több Stabális Tisztekkel betoppantak. De Wartenslében Simonyit el nem hagyván, néhány pohár kiüresítése után olly barátságban erezkedtek, hogy Simonyi különös szerencséjének tartaná, ha a' Blankenstein Huszárokhoz Fő Hadnagyi ranggal általmehetne; így vocsora után Magyar módra egymástól elválván: Gróf Wartenslében allig ért Regementyéhez, már az Obesterrel elvégezte, hogy Simonyi híres vitézségéért, a' Blankenstein Huszároknál Fő Hadnagyságra örömmel fogadtattna. — Ez alatt, 18-dik Decemberben a' Merfeldt Uhlánusok Feucht helységnél előre nyomúlván, az ellenséggel öszve csaptak; hová Simonyi bár már nem tartozna, de a' különösen szerette Tisztek barátságos búcsúzása miatt, bagázsiás lovait Neumark városában hagyván, maga jó barátit követte: de mivel más nap a' Feuchti erdőben való nagy verekedés végett a' bagázsiák hátrább tolódának; Simonyi barátságos könnyek között elbúcsúzáván, minden köz embereit 's all Tiszteit utólsó fillérig megajándékozta, gondolván hogy hátrahagyott 200. Louidorját feltalállya: azonban fáradott lovával a' Neumarki fogadóhoz érvén, bagázsiája hátra menését annál szomorúbban ballya, mivel sem lovára, sem magára való kölcsége, vagy más pénzé teendő holmija nálla nem lenne; melly szomorúságában egy Regensburgi ösmerössére, kinek nem régiben egy loudort kölcsönözött, találván; öröm köszöntése után baját értvén, serény parancsolattal lovának szénát, abrakot, 's magának jó vocsorát rendeltetett, és azzal

örökre eltűnt. Innét Simonyi faluról falura menvén, éjfél tájban lova elcsüggedése miatt egy korcsmához tér, és azonnal bagázsija közelléttéről tudósítatik; és így midőn Baviáriában Reichenschvám faluban tanyázó Stabhoz December 29-kén szerencsésen megérkezne, a' Fegyverszünet is kihirdettetett: hol Simonyit kevés idő múlva Gróf Merfeldt Uhlanus Generalis ezen levelével tisztelte meg! —

Nagy Érdemű Vitéz Fő Hadnagy Úr!

Gróf Walmoden Obester Úr hozzám tett jelentéséből, nagy fájdalommal láttam, hogy én azon Oberstlieutenant Tisztségadásra elégtelen voltam, melyre a' Blankenstein Huszár Regementhez való általmenésével emeltetett: ezen általmenést annál inkább nem hátráztatthattam, mivel seregemnél lévő minden érdemekkel telyes Tiszteket, kikhez Vitéz Uraságod minden tekintetben méltán tartozik; tehetségemből előmozdítani kívánok. Azért ezután is, midőn szerencsét és előmenetelt kívánnék, a' hol csak valami alkalmatosságot kaphatok, Uraságod javát tehetségemből különösen előmozdítani el nem mulatom. Melly idulatú tiszteletet teszi.

Vitéz Uraságodnak

Leobendorf Februarius 12-kén 1801.

alázatos szolgálja

Merfeld. m. p. F. M. L.

A' békekesség 1801-ben megkötöttvén, azonnal Aprilis 4-kén a' Blankenstein Regementye, Cseh Országi rendelt helyére indúlt, hová a' Stab 29-kén Gabelben érkezvén; Simonyi Czugjával, egy fére lévő Kunersdorf faluban helyheztetett, hol egy öreg Birónál, ki

körösmáros is vala, azon nehézséggel kosztot kapott, mivel az előtte lévő Tisztek önnön gazdálkodásokból élvén, erre nem szorútlak: itt Simonyi eleinte únalmas idejéről panaszolkodván, az öreg Biró biztatólag megszóllal, majd az Ur is meg fog itten szokni, mint a' többi; lám az utolsó Tiszt Úr 30. esztendeig volt itt, az előtte való pedig 24-ig sőt az Atyámtúl halottam, hogy mind sirva ment el innét: mellyre Simonyi viszontattya, én éppen ellenkezőleg gondolkodok, mert azok akkor sirtak midőn elmentek, én pedig most sirok hogy ide jöttem; bizonyára mentemkor nevetni fogok: mellyre azok nevettek, Simonyi pedig a' 30. és 24. esztendő még lovaglásában sem verhetete ki fejéből. — Azonban esztendő múlva a' Regiment numerussát változtattván, a' Stab, Brandeisben, Simonyi pedig Prágához négy mértföldnyire lévő Melnik szép várossában rendeltetett: ki midőn többet Prágában mint lakhelyén lenne, Német és Olasz Országban szerzett pallérozott társalkodását különös előmenetellel annál is inkább használta; mivel elválhatatlan jó akarója Gróf Wartensleben, minden fő Házak társalkodásában hordozgatta: kiktől négy esztendő alatt a' háládatos tiszteletet és szeretetet megnyervén, csendes, valódi izlésű ember kezdett lenni, és midőn mások ezrenként költenének, s rakásra vesztegetődnének, ő mindenkor a' maga valóságában álhatalossan megmaradott.

Az 1800-ki háború után, Mária Theresia Capitulum tartatott, hol azon nevű Vitézi kereszttel hetvenöten meg is jutalmaztattak; mivel pedig Simonyi ez alkalmatossággal ezen Rendet (a' mint a' statutum tartya) nem kérné, el is maradott; de mivel több érdemes

Tisz-

Tisztek elmulasztattak volna, 1802-ben a' Felség egy tóldalék Capitulumot rendelt: melly esetre Gróf Wartensleben ösmérvén Simonyi vitéz tetteit, ötet arra kisztette, hogy Vitéz tetteinek dátumait adná által. Azonban pedig Gróf Wartensleben a' csatában lévő Tisztekkel és Commendánsokkal értekezvén, minden vitéz tetteit bizonyító leveleket, a' Capitulumban rendelve volt Báró Kimayer lovas Generálisnak sietve elküldötte: hol érdemeit tekintetben vévén, Mária Therésia Vitézi Keresztyével megörvendeztetett. Mellynek, azon esztendő Május 13-kán történt pompás felfüggesztésekor, Gróf Wartensleben, 3. svadronyt Ünnepi pompával kiállitván, azokhoz anyai nyelven tartott, 's a' jutalmaztatás méltóságához képest igazi katonai fontos beszédgye után, Simonyi vitéz melyének ékesítésére, a' jutalom keresztyét nagy vivát kiáltások között felfüggeztette: azután pedig Gróf Wartensleben, a' város alatt lévő szép szigetben, nem csak az ide való Tiszti kart, de a' szomszédban tanyázó Regementek Tisztyeit is, muzsikával zengő, jó izű nagy ebédrel megvendégelte: mellyet a' vig vocsora, és öröms tancz rekesztett. — Ezután Simonyi óhajtott bódogságában lévén, a' közellévő Uraságok látogatásával, különösen pedig Benatek kastélya barátságával töltötte idejét; de mind ezek mellet, a' legnagyobb jóvedelmet hozó istállójához különös gondossággal viseltetett, mert a' leg rosszabb lovat is néhány hetek alatt, bámúlást érdemlő tanításával, a' leg kapósabbá változtatta.

E' békességes helyen kiki víg életttyérül gondolkodván, egyszerre véletlen parancsolat hirdettetik, hogy 1804-dik Martius elein fél Regement Feralbergischben idúlna: kik is az uton

Vit. Sim. J. élete.

néhány oda rendelt tábori csapatokkal össze
akadván, Austrián és Tirolison keresztül Sváb
Országban, Aprilis 19-dikén Mengen tájján meg-
szállottak; honnét Simonyi, Clostervald nevű,
150. ezer tallér jövedelmű gazdag Apácza Klas-
tromban rendeltetik; ez eseten, a' Dámákból
lévő 70. Apáczák annál inkább rettegtek, mi-
vel az ő szent falaik közé, soha nem látott
idegen katona Tiszt szállana. Azért ama kelle-
metes idejű Fejedelem Asszony született Zvei-
er Grófné keményen meg hagyta, hogy Simo-
nyi semmi szükségét ne érezzen; sőt hat öre-
gebb Apáczákkal a' rekeszték ajtónál, mély
tiszteletét tenni kívánván; midőn Simonyi Pap-
jokkal megjelenne, a' selyem firhangok' kinyi-
lása alatt földig borúlva, irántok való hegyes-
ségiért könyörögtek! kiket Simonyi, midőn
beszédgyével és keresztény viseletével tellye-
sen megnyugtattna, a' Fejedelem Asszonnyal
további beszédgyét, a' Szent Irásról, és Üd-
vösségről folytatta: mellyért az egész Klastro-
miaknál jó híre futamodván, kiki e' jó lelkű
ellenséget örömmel kívánta látni; és napról
napra csak hamar az öregtől, a' legfiatalabbig
tisztos személyes látásához szereneséje adatott;
melly ritka látásért: valamint éleintén e' csen-
des magánosságot megúnta; úgy kilencz hol-
napi lakása után, éltében talán legelőször
hagyta el legnehezebb szívérzéssel kedves szál-
lását, — mert. — — —

Mivel ezen esztendőben a' Charge (rang)
eladások behozattattnának, Simonyi azon alá-
zatos kérését, Károly Királyi fő Herczegnek
mint Kriegs Praesidensnek beadta: hogy néki
mint régi, 's érdemekkel tellyes szolgálattya-
ért igen fájdalmasan esne, ha illy módon fia-
talabb Tiszt eleiben tétetődne. Mellyre való

nézve Gróf Wartensleben a' fő Herczegnél ki-
dolgozta, hogy Simonyi fizetés nélkül, Septem-
ber holnapjában, második kapitányságra emel-
tettne: mellyért Clostervaldból, ama kastél-
lyokkal ékeskedő kellemetes Ulm vidékére jö-
vén, noha mindenek gyönyörűségével eltelne,
még is a' Klastromi élettyét mind addig el
nem felejtette; még egy szerencsétlennek sor-
sát nagy fáradsággal, s ritka állandósággal
bóldogságra emelvén, annak váratlan háladat-
lanságárúl meg nem világosítatott: és így va-
lamint minden fájdalomnak vége szokott len-
ni, úgy Simonyi bár nehezen, valahára ma-
gát megnyuktattván, kevés idő múlva kelleme-
tes Házaknál szép ösmeretséget nyert: de csak
hamar Stutgardban való rendeltetése által e'
béli elenyészett ösmeretséget, újjabb kettes
szerencsével pótolta, mert mint idegent, és
Austriai Tisztet, nem csak a' Nagyok, de ma-
ga a' Király és Királyné is audienciával nem
csak szivessen fogadták; de Luduksburghoz
nem messze Seehof nevű Királyi kastélyban
a' Királyné születése napjára tartatott ünnep-
lésre is meghivattatott, s ott mindenben meg
külömböztettetett: mert az estvéli táncz ide-
jén, a' Király kis Asszonnyal, a' Vestphaliai
Királynéval elől Ecosaist tánczolni szerencsé-
je volt Melly e' béli külömböztetésnek azon neve-
zetes következése lett, hogy egy édes andalo-
dásban merült szempillantásban megszorúlván;
Al Hadnagy korában tanult öröm érzést szü-
lő Fsanczia mondásokat elővenni kintelení-
tettne; melly akadozva mondott szavát, ama-
szépség sziv örömebe merülve — tizenkettőnek
is gondolván; éppen arra magyarázta, a' mit
lelke óhajtott. — Melly módon Simonyi né-
hány napi fényes mulatása mellett szerencsé-

jét megtévén; midőn vissza útna már hire futamodott, hogy Simonyi az Udvarnál magát megkedveltette. — De Stutgardban is, téli és nyári társaságokban egy Grófné nagy tiszteletű barátságában esett, ki meg tanította őtet, hogy mit érdemel — és mit tud áldozni — egy nagy lélekkel biró Asszony! mert (mivel férje egy Királyi Udvarnál követségben lenne,) az 1805-ben kiütött háború alatt mindenkor módot talált, minden nevezhetetlen fontos politikárúl Simonyit hasznosan tudósítani: melly hat esztendeig tartott sűrű levelezés után, mind a' két rész tapasztalta, hogy az egyett értő bizodalma egymást vóltaképpen megérdemlik.

A' hevenyében kiütött háború miatt, 1805-dik Augustus holnap 9-kén az egész Regiment Felső Austriában öszve jött, és Tiro-lison keresztül, a' Bodensee tenger mellett, Bregentz környékén megállapodott. Ez útna Simonyi Svadrony Commandánsá tetetödvén, noha nagy familiákból való három fiatal gaval-lérok rangban előtte volnának, még is September 13-kán a' második Svadronyt által vette. Melly jeles szerencsájú rangját megbecsülvén, 's arra való alkalmas létét kevés idő múlva az-zal meg is mutatta; hogy fiatalságból álló em-bereiben olly rendet, lelket, és igaz katonasá-got öntött; hogy mind önnön, mind mások bámulására az egész hadi testnél érdemet; az ellenség előtt pedig félelmes ösméretet nyer-nének, mivel bátorított lelkek, szemek, fülök vezérjekre függesztve, minden ellenségnek ije-delmet okozott. — Illy formált Svadronnyával Simonyi October 19-kén a' Biberaki úton piké-ten lévén; hogy az ellenségről szórt sok hírek közöl valami bizonyost tudhasson; néhány em-bereivel patrolban indulván, erőssen feltette

addig való fürkézését, míg ellenséget nem találta: melly szándékkal egész Biberak várossa kö faláig érvén, hallya az ellenséget Ulumnak húzódni, és néhány minutumok előtt egy ellenségi patrolt keresztül menni. Erre Simonyi neki esvén, nem sokára az egymástól távul mőő Francziákat elérvén, sebes futó Anglus lován eleikben ugratott, és bár fortélyos nehézséggel, mind addig feltartogatta, míg a' fáradott lovakon jővő Commandója el nem érkezne: kik' segítségével, a' 12. emberből, 's egy strázsa mesterből álló Francia patrolt szerencsésen elfogván, tanyájokra vezette. Melly fogottak a' tábori Commandórozónál, és sereg csapatoknál különös érzést okoztak; mivel e' nagy háborús epokában ezek elsőek voltak, kiktől az ellenség' valóságos állásáról bizonyost halhattak.

Nem sokára ismét a' szolgálat Simonyira kerülván, egész Svadronnyával pikétre indult; de mivel a' poszt váltáskor az ellenség fekvéséről semmi bizonyost nem venne, különös tettekre új rendelkezéseket tett: azomban egy czugjával pikéten lévő Tisztjétől tudósítatik, egy Lovas Commandónak Ravensburg városson keresztül való meneteléről, ki a' Duna mellett Ridling várossának sietett. Simonyi ezen jelentésre jó féle mappáját nézván, észrevette azoknak hamarjában való vissza téreseket; azért 45. embert, 3. Tisztet magához rendelvén, velek éjféli után útnak indul, és vradta felé megálva Tisztjeinek mondgya: Uram! meg mutatom, hogy mi igaz híj katonák vagyunk, mert bizonyos legyenek hogy ezen Francziákat mind elfogjuk! Azonban midőn az ország úttul eltérő, 's Menningen várossának vivő úton egy sűrű erdőben mennének, nem kevésbé minyájan megütköztek, hogy a'

szűk út miatt kiki magányosan menni kintelenítettne: de Simonyi néhány emberrel magát sietve által törvén, egy szép gyepes mezőre ért, hová a' többiek is örvendezve eljuttván; azonnal a' közel lévő faluban ugrattak, hol a' Commandó bizonyos erre menéséről azon tudósítást vette; hogy az ellenség félelme miatt, az ország úttól fére lévő helyen éjeli nyugodalomra tanyát ütöttek volna. Azért Simonyi sebes utánok nyomulással nyomdokit követvén, csak hamar egy szűk útú erdőhöz ér, és a' kint álló Franczia strázsára bukkán; ki midőn Simonyi kardgyát fejének, a' káplár pisztollyát melyének szegezné, szünnyikálásából feleszmélkedvén, nagy ijedve hátravivődött; Simonyi pedig néhány lépések után az erdőből ki érvén; a' lovak mellett pihenő Francziákra talált; kik' sokaságán annál inkább megütközött, mivel a' szűk út miatt elnyúlt Commandója sebes érkezését lehetetlennek képzelné: de szerencséjére a' tunyán sétáló Tiszt csak néhány minutumig való nézése után parancsollya embereit lóra; melly parádét Simonyi nem várván, tele torokból kiáltja: Rajta Vitézek! mellyre ama jól kitanúlt emberei elordíták magokat annyira, hogy a' rajta rajtának allig lett vége, melly szörnyen zengő kiáltásra, annál nagyobb zavarodásban jöttek a' Francziák, mivel az egygyenként nyargaló néptől sebessen környékeztettnének, azért fegyvereiket le hányván, ijedve magokat megadták. Ekkor Simonyinak sok szomorú példái után, azon gondot adó szempillantása lett, hogy ezen Barbie nevű Fő Hadnagyval lévő 46. Franczia foglyokat mi módon vihesse el. Azért kevés embert előmenni; 2 — 3. fogottatt egynek vezetni; a' Tisztet, Lelkös

Fő Hadnagy vigyázására rendelve, maga pedig a' többivel hátörző sereget formálván, minden vigyázott sietséggel Ravensburghoz érnek; honnét, midőn Tettnang várossához jutnának, éhen szomjan lévő fátadott embereit, 's lovait; nem különben fogott népét pihenve jótartotta; a' Tisztek pedig ama hires fogadóban jeles ebédhez ülven, éhségeket különös eledelokkal 's italokkal enyhítették, sőt diadalmas vigságokban talán habemus is volt: melly öröms létéket, a' fogott Tiszt szomorú szívvel, könnyes szemekkel tekintvén. végre a' sok kínálás, 's erőltetés felett kifakadott, mondván: Uraim! nem csak most, de talán soha sem kívánok többé enni, mert holtig való szemre hányást soha meg nem szűnök magamnak tenni! mivel én, és embereim, Regimentünk válogattyai valánk, még is majd csak nem kevesebb ellenségnek minden védelmezés nélkül megfogattam, és rabságra adtam magamat; azért szívszakadva megismérem, hogy most kötelességemnek eleget nem tettem; mert ha én, az erdőből kiugrott kapitányokat elő látásomra attáqueroztam volna, tehát most Ti volnátok az én fogottaim, — de a' földnépétől azzal csábítattván, hogy itt az ellenség ött hat százonként patroléroztatna, mellyekre hosszan zengő kiabálástok elevenen emlékeztettvén, fátadott embereimmel megadtam magamat. — Mire Simonyi feleli, de mivel így esett, tehát vedd ezen történetett háborui sorsnak, — én megismérem nagy szerencsémet, de te is meggyőződve légy, Tíztyeim hozzád való tiszteletiről. — Azért Simonyi keményen megparancsolta, hogy ezen Tisztnek semmi némű jószágára ne óhajtozzanak; mellyre a' köznép, nem csak ehez, de

minden fogottakhoz különös emberiséggel viseltetett: így Barbie annál inkább megnyugodott, mivel szolgája az ellenséget jobbkor észre vevén, vezetéki lovát, és bagázsias szekerét, sebes tűnésével megmentette. — Ebéd után Simonyi vegyessen lóra ülteti vigkedvű népét, és egy órányira lévő posztyához indul; de csak hamar az Huszárokkal egygyütt a Francziák is nyargalóczni, sőt job lovok lévén, futásban is elhagyogatni kezdenek; melly viczkándozva vigyázó helyére érven; más nap azonnal szokott jelentése mellette, fogottait a Stabhoz, és innét a Bregentz tájján fekvő Hadi Commendánshoz Generál Faldmarschal Lieutinánthoz Báró Jellaschitzhoz elküldötte: ki is Simonyihoz intézett levelében, bátor lelkű nagy katonaságát különösen megdicsirvén, tellyes meglelégedését örömmel jelentette.

De nem sokára ezen Báró Jellaschitz hadi seregének, Bodensee mellett szomorú állapotja történt, mert midőn Napoleon Ulumnál az Ármádiát megverte volna; azonnal győzedelmes népével Bétsnek indult. Augerau Francia Marschalt pedig 15 ezer emberrel, a Tirolisi hegyekhez azon meghagyással küldötte; hogy a Bodensee tenger mellett lévő Jellaschitz seregét úgy elzárja, hogy semmi módon hátra nehúzódhatna. — Ezen Augerau jövetelérül az egész tájjék bizonyost beszélt, és az utolsó vice Káplár is tudta, hogy ha még két három nap itt maradnának, az egész sereg bizonyos veszedelemben forogna. Azért Gróf Wartensleben, mint Blankenstein Regiment Obestere, Gróf Ginszky Klenau könnyű lovasok Obesterével, és néhány jólértő Tisztekkel tanácskozván, végre a jelen való veszedelmet a Commandérozó eleiben teszik; ki midőn

véleményeket hijában valónak tartaná; a' két Obester abban egyezett, hogy Regimentteiket a' nállok lévő 12. Ágyúval az ellenség háta megé húznák, és ha masfelé nem mehetnének (mivel a' Francziák már Bétsnél volnának) Csehországban vonulnának. Mellyre való nézve a' két Regiment a' kirendelt éjjel öszve jöven, és minden jóvigyázatú készület mellet Simonyi svadronnya avantgárdának rendelődven, elindultak, és az ellenség nélkül lévő Duna hidon Ethingen és Ulum között szerencsésen általmenvén, a' nagy utakat kikerülve, Vangen Városánál öszve jöttek: honnét Blaubeuern, Nördlingen, Anspach, Nürnberg, Bereuth, és Cseh Ország szélin Burkos Országnak fekvő Eger várossának úttyokat folytatták; melly kemény téli, 's kegyetlen utazásban, a' leg jobb állapotban lévő, 's nagy vitézi lélekkel bíró szép két Regiment, végre annyira jutott, hogy ha az utánok küldött ellenség erős lovas serege elérte volna, bizonyára kevés, vagy talán semmi dicsősséget sem nyerhetek volna: mindazáltal szerencséjekre neutralis (egy részel sem tartó) Burkus Országhoz közeledvén, minden veszedelemtől mentek lettek; hol Simonyi az Avantgárdátul Ariergárdának rendelődven, a' mint úttyokat folytattnák csak hamar a' két Obester azon hirt veszi, hogy az Austriai Ház ellen, Francziával czimborazva háborút vívó Bavarus Királyné e' tájfékon utazna; kinevezésére több Commandókkal Simonyi is rendelődven, midőn rendelt helyére menne, észre vette alkalmas posztyát már másoktól foglalva lenni; azért helyét elhagyván egy erdőmellett lévő kereszt útra indult, hol a' Királynét elkerülhetetlenül kezére kerülni gondolta. Azonban a' tudósítatott Királyné

más úton Burkus Országban térvén, a' két
 Obester szállására személyesen ment; kit nagy
 tekintettel szemlélvén, úttyában többé nem
 hátráztatták; és így Simonyi is parancsolattya
 szerént úttyát más felé fordította. De allig
 ment két mértföldet, azonnal hallya, hogy
 Tagelsveiller faluban, Burkus országból, El-
 vangen városnak vezető Ország úton, csupa
 szekerekből álló Francia transport lenne: az-
 ért Simonyi arra sietvén, egy óra múlva bi-
 zonyossá lett, hogy 60 Francia, 40 szekerek-
 kel spítályhoz való jó készülétek, medicinak,
 China, mo, 5 ezer fain pokróczok, különös
 betegek számára készült, sarkon nyílt oldalú,
 's helyben forduló kocsik felkészülve volnának.
 Mellyeknek elfogására Simonyi a' faluhoz kö-
 zeledvén, Svadronnyának ilyen parancsola-
 tot adott ki: hogy egy czug, a' melly szinte
 Avantgárdát téssen, mihent az ellenségre ütt,
 egygyütt maradva a' falun keresztül nyargal,
 és 300 lépésnyire a' pikéteket mindenfelé kiál-
 litván, maradott emberével az ország útra ki-
 áll. A' másik czug, a' faluközepén egy rend-
 ben marad, és minden utczára patroléroz. A'
 harmadik czug, a' Francziákat a' házakból,
 's lovaikat istállókból kihúzogattya, és a' falun-
 kívül viszi. A' negyedik czug pedig bagázsias
 szekerekben lovakat fogatt, és a' nyereséggel
 indul. — A' Francziák ugy ezen menésről vala-
 mit hallottak, de meg nem fogták, hogy
 ezen Virtembergisi Francia sz. ellenség
 legyen, mivel az ő Ármádiájok már Béts kö-
 rül lenne; mind az által a' Kapitány Commen-
 dás fele népével lóra ülven, azon rendelés-
 tette, hogy mingyárt fogjanak, és egy, sebes
 nyargalva az Elvangeri depóhoz segítségért in-
 dúlyon, és ötet (ki felenépével recognosceroz-

ni ment) készen várják. — De a' Kapitány al-
 lig ment egy fertály orányira a' jö ellenség út-
 tyán, már a' Simonyi Avantgárdájával szem-
 közt találkozik, ki nem sokat gondolkodván,
 a' Francziákat attaquerozva meg fordította, és
 midőn a' faluban bemennének, a' kit meg nem
 fogtak, vagy le nem vágtak, mind széjjel sza-
 ladtak; azért minden czug a' maga rendelése
 szerént parancsolattját szentül tellyesítvén,
 hamarjában minden készen volt azon külömb-
 séggel, hogy a' melly ló gyeplőn szokottjárni,
 azt nyereg alá; a' rudast, ostorhegyre akasztot-
 ták, a' mint illy zavarodásban az ellbújt ko-
 csisokat ellcsipni nem lehetett. — Így tehát mi-
 dőn több 200 lónál, egy Fourier, egy Strá-
 zsamester, és 15 ember fogva lenne, Simonyi
 az idő rövidsége miatt, semmit mást, csak a'
 cassát nézte meg, mellyben csak 240 Aranyat
 talált: azután minden szekérhez fulajtárosan
 egy Huszárt ültetvén nyert prédájával sebessen
 ellindult; melly szörnyű utazásban történt kö-
 vecses útzörgést a' közel lévő földnépe inkább
 föld indulásnak, mint ellenségnek vélte: melly
 vélekedés mellett Simonyi minden akadály nél-
 kül a' Burkus határon lévő Dungelsbühl város-
 sához közelgetett, sőt hogy oda be is mehes-
 sen, tellyesen iparkodott: de midőn a' város-
 tól vagy 150 lépésnyire lenne, az Anspach Hu-
 szár Regementyéből egy köpczös posók Strá-
 zsamester elejben nyargalván, hangossan imigy
 szállította: Protestálok a' Nagy Királyom nevé-
 ben, hogy semmi fegyverkezett trupp, a' Bur-
 kus neutralis szent földgyére benem lép. — Si-
 monyi a' Burkusok' Geniussát ösmérvén, maga
 reá tartásával ama' csaplesi büszke Magyar ru-
 hában való Németre reá nézz, és mondgya né-
 ki: Az Úrtól nem is kerdeni hogy vann e jó

kvártélyla? mert meg látczik rajta. Mellyre a' vastag nyakú Strázsamester szótharapva viszontattya; hogy a' Nagy Király rendelkezéből a' Nemes Burkus Katonának, Uraságán is nagy hatalma vagyon, azért én tovább menni nem engedhetem; mire elkiáltya magát: Halt! Simonyi ekkor kevesett fére álva azt kérdi tőle: ugyan partás Uram szolgált e' ellenség előtt? mellyre a' rettenetes ember keveset megalázva feleli: hogy csak éppen ezen Anspach Huszár regementye a' veszedelmes háborúban tett különös meg külömböztetéséét az ország védelmére ide haza maradt. — Mellyre Simonyi mondgya: igen sajnálom, mert másképp tudná az Úr hadi pajtássát becsülni! azért hogy tudgya meg az Úr, melly nagy tisztelettel vagyok én a' Nagy Király hadi népéhez: ime emlékezet okáért ajándékozok az Úrnak egy jó paripát, (mellyet Simonyi, a' terhére volt nyereség lovakból elő hazatott,) és a' hatalmas Strázsamesternek úgy bedugta véle a' szájját, hogy még az utat is meg mutatná, és mindenkori szolgálattját ajánlaná. — Illy esett után Simonyi jónak találta, hogy három mértföldnyire lévő Feuchtvangen várossáig utazzon; és valójában jólis tette: mert Elvangen várossában lévő Francia depótól 200 lovas sebes nyargalva egész az határig nyomult, — de későn, — mert már akkor Simonyi a' határon túl lévő Feuchtvangen várossában szerencsésen megérkezvén, elfáradott embereit 's lovait pihentette is. Melly bátor nyugalmas hely szükséges voltát onnét lehet gondolni, hogy már több egy beténél sem meleget nem ettek, sem házban nem háltak, sőt éjjel 's nappal talponálva fülhegyeskedvén ruhájokból ki sem bújhattak. Azért Katonai jó napot rendelvén

Tisztyei számára sütni főzni parancsolt: embe-
reinek pedig noha Kézpénz mellett, ökröt vá-
gattván, 's annak könnyebb lengelésére egy
hordó jó borral vitéz katonáit öröms jutalo-
múl megörvendeztette: melly fényes vocsorát
midőn ananászal készült puncs végezné, kíván-
ságok szerint lenyugodtak, és mint agyon ver-
tek, aludtak. De midőn éjfél után Anspach
várossából küldött két követ, e' neutrális földre
berukkolt trupp Commendánsát keresné, azon-
nal Simonyit álmos nyugalomból felverték, és
minekutánna ezen két ember küldetések okát
elő adnák, azonnal Simonyitúl a' neutralitás
feltörésének felelettyét kérték: mellyre Simo-
nyi egyenesen a' Királyhoz titulált levelét által
adván, ismét lenyugodott; melly tettéről reg-
geli felébredésekor csak annyit emlékezett, mint
ha álmában két Úri emberek fekete selyem ru-
hában 's puderozottan nálla voltak volna, és
azoknak adott levelével nem csak a' Királynak,
de az egész Tanácsának is dolgot adott volna;
mellynek következése az lett, hogy semmi fe-
lelet reá nem jöven, Simonyi egész Burkus tar-
tományon minden hátráztatás nélkül által ment.

De midőn ezen Feuchtvangen várossában
estve beértek volna, Simonyi azonnal kihirdet-
tette, hogy más nap mindenféle szekerek, szer-
számok lovak, Chirurgiához való ezüst szerszá-
mok, orvosságok, ágybéli és másféle eszkö-
zök elfognak adattatni. Mellyre még nem is vilá-
gosodott, már a' városból és környékéről an-
nyi zsidók és mások gyülekeztek, hogy a' ló-
gerban való rendetlenségek miatt keményke-
dészel is csillapitattnának; mellyre a' legro-
gyosabb is felkiáltva, a' Király nevében pro-
testálni kezdett, hogy e' neutrális földön a' fe-
nyegetődést éppen kikérik; azért Simonyi

mindeneket a' mint lehetett elnézni kintelenítettett. De micsoda vásár esett itten, azt csak az képzelheti, ki illy prédáláskor rakáson ezer zsidót ismer. Mind az által jobb rendtartás véget Simonyi egy Tisztet rendelt, ki a' pénzt zsákba raktá; a' másik felirta; harmadik a' holmit árulta, 's a' t. Melly zúrzavarban az előbbi Strázsamesterhez hasonló kulacs képű itt is találkozott azon kölömbséggel, hogy annál még vastagabb 's interessátusabb vala: mert ez a' zsidókkal imposztorkodván, egy pár katonáját arra tanított, hogy a' leg nagyobb alkudozáskor, sebes nyargalva egymás után jöjjenek azon hirrel, hogy jön az ellenség nagy erővel; mellykor a' strázsa mester Simonyit majd arra veszi, hogy e' véletlen veszedelem miatt ezen helyét elhagyná, mivel ő meg nem engedheti, hogy itten verekedés történjen. Melly zavarodott pillantatban midőn Simonyi trombitát fúvattna, a' zsidók csak nézték, és várták hogy most nékiek mindenek ingyen maradnának: de Simonyi azonban össze vett népével jól gondolkodván végre magát minden esetre elszánván, a' duda forma sügárságú Strázsamesternek azt feleli: ha az egész Francia lovas ármádia jön is, én egy lépést sem teszek, sőt ha engem valaki báborgatand, ha az Herkópáter katonája lesz is mind levagdaltatom. — Melly móddal a' zsidók planumát semmivé tévén, igazi hadi módra a' zsidókon keménykedett, a' Strázsamestert pedig a' dőgerbűl kikardlapoztattván; azon rendelést tette: hogy ha ellenség jönne, mindent meg gyűjcsanak, 's porrá égessenek; azon felül egy Tisztet 20. emberrel Dungelsbühl felé rendelvén; csak hamar bár prédával is mindeneket eladott; mellyekért 20. ezer néhány

forintokat aranyban ezüstben kapván; mivel a' lovaknak ára nem lenne, száz huszat úti jobb eladásra hagyott: mellyeket 12. emberre bízván azon négy hibás ágyúkkal együtt, mellyeket fő Herczeg Ferdinánd midőn Ulumnál magát lovas seregével az ellenségén által vágta volna, erős sietésében hátra hagyott, és mind ekkorig csendesen itten hagyattatott; közben véve, úttját Nurnbergnek folytatta. De midőn a' Bavarus földgyén lévő Rottenberg kis várhoz érne, és 12. ágyú lövéssel tiszteltette; azon gondolatban ütközött, hogy most a' Bavarusok az ő állapotját tudván, elkerülhetetlenül reá ütnék. Azért Simonyi az imitt 's amott lévő dombocskákra kis csapattyait lovakkal együtt felállítván, kevés pillantattal a' Bavarusokat olly figyelemre hozta, hogy azonnal elcsendesedvén, várok' váratlan veszedelmet reménylenék; és valóban Simonyi, hapihent emberei lettek volna, azon várat öszve lövette volna: mellyért is, és a' félt rész csendessége miatt helyheztetését elhagyván, minden akadály nélkül Beureuth várossának indult: hol midőn az ott lévő Burkus Generális mellett erős garnison lenne, újra feltartóztatott; de még is nagy várakozás után, rendtartás vagy más végett, az akkor tartatott bálbúl, bálli módon czipőkben lévő két fiatal Tisztet kalaúzúl kapván, elmozdultak: melly útban midőn a' két fiatal, nemzeti büszkeségből eredett csipős kérdésekkel Simonyit unzoának, reá únva a' Báró ficzkóknak azt feleli: kérem egy kevés csendességben magamat hagyni, mivel most van az aluvó óráim! Simonyi azonban a' juhász bundában betakarószva csindet mosolyogva szemlélte, a' roppantot hideg miatt gólya modgyára fogait vaczogtató

Úrficskákat: de végre szenvedéseken szánakozván, egyikét önnön bandájával, másikat komisz pokróczokkal betakarván, már már meredett léteket életre hozta; és csak hamar nyuktató helyre érvén, a' Burkus fiak, ama juhász bunda és komisz pokrócz szőrével bekoszmosított nyalka ruhájokban búcsút vévén; lehet gondolni mi szép dámák orr fincsorgatási fordulatokkal tiszteltettek, midőn a' bálli szerelmes nyájasságban azonnal fordulnának. Simonyi pedig nyugalomban allig szenderedet katonái közt azon rendeltette, hogy egy órányi nyugalomok után sátor fájakat szedvén útnak indullyanak. De mivel Simonyi hasonló háborgó esetekben olly áldott természeti ajándékkal bírta, hogy 24 órában egyett aludván, természeti állatásában mindenre alkalmas lenne; mellyért is az ellenség előtt szüntelen nyughatatlanságában most is szenderedéséből fellébredvén, hőkkenve bámulta azon ritka történetet, hogy valamennyi ló, és tűz mellett nyugovó emberek a' leg borzasztóbb nyögéssel elvettve feküdnének: kiknek sanyarú voltokon szánakodván, szükséges erejek megnyerésére tovább is nyugodni, és más hibás tetteiket jó szízzel megengedte; melly körülállásokhoz mérsékelt okos módú bánásával annyira megnyerte vitézzei hivy sziveit, hogy majd csak nem lehetetlenségű parancsolattyaikat zúgolódás nélkül, szentül és vitézül tellyesítenék. — Illy húzamos viszontagságokban, öröm sohajtások közt kivánta Simonyi valahára a' Regementtel való öszve kapcsoltatását: azért Cseh ország határán lévő Eger várossához, hol már a' két Regement minden veszedelmet elkerülvén, rostokot tartott kettes serénységgel úttját folytatta: hova

csak hamar, midőn életben sem reménylett népével 's tetemes prédájával beszállana, azonnal öröm könnyek között minyájan részt vettek örvendetes megjelenésén, és ritka példáu szerencsáját vitézi lángban lobbanva bámúlták. — Innét csak hamar csuportosan Prágában indulván, az egész történetet a' Fölség tudtára adták; kitül is hevenyében annál nagyobb kegyelmet nyertek, mivel a' szerencsétlen ütközzettel megvesztegetett ármádia, illy két derék Regimenttel, véletlen erőre kaphatott; mellyért Gróf Ginzsky Generálisságra emeltetett; Gróf Wartenszlében pedig a' Fejedelem önnön indulattyából róla való kegyes gondolkodást nyert: de midőn a' sors, békességre fordúlt, azonnal parancsolat ellen tett érdemeiket fontolóra vévén, mind a' két akkori Obester jól meg dorgáltattak. — Azonban a' diesirendő virtust, az ellenségben is meg valhattuk: mert midőn Simonyi még Vágenből el indulna, lölkös Fő Hadnagy vihetetlen beteg lévén hátra maradott; hol, valamint harmadnap múlva az egész Jellaschitz serege Capitulatio szerént az ellenség kezében esett, úgy lölkös Fő Hadnagy is fogságra jutott: de szerencséjére éppen azon lovas Regiment szállott Vangenben, mellynél ez előtt három holnapokkal Simonyi által el fogott Barbie Fő Hadnagy, már most főbb szolgálatra emeltetett, kinek említésére az Obester néhány főbb Tisztekkel, a' beteg ágyban kinlódó Lölkös Úr látogatására menvén, tellyes vigasztalással azt mondá néki: hogy Barbie Fő Hadnagy sokszor öröm könnyek közt emlegeti azon Simonyi svadronya szives barátságát, mellyel fogságában iránta viseltettek. Azért én is örvendek hogy alkalmatosságom lehet, azt a' nemes

hadi barátságot valamennyire megszolgálni: ki is a' Regiment Doctornak meghagyta, hogy Lölkösre különös gondgyá legyen. Azon felül önnön asztalárul néki ebédet hordatott: Barbie pedig a' Tiszti karnál, száz koronás talérból álló gyűjtemént szereztén, két Tiszt által az egész Kar nevében tiszteletét tetette. Így Lölkös egy holnap múlva egészségében és erszénnyében felsegitettvén, Regimenttyéhez szabadon menni engedtetett.

A' békesség nem sokára 1806-dik Mártius holnapban meg lévén, a' Stáb azonnal Cseh országban Klatau várossában jött, Simonyi pedig svadronyával a' Dolrzányi Kaszárnnyában rendeltetett; hol, a' mellet hogy Pilsenben lakozó Báró Wéber de Treuenfels Brigadérossának mindennapi fávörityya lett, és Dolrzában, ama híres szépségű Leánnyával gyakran ebédre magát meg alázná; más részről újra alkalmatosságot is nyert, a' régen tett Prágai barátságos ösmeretségét kellemetesen folytatni. — Azonban Simonyinak valóságos jó akarója Gróf Wartensleben Obester, Ágensei által Ő Felségénél azon alázatos esedezését tette; hogy a' mint a' Mária Theresia vitézi Rendének statutuma tarttya, Simonyi Báróságra méltóztatna. Melly vitéztettei által érdemlett Méltóság, azonnal a' Német Cancelláriátul ki is adatott. Melly Királyi Adomány levél bátorságos megtartás végett, Tekintetes Nemes Zabolch Vármegye Leveles Tárában annál nagyobb gyönyörűséggel és örömmel betétetett, hogy a' benne kitett nagy vitézségeket e' híres Megyének illy Érdemes fia követte el. Melly is Magyar nyelvre való hiteles fordításban felolvastatott, és az esedező részi-

re hiteles pecsét alatt ki is adattatott; Melly szórúl szóra így következik:

„Mi Második Ferencz, Isten kegyelméből
„Választott Romai Császár, minden időben Or-
„szágunk öregbitője, Németh, Magyar, Cseh,
„Dalmatia, Horváth, és Tóth Ország, Galli-
„cia, Lodóméria, és Jerusalemnak Királya;
„Austriai Fő Herczeg, Burgundiai, Lotharin-
„giai, Steier Országi, Kárinthiai és Karnioliai
„Herczeg, Toskaniai Nagy Herczeg, Erdély
„Országi Nagy Fejedelem, Morvának Mark
„Grófja, Brabantziának, Limburgnak, Geld-
„riának, Vürtembergnek, Alsó és Felső Slé-
„siának, Majlandnak, Mantuának, Pármá-
„nak, Placentiának, Quastallának, Auszth-
„vicznek, és Zatóriának, Calábriának, Bari-
„nak, Montferatnak, és Teschinek Herczege.

„Nyilván meg esmérjük ezen Levelünk
„által, és mindeneknek tudtára adgyuk, hogy
„Mi, a' Mi Királyi, Herczegi, és Fejedelmi
„Méltóságunkból, mellyre a' Mindenható Ma-
„ga Isteni akaratyából helyheztetett, és ren-
„delt bennünket; úgy velünk született Jósá-
„gunk, és szelidségünk szerént mindenkor
„halandók lévén, minden Mi hűséges és jó vi-
„seletű Jobbágyainknak Becsületett, Hasznot,
„és Jó akaratot szerezni, és azokat különös
„kegyelemmel, Előmenetellel, Megkülömböz-
„tetéssel, és szabadsággal megajándékozni:
„azért a' mi szívünk annyival hajlandóbb
„azokkal a' mi Királyi, és Fő Herczegi ke-
„gyelmünket közleni, és azokat több becsü-
„lettel, és szabadságokkal meg ajándékozni,
„a' kiknek elejek, és magok fő eredetek mel-
„lett, magokat jelessen és dicsiretesen visé-
„lik, és Érettünk, 's Királyi, és Fő Hercze-
„gi Házunk mellett állandó, és alázatos tisz-

„teletek mellett fedhetetlen szolgálattok által mindenkor vetélkedve hűségesen viselték magokat. “

„Ha tehát Mi Nemesei Jó erkölcsét, Jóságos cselekedeteit, okosságát, Hűségét, és más szép Tulajdonságait, mellyekkel Mi Néünk, a' Mi Kedves és Hűséges Hívünk Vitézvári Simonyi Joseph Blankenstein Huszár Regementbéli Fő Hadnagy felruháztattva lenni mondatik, sőt dicsírtetik; Kegyelmesen megleltük: különösen pedig minnekutána megfontoltuk volna, hogy ő az utolsó Franczia Háborúban minden alkalmatosságokban és esetekben a' maga Hadi Mesteriségét, alkalmatos voltát, és Vitézségét kinyilatkoztatta, különösen pedig Májusban 1796-dikban *Salo am garde* Tenger mellett az egész tartalék Pattantyúsokat harmincz ágyúkkal együtt, és minden Királyi Tábort ott lévő eszközöket meg mentette; azután Novemberben 1799-dik esztendőben *Fortkehl* várossa mellett, az ott esett csatának szerencsés kimeneteliben leg többet nékie lehet tulajdonítani; Ismét Májusban 1800-ba *Breisgán* mellett, a' Mi ármádiánknak maga vissza húzását leg többet könnyítette; sok ellenséges népet elfogott, sok ellenséges lovakat és szekereket nyert prédát, és magát különösen kimutatta. Ismét csak hamar azután Júniusban ugyan abban az esztendőben *Ulmenhaim* mellett, igen különös vitézséggel sok népünket, száz ötszáz municiós szekereinket, nagy számú Királyi, úgy a' Tiszteknek Bagázsáját, és sok lovakat meg mentett, és nagy számú ellenséget elfogott. Továbbá Neuburg mellett, szinte hasonló prédát nyert, és ismét sok fo-

„ gott Tíztyeinket, és köz katonáinkat az el-
 „ lenség kezéből ismét kiszabadított: újra csak
 „ hamar azután Kehlheim mellett, száz ötven
 „ emberből álló ellenséges gyalogságot elfo-
 „ gott a' mellyekért ő már a' Katonai Mária
 „ Theresia Vitéz Rendgyével is megajándékoz-
 „ tatni érdemesnek találta. Végtére méltán
 „ várhatni, hogy ő a' maga megkülömböztetett
 „ Vitéz mindenkor hűséges, alkalmas és de-
 „ rék maga viseletiben, a' mi Felséges szolgál-
 „ latunknak Javára koporsójáig megmarad, a'
 „ mint hogy az ő dicsiretes Tulajdonságai mi-
 „ att azt valóban megteheti, tenni tudgya, cse-
 „ lekszi, és tartózik. “

„ Mi tehát az elő hordott okokból, indi-
 „ tásokból, akarjuk a' mi legfőbb Jó kedvünk-
 „ nek, és mind az előhordottaknak kegyel-
 „ mes tekintetiből, jól meggondolt akarátunk-
 „ ből, mások jó tanácsából bizonyos Tudomá-
 „ nyunk után, úgy Királyi és Herczegi tellyes
 „ hatalmunkból nevezett Vitézvári Simonyi
 „ Jósefet minden tőlle származandó maradé-
 „ tik és maradékinak maradékit mind két Nemen
 „ levőket, mind addig, míg valaki a' tőlle származ-
 „ andók közül fenttlesz, 's életben lejjend, mind
 „ őtet, mind azokat Bárói, és Bárónéi Kar-
 „ ban, Becsületben, és Sorsban, minden örö-
 „ kös Királyi országunkban, Herczegségeink-
 „ ben, és Tartományainkba kegyelmesen fel-
 „ emelni, 's egyszer's mind a' több Romai Bi-
 „ rodalombeli, úgy örökös Királyságainkban,
 „ Herczegségeinkben, és Tartományainkban
 „ lévő Bárói személyekhez hozzácsatolni, azok-
 „ nak Társaságaikban kapcsolni, és hozzájok
 „ mindenekben hasonlóva tenni. “

„ Emellyük tehát, tesszük, és Méltóztat-
 „ tyuk Őtet Vitézvári Simonyi Jósefet, min-

„den Törvényes tölle származandó Maradékot,
 „és Maradékának Maradékot mind két ágon lé-
 „vőket a' Bárói, Báronéi, Báró Kis - Asszonyi
 „karban, Rendben, Méltóságban, 's Uri sors-
 „ban.“

„Hasonlittyuk, kapcsollyuk, és Társaságok
 „ban tesszük a' mi örökös Királyságaink, Tar-
 „tományaink; Herczegeink, 's Országaink-
 „ban lévő Nagyságos Bárói, és Báronéi, úgy
 „Báró Kis - Asszonyi Rendhez, Társasághoz,
 „és Uri karhoz.“

„Megengedgyük, adgyuk, és akarjuk,
 „hogy ők nem csak a' veres Pecsétlással, ha-
 „nem minden helyen, és mindenek iránt, 's
 „mások is iránta azon becsülettel hogy N a g y -
 „s á g o s élhessenek, 's eránta éllyenek.“

„Mondgyuk, tesszük, rendellyük, és
 „akarjuk, hogy már ezentúl többször említett
 „*Vitézvári Báró Simonyi József*, minden Tör-
 „vényes Férfi és Asszony Maradékival, mint
 „Urak, Bárók, és Báronék, úgy Báró Kis
 „Asszonyok, minnyájan nem csak magok,
 „hanem mások által is, mind mostani, mind
 „ezután szerzendő, és szerezhető Nemesi la-
 „kosokban, és Jóságaikban magokat nevez-
 „hessék, irhassák, és tiszteltessenek; sőt Mi,
 „és Maradékink, következő Királyok, és
 „Austriai Fő Herczegek, Úgy a' mi Királyi Di-
 „castériumaink, és Cancellariáink, kikhez ez
 „iránt különös tudósítást bocsátottunk, úgy
 „minden más felsőbb és alsóbb Rangban hely-
 „heztettek, Mi, és Ők is beszédjeikben, Irá-
 „sokban, Leveleikben, 's ehez hasonlóknak,
 „mellyek Töllünk, 's Maradékainktól hozzájok
 „intéztettnek, vagy akar hol Nevek előlkerül,
 „mindenkor ezen Titulus és Becsületadódjon
 „N a g y s á g o s és úgy tiszteltessen, iród-

„jon, és tartasson, valamint szintén minden
 „más a' Szentséges Romai Birodalomban, örök-
 „kös Királyságainkban, Herczégseinkben,
 „és Országainkban lévő Bárók és Báronék, a'
 „kik Bárói Atyáktól származtak, és születtet-
 „tek volna.“

„Akarjuk egyszer'smind kegyelmesen, hogy
 „ők mind azon kegyelmekben, szabadságok-
 „ban, megkülömböztetésekben, és Uraságok-
 „ban, úgy régi szokásokban, haszonvételek-
 „ben, felsőbb és alsóbb káptalanbéli nevelés
 „Fundatióiban, Papi és Világi Hivatalokban,
 „Bárói Jóságok bírásában, és birhatásában,
 „részesék legyenek, és mind Társaságokban,
 „mind közönséges Ország Gyűlésében, mind
 „egyébütt, minden Törvényes Táblákon il-
 „lendő székek legyen, és eresztesse, és
 „mindenféle Hivataloknak elfogadására, Jó-
 „vá, és alkalmatossakká tesszük, és mind
 „azokra hatalmazzuk, hogy valamit a' Romai
 „Birodalombéli örökös Királyságunkba, Her-
 „czégseinkben, Országainkban, a' Nagysá-
 „gos Urak, és Bárói személyek magoknak a'
 „Törvény és szokás szerént tulajdonítanak, a'
 „minémű elsőséggel élni szoktak; mind azon
 „Becsülettel a' *Nagyságos* kegyelmesen ada-
 „tott Titulus mellett ezek is éllyenek, és él-
 „hessenek.“

„Ezen mi kegyelmünknek és emelésünk-
 „nek nagyobb tanúbizonságául pedig adtuk
 „*Vitézuári Báró Simonyi Jósefnek* a' Bárói
 „czimert, és ezzel ezentúl élni megengedtük;
 „tudni illik: — egy hosszas alól gömbölyűen
 „öszve futó veres, és arany szinnel két felé
 „választott Czimert, a' mellynek felsőbb Me-
 „zein a' megkülömböztető lineán felül áll egy
 „Pánczélos ember felfedezett ábrázattal, a'

„jobb kezében tart egy vágásra kiterjesztett
 „kardot; a' bal kezében pedig egy elvágott
 „vércsepegő Szaracenus Főt hajánál fogva.
 „Ezen Czimer egy Bárói Koronával be van
 „fedezve, két felől Arany és veres egyvelges
 „takaró fityeg rajta: azon felül egy kiterjesz-
 „kedett Fekete Sas, melly egy Arany nyak-
 „ravalós, melly Pánczélon áll, a' Czimert
 „alább két Pánczélos ember tarttya felfede-
 „zett veres bokkrétájú sisakkal; a' bal karjaikon
 „Pais van, mellyek mindenek, Bárói Czimer
 „tudni illik ezen Királyi, és Fő Herczegi Di-
 „plomának közepén festékkal le lévén rajzol-
 „va ott jobban szem eleiben terjesztettnék. “

„Adjuk és engedjük említett *Vitézvári*
 „*Bárá Simonyi Jósefnek*, és mind két ágon
 „lévő Törvényes Maradékainak, hogy a' leirt
 „Bárói Czimert, és Veres pecsétlést ezentül
 „minden időben, minden dolgaiban, és fog-
 „lalatosságában, minden Történetekben, os-
 „tromokban, Ütközetekben, Viaskodásokban,
 „Bajvivásokban, Vitézi játékokban, Háborúk-
 „ban, Sátorokon, Paisokon, Czimereken,
 „külső jeleken, Pecsételéseken, Temetéseken,
 „Képeken, egyébbütt is minden helyen, min-
 „den czélban, Tisztos állapottyok, és szüksé-
 „gek, tettzések, szabad akarattyok szerint ez-
 „zel éllyenek, és élhessenek. “

„Kieresztetik tehát ezen meghatározott
 „kivánságunk minden Választó Fejedelmek-
 „hez, Herczegekhez, Világi és Papi Fejedel-
 „mekhez, Gróffokhoz, szabad Bárókhoz, Ne-
 „mesekhez, és Szolgákhoz, ellenben minden
 „mi alánk helyheztetett Felsőségeknek, Lako-
 „soknak, és Jobbágyoknak akár mi Renden,
 „s Karban légyenek helyheztetve a' mi örö-
 „kök Királtságainkban, Herczegségeinkben, és

„Országainkban ezen Levelünknek ereje mel-
 „lett kegyelmesen parantsollyuk, hogy több-
 „ször nevezett *Vitézvári Báró Simonyi Jóse-*
 „*fet*, az ő Törvényes minden két ágon álló
 „s jövendő Maradékot, minden időben, min-
 „den más Romai Birodalombéli örökös Tar-
 „tományainkban találtató Bárókat Nagysá-
 „gos Úrnak, Uraknak, Bárónéknak, és Báró
 „Kis Asszonyoknak tartsanak, ösmérjenek,
 „úgy irjanak, és Titulázzanak, s magok ma-
 „gokat is minden különös, vagy közönséges
 „Ország Gyűlésén is. Vitézi Játékokban, Tá-
 „borozásokban, úgy Papi vagy Világi Hiva-
 „talokban nevezhessék, a' mint fellyebb is
 „előadatott, külömben is minden helyen, és
 „esetekben senki őket ezen szabadságban, Be-
 „tsületben, Méltóságban és Elsőségben ne aka-
 „dályoztassa, és azt töllök senki meg ne ta-
 „gadgya, hanem mind ezen felül irtakban,
 „valamint mi s következő Királyok, és
 „Austriai Fő Herczegek oltalmazzuk, és Pai-
 „súl vagyunk, úgy mások is abban megtar-
 „tsák, hanem ha a' mi Büntetésünket, s ked-
 „vetlenségünket, azon felül 100. Marka Ara-
 „nyakat Büntetésül akar magára húzni: mel-
 „lyet mind annyiszor kiki megfizet, valahány-
 „szor az ellenjár, mellynek fele a' mi kincs
 „Tárunkban adódik, fele pedig a' megsérte-
 „tett résznek.“

„Ez a' Mi elltökéltett akaratunk, melly-
 „rúl ezen Levél a' Mi Császári Királyi, és Fő
 „Herczegi nagyobb függő Pecsétünkkel mege-
 „rősítve kiadódott, a' Mi fő lakó Városunkban
 „Bétsben, Aprilisnek huszonegyedik napján,
 „a' Mi Felséges és Üdvöztető Krisztus Urunk
 „kegyelemmel tellyes születése után, Ezer
 „nyolcz száz negyedik, Romai Birodalmunk-

„nak, Tizenkettődik, örökös Tartományaink
 „igazgatásának Tizenharmadik esztendeiben.
 „F e r e n c z. m. p. Gróf Ugarth Aloisius m. p.
 „Királyi Cseh Országi Igazgató, Austriai Fő
 „Hercegi Első Cancellarius. Báró Mark Jó-
 „sef m. p. Gróf Voyna Ferencz. m. p. — Ő Csá-
 „szári Királyi Parancsolattyára Báró Hahn Fe-
 „rencz m. p.

Helyt adván tehát Mi az Esedező előttünk
 tett kérésének, 's az ő vitéztetteit, és Jeles
 cselekedeteit magában foglaló kegyelmes Kirá-
 lyi Adomány Levélnek Nemzeti nyelvünkre
 fordított, 's Leveles Tárunkba találtattható más-
 sát, ezen Bizonság tevő Levelünkbe beíratván
 kiadtuk erről e' jelen való Bizonság levelün-
 ket szokott Pecsetünkkel meg erősítve. Költ
 Nagy Kállóban, Sz. Iván Havának első nap-
 ján, Ezer nyolcz száz hetedik Esztendőben tar-
 tatott köz gyűllésünkből. Megolvasta, és ki-
 adta, a' fent Tisztelt Tekintetes Nemes Zabolch
 Vármegyének Hites Első Vice Notarius Desy
 György.

A' Regiment Cseh országban allig pihen-
 hetett esztendeig, már az Stab Magyar Ország-
 ba Tapoltsánban, Simonyi pedig Hont Vár-
 megyében fekvő Dregel helységében rendelte-
 tett, honnét szülőtte földje gyakor látogató-
 sában, ez és más Vármegyékben lakozó Érde-
 mes Simonyi familiával voltaképen meg esmér-
 kedett: sőt ezen helyheztetésében, az 1807-dik
 viszontagos esztendőben Budán tartatott közön-
 séges Ország Gyűlésében, önnön érdemeivel
 nyert Mágnási jussával megjelenván, minden
 igaz Magyártól örvendezve tekintetett. Melly
 után a' Regiment November 4-kén Morvában
 utazott; hol a' Stab Gája várossában, Simonyi
 pedig Poleschvitz faluban rendeltetett; de mi-

vel innét a' Regement öt hónap mulva Cseh Országban húzódná; az Stab Gabel várossában, Simonyi pedig a' Saxoniai határhoz közel lévő Markersdorf helységben szállott; honnét Hernhutban, és más nevezetes helyeken megfordulván, szép tapasztalásokat szerzett; különösen pedig ezen 1808-dik esztendő nagyobb ideit a' Töplitzi fürdőkben töltvén, több fényes gyülekezetekben a' Vajmári Nagy Herczeggel olly szerencsés esmeretséget tett, hogy Ő Herczége nem csak akkor, de azután is különös kegyességében részeltetni kívánván, midőn néhány esztendő múlva Saatz Várossán keresztül utazna, Simonyit meg látogatni méltóztatott. Ugyan ezen Töplitzi mulatásában, az akkori Würtenbergi Koróna Herczeg, most pedig Uralkodó Király, Simonyi híres lovai közül egyett olly jó áron megvett, hogy nem csak a' ló árát, de az egész fürdői költségét meg térítené. — Itt a' mindenféle szépségű multságok mellett a' többi között egyszer valamint számos Gavallérok, úgy a' ritka szépségű Dámák, és Herczegek, a' sétáló kert mellett lévő lovagló oskolában öszve jöttek; hol a' válogatott lovakon lévő Gavallérok között Simonyi is az Herczeg Coburgtól ajándékozott híres Anglus lován olly nevezetes két oldalra való hántatást, 's forgatást tett, hogy az egymást követő Bravó kiáltás mellett, minden jelen valókat bámúlásra ragadna; mellyre Simonyi lovát megsarkantyúzva lángban lobbanván, a' kősziklán épített ló oskolának barrierjén, csudálkozást okozott váratlan módon kiugratott; melly ritka ugrását midőn másodszori tüzzel próbálná, lova sebes szaladása miatt szügyinél felakadva baranbuczkót vettvén, noha Simonyi lovával, együtt, a' barrieren túl

lévő árokban esne, még is jeles eszmélkedéssel lovára ugorván, újra próbát tenni óhajtott; mellynek tellyesítésétől egyedül csak a' Vajmári Herczeg Solms, ki a' Burkus Király Testvérjét tartya, tartóztatthatta fel. Melly mérésztétét nem csak a' minden felől zengő dicsiret koronázta, hanem nagy idők után tartatott gyülekezetekben is vitézi Gavallérságát bámulták, és különböztették; mert illy nyaktörő próbától bár első pillantásban a' Dámák iszonyodnak, még is ha melly Gavallér tellyesíti, különösen kedvelik. —

Töplitzhez két órányira lévő Töpelburg hires mulató kerthez szokás szerént minden Vendégek kedden kikocsikáztak; kikkel Simonyi is Dresdából ott mulatozó N. Báronéval, és annak szép Testvérjével kirándulván; egykor a' szűk út miatt előtte döcögő furmányos lovakon húzott batárok, a' kocsisok tromfóságából, többszöri próbái után is semmi módon el nem hagyhatná; végre a' két oldalról állt Dámák között majd csak nem pukkanásik való bosszús tűzben lobbanva sárkány lovait neki csapdosván, azonnal a' nagy fedelű batárt baranbuczkósan felfordulva úttyából kidobta: mellyre a' nagy lármát indító kocsisok egyben csoportozván, egész egy heczhez hasonló történet kerekedett; mellyről midőn az N. Bároné, szép Testvérjével együtt a' fördőben lévő éltes Attyok előtt emlékeztetett tennének; azon szomorúságot okozó feleletet nyerték; hogy úgy is ez volt utolsó Töpelburgban való menetel, mivel már én a' rendelt fördést elvégezvén, haza felé indulunk: melly szózatot az egyik szépség főképen, de még Simonyi is Annyira meg ütközött, hogy bár mindenféle törekedések kikoholására mesterkednének, még

is az öreg plánumát meg nem másíthatták. De mivel az ész mindent feltalál; úgy itt is, várandó szerelmes következtetését elegendőül megbizonyítja. Mert mivel az öreg Úr háborúi történetek fáradhatatlan bűvája lenne; sokszori beszédjével azon hátra lévő öröms kivánságát ohajtotta, hogy bár csak egy Battáliát (Ütközetet.) vagy egy ollyas Manővert láthatna, hol több lovas Regimentek hadi módra gyakoroltattnának. Ezen sokszori Attyok kivánságára Leánnyai emlékezvén, Simonyival csak hamar értekeztek, mellyre Simonyi allig várhatta az Vasárnapot, hogy az öreg Úr a' Város mellett lévő kertben szokása szerint sétálljon. Azonban Simonyi számos Tisztijó barátit a' dolog felől megtanítván, midőn a' mondott napon az öreg Úr két Leányával a' kertben lévő kis asztalkához leülne, azonnal a' minden féle Tisztek csoportosan azon beszédben eredtek; hogy a' napokban Töplitznél egy olly lovasságból álló Manöver fogna tartattni; melly még soha sem vala; ezen esetre már hat ezer lovasság útban volna; sőt 30 mázsa puska por már helyben is lenne. — Ezen beszédre fülhegyeskedvén az öreg Úr: egyszer csak Leányai fülében súg, hogy ő néki azt megkel látni, — a' Leánnyai a' dolgot tudván, bár ugyan örültek, — még is sziv tetetésben merültek. Simonyi azonban még az napédes látogatását tévén; allig tehette köszöntését, már az öreg Úr beszéli, és kérdi: ha tudna e' ő is valamit az Manőverről? mellyre Simonyi feleli, perse hogy tudom, hiszen ezen Regiment is már útban vagyon; így az vocsoránál való alkalmas beszéddel, úgy tele verte az öreg fejét véleményekkel, hogy egész éjjel a' csata partárúl álmodozna: végre ezen hír az egész vá-

rösban elterjedvén, mások valóban elhitték, mások pedig valódi eredetéről tudakozódtak. Így az öreg elámitattván, még három hétig a' szüntelen hijában való várakozása után, sürgető dolgai miatt Dresdában vissza tért: melly utolsó napon Simonyi a' szépekhez sompolyodva panaszúl mondja: mit ér már most nékem, hogy a' világban látott szépek között, talána' leg szebb, 's kellemetesebb Leányt meg esmértem! — ha meg kelválni! — Mellyre az Angyali szépségű Nina elő vévén Guitarréját, és ama lelket ébresztő Franczia nótát zengi

Vous me quittez, pour aller à la gloire
mon triste coeur suivra par tout vos pas.

mellykor ha rózsa módra nyílt szép szája mosolygott is, még is alak szemeiből gyöngy gyanánt ömlöttek ki drága könnyei. — de ennek is. — valamint mindennek, vége lett!!

Töplitzből Simonyi tanyájára térvén, régi esmeretségét a' Prágai vigságokba mind addig használta, míg az 1809-dik esztendőben kiütött háború a' Regementet innét Februárius 24-kén el nem indította; melly is Generális Gróf Bellegarde Commandója alá rendelődvén, Saatz tájján, mint az Ármádia tábori első seregje össze húzódva, Aprilis 10-kén pedig az ellenség földjére telepedett. Ezen seregnek ide 's oda való mozgatásában az ellenséggel éppen kevés csatája lehetet azon pillantatig, míg csak Adlerklauhoz, Bétsel szemközt fekvő Marktmezejére nem jutott; hová Május 21. és 22-dikén tartandó nevezetes ütközetre, 16 lovas Regementek, Herczeg Lichtenstein vezérlése alá azon végből adattak, hogy Május 21-kén Lobauéből által jött ellenségnek az Ármádia indúlván, Lichtenstein Avant Gárdát tegyen; ki-

nek is eleit a' Blankenstein Huszár Régemennyéből Simonyi egy divisióval formálta; de mivel második Major nem lenne, Simonyi kormányára alá jött a' második Major osztálya is: mellykor Gróf Wartensleben Brigadéros lévén, Simonyinak azon meghagyását tette, hogy ha ő akár melly ellenséges erőnek menne is; Simonyi azonnal az ellenség Flankjában keményen becsapjon. — Elindult tehát az egész Armádia, de midőn Simonyi a' csata piaczhoz érne, már az ellenséget rendben állani találta, azért parancsolattya szerint, a' sík mezőn könnyen látható ellenség állását szemesen meg vizsgálván, a' mint csak az elől álló lovas frontban 60 Svadront megolvassna; azonnal Gróf Wartenslebenhez vágatott, parancsolattya lehetetlen teljesítése iránt; melly valóságos kemény állását az ellenségnek, Wartensleben, Klenau, és Lichtenstein látván, tüstént 30 Ágyúkat előre hozattak: melly roppantott tüzet a' Francziák ugyan eleinte kiállottak, de végre midőn a' megmozdult lovasság nyakra főre vissza törődne, Simonyi a' segéd lovassággal Annyira üzte, hogy már a' csatára készült gyalogság is Aspernhez közelgetne: mellyből a' csapatonként előre törő többnyire vasas lovasság, már már három battaliomot környékezne, azonnal Gróf Wartensleben kardja jelével Simonyit attaquerozásra buzdította; mellyre Simonyi Svadronyával, a' mozdulatlan gyalogságban betörni kívánó Francziák' hátok még úgy bekanyarodott, hogy az ellenség sem előre, sem hátra nem mozdúlhattna: de az Huszárok mind addig haszontalan kopácsolták a' Vas bőrű Francziákat; míg történetből lovaikat szúrdosni nemkezdék: mellyre a' vasban lévő vitézek lovaikról le fordulván, a' kemény

vas miatt, nem hogy felkeltek, de allig is moz-
dúlhattak, mellyek agyon verettetését mások
látván, vissza húzódtak, melly szorúltságban
Simonyinak is térdgye egy vasaséval öszve akad-
ván, majd letöretett: mind az által e' gyalog-
ságot, ama vas bőrű sáskáktúl meg szabadit-
ván, Simonyi allig széhette öszve népét, már
az ellenség új csapatokban egyenesen Lichten-
stein seregének sietett; mellynek elejét Gróf
Wartenslében a' Blankenstein Huszárokkal de-
rekas módon meg csapván tisztelettel megfor-
ditotta: mellykor Simonyi oldalvást jól előre
húzódván, feltett és óhajtott célja tellyesité-
sére különös alkalmatosságot nyert; mert az
előre nyomúlt Franczia sereg Flankjában be-
csapván, olly zavarodást okozott, hogy a' nyak-
ra főre fordúlt ellenséges véres verekedésnek
egyedül a' setét éjj szakaszthatta végét. Mind-
az által a' boszút álló ellenség midőn virad-
takor lovas seregeinket ismét újra üldözőben
venné, hasonló vitézi tűzzel Napoleon Csá-
szár jelenlétében olly csúfúl megszalasztattak;
hogy Napoleon biztató kemény szavával őket
megtámadni kintelenittetne, mondván: Hát Ti
Francziák vagytok? Ti még sohasem szaladta-
tok! de haszontalan, mert több probák után
is vissza verettettek. Melly alkalmasosságban
Simonyi szokott módjára, Flankjában olly sze-
rencsésen csapkodott; hogy az ő bator 's nagy
vitézsége mindeneknek öröms bámúlást szül-
ne: sött maga Károly Királyi Fő Herczeg, hoz-
zája önnön Adjutánsát azon üzenettel küldöt-
te: hogy mondja meg azon fakó lovú Tisztnek,
hogy ő jól láttya mit csinál. — Úgy Lichten-
stein Herczeg, a' verekedés közben nagy öröm-
mel megfogta Simonyi kezét, és leereszked-
ve tudtára adta különös meg elégedését. Ha-

sonlóul más Generális is, Simonyihoz Adjutánsát azon köszöntéssel küldötte, hogy Simonyinak nevét tudná meg, és mondja nékie, hogy az ütközet után jöjjön hozzá, mert a' Maria Theresia Keresztre, érdemlett bizonságát adgya; kinek Simonyi rövideden válaszolja, Már van Maria Theresia Keresztem. — Melly dicsősségesen végzett csatázás után Simonyi nevezetesen meg dicsírtetett, és Herczeg Hessen Homburg Regementyében Majorságra emeltetett; melly után Károly Fő Herczegnél ebédén lévén, a' sok Generálisok és Stabálisok jelenlétében a' Herczeg Simonyihoz menvén, fentszóval imigy szóllította: Örvendezve láttam az Ütközetben az Urat; midőn truppjaival, mint az exercérozó piaczon, úgy dolgozott; és voltaképen meg világosított, hogy egy igazi Fő Gavallerista, azért ennekutánna is mindenkor egész bizodalommal számlálok reá! — és méltán. —

Mert allig érkezett Simonyi az új Regementhez, már az úgy nevezett Vágrámi ütközet következett; melly időben Simonyinak, rendeltetése szerint Magyar Országra Báthban kelletett volna jönni, hogy az ott felállitatott Divisióját általvévén, az ármádiához vezesse: De mivel az újra történendő nagy ütközet, közönségesen hirjesztetett, Simonyi Vitézséget szomjúhozó lélekkel, Károly Fő Herczeghez folyamodott, hogy engedné meg néki az ármádiánál való maradását a' következő ütközet végéig. Melly önn szántából való ajánlását, nem csak szívesen fogadta az Herczeg, de különös meg elégedésével be is fedezte. Mellykor az Herczeg vizsgálódásra készülvén, magával früstökölni vitte, és egyedül az ütközetről beszédjét folytatta. — E tábori készülletben a' Re-

Vit. Sim. J. élete.

gement Enzensdorfnál lógerban lévén, 1809-dik Julius 4-kén az ellenség Lobau szigettyében hat hétig nagy szorgalmatossággal készített reduttokból ezen városkát estve lövetni, 's gyújtattni kezdé; mellynek világosságánál, ármádiáját a' Dunán úgy átalhúzta, hogy seregei már viradtára ütközeti renden állana. Ez nap ama rettenetes ágyúzásban eltelvén; este felé a' mi ármádiánk a' Vágrámi állásban magát vissza húzván, minden sereg rendelt helyén borzadva álva, a' jövődő nagy napot várta; mellytől ha nem minden is, de nagy dolog függött. Azért is 6-kán viradóra, az örök emlékezetű napot, az apróbb fegyverek ropogása, és legalább 400. ágyúk dörögése, a' földnek remegésével jelentette; és csak hamar világosodtakor a' föld színét beborító két ellenséges fél, egymástól egy puska lövésnyire szembe száll; hol a' közönséges plánum szerint a' jobb szárnya Gróf Klenau Generális; a' balszárnya pedig Herczeg Rosenberg vezérlése alatt, egy kis hegyen volt állásából az ellenségnek indult; hol a' mi jobb szárnyunk, az ellenség gyengesége miatt noha jól előre nyomult; de balszárnnyunk annyival hátrább maradott, mivel az ellenség, nagy erejét a' végből ezen helyre hagyná, hogy történetből az János Fő Herczeg serege Posontúl a' Markt vizén által jöven, valami módon a' nagy ármádiával ne egyesülhessen: azért az ellenség nagy ereje Rosenberget állásából vissza vervén, azonnál nagy lovas sereget, balszárnnyunk kerítésére küldött, és Granatéroszaival a' Markgrafen-neusidelnél lévő dombot, hol balszárnnyunk felállitva vala, olly keményen ostromlotta, hogy már némely seregek mozgásban jönnének, masok széjjel zavartatt-

nának; azon hat lovas Regementek pedig; mellyet Generalis Gróf Nosztiz vezetett egészen elszaladnának; sőt az ágyúk is már hátra húzattatnának. — Simonyi e' végső veszedelmet látván, haladék nélkül a' kormánya alatt lévő Obester Divisióját rendben szedvén, azon tűzessen ostromló Granatérosokra csapott, kiket noha egészen meg nem vesztegethetett, de még is vakmerő czéllyoktól annyira feltartóztatta; hogy a' szaladva vitetett ágyúkat megforditattván, azok Tisztjét imigy buzditaná: ha ágyúdat ezen pillantásban nem használod, többé nem lesz reá szükséged; mellyre a' Tiszt kötelességét tellyesítvén, fontos szolgálatot tett. Azonban Simonyi, a' szélén álló zúzott Landver battaliom Majorhoz nyargalván, azt mondá néki: a' hol van Fő Herczeg Károly! parancsolja néktek, hogy rendben álljatok, és ez helyet utolsó emberig védelmezzétek. — Hasonlóúl Báró Vétsey Brigadéros Generális-hoz egy Tisztet azon izenettel küldött, hogy Károly Fő Herczeg parancsolattyából, a' Generális minden truppot öszve szedvén, a' Marktgrafen neusideli dombot védelmezze. Vétsey mint híres katona, kettős parancsolatot nem várván, midőn embereivel előre rakkolna, szerencsétlenül egy ágyú golyobis a' más világra vitte; kinek e' fontos pontban történt halála annál fájdalmasabb volt, mivel ama derék 's híres Divisions General Nordman is ezen helyen elesett volt. — Simonyi azonban ezen kár mellett, noha fele népe vesztésével a' hegyre törekedő Granatérosok ellen kötelességét vitézül tellyesitené, még is végre az ellen erőnek keveset árthatot; sőt az ellenség, megérkezett, új seregével a' dombot hatalmában vévén, azonnal rula néhány ágyúkkal az armá-

diánk Flankját (oldalát) kegyetlenül lövette: mellyre egy sereg a' másakra fordúlván, sok ezer ártatlan lelkek a' dühös ellenség véres áldozattjai lettek! így az ütközet elveszvé, sok híres Magyar Vitéz szomorú hamvba borúlt: úgy ezen Regiment szeretett Obestere Kiszlewszky, több stabálisokkal elesett; a' többiek pedig nagy sebben esvén, halálos ágyban jutottak. Így Simonyi, mivel sok Fő és al Tisztek 300. emberrel csak e' Regimentből a' csata vérpiaczán halva maradtanak; kötelessége szerint e' zavarodásban megmaradott embereit, hún fáradhatatlan munkássága, hún keménysége által rendben hozván; midőn az ármádia Kornneuburgfelé húzódná, Simonyi a' Bruni úton menő Rosenberg serege után volnult; melly útban egy lovas Francia csapathoz közeledvén, azokat keményen megtámadta; mellynek, számos vesztese mellett azon következése lett, hogy a' Francziák előbb jönni nem bátorkodván, az egyenként hátra maradott truppok a' bizonyos szerencsétlenségtől megszabadultak. — Ez nap Simonyi a' Regimentel Gainersdorfban, 7-kén Mistelbachban, 8-kán StadLaa, és 9-kén Muschauban jött; hol az ármádiától azon kemény parancsolatot vette, hogy a' nagy ország úton Tája vizén lévő hidat a' mig lehet oltalmazza, mellynél véghez vitelére; kórmánja alá még egy bataliom gyalogság; egy kompania Pionerek (hidakat, s más tábori szereket csináló sereg) és hat ágyúk adattak. Simonyi e' szerencsétlenségével élvén, azonnal ágyúit a' gyalogsággal jól elfészkelvén, lovasságát a' Nicolsburgi útra allította; és midőn 10-kén reggel allig világosodtakor posztyait vissza verettni, és Davoust Francia Marschalt a' Bruni úton jönni látná, két két száz

tötéssel készült ágyúiból olly földet remegtető tüzelést adott; hogy Davoust 30. ezer emberből álló serege, az egész Austriai armádiát itten lenni gondolván, dühösségével alább hagyta. Simonyinak ezen rettenetes lövöldöztetésére, a' szomszédságban álló Herczeg Rosenberg az Hidhoz nyargalván, tüzessen kérdi; ki a' Commandérozó? és micsoda hallatlan lármá ez? mellyre Simonyi írásban kapott parancsolatját elő mutatván; azonnal az Herczeg, Simonyinak tett helyes rendelkezéseit nem csak helyben hagyta, de e' reá bizott fontos dolog végbe vitelére bátorítván, ebéli ritka vitézi hasznos szolgálatja meghatalmazottságát a' véle lévő Stabális Tiszt által, a' Generál stabtól írásban kiadattni rendelte. Ez után Simonyi midőn csendességben az ellenséggel szemközt állana, csak hamar ismét Báró Fröhlich Generális a' suitevel (személyéhez csatolt kísérelével) ide érkezvén; kevés kérdései után azt parancsolja, hogy mivel már Simonyi az ő Brigádjához tartozna, mingyárt népeit öszveszedvén, vele együtt hátrahúzódjon; mellyre Simonyi azt feleli: én innét el nem mehetek, mivel mind a' nagy armádiától, mind Herczeg Rosenbergtől azon parancsolatom vagyon, hogy e' fontos helyen lévő hidat a' lehetőségig védelmezsem, azután pedig elégettessem. De Fröhlich Generális ezt jól meg sem halgatván, újra parancsolja indulását: mire Simonyi a' nálla írásban lévő parancsolatját megmutattván, arra kerte a' Generálist, hogy ezen ellenkező parancsolatját néki írásban adni méltóztatna: mellyre a' Generális Simonyit állásában a' mellett meg hagyta, hogy őtet minden történetről tudósítani el ne mulassa. — Azonban midőn az ellenség a' kint álló strá-

zsák között tett kis puskázások mellett, délután két óráig helyéből meg se mozdúlva, Simonyi az Hidat Pionerek által száraz fákkal, puska porral, és rakétákkal készítettné; egyszerre a' lövasság feláll, a' gyalogság fegyverben áll, és az hidnak indul: melyre Simonyi az hidat (nem gondolván papiros módjára tűzben borulni,) meggyújtatta, hol embereivel maga is olly kemény tűzben ment által, hogy nem csak lova's ruhája, de haja szemöldöke is megperzselődne; mely csuda módon, bár az ellenség ereje miatt Muschau't el kellett is bocsájtani, még is számlálhatatlan lett azon haszon, mely a' hidnál tett Simonyi vitézsége által egész tábori serege háramlott; mert az ellenség kiterjedése miatt, addig igen előre nem jöhetvén, a' mi ármádiánk jól előre Znaimnak nyomult: hol Simonyi ismét hát őrző seregnek hagyódván, mivel már hatod napig az éhséget a' tábori nyomorúsággal szenvedné, Muschau helységében jó ebédet rendeltetett; melyet noha az hid maradékán által jött ellenség miatt a' szép terített asztalt el kellett is hagyni, még is az eledelt fazekakra rakatván, a' Muschaui mezőnló hátán igen édesden falatozták; de mivel a' sok golyóbis fűgyülése miatt fele is a' nyereg bundára hullana nyugalmasabb helyre Austerliczhez húzódott, és más nap ottan nyuktatott.

Ezen fontos háborúban a' Regementek hiányossága végett azon közönséges parancsolat adatott; hogy a' megholt, vagy sebben esett Tisztek helyét a' Regementek vagy önnön Tulajdonossaiknak, vagy pedig a' Generál Commandónak haladék nélkül bemutassák. E' szerént Simonyi mivel sem Obester sem Obest-lieutenant, sem első vagy második Major nem

lévén, mint Commendáns keveset gondolkodván, hivatalból önnön magát Obesternek, és jó barátait pedig Obristlieutenantnak, és Majoroknak ajánlotta; melly hivatalos jelentése, noha az hadi főszálláson különös érzést okozott, még is a' fegyver szünet hamari elérkezésével, Herczeg Gustav Hessen Homburg volt második Obester, Regiment Commendánsnak rendeltetett: a' többi stabálisok is csak hamar sebjeikből fel gyógyulván helyre állottak; és így Simonyi csak az maradott a' mi eddig volt: azért mint harmadik Major, maga Divíziójáért Magyar országra indulván, Tesschin keresztül jöttében különös szerencsájének tartotta, hogy Károly Fő Herczeget meglátogathatta; ki most az ármádiát elhagyván, itten való tartózkodásában minden tábori Tisztet ezer örömmel fogadott; kivel is Simonyi tovább másfél óránál a' ma szerencsétlen Vágírámi ütközettről környűállásosan beszélgetvén, az elvesztett csata egyedül a' balszárnyán kezdődött szerencsétlenségnek tulajdonítatott; itt Simonyi jövőendő esetekre nézve sokat hallván, mély tisztelettel az Herczegtől elvált; és Báth felé utazván, több érdemes Simonyi családakat meglátogatott; honnét hamarjában öszveszedett embereivel 1809-dik September 2-kán Léyan, örményen, Trencsényen, és Tesschin keresztül, Lengyel országi határon Bialában tanyázó Regimenthez utazott; hol midőn a' békesség hamarjában ki hirdettetett volna; a' Regiment is békességi szállására, Novemb. 16-kán Lengyel országban indult: melly útban Simonyi seregével avant gardát tevé, az előtte egész Boehniáig nyomuló neutrális, de azonban jól felpakolt Moskáknak meleg helyekre szállott; hol a' Lengyelek, ezen esztendőben

történt zendülések után, az Austriákat kevés kegyességgel hozzájuk viseltetni gondolván, magokat földig alázták: és így Simonyi mindenütt a' leg nagyobb ceremóniás, tisztelettel fogadtatott, és vendégeltetett: különösen pedig December 3-kán midőn Gróf Kojetzky Drogojooi kastélyába szállana, az Házi Úrfi egy órányira eleiben jövé, fényes udvarokban, onnét az épület szárnyán rendelt tündér készületű szállására, czitrom és narancs fákkal ékesített úton vezette. Innét Simonyi az Uraság udvarlására sietvén a' sok 's arany paszomántos öltözetű cselédektől allig juthatott az első szobában; hol egy régi Lengyel öltözetű öreg Úr igen barátságosan, de Lengyelül meg köszöntötte, és más szobában vezette: hol egy széles magos világos kék tafotából készült kanapén, egy kövér piros de éltes Asszony ülve elfogadta; Simonyi is midőn a' magáét hol Lengyelül hol Francziául visszonozná, azonban az oldal szobából a' leg szebb termetű Kisasszony kellemetes módra belép; kinek édes tekintetére Simonyi mind a' két nyelvből úgy ki fogyott, hogy egy szót sem lehetne belőle préselni; de a' szépség, kellemetes ingereltetésével hevenyében módot talált nyelve felszabadítására. De allig múlt egy édes andalodás, ismét egy szöke nagy kék szemeivel tündöklő orcsa szépséggel belép, kik osztán úgy kezdenek kötödni, mint ha bújóskát jáczának, mellyre Simonyinak szeme szája elállva, nyelve újra elakadva maradott. Melly változást a' szép Marie, és a' szomszédságból való szebb Theresia bátor kellesztető ékességével minden szívet annyira felelevenített, hogy az ebéd jelentését bár éhesek voltak is, visszászan vették. Azonban ama szép ezüstit 's porcellá-

nokkal ékesített asztalhoz leülvén, Simonyi azon széphez esett, a' ki valamivel jobb volt a' semminél; azért a' mazola szöjlővel, és más-ként is édesen készített ételekből, 's elfőtt hú-sokból igen keveset nyelhetett le ha a' bort kenyeret és nézést ki vesszük; mind azáltal ha a' gyomorban kevés ment is, még is a' szív egészen megtelt. — Mellyért a' szép Theréz asztal után a' fortepiánóhoz ugorván, a' nélkül hogy szemét felvetette volna, tiz darabban is ékesen fantasiált; mire Comtesse Marie véletlen egy két ágú ezüstben foglalt csinos kis furullyát elő hozván, szép szája szelével meg-fújja, és rajta, bámúlásig gömböjég feje újacs-káit billegttette, és végre olly kellemetességet gerjesztő szempillantásban merültek, hogy Si-monyi gyönyörűségesebbre még nem emlé-kezne; mellyből minnyájan egy batárd véletlen begördülésére feleszmélkedvén, a' szépek min-deneket elhányva csak azt zengették, Sabine! Sabine! azonban frissiben felszállitanak egy Kisasszonyt, ki csak beléptével mind a' kettő fényességét eltüntette. — Az öreg Grófné ezen szép Comtessét azonnal Simonyinál bemutat-tya, de mivel Sabine hallá a' szép Deuschot, le sem ült, de le felé vetkezett: mellyet Simo-nyi hevesen értvén, nagy tisztelettel tánczra kérte, melly is sok örömmel elfogadtatott, és úgy váltóztattva mind a' három gráciát Tisz-tyeivel együtt jól elforgatta; melly vigságban csak azt vették észre, hogy a' Szobák kivilágo-sítva ékeskednének; melly vig tánczot a' pom-pás vocsora követte; hol a' kék leves, feke-te becsínált, veres pecsenye és zöld vad-hús, csak nem a' maga valóságában kivite-tett: azonban Simonyi, Marie és Sabine két szomszédjait csak fartatta hogy miért éppen

semmit sem esznek? és csak nagy fortélyosan tudhatta meg, hogy nem módi a' nagy nevelésű Kisasszonyoknak az asztalnál enni. — Vocsora után kevés találgató mese mellett ki-ki elszéllvedén, Simonyi is magányos szobájában húzódott, hol csendes gondolatjaiban nem kevés irtózáshoz merült, midőn a' patkányokat szaladgálni, és mit nem mivelni szemlélné; azonban eltikkadott szunnyadásából reggel felébredvén, teguapi tetteit bámulta: de mivel most nyugovó nap lenne, és Sabine is ebédre ismét megérkezne, hasonló öröms andalodással ez napot is eltöltötték: hol Simonyi minyájok szeretetét 's tekintetét megnyervén, azon sziv érzéssel útnak eresztetett, hogy ide csak 10. mértföldre lévő Lubatsov nevű szállásárúl, őket gyakran meglátogatni méltóztatna.

Simonyinak Lubatsov várossában való megérkezésén, senki jobban nem örvendett, mint a' kerületbéli Kamarális Német Tisztek, kiket ez háborgó időben a' zendült Lengyelség mindennémű kegyetlenséggel környékezett; azért: valamint az egész Tartományban a' katonaság, úgy Lubatsov várossa lakossait is, Felsőbb rendelések mellett, Simonyi kevés idő múlva valóságos csendességre, hűségre, és engedelmességre hozta. Ezen Lubatsov Királyi Kamarális várossa Lengyel Papját is a' többi zendülést támogatók között Simonyinak különösen arrú vádolták; hogy a' zendülés elején, midőn a' templomban függő Austriai fekete sas czimért levetették; és a' Francia arany sas ezimerét nagy pompával helyére feltették volna; indulatos buzdukt vérrel olly prédikációt mondott, hogy újjával a' sasra mutattván, minden jelen valók szivét sokkal nagyobb dü-

hősségre lázasztaná ezen szavaival: Láttjátok Hivek! ez az arany sas, ez hozz néktek arany pénzt, — arany időt, — 's a' t. Ezen tetteért tehát Simonyi a' Papot magához idéztetvén, azon parancsolatot adta néki, hogy harmad nap múlva a' Franczia arany sas lehajitódik, és az Austriai helyére vissza tétetődik; melly pompás ünneplésen Simonyi minden katonáival, 's Tiszttyeivel megjelenvén, a' Pap újra az Ünnepe méltóságához képest predikációt tartson. Az ünnep tehát elérkezvén, a' környékről számosan öszve sereglett nép előtt a' Pap székében felmenvén, jó darabig szemeit már a' feltett Austriai sasra függesztve, minden halgatónak csendes figyelmetességet okozott: egyszer csak szemeit halgatóira vettve magát elkiáltya, mondván: nem mind arany az a' mi fénylik! — mellyhez hozzá adván az Austriai Császárnak azon Atyai kegyességét; mellyel, a' szelidebb Tudományokkal ékesített iskolákat, a' szép ország utakat, 's külömbféle pallérozott szállitványokat, Lengyel ország diszére, lakossinak bódogságára 's emberiségére behozott 's a' t. melly módon olly prédikációt csapott, hogy mind az elkövetett eleitiletű papolását helyre hozná; mind a' zendült lelkeket lecsillapitaná; mind pedig Simonyinak és Vitézzeinek tellyes meglegedését nyilvánságosan meg nyerné. — De fájdalom! Simonyi illy fontos és hasznos szolgálattyával soká nem díszkedhetett; mert felsőbb rendelések mellett a' harmadik Major divisiója széjjel oszlódván, Simonyi azonnal számfelett való Majorságra tért, és Zolkiev várossában tanyázó Stabhoz nyugodalmas szállásra rendeltetett. Melly háború végével minden Regementeknél a' sok számfelett való Tisztek annyira megszáporod-

tak, hogy egyik Regimentül a' másikkhoz való általtettetéseért, sokszor fortélyos utakon is mindent elkövetnének: melly hízeltkedve bizodalmat nyerő emberek által, Simonyi is e' szenvedésben majd csak egészen le nem tiportatott; mert midőn kevés idő múlva a' második Major egész fizetéssel elbocsájtattna, egy bizonyos lesben volt Tiszt mindent elkövetett, hogy némünémű képen eleiben ruktattasson; de Simonyi rettenthetetlen vitéz érdemeit, mindenek előtt nyilvánágosnak lenni tudván: azonnal az akkori Hadi Fő Kormányozó Gróf Bellegarde Feldmarschalhoz; a' becsület mezején nyert érdemeivel folyamodván; csak hamar azon Feldmarschal ezen érdemeket beczülő levelével örvendeztette meg Simonyit. u. m.

Méltóságos Báró!

Különös Érdemű Fő Strázsá Mester Úr!

Örvendezve vettem azon alkalmatosságot, mellyben Fő Strázsamester Urat Actualitásban hozhatom, melly által azt is megmutatom, hogy sok érdemeit igen jól ösmérem; azért Fő Strázsamester Úr bizonyos légyen benne, hogy ennekutánna is az olly kimutatott szép szolgálattyaiért, mindent, a' mi csak tőlem telnifog, szerencsájéhez és meg elégedéséhez örömmel segiteni fogok. Vegye ezen Bizonyítások mellett mind azonban a' leg tellyesebb tiszteletemet, mellyel maradok

Fő Strázsamester Úrnak

Béts 30: December 1810.

Köteles Szolgája

Gróf Bellegarde m. p.

Melly szerint Simonyi a' Második Major osztályát általvéen, azonnal Zolkievtől két

mértföldnyire fekvő Magirov nevű tanyájára indult, kinek szomszédságaiban noha számos Lengyel uraságok lakoznának, még is az Ausztriai Tisztek igen kevés társalkodásokban ereszkedhettek, mivel ezek; főképen pedig céllatok elnemérése miatt enyhítetlen aszonyaik igen gyakran vettek magoknak szabadságot, nemzeti érzéseiket jól vastagon előadni; pedig ha bár az aszonyok szájában minden bele illik is, — de a' politika éppen nem — azért minden okos Tiszt, Mars piacznán dicsősséggel nyert borostyán Koszorúját, lotska plétykák sértésétől, a' mint gyakran megesik, nem kisebb lélekkel őrizvén, azokat kaczagva megvette: melly vitézi tónuson Simonyi is a' Regimentbéli Tisztek' barátságával, lovaglásokkal, 's tábori gyakorlásokkal nagyobb ideit töltvén; noha szabadsággal kedves hazáját, szeretett Baráttyait, és a' Bártfai fürdőt is meglátogatta, melly örvendetes napjaiban csak azon szívből eredett óhajításait nyilatkoztatta, hogy ezen Lengyel országból minél előbb szabadulhatna.

Azonban 1812-dik esztendőben a' Francziák és oroszok között kiűtött háború szerencsés viseléséhez, a' mi Felséges fejedelmünk is, Napoleon Császárral kötött békesség tartalma szerint, harmincz ezer emberből álló segéd sereget adott; mellyben a' Herczeg Hessen Homburg hires Huszár Regimentye is számlálva vala: de mivel az ellenségnek menő Regimentek igen gyengék volnának, minden Regimentek második Major Divisiója rendessen felosztott: és így Simonyi Divisió nélkül maradván; Május holnapjában tétetett fő rendelkezés szerint, hátra maradott embereivel Turócz és onnan Zabolch Vármegyében. Nyíregyháza-

ra indúlt; hol Divisiója felállítása végett, mivel a' Nemes Vármegyék önként a' Regementekhez kívántató lovakat ajánlanának, néhány Vármegye Simonyi Divisiójához lovakat adni utasítatott; de mivel hamarjában alkalmas lovakat nem állithatnának, minden lóért három száz forintot váltóczédulában a' Fő Cassánál lefizetni kezdegettek: melly módon Simonyi látván hogy népét hasznos időre fel nem lovasithatná, azonnal egy ló szedő knpeczet keresett, ki néki a' kívánt lovak számát, ket száz ötven forintokért megszerezvén, a' Vármegyék részére 50 forint Gazdálkodása mellett, csak hevenyében a' Regiment pótolására két száz lovakat küldött; és önnön divisióját is válogatott lovakkal talpra állította.

Midőn Simonyi illy édes Hazáját bódogító munkássággal foglalatoskodna, az ellenség előtt lévő Regiment Obestere, a' Czászár Huszárokhoz szolgálatra által menvén, annak helyére, eddig volt Oberstlieutenant Jünger méltóztatott; mivel pedig ez időben Medvey első Major is fizetéssel nyugalomra bocsájtattna; egyszerre és véletlen az Oberstlieutenant, és első Major hivatalok megüresültek; melly környülállásban a' Regimenthez bevett számfelett való bizonyos Major alattomos úton módon talált, hogy ő Simonyi híres érdemei mellett is, Oberstlieutenant lenne; Simonyi pedig első Major hivatalra emeltetne. Melly nem reménlett történetben; Simonyi olly életében soha nemérzett szívbéli szomorúságban borúlt, hogy sem éjjeli vagy nappali nyugalma; sem étele vagy itala rendes izlése szerint nem-történhetne; azért sebhett szíve nyughatatlan-ságában azon plánumot tette; hogy vagy Hazánk védelméért dicsősségesen nyert sebjei,

vagy nyugalmasabb életre való jutása miatt, édes Hazájátúl rendelt fizetéssel elbocsájtattna: azért 1813-dik esztendő Aprilis holnapjában Krakó tájján Osarov várossában tanyázó Regementhez szerencsésen berukkolt; hol azonnal érdemeinek valóságos meg esmérésevel az Obester eleibe tette, melly érzékenyül sértette legyen ő, azon fortélyosan Regementünkhöz jött számfelett való Tisztnek fére való utakon eleiben való tetetése által; mellyért ő, olly Tiszt alatt szolgálni többé nem kívánván, az Obestert alázatosan kérte, hogy ötet az Oberstlieutenant-hoz elkésérni; és csalfaságának szemre hányásakor bizonság lenni méltóztattna: mellyre az Hercege személyes jelenlette mellett Simonyit arra kérte, hogy az egész dolog minden tűz nélkül történnyen; azért más napon rendelt órára hárman egy szobában öszejövén, Simonyi igen hidegen az Oberstlieutenant-hoz imigy szól: jól tudgya az Úr, hogy melly módon, és miért jött ezen Regementhez; de én is jól tudom melly oldalas uton lett az Úr Oberstlieutenant; melly fortélyos tetteiért, kívántam annyi útról ide jönni azon kinyilatkoztatással; hogy többbe sem az Úrral; sem az Úr alatt szolgálni nem akarok. — Mellyre az Oberstlieutenant feleli: hogy ha Tégedet tettek volna Oberstlieutenantnak; én szívesen szolgálnék Te alattad, — innét több villongó szavak származásán, ki volt a' előbb tűzben jött? felelet az Oberster, mivel az Oberstlieutenant törvéntelen kiszettő viseletén háborodásban eredett volt. — Azért rövideden de végképen az végeződött, hogy az Oberstlieutenant 48 óra alatt a' Regementet elhagyná; mellynek tellyesítése után, Simonyi azonnal további hív szolgálattját felválalván, az első Major divisióját átalvette. Melly

történet után az egész Segéd sereg, Austriához kapcsolt Lengyel Országban Oppatovicznál folyó Vachsel vizén Május 1-ő napján által szállván, Morva, és Cseh Országokon keresztül, Június 18-kán Saatz várossához érkezett, és a' Regiment, környék helyeire kvártélyban szállítódott: melly helyheztetése a' Regimentnek annál nagyobb öröme esett, mivel valahára még is egy jórendű 's csinos öltözetű földnépe közé juthatott. Melly óhajtott földre való utazásban, az Obester Herczeg Gustav Hessen-Homburg, Generálisságra emeltetvén; Simonyi azonnal az ideig való Regiment Commandánságot átvette; ki, az igaz Katonai rendben, és viseletben megfogyott népet, kevés idő alatt olly egytettértő valóságos rendtartásban helyhezette; hogy nem csak mindenfelől tellyes meglegedő dicsiretet nyerne; de a' kerületbéli Kreis Hauptman által, kinek testvére Kutsera Úr, a' Császárnál Adjutáns lévén: Simonyi különös Katonai fenyítéke, Ő Felségének is örvendetes tudtára adatott.

Melly idő szakaszban, a' mindenkor nagyra törekedő Franczia Nem Császára által, minden Europai Királyi trónusok felforgatása czélba vevődven: a' végső szerencse fordulása miatt; nem csak ezen Lengyel országból érkezett segéd sereg, hanem nyolczvan ezer emberből álló Austriai Armádia, csak Saatz mellett lévő Vranay helységénél; minden háborúi készülettel 1813-dik Augustus 19-kén a' dühös Franciaák ellen Magyar vitézi lángba lobbanva összesereglett: melly hires nemből, 's dörék vitézekből álló szép Armádiát; az oszolhatatlan Szent Háromság Nevében egyesült három Fejedelmek úgy mint: I-ő Ferencz Austriai Császár; I. Sándor Muszka Császár; III. Fridrik

Wilhelm Burkus Király; örömmel tölt szívvél megnézvén: minekutánna a' szekereken hozatott háborúi proclamatiókat elszóratták volna, e' szép Ármádiát Saxóniában Dresdának indították; melly is Augustus 22-kén az ország határán szerencsésen átalment. Ezen nevezetes háborúi fészek Dresda várossánál mi minden történt, sok könyveket lehetne rúlla irni, valamint a' külső nemzeteknél már irva is vannak: de én czélom szerént, ama híres első lovas Magyar Vitéz, (a' mit háborúban dicsőségesen nyert neve is bizonyít,) Vitézvári Bárá Simonyi Jósef Nemzetünk ékességére tett környüllállásainál maradni akarván, egyedül azt leírni kívánom, melly hallatlan keserves nyomorúságon mentálat Simonyi népével együtt ezen századunk nagy ritkaságú rosz idejében; midőn nem csak a' Franczia Nem, de a' földgyomrából majd csak nem természet fellett vizáradást okozó bugyborikozások, és a' számtalan gyakor helyeken történt borzasztó felhőszakadások is az egész egyesült Ármádia ellen rémitőleg zúdultak; még is Királyáért és Hazájáért hivséget szomjúhozó Regiment, ama végső veszedelmet képzelgető háborkodásra Augustus 25-kén Dresda alá érvén azonnal háborúi nyukhatatlanságát elkezdette: és három napig tartott kemény verekedés után, midőn 29-kén reggel felé az Ármádia e' tájjéket elhagyná, magát Cséh Országnak visszahúzta: melly napi mozdulatban a' Herczeg Hessen-Homburg Regimentyéhez, eddig számfelett volt Spigel Oberster actualitásban jött; ki azonnal való berukkolásakor a' Regimentnél esmeretlen lévén, Simonyi ezután is jó formán az egész Regimentet kórmányozta: de valamint a' többieknek, úgy ennek tábori ál-

lása a' szörnyű sár miatt úgy kijutott, hogy már a' nélkül is a' fázásban és Koplálásban eltsigázott lovak, lépést is allig mehetnének; sőt az elsanyarodott emberekkel 's lovakkal minden utak terítve valának. Melly szerencsétlen Dresda tájjéka elhagyásában, éjjelre egy rossz falu alá Simonyi is talpig ázott népével lógerben szállott, hol a' szántó föld már sárvizzel borítva lévén, a' szünet nélkül tartó eső is nyakokba lúllott; melly keserves szempillantatban Simonyi néhány Tisztekkel magát egy közellévő rongyos házban húzta, hol a' gazda nem csak igen szegény, de olly feletébb tisztátalan is volt, hogy éppen semmijét sem használhatná, azért bagázsiaja távülléte miatt más módgya nem volt, mint szalmát hozatni, és mezitelen hálai; hogy úgy legénye éjszakának idején csavarásig ázott ruháját 's ümögjét a' pisákoló tűznél szárogathassa: szóval, a' maga bőriben főzött Krumpli vocsora noha igen jól esett, de soká azt sem pofázhatta, mivel a' fekvésre bűzditő jól öszvetörött 's nedves földre hintett fekete szalma óhajtott nyugalomra kisztettné. Ezen éjjel az Adjutáns parancsolattal jöven, allig esmérhette meg, mellyik a' Commendáns, mivel egy formán a' zúzott szalmából tsupaszan néznének ki. E' keserves Tiszti pajtáságban egyiknek kevés örölt kávéja lévén, mivel a' gazda ahoz reggelre tejet igirt volt, minyájan örömbbe merültek ama gyomrot enyhítő früstöknek: de bezzeg felbredtekkor jobban megszorodtak mint a' Kártvallott Gazda, midőn szivzokogva jelenti, hogy már tejet nem adhat, mivel egytlen tehénét a' katonák elvitték és levágták volna. Így reggel fonyorodottan a' Saxoniai határnak indulván, Simonyi az nap olly Kastélyban jött

Kvartélyban, melly negyednap előtt Sándor Császár szállása volt; hol Simonyi azon pompás szobában lakott, és azon ágyban nyugodott, mellyben maga a Császár megelégedését találta; itten Simonyi másnap jó ebédet csapván, midőn a Sampaner borokból jól hajtogatnának; imigyszóllitya véle vigadozó Tisztyeit: Úgy-e Uraim! hogy mink nem voltunk Dresdánál? mellyre minyájan öröm hangon felelték, nem bizony. — És így Simonyi megmutatta, hogy egy jó nap, sok rosszat azonnal elfelejtett.

E nagy készülletű háborúba a Collonokra osztott Ármádia, a maga rendelt úttján Cseh Országnak húzódott; hol azon Collonnak mellynél Simonyi vala, olly rossz, s járhatatlan úttya volt; hogy a hegyes kösziklakkal tellyes bérceken, ezer megezer bajjal kellett magát által törni. Melly keserves utazásban az hadi sereg Cseh országba Töplitz tájjékára érvén, eltikkadott erejét, ohajtott nyugodalommal helyre hozni, és meg romlott holmiok ujjitására egy kevés, de igen szükséges alkalmatosságot nyerni gondolt; azonban allig érkezett le az Hessen Homburg Regimentye az Hegyekről (melly Saxónia, és Cseh Ország közt lévő határ; a síkságra, már a Dresdai nagy Ország úton, ama sebessen közelgetett rettentő ágyúk olly keményen szóllottak, hogy meszerül is lehetett hallani az Ellenségnek Cseh Országban való kemény betörését. Illy dühösséggel midőn Vandamme Franczia Generális vagy negyven ezer emberrel az el sanyarodott Austriai, Muszka, és Burkus népet egész Nollendorfig nyomba követné, azonnal ezen vadon erdők, és kösziklák között nagy hegyen lévő, s Ország határát tevő helységet ágyúk-

kal jól megrakván, maga Vandamme egész Kulmig az Országba nyomúlt: hol mivel a' vidék tá-
gassabb lenni kezdődött, már a' két száz ezer
emberbül álló Allirte (egyesült) Ármádia, ve-
rekedő állasba helyhezttette vala: melly noha
az éhség, és sanyarúság miatt majd csak nem
tehetetlen lenne, még is midőn az Egek által!
ezen legveszedelmesebb szempillantásban, az
nap gyönyörűségessen, és jótevő melegen sü-
tni kezdett, azonnal minden emberben a' lélek
meg mozdult, és ujra vitézi örömmel élni lát-
ztatott; mellynek látására néhány Vitéz Gene-
rálisok, a' vakmerően előre törekedő Ellen-
ség Frankjában, és hátrúlyában olly tüzes ré-
mitéssel csaptak; hogy az egész Franczia sereg
egy szempillantásban mindenfélől körülvéve,
ágyúi el foglalva, a' népe jobbadon széjjel ver-
ve lenne; sőt néhány minútumok allatt maga
Vandamme is egész seregével fogságban esne:
melly kegyetlen verekedés után a' szerentsétlen
Francziák, az hegyes's erdős helyeket használ-
ván, azoknak bárlangjaiban magokat csoport-
tossan rejtegették; melly bújkáló Francziák
után maga Herczeg Schvarczenberg Fő hadi Ve-
zér, Simonyi Majort három svadronnyal kül-
dötte, ezen kegyes szavaival: mennyen az Úr,
és véle született igazi Magyar Huszár módgyá-
ra nyughatatlanítsa a' Francziákat a' hol tsak
talállya; és jelentéseit egyenesen hozzám küld-
gye. Simonyi más parancsolatra nem várván,
azonnal éppen suitével le szálva volt Herczeg
Schvarczenberg előtt nyilmódra el nyargalván,
egyenessen a' közel lévő Aussig Várossának
tartott; hol vagy ezer Franczia gyalogságra ta-
lálván, mivel ezek a' történt csatáról semmi
bizonyost nem tudhattak, annak szerencsétlen
ki meneteléről egyedül az Ágyuk, és Fegyve-

rek rendes csendességéről képzelődtek: Simonyi tehát ezeket véletlen meg támadván, és a Városbúl kivervén, noha a' kertek, és kövences árkokok valamenyire akadályoztatták, még is a' Város mezején azonnal őket meg támadta, és szerencsésen széjjel verte; hol midőn sok Francziák maradtanak, és fogságban estenek volna, a' többi elszaladtak után nyomult; de midőn ide három mértföldnyire lévő Königstein várában csaportokban siető Francziákra ütött volna, további üldözésével felhagyott, és magát népével a' közelébbi erdőben húzta: de mivel egész éjjel lárma lenne, sőt majd minden pillanatban a' zavarodott Francziák csak nem meg ütközve reá bukkantanak volna, éppen kevés nyugodalma lehetett: mivel pedig ezen éjjel, az erdőségben lévő Eulle falunál a' Francziák jól össze csoportosodtak volna, Augustus 31-kén reggel, Simonyi azokat újra mindenfelől meg támadta, és szerencsés vitézséggel széjjel verte. Ezen vérrel festet nyukhatatlanításban, a' Francziák magokat königsvaldánál, a' leg nagyobb kösziklás hegyekre húzták; de Simonyi továbbá is, a' még lóháton lehetett, sok helyen pedig lovakat vezetve utánnok nyomulván, keserves törekedése után, a' természetül magos kösziklával körülvett mély gödörben egy Compánia Granatérosra talált: kik noha kétségben esett módon magokat védelmezni kezdék, mind az által Simonyi lováról leszállított egy Svadronyát mind addig pihenőrakásban tartotta, míg más 50 embereivel a' lyugba szorított ellenségre keményen lövöldöztetett; végre midőn az utolsó félelemmel küzködő Francziák már harmadnapi üldöztetések mellet mind az éhségtől elcsigázva lenének; mind pedig töltéseik fogy-

ni kezdene, illy keserves ostromoltatásokban sok vérontás után magokat valahára megadták; hol az öszvetiprott préda mellet, három Tiszt, kik között a' Commendáns Kapitány is vala; 120 ember, Simonyi kezében fogságban esett: nevezetes az, hogy ezen Granatérosok közül, szabadon egy sem ugratott el: hanem a' Francia Nem ditsösségére azt meg kell adni, hogy ezek igazi Granatéros módgyára utolsó pihegésig magokat vitézül védelmezték; mert nem csak a' völgynek közép mezeje területre volt holt vitéz tetemmel, de a' lyukakban is egyenként maradtak a' ditső sebben holt Francziák, mivel a' kösziklák közül addig lövöldözték vakmerőségekben, míg az Huszárok Karabinból agyon nem lötték, s öszve nem vagdalták: szóval ezen hely, egy valóságos elfelejthetetlen Mészárszék lett. — Innét Simonyi ugyan ez erdőben lévő Königstein vár felé közeledvén, ismét több Francia csapatokra akadott; kik már utóllýára annyira megremültek tülle, hogy a' hol csak be látták, azonnal fegyvereiket elhányva üressen Szaladnának. Königsteinből Simonyi csak hamar Hermansdorfra csapott, hol az egyesült fejedelmek sok fogott népei, lovas Francia őrizet alatt tartattak: mély Várban a' Francziák magokat legnagyobb bátorságban lenni gondolván, még csak kint álló Strázsát sem rendeltek: azért Simonyi őket jó Kvártélyokból egyenként szépen ki húzogatván, minekutánna a' sok fogott lovakat, és Francziákat öszve szedte volna; a' mellett hogy 6 Tisztet, és 120 közembert a' Burkusok, és Muszkák közül az ellenség kezéből ki szabadított; azonnal vagy két mértföldnyire magát vissza huzta; a' honnét hivatalos jelentését azzal dicsőítette, hogy 5.

Francia Tiszteket, 32 Lovakat, 340 embereket, és 500 darab fegyvereket; a' Töplitzi hadi főszállásra Herczeg Schvarczenberghez küldött.

Ezen agarázatban, Simonyinak is embe-
reivel együtt sok keserves környülállásokon
kelletett megfordulni, mert a' mindenkor kan-
tározva lévő lovak mellett, és minden pil-
lantatban történt külömbféle láрма miatt,
szüntelen talpon állva szemügyeskedni elke-
rülhetetlen volt; annál is inkább; mivel a' sü-
rű vadon erdőségben csak az utakra lehetett
pikéteket alkalmaztatni, mellyért gyakran meg-
történt, hogy az egyenként eltévedett Fran-
cziák setét éjjel a' Simonyi tüzére bukkanná-
nak; kik nagy rémülve az erdőségnek rugaz-
kodván, a' mint magok a' fogott Francziák
beszéllették, némelyek közülök háromszor is
Simonyinak vitézzeire a' leg nagyobb meg üt-
közéssel bukkantak. Simonyi illy kegyetlen
ellenség üldözésében, igen kevés időt nyerhe-
tett a' szükséges eledel megszerzésére, míg a'
Saxóniai közellévő Falukból, e' tettei után né-
hány tehenet, kenyeret, és abrakot ki nem ho-
zatott. Melly jó falatozás után, egy Saxóniai
Falún keresztül menvén, az előljáró patrollak
nagy örömmel Simonyinak jelentik, melly kü-
lönös drága kintsre akadtak légyen, egy nagy
bor kereskedő pinczéjében; hol több ezer akó
régí jóféli Budai, és Ruszti borok valóságos
megköstolásához már szerentséjek lévén, jófé-
le minéműségérül, bizonyítást tenni annál in-
kább kötelességeknek lenni tartották; mivel
a' katona, háborúi keserves nyomorúságban
az erős italokat különösen ohajtya, mert ak-
kor minden csepp új Vitézi életet ad. — Si-
monyi ezen jelentésre noha hasonló örömré

gerjedett, még is a' rendetlen ital következésétől
 illy különös szolgálatban tartván, Tiszttyei ál-
 tal a' leg nagyobb közönséges mértékletessé-
 get követni, egy czugot másik után a' pincze
 előtt megállit, és minden embernek egy icze
 bort adatni rendelt: de mivel ezen rendnek
 végbe vitelére mind az idő, mind az edény ke-
 vés lenne, azon felül Simonyi kedves vitéz né-
 pének éjjeli 's nappali húzomos szenvedéseit
 meggondolván, azoknak egy óhajtott jó na-
 pot kívánt tenni; azért dézsákkal hordatta ki
 a' borokat, hogy kiki kulatsát megtölthesse;
 de a' katonák minden szorgos rendelések mel-
 lett ellöbb is gyomrokról gondolkodván, a'
 Hazai bor olly édesen csúszott földgyei gyom-
 rokban, hogy ereje 48 óráig is keményen mun-
 kálódna; mivel pedig Simonyi az ellenség kö-
 zelitésétől nem ok nélkül tartana, ezen mun-
 kálkodást félben hagyni, és magát vissza húz-
 ni kintelenített; de midőn jó beszívott kato-
 náival igen kevésre mehetne, végre arra faka-
 dott, hogy kiki borát kulatsábúl egy cseppig
 kiöntse, és e' dinum dánumnak vége legyen:
 melly' rendelés után embereiben csak a' visz-
 sza emlékezés is olly táplálást okozott, hogy
 a' Nemzeti verbunk tántzot vigének szóval
 egész éjjel tartanak. Simonyi illy rendkívül va-
 ló, vagy talán veszteket érző tetteiért, Tiszt-
 tyeivel tanátskozni kezdett, kik midőn a' ka-
 tonák szentül tellyesített hiv kötelességeket,
 és számtalan szenvedéseket előadnák, Simo-
 nyi annyira megengesztelődött, hogy kőz em-
 bereinek vígságokban maga is alattomban részt
 venne; sőt a' lóger Strázsának többivel való
 tánczra ugrását is elnézné. Mind ezekért te-
 hát, és a' lovak megpihenésekért, Simonyi Kö-
 nigsvaldban vissza tért, Herczeg Schvarczen-

bergnek azon szép levelét vette, mellyben a' Herczeg nagy meglegedését köszönettel teszi, és parancsolja, hogy a' Regementhez haladók nélkül berukkollyon. Mell szerént Dux helysége alatt tanyázó Regementhez, September 4-kén elérkezvén, eddig tett Vitézi érdemeiért, ugyan e' Regementnél September 13-kan Obestlieutenánt hivatalra emeltetett: hol vitézsei, sok ideig el nem felejtethették azon Saxoniai Pincze mellett volt vigságokat. — Melly Vitézi szerencsében, Simonyival történt különös dolog még az is: hogy midőn a' fellyebb említett Granatéros Kapitány elfogódott, azonnal egy katona elvette óráját, másik a' pénzét, harmadik a' keresztyét: de Simonyi csak hamar barátságból mindenét vissza adván, egyedül keresztyét azon okból megtartotta; hogy a' múlt esztendőben hazájában szabadsággal lévén, Gróf Csáky Sándor, híres vitézi örökös barátság jeléül, Simonyit arra kérte; hogy a' közönséges tábori Mars piaczarúl nékie egy Francia keresztet küldgyön. Melly ígért barátságot Simonyi e' szerentséjében tellyesíteni kívánván, azonnal Magyar Országra Bihar Vármegyében lakozó Gróf Csáky Sándor jó Baráttjának különös tiszteletű emlékezetre e' Kapitány keresztyét el küldötte. Azonban ezen keresztyétől meg fosztatott Francia Kapitány, midőn ugyan Magyar Országban, Bihar Vármegyében, helyheztetett Privilegiált Nagy Várad Várossában fogságra hozattatna csak hamar Gróf Csáki Sándorral össze akadván, voltaképen elbeszéllette mi képpen esett ő fogságban; és melly szépen bánt ő véle Simonyi Major: ki által; noha pénzét, és óráját vissza kapta; még is holtig sajnállya, hogy keservesen nyert arany keresztyét vissza nem

nyerhette. Ezen panaszkodásban Gróf Csáky a' Kapitánnyal önnön Kastélyához érven, azt tudakozza a' Francziától; ugyan barátom meg ösmélnéd-e a' keresztedet? melyre feleli, igen is; mert a' korona mellett egy kis repedés vagyon; mire Gróf Csáky más szobájából a' keresztet ki hozván, a' fogottnak átadta; melly eseten a' Franczia Kapitány nem győzött csudálkozni, míg Gróf Csáky az egész dolgot gyönyörködve el nem beszéllette.

Napoleon Császár nagy boszorkodva vévén Vandamme Generalissának szerentsétlen állapottját, azonnal, más okai is ötöt arra határozták, hogy egész ármádiájával a' nagy Ország úton Csehországban betörjön; melyre minden tehetős erejét öszveszedvén, a' legnagyobb tábori tüzzel Nollendorf vidékére szállott; kinek ellenséges elfogadására noha az egyesült Nagy ármádia minden vigyázatú rendelkezéseket megtett volna, mind az által az itt jelenlévő Fejedelmek, és több Fő hadi Vezérek el nem hitték, hogy Napoleon ezen rettenetes, köves, vadon, 's járhatatlan hegyeken, hevenyében ármádiáját a' sík mezőre által vezethesse; annál is inkább: mivel ezen tétére, ha semmi akadályai nem lettek volna is, legalább 48. óra kivántatott, hogy számos népet által hozhassa, és verekedő rendben állíthassa. — De Napóleont arról esmérni kellett volna, hogy ő más sok váratlan dolgokat cselekedett; ki valójában itt is váratlan tétét fényre hozta, midőn September 17-kén délután Arbesán faluból lovas Gárdáját sehes nyargalva, ama masszában formált, 's egy battériével erősített Gróf Colloredó Generális seregének olly vakmerő hátorsággal rúgtatta; hogy nem is álmadott időre egész a' verekedő sereg-

re törvén, minden előlévő ágyúkat hatalmában keríteni igyezett. Ezen tüzessen viselt atakot Herczeg Gustav Hessen-Homburg Brigadéros Generális, Simonyi Oberstlieutenáнтtal egy dombrúl nézván; azonnal a' Generalis, a' veszedelemben forgott ágyúk védelmezésére egy Svadronyt parancsolt; mellyre Simonyi semmit nem késett Döry Kapitányt Svadronnyával oda ugratni; ki is allig mehetett néhány lépésnyire, már látta a' Francia lovasságot egész dühösséggel az ágyúknak sietni, mire Simonyi is Századgyát sebes nyargalva védelemre indította: és midőn ezen elkerülhetetlen veszedelmű fontos szempillantást Simonyi a' dombrúl szemlélné, maga is személyesen a' mint csak lova mehetett Svadronnya után nyargalt; hová is szerencsésen éppen akkorra eljutott, midőn Svadronnya a' Francziák között magát vitézül oldalt törvén, a' verekezés közepette magát ismét újra formálni kezdette; melly kegyetlen tűzben, Simonyi, népe eleiben álván, Nemzeti biztató szavaival vitézi lángba lobbant embereit az ellenségnek vitte, mellykor már hatalmában keritet négy ágyúinkkal az ellenség hasznárafordítván, kegyetlen tűzbe borúlt. Melly rémisztő pillanatban, mi örök hálát érdemlő szolgálatot tett Báró Simonyi! e' következő, Herczeg Schvarzenberg, esztendő múlva adott tulajdon bizonyító levele, nyilvánóságá tész:

„Oberster Báró Simonyi az Herczeg Hessen-Homburg 4-dik Huszár Regementyéből „nékem minden Hadi-seregeink' Commendánsaitúl, kik alatt csak szolgált, a' több csaták, és verekedésekben megmutatott okos, „és különös vitézségeiért annyiszor dicsírve „ajánltatik; hogy én sokszor armádiai paran-

„csolatimban, és meghálálásomban nékie di-
 „csiretemet, és egész megelégedésemet vilá-
 „gosan kiadni Tisztemnek tartottam. — Mi-
 „kor pedig 1813-dik esztendő, September
 „17-kén az akkori Franczia Császár számos ár-
 „mádiájával Nollendorfon keresztül Cseh Or-
 „szágban bétört, és lovasságával a' gyalogság
 „masszáját körül vette, sőt már 4 ágyút el
 „is fogott volna; — akkoron Óbester Báró Si-
 „monyi egy Svadronnyal ezen elfogott ágyú-
 „kat az ellenségtől vissza vévén, a' gyalogság-
 „nak olly segítségére lett; hogy azok mago-
 „kat ismét öszve szedhették: mellynek az a'
 „szerencsés kimenetele lett, hogy az ellenség-
 „nek azonnal vissza fordúlása miatt, az egész
 „linea seregünk előre rukkolhatott. Melly ka-
 „tonai Virtussát Óberster Báró Simonyinak,
 „különös indulatomnak, és kötelességemnek
 „tartom ez által bizonyítani. Költ Bécsben
 „Augustus 3-kán 1814-ben Ő Császári, Kirá-
 „lyi s Apostoli Fejedelem Titkos Tanácsos-
 „sa, és Kamarássa; Arany Gyapjas Vitéz; Má-
 „ria Therésia; Szent István Magyar Király;
 „Szent András; Szent György; Szent Anna
 „első Rendű Muszka Fejedelem, Nagy Keresz-
 „tes, és Nevsky Sándor Rendnek Vitéze
 „etc. etc. “

Schvarczenberg. m. p.

Simonyi September 17-kén az előre nyo-
 múló ellenségnek további üldözésére, amaz al-
 konyodásig dicsőségesen viaskodott gyalogsá-
 got, nem csak vitézséget szülő szavaival biztat-
 ta, de maga is e' verekedésben vezérlése alá
 nyert három Svadronnyal öszve csatolt módon
 az ellenséget mindenütt nyomba követvén;
 noha ezer akadályokkal töltött kerteken, kö-

vecses, és felárlkolt vidéken kellett gázolni; még is beestveledettkor annyira előre jutott, hogy már mind a' csapatokban megállott ellenség fegyvereinek kemény ropogása, mind pedig a' következett rettenetes setét éjj miatt semmifelé nem mehetne: melly helykeztetésében Simonyi véletlen csak azt veszi észre, hogy az előlálló gyalogság, még az hátrúl egy sorban álló lovasság lineáján is olly keményen törí magát, hogy mig Simonyi e' zavarodásnak végire járna; elől semmi gyalogság nem maradna: itt Simonyi lovasságával együtt, éppen fellyebb említett Francziák módgyára egy völgyben szorúlva; azonnal Fő és altiszteket rendelvén, jó szóval, biztatással, 's ollykor keményen is a' hátravonúlt gyalogságot előre hajtotta: melly fontos munkásságában, csak hamar a' minden felöl közelgető Francziáknak *avance avance* kiáltozásait halván; gondolta az egész dolognak valóságos jó következéseit: azonban kevés idő múlva megvilágosodott az ellenség fontos állásárúl; mert vagy 15 lépésnyire eleiben jött Francia Bataliom olly *dechargot* egyszerre lövést adott, hogy az Huszárokra még fojtássok is hullana, és egyedül csak alant állásokkal szabadúltak meg a' fejek felett elfütyült golyobisoktól. Melly végső veszedelemben Simonyi népével együtt majd csak hasonló vélekedéssel szuszogni sem mert; ne hogy az ellenségnek második lövésére alkalmatosságot nyujtván, önnön életeket azok dühére áldozza; — azonban az ellenség elcsendesedésére, Simonyi egy Compániát szörnyű lármával, kemény puskázással előre vivén, a' vér dühébe fetrengő ellenséget nem csak feltartotta, de olly szerencsés kimenetellel nyughatatlanította is; hogy éjfélt után magát

Nollendorfhöz húzni kinszeritetne; Simonyi pedig a' csatapiacztát megnyervén; ott viradni óhajtott: hol is embereit lovairúl leszállítván, csak nem térdgyík jártak az akkor is nagy eső eséstül felázott, 's vérrel festett sárban. Itt, a' katonák nyersfábúl tüzet rakván; hogy Simonyi, mint mindenkor szeretett vezérjek lenyugodhasson, vagy legalább ülhessen; négy levert falábra keskeny deszkát alkalmaztak; mellyre Simonyi mereül ázva ledülvén, allig eredhetett szenderedésben, azonal nem a' föld-ről, de a' sárból bajnoki türéssel eszmélkedvén, keserves ágyára újra feküdt: hol katonai éltében másodszor várta nehezen a' lélek vidámitó reggelt. — Melly húzamos vitéz tetteiért, az armádiátúl kijött háládatos tudósításokban Simonyi különösen megdicsírtetett.

Illy diadalmas idő pontban az egygyesült armádia elkerülhetetlen szükségesnek talált, egy állandó Forpost, (ör álló) Commendánst tenni; ki az ellenség előtt lévő Strázsák kiállítására; az ellenségnek minden mozgására; annak valóságos állapottyára, 's fortélyos tetteire figyelmezzon; és az egész szemügyeskedő lineát vezérellye; szóval minden ellenséges történetekről hiteles jelentéseket tégyen. — E' nevezetes Commendánsnak, az egygyesült armádia közzéadásébúl Oberstlieutenánt Báró Simonyi rendeltetett, ki is e' béli armádiának legfontosabb hivatallyát September 19-kén átvévé; azonnal vagy két mértföldnyire visszavonúlt ellenség után indúlt; és noha igen esős, és rettenetes setét idő volna; még is három Svadronnyával egész Nollendorfig nyomult, hol a' mint a' zavaros idő engedhette kintálló Strázsáit tüstént elhelyheztette, népét pedig az helység alá lógerba szállította, mivel az ak-

kori napon innét el menő ellenség, ezen falut nem csak mindenéből kipusztította, de még az házak tetejét is kegyetlenül feltüzeltette. — Így tehát Simonyi a' rémiztő hamvba borúlt helységbe érvén; egyedül az országút mellett lévő Papházát valami, rongyos állapotban találhatta; mivel csak ezen ház, hol Napoleon két éjjel szálva vala, az ellenségnek kegyetlen földig való dúllását kerülhette el: ide tehát Simonyi, Tisztyeivel behúzódván, igen csekély nyugodalmat nyerhetet, mivel ez ablak, és kementze nélkül úgy is dombon épült házban, ama csikorgósan füttyülő szél keménykedő zivatagját horja; itt tehát keserves fáradsággal, 's undorodással a' Tisztek éppen azon alkalmasabb szobát kitisztították, melly vérpataokban fetrengő kezek, lábak, 's más emberi tagokkal undokított vala, mivel némely Francia Tisztek, miért? ők tudgyák itten nyakaztatnak le. —

Ugyan itten, más nap egy Muszka, és egy Austriai gyalogságból álló Battaliomok rendeltettek Simonyi vezérlése alá; ki is a' kint álló strázsák lineáját fontosán kitévén, maga fő szállását a' nevezett házban helyeztette; mellyet más helységből hozatott székekkel ékesítvén, rosz ajtaját fúratta faragtatta, ablakját pedig papirossal ragazgatta. Mind az által e' csekély szálláson való léttel különös fontosságú volt, mivel minden időpontban, hún a' Fejedelmektől levél ment, vagy az ellenségtől küldött Parlamenterek jöttek, hún pedig Muszka, vagy Burkus Generálisok a' vidéket vizsgálták; mellyek természetesen Simonyinál mint Commendánsnál megfordultak; arrra való nézve, Simonyinak Commandója napról napra már gyalog, már lovas csapatokkal erősített,

őött végre egy kozák Regimentet is nyert kormányára alá. — De ezen három hétig tartott briliántos Uraságában Simonyinak asztala olly válogatott nyomorúsággal tellyeskedett, hogy mind magát, mind hozzája tért Vendégeit, a' mindennemű szükség miatt, egyedül hússal, és szegény kenyérrel vendégelhette: mivel annyi idő alatt, e' szenvedés alávetett helyen, sok száz ezer emberek többnyire éhesen megfordultak.

Azonban a' Franczia nagy ármádia igen alattomos úton Dresdátul magát Lipcsének húzván, 30 ezer emberből álló seregét, a' Cseh országi egygyesült nagy ármádiának szemügyelésére a' végből hagyott; hogy nem csak Dresdát, de az egész Franczia lineát fontosán védelmezze. Mire való nézve, az egygyesült ármádia is magát Lipcse felé indította olly móddal, hogy ezen ármádia első serege Gróf Collorédó Generális kormányára allatt, e' helyet megtartván; azonnal Beningsen Muszka Fő Generális vezérlése allatt lévő sereggel magát egygyesittse: hol, mivel Betimngsennek rendelései szerint azon plánuma lenne, hogy ő a' Francziákat mindenfelől megtámadni, és egész Dresdáig vissza verni fogja, azért a' Collonokra osztott ármádiát October 7-kén összevezedvén, még azon éjjel az ellenségnek indult. Itt Simonyi vezérlése alá rendelt Collon, melly 3 Svadrony a' Hessen Homburg Regimentyéből; 1. Svadrony Rich Dragonos; 2. Svadrony Vladimir Muszka Uhlánusok; 2. Pulk Kozákok; 3. Battaliojn Gyalogság; és 6. ágyúból állott; Nollendorfnál jött össze: honnét valamint Simonyi, úgy Gróf Hardek Feldmarschal Lieutenant és Herczeg Lövenstein Collonnyai is, Breittenau helységének, hol az ellenség

verekedő rendben állott, voltak útasítva. Mivel pedig itten a' Francziáknak sánczai is voltak, oly plánum tetetett; hogy még hajnali derület előtt mind a' három Collon az ellenségre üssön. Melly szent cél szerint, Simonyi hogy bizonyos diadalmat nyerhessen; még reggel az utakat jól kivisgálta, és mint Őr Commendáns elégendő okot talált, hogy egy trombitással azonnal Breittenauban mennyen, az ott lévő Commendánst kihihassa, és az ellenség állásáról bizonyost tudhasson: melly szerint, az irtóztató setét éjj, erdős, és járhatatlan rossz vidék miatt, Breittenauhoz csak Simonyi Collonya érkezett meg a' rendelt időre; a' másik kettő pedig sok viszontagságok miatt széjjelmenvén, úgy eltévedett; hogy még más nap délig is allig juthatna el rendes állására. Simonyi tehát ezek tévelygését be nem várhatván, hajnalhasadtakor egy Pulk kozákkal, és két Svadrony lovassággal sebesen Breittenauban nyargalt; honnét mivel az ellenség kevéssel ez előtt magát Dresda felé huzta, Simonyi azonnal Collonyával az helységet beszálván, viradtára posztyait is szerencsésen kirakta. Melly rendelés szerint a' már meg vett helyre a' két Collon is elérkezvén, Gróf Hardek Generális, e' három Collonból álló egygyesült sereget azonnal vezérlése alá vette. E' seregnek reménytelen helyheztetése olyl remülést okozott, hogy a' Francziák, ide két órányira lévő Herbertingeni sánczokban magokat remegve húznák; mellyre való nézve: 9 kén reggel az egész Beningsen tábori serege előre idúlván, Simonyi vitéz reményű avantgárdájával egyenesen Herbertingennek tartott, hol egy bataliom gyalog, és két lovas Regiment Francziát tábori rendben állva talált;

melly pillantatban Simonyi nem soká gondolkodván; egy kozák Regimentet oldalvást küldött, maga pedig három huszár Svadronnyával az érdem mezejére olly tüzzel ugrott; hogy kemény verekedésével, nem csak az előlálló vakmerő lovasságot futásra fordította, de a' Sánczban dühössen kuczorodott gyalogságot az oldalt lévő sik mezői bajnoki próbára is kiugratá: hol, előbb is Simonyi Magyar vitézi lángban lobbanva, a' két lovas Francia Regiment forgó szél módgyára széjjel vervén; sokakat közüllök levagdaltatott, de sokkal többeket elfogott. — Azután az hátrahagyott gyalogságnak fordulván, Simonyi kemény rendelesei mellett, hasonló tüzzel a' battaliom karéban törni szándékozott; de az ellenségnek lóháton lévő Commendánsa olly rendelkezéseket és fortélyos mozdulatokat tett; hogy Simonyi, csak sok vitéz embereinek véres áldozattyával juthatott volna ohajtott czellyához: kiknek vitéz véreket bizontalanságért megkimélvén; egy közel lévő nagy dombhoz fordult, és egy keskeny úton, a' más oldalt vidámitó szép sik mezőre Dohna felé nyomult: hová a' Francia Commendans azonnal vagy két száz embert plenkérozni (széjjel puskázni) küldvén, kevés idő alatt a' közeljárt lovasok közül sokat megcsufoltak. Mivel pedig Simonyinak gyalogsága hamarjában el nem érkezhett, azonnal három ágyút kettős lépésekkel előre húzatott; minek pillantására mivel a' Comendáns, a' sik mezőre szerencsésen érkezett. Francziákat többé a' nagy ország úton hátra húzni nem bátorkodna, azon plánumot tette; hogy az oldalast vagy 150 lépésnyire lévő erdőben vonúllyon, de midőn battaliomával vonúlna, azon gyanú pertül tartott; hogy ha ő truppjával az erdőben megyen,

a' sik mezőn szaladgáló vitéz plenkirozóit, a' sok dühös lovasság azonnal levagdallya: azért népével megállván, kint puskázóit behivatta, kiknek a' sorokban csapatos berukkolásokkor történt zavarodását Simonyi használván, legottan megmutatta hogy ő katona, és pedig Cavallérista; mert ujra három Svadronnyát Nemzeti érvéssel az ellenségnek úgrattván, egyszer's mind kemény ágyúiból a' battaliom derekában lövetett; mire az ellenség is egy kegyetlen igazi dechargot adván, azonnal 6. ember az Huszárokból az érdem dicső mazején halva maradt! de bezzeg az ellenséges battaliomból, melly ezer emberből álló vala, egy sem szabadúlhatott el; mert a' decharg után többé védelemre ideig nem lévén, 400-an kénytelen fogságra estek; a' többi pedig mint szívből érzett jövendő szomorú sirja földgyére egymásra dőlven, a' dühössen reájok rohanó Kozákoktól öszve szurkáltattak, és vagdaltattak! Melly szomorú mészárlás után, midőn délután az érdem helyén áldozott holt testeket széjjel horták, leg alól Szent Zászlójokat találták; hogy melly alá ők valaha esküdtek, halva is azon fekvé lennének. — Ezen ember magosságnyra gyümöret holt Francziák mellett, egész Beningsen ármádiája olly szörnyű csudálkozással ment el, hogy jobbadon kifakadva mondanák: hogy ilyen masakért még soha sem láttak: melly különös példátlan vitézségeért Simonyi, mind Beningsen, mind Hardek Fő Generálisok által, a' Fejedelmeknek különösen ajánltatott; mellyért is a' Muszka Császár, Szent György Vitéz keresztyével jutalmazó örvendezését tette; a' mint a' következő Pátenvalóságossan hirdett:

Nro. 267.

Báró Simonyi Óbester Úr!

„A' Felséges Császár Nevével, és nékem
 „adatott Felsőbb hatalommal, Dohna mezején
 „October 9-kén tett különös vitézségének igaz-
 „ságos becsüléséből, mind az Austriai ármá-
 „diánál lévő Gróf Hardek Generális bizonyi-
 „tásából, mind pedig Szent György Vitézi
 „Rend' Vitéz Tagjainak tanátslásából, Uraságod
 „ezen nevezetes Vitézek közé számláltatni ér-
 „demesnek találtatott: kik közé, Uraságodnak
 „4-dik Osztályu Szent György Rendének ke-
 „resztyét ajánlva adván, ezennel bevezetem. “

„adatott Ksálybe várossában

„November 27-kén 1813.

„A' Lovas Lengyel seregnek Fő
 „Vezére, Gróf Keppnin. m. p.

Nem különben Sándor Orosz Császár
 Testvére, a' Vajmári Nagy Herczeg Asszony,
 a' Vitéz Regiment Zászlójára emlék függött
 küldött, melly világos kék bársonyból, ezüst-
 tel igen gazdagon kivarva, és sűrű ezüst roj-
 tokkal rakva gyönyörű készület vala; mellynek
 egygyik oldalán, a' Nagy Herczegnének neve;
 a' Muszka, és Vajmari öszve foglalt Czimer-
 rel; a' más oldalán pedig, a' Vitéz Hessen
 Homburg 4-dik Huszár Regimentyének hires
 Neve, drága munkával felirva vala.

Mind e' vitézséggel nyert dicsőítés mel-
 lett, Simonyinak ezen October 9-dik Napján
 még sok nevezetes dolgai voltak az Ellenség-
 gel; mert midőn a' Franczia sereg Dohna ne-
 vű kis Városnál magát igen fortélyosan felál-
 lította volna; Beningsen érkezett seregének
 nagy része azonnal verekedő táborozásban in-

dúlt: mivel pedig Simonyinak Regementyében
li Huszárjai a' reggeli verekedő mezőn megfá-
radtak volna, estve felé már csak a' Muszkák-
kal dolgozhatott; voltaképpen pedig előbb két
Svadrony Vladimir Uhlánusokkal néhány fé-
nyes attakokat tévén; utóbb a' Kozákokkal,
kik Simonyihoz főkép' a' reggeli gyalogságon
nyert győzelem után különös tisztelettel vi-
seltettek, dicsősséges tábori pályát futott. —
Melly idő pontban történt nevezetes dolog az:
hogy a' Simonyi vezérlése alatt lévő több Re-
gementek közül, egy Kozák Regementet Her-
czeg Pongration Generális kormányozott; ki
is Simonyinak fontos rendelkezéseit mindenkor
helyesen tellyesíteni iparkodott; de midőn hir-
telen esett fontos szolgálatban Simonyi, Her-
czeg Pongrationhoz, némely vezéri rendelés-
sel Báró Lusinszky Fő Hadnagyot küldené,
és minden tisztelettel adatott rendeltetést ke-
véssé keményebb hangon az Herczeg eleiben
terjesztené, Herczeg Pongration indulatossan
azt feleli: mondgya meg az Úr az Oberstlieu-
tenantjának, hogy én Generális, és Herczeg va-
gyok; minden rendelkezését szentül tellyesítet-
tem, és tellyesíteni kívánok; azért csendesebb
hangú parancsolatot fogok kikérni. — Melly-
nek hallására Báró Simonyi személlyesen, és
barátságosan az Herczeggel öszve pajtáskod-
ván, annakutánna szüntelen azon terminussal
élt; hogy kérem az Herczeget ezt, vagy amazt
cselekedni, — és úgy a' Muszkákkal együtt
mindent végben vitt. — Mind ezek mellett,
a' kecsegtető fényes győzelem bizonyossá-
gáért, Simonyi estve felé még egy Regement Bas-
kierokat Collonnyában kapott, kik az ellen-
ségnél, annyival is veszedelmesebb gondot
szültek, mivel mint durva vad nép, még Musz-

kául sem tudván, ritka beszélhetett vélek; azért ha Simonyi őket jobb szárnyára menni parancsolta, éppen balra, vagy előre mentek; a' Vezérjek is noha Herczeg de valóban nemzeti rokony volt, — semmi más fegyverek nem volt, mint nyíl; és egy hosszú pányvás kötél, mellyel az Ellenséget olly serényen elfogta, mint a' Magyar csikós a' szilaj lovat: és valóban ha egyszer kötelét a' Francziának nyakában vethette, annak jobb lett volna vakon születni, mert olly Tyránus módra bántak, hogy néha dühösségekben az emberhúst is megennék; azért tüllök eleinten a' Francziák, rémisztő csuda módra féltek. — Egész szerszámokon egy nehézék vas nem találtatott, mert a' Kengyel, tekert gúzsúl; zabolája pedig fából vala: — az egész nép, valamint czudar öltözetek, ugy természetek olly egy forma vala, hogy őket egymástúl különböztetni lehetetlen lenne; — mind szenyves, szür forma czudar térdig érő haczukát, és fehér chinái sapkát viselt: — egyedül a' Vezérjek egy nagy földig érő, Muszka Országi nagy prémekkel bérlett veres mentét, és egy hegyes magos veres sapkát kezében pedig egy hosszú bárdolatlan láncaát hordozott: ki midőn hivatalosan Simonyi eleiben jött, egész földig meghajtotta magát, ha pedig gyalog járt, két kalmuk mentéjét felémelve utánna hordozta.

Ezen táborozásban besetétedvén, Simonyi talpon ált szemügyességgel Dohna Várossa mezején az éjjelt eltöltötte, de mivel e' városból az ellenség magát éjfél tájban kihúzta, és Dresdához nem messze, jobb szárnyát egy folyó viz háta megé, balszárnyát egy nagy kertben, Fronttyát pedig 30 Ágyúkkal erősítve helyeztette volna; Simonyi 10-kén reggel az el-

lenség felkeresésére indult: kit is midőn igen erős verekedő állásban találta, azonnal a Baskierokat kevésbé oldalast hátra felállította, és trupjának mindenfelé megrendelt helyére sietett: de Simonyinak nagy vigyázva előre nyomuló népe allig ért ki az ellenséget talpig látó sik mezőre; már a Baskierok, kik itten még ellenséget sem láttak, sőt a Francziák-ról, vagy azoknak rettentő Ágyúiról még ide-ájok sem lévén; rettenetes lármával, napkeleti módra, szerteszéjjel sebes Carrierban az ellenség jobb szárnyának szaladtak; kiket az ellenség nem csak kinevetett, de az előre hozott bömbölő Ágyúból mindenfelől ugyan dolgozott is; melly nagy golyobisoktól, és rémitő döngéstől noha a Baskierok úgy megijedtek, hogy csak a föld alá nem bújtak, még is az helyett, hogy vissza fordultak volna, az egész Francia front előtt, a balszárnáig nyargalván, minden Francia Ágyúból szerencsétlen részt vettek: melly végső pillantató rémülést, és az egyenkéntálló fák mellé való bujkálást lehetetlen leírni, de lehet képzelni; mit csinál egy ilyen vad ember, midőn az Ágyú elsül, vagy haubicz elpattan. Ezen rémülve tébolyodott, embereket tehát, hogy magokat trupjai közé ne törjék, és zavarodást ne okozzanak, kivont karddal kintelenitetett megfordítani; de mivel a Baskierok nem tudták a többi Népek körülöttök karddal való forgolódásokat, ezeket is ellenségnek vélvén, ismét a kedvekre Ágyúzók Francziákra rohantak; honnét nagy veszteséggel kitörekedvén, valahára azon úton, mellyen előre jöttek, vissza nyomultak: melly dűrvaságból eredett szerencsétlenség után, a világért sem lehetett volna őket többé előre hozni.

E' tudatlan nép rendetlensége miatt Simonyi is bele került a' nagy Ágyúzásban, mivel ha egyett mozdult is, már jobb szárnyán előtte állott három Franczia lovas Regiment keményen Ágyúzott; mellyre Grof Hardek Generális előre jöven, Simonyinak mondgya: iparkodjon az Úr jó móddal magát visszahúzni. Melly szorúltságban, Simonyi azzal találta magát, hogy Ágyúinak csak néha néha szóllásával mutatná még helyben való létét; azonban lassan hátra húzódván, a' lövöldözést éppen eltiltotta: mellyre a' Franczia is megszűnt nyukhatatlankodni. — Mivel pedig estve felé több Muszka csapatok előre jöttek volna, Simonyi vagy 300 lépésnyire magát vissza húzta, és az apróbb fegyverek ropogása között e' veszedelmes éjjelt eltöltvén, jókor reggel Beningsen Generálishoz azon kérelemmel ment; hogy ezen tudatlan Baskierokat, kiktől jobban mint az ellenségtől tart, másfelé rendelni méltóztatna: mellyet is Beningsen pontban telyesített.

Azonban a' Muszkákkal felváltódott Gróf Collorédó tábori serege azon rendelést vette, hogy Liptse alatt táborozó ármádiához mentül előbb kapcsolodgyon; hová is October 11-kén elindulván, Simonyi 12-kén reggel a' Burkus Királlyal öszve jött; ki Simonyinak October 9-kén tett nevezetes ütközetéről azonnal emlékezhvén, azt mondgya néki: Az Úr egy szép Cavalleria ütközetet tett, szerettem volna ott lenni, mert én is Cavallérista vagyok. — Melly után a' Felség tellyes megalégedését bizonyítván, Simonyi útnak indult; és October 16 kán Liptséhez nem messze, Bornához jött; melly napon ezen tábori sereg úttyában elevenen halotta a' Liptsei ütközetet: innét,

17-kén reggel a' nagy ármádiához érvén, azonnal verekedő rendelt helyére állott: melly csak nem bizonyos halálra kitett Liptsei verekedő helyéről éppen Magyar Országra bocsájtott Fő Tiszt által, Simonyi egy rövideden irt levelet küldött, mindenkor tisztelettel szeretett kedves Jó Baráttjának, Méltóságos Kállay Miklós Királyi Tanácsos, és Kamarás Úrnak, mint Tekéntetes Nemes Zabolch Vármegye Első Vice Ispánnyának; mellyben így irt: — Az esső esik, az ágyú golyobis egymást éri körülettem, de még is a' gyepen hasmánt irok Méltóságos Úrnak ezen Fő Tiszt által, hogy tudgya meg hol vagyunk. — Melly levél hozó Tiszt megvallotta, hogy reszkedve állott volt mellette míg irt, és kérte, hogy bátorságossabb helyre mennének, de nem ment. Melly báortettéből Simonyinak nyilvánságosan kitetzk, melly valódi baráttját szerető légyen az igaz Magyar, ki végső veszedelmes pillantatban is, kedves Jó baráttjáról elfelejthetetlenül gondolkodni szokott.

Itten Simonyi vezérlése alá egész Regimentjét, és egy Svadrony Dragonyost kapván, azonnal Gróf Hardek Generális által, a' közönséges verekedés kezdésére rendeltetett; ki is midőn October 18-kán, az ellenséget balszárnyáról tüzessen megtámadná, és jól visszaverné; egyszerre csak azt sejt, hogy 3. lovas Francia Regimentel volna dolga; mellyre segitsége nem jöven, örömmel hátra húzodni szándékozott; de midőn a' háta megett lévő defilén, (szoros út) seregének hátrúlyából sokat az ellenség dühére áldozni nem akarna, a' hátrább hagyott 2. svadrony huszár segéderegét is olly tüzessen az ellenségnek vitte, hogy azt egészen megforditaná: de mihelyest Simo-

nyi a' vittatást elhagyta, azonnal a' Franczia magát formálva mindenütt sarkában nyomult, melly tüzesség lohasztására, arezal fordulni, szembe szállani egy védelem volt: mire Simonyi, hátra hagyott 1. Svadrony Dragonyossát előre hozván, új vitézséggel az ellenséget megfordította, és utóllját igazán kaszaboltatta; mellynek szünete után, csak hamar az ellenség új vakmerőséghez dőlven, előbbi dühét önteni igyekezett. Mellyre Simonyi midőn népe eleibe fordulva, azokat kemény parancsolattal és különös vitézi bátorsággal, Jó Királyunkért, 's édes Házánkért élni, vagy halni szívből serkentené; akkor egy lovas Franczia vagy 40. lépésnyirül megismérte hogy valami nagy Tiszt legyen, nékie fogván karabinyát, és melyében lőtt! mellyre Simonyi kardgyát kezéből kiejtven, megszedülve a' nyeregben dőlt, és hátra vitetett: mellykor nem kevés szomorodott érzést tett népe között azon hír, hogy meglőtték! — de allig ment Simonyi hátra vagy 300. lépést azonnal könnyebben kezdett lenni; és így megállva megvizsgálta a' dicsőséges lövést, és a' téli kiötőjében volt, melyét 's oldalát beborító pugyillárisban, mellyben 52. retünthajtott papiros lévén, a' golyobis meglapúlva éppen a' közepén 26-dik foliust keresztül törvén, megtalálta: melly noha testét kevésbé benyomta; de más semmi baja sem lett. — Simonyi ezen különös Isteni Gondviselést, a' Hadak Urához buzgón fohászkodva megismérvén, azonnal minden emberének nagy megvigasztalására seregéhez vissza tért, és jórendű Svadronnyával, a' még a' szemközt álló Franczia csapatott nagy tüzességgel hátra verte, addig többi népét a' defilén általtette, és maga is megfordulván, noha a' Francziák utánna sebes nyargalva nyo-

...ának, szerencsésen által jött; és a' defilén szinte által törekedő Francziákat vitézül verve feltartóztatta; mellynek másképp, illy kórán reggel nagy következése lett volna. E' fontos küszködésben Simonyinak ágyúi ugyan elérkeztek, de az ágyús Tiszt gondatlansága miatt, egy a' defilén feldült, mellyet noha a' Franczia lovasság elfoglalt, de el nem vihetett; azért Simonyi biztató rendelésekkel az ágyút megtartani töre' edvén, azonnal *Veisz* Fő Hadnagy néhány embereivel leszálván, az ágyút felemelték, helyre hozták, és szerencsésen megszabadították; melly munkálkodást, noha a' fogokat keményen vásító Francziák tüzessen ostromolták, mindazáltal *Appagyi* és *Papp* Hadnagy Urak vitézségek miatt, semmire sem mehettek. Ekkor Simonyi *Veisz* Fő Hadnagyot különösen megdicsirvén; néki, és a' Dragonyos Kapitánynak *Stietkának* bátor viseletekért biznyság levelet adott; melly szerint mind a' ketten Mária Theresia Keresztyével meg is ajándékoztattak. — E' szerencsés győzelem alatt, a' Franczia ármádia ordre de Bataille (verekedő rendiben) álván, Simonyi allig mehetett verekedő helyére; már a' minden felől való rettenetes ágyúzás, és apróbb fegyverek ropogása elkezdődött, és egész nap, ama dühösségre buzditó emberi vérontás, mind a' két ellenséges részről egyforma vadsággal vittattatott: melly véres ütközetben Simonyi is vagy 300. embere elvesztése után, szerencséjére többé ösve nem ütközött; mind az által, noha e' kegyetlen verekedés által népe, és lova minden kedvét elvesztené, még is e' vérrel borított mezőn, kantározott lovaival, fáradott, és egész nap kényeret sem látott embereivel, a' veszedelmes éjjelt eltöltötte. — 19-kén reggel, Simonyi ko-

rán lóra ülven a' nagy várakozású vidéket rül nézte, de e' dühösségnek kiontott mezején csak a' sok holtakat, és vérekben mozgó sebesseket szemlélte. Mivel pedig a' Francziák e' siralmas helyről még estve hátrább húzódni kezdettek volna; reggelig annyira mentek, hogy Liptse Várossában, egyedül arier gárdája maradna; mellyet is az Austria sereg korán reggel kiűzven, az Egyesült Fejedelmek a' Városban tértek, és diadalmas Ünnepet Szenteltek: hol Simonyit, Maga a' Fejedelem; ezen híres Liptsei ütközetben, majd az egész ármádiának szemeláttára tett sok szép, és hasznos nagy Cavalleria Vitézségeért, Hessen Homburg Huszárok valóságos Öbesterének, vagy is Ezredes Kapitánnyának kinevezte.

Mivel innét a' szerencsétlen Francia ármádia magát Maintznak húzta; az egygyesült ármádia is October 20-kán Liptsétől elindult, és az ellenséget nyombakövette: melly útban az Herczeg Hessen Homburg Huszár Regementye egész a' Rajna vizéig ért a' nélkül, hogy az imitt 's amott el maradt beteg Francziákon kívül ellenségre akadott volna; azért is minden akadály nélkül a' Rajna mellett Mannheim, Carlsruhe, Baslin, és Svaizon keresztül, Francia Országban sietett; kinek is határán 1813-dik December 29-kén szerencsésen átlámenvén, egyenesen Langres, és Dyson Városain keresztül, egész Troyesig utazott: hol már az egész Francia új ármádia maga Napoleon Császár vezérlése alatt, verekedő rendben állott. E' vérontásra készült helyen 1814-dik Februarius 6-kán azon hirtelen parancsolat jött hogy az ellenséget minden felől megtámadván nyukhatatlanítsák; mellyre való nézve: Feldmarschal Lieutenant Gróf Hardek Corpussából,

Simonyi a' Regementyével; 1. Pulk Kozákkal 3. battaliom gyalogsággal, és 6. ágyúval, a' leg-nagyobb frissességgel Roches falúnál az ellenséget tüzessen megtámadván, kint álló posztóit nem csak a' lógerig vissza verte; hanem közüllök sokat el is fogott: de mivel a' többi segédseregek némelly akadályok miatt csendességben lennének; azonnal a' megbátorodott ellenség Simonyi eleiben Collonokat állítván, vagy 10. ágyúból jó formán lövöldöztetett; és csak hamar néhány battaliom, két lovas Regementtel, Simonyinak vissza fordított népét üzőben vette; de mivel ezek a' tájjéket jól előre elfoglalták, Simonyi azonnal bátorított seregét, Compániákra, és Svadronyokra osztva, olly csendes reá tartó lépésekkel hátra vonúlt, hogy az ellenségnek félelmet, a' nézőknek pedig gyönyörű pillantást okozna, annál is inkább: mivel Simonyinak szép katonai rendben lévő bator népét a' nyomozó két Francia Regiment, gyalogsága egyesületével sem bátorodná megtámadni: végre még is egy ágyú kerekét ellőtték, és az árokban dőlt; mellyet az ellenségnek kemény ágyúzásában is el nem hagyván, 50. gyalogság erejével az árokból kihúzatta, és egy puskaaporos szekérből kivett kerekkel helyre állítván, egyedül csak a' puskaaporos szekér maradott el, mellyet szemeláttára az ellenségnek felgyújtott: külömben e' nagy veszedelemből, Simonyi népét, 's ágyúját szerencsésen kihozta, — De azonban e' veszedelmes letzke, keményen megerősítette azon feltevéletét: hogy valamikor minnyájának kell ütközetet tenni, ennek utánna ő is a' többit mindenkor megfogja várni. E' nyukhatatlanításra következett éjjel, Napoleon Császár egész armádiával Troyest elhagyta, és magát a' Párisi

úton vissza húzta: mellyet Simonyi még estve észrevévén, azonnal Huszáraival, és Kozákjaival korán utánna indult; de midőn Troyes Várossában népét pihentetni akarná, észre vette, hogy a' Vürtembergi Korona Herceg is Corpussával ide iparkodna, azért hamarjában eledellel, és vagy 100 butelia Sampánnerrel megrakodván, oldalt levő Lepine faluban lódult; hol, Troyesbül hozott szerzeményét, Tisztjeivel együtt vigan költögette; mellyben egy becsületes víg kedvű öreg Pap házi Gazdájának is részesülni kellett; ki is minden kifogás nélkül igazán megtette vig kötelességét, mert mikor reá került a' sor, szinte kiüresítette a' poharat, mint akármellyik Vitéz: mellynek gyakor emelgetésében minnyájoknak kedvek kerekedvén, noha késő éjjel volna, még is az ellenség szomszédlettete, és a' Sámpaner ereje minnyájokat ébren tartotta. Melly vigadozásban egy Tisztnek szemében tűnik az almáriomon álló Napoleonnak, és Császárnének tajtékbül faragott képe; mellyeket azonnal az asztalon lévő buteliák közé helyeztetvén; sorrúl sorra mind kettőért egy jó pohár Sampánert kellett kiinnya, azon köszöntéssel; hogy: Vivát Mária Louisa! — pe-reat Napoleon! az az éllyen Mária Louisa! vesszen el Napoleon! az öreg Pap ugyan azelsőt tellyesítette, de a' másikért nagyon protestált, hogy ő Napoleon ellen azt nem mondhatya, mert ha ő ismét győzedelmes lenne, akkor őtet majd megdeclinálná! — azért vagy két óráig tartott védelmezése után az öreg pap azon Capitulációt tette; hogy inkább az ölében veszi a' képet, és úgy Napoleon még is vivát az öreg pap ölében! hol más nap reggelre egész más lett ábrázattya, mert a' reszkedő

kézből, főkép a' Burgunder nagyon a' képére csepegett.

Simonyi a' Párisi úton napról napra előre menvén, Februarius 12-kén a' Loing vize mellett magos köfállal körülvett Morett Kis Városkához ért; hol az ellenség kapuit bezárván, néhány Ágyúkkal a' Várost erőssen védelmezte. Itt Simonyi, ki Feld Marschal Lieut. Gróf Hardek seregének avant gárdáját tette; azonnal a' Várost parlamenterek által feladni kérte; de mivel az ellenség igen kényes, és hideg feleletet adna, a' Várost pontban kegyetlenül lövette; mellyet a' Franczia kinemálhatván, nagy veszteséggel más nap magát esze nélkül Fontainebleau Várossáig húzta. Más nap 15-kén még allig világosodott, már Simonyi Regementyével, és 1 Pulk Kozákkal, az ellenség után nyomúlt; hol egyszerre csak nem kimondhatatlan bámúlásban, eredett, midőn egy nagy roppantott erdő közt egy szép kis városhoz érvén, (mellyet a' Francziák hajnal felé szinte elhagyták) a' Királyi lakó házát meglátta; és valójában lehetett is rajta bámúlni; mert egy más utánn három Fejedelem Annyi költséget tett ezen házra, hogy mindenik erszénye jól megérezte, és csak Napoleon Császár hozhatta tökéletességre: a' Palotának kerítése vagy 10 öll magosságú, emberlábnyi vastagságú fainul kipallérozott vas karókból lévén; minden darabnak gombforma teteje nagyon megaranyozva, és úgy szinte olyan magosságú zárok, és széles kapuk voltak. A' Palotának réz teteje az arany czifrázattúl allig láczott, a' leg mesterségesebb munkákkal készült ablakok, 's ajtók pedig az egész épületet ékesítették; szóval gyönyörűségesebbet ember nem is gondolhat. Az erdő köröskörül három,

négy mértföldet tart; mellyen olly szép Országútak vannak, hogy egy órányira a' csinos tiszasága, és egyenesége miatt egy buteliát is meg lehet látni főkép ha tele van: mivel pedig az erdő Vadászatokra volna osztva, minden táblának vannak bizonyos nevei, szép keskeny útakkal egymástúl elválasztva, hol márván kövekűl felállított ritka piramisek ékeskednek; szóval, a' mi csak az ember szemét gyönyörködtetheti minden némű vadakkal olly tellyes, hogy paradicsomhoz lehetne hasonlítani.

Simonyi tehát ide érkezvén, azonnal a' Királyi Palota kertye mellett, népét lógerban szálította, és midőn pikéttyeit figyelmeztetné, maga a' Kastélyhoz ragasztott épületbe szállt: azonban allig szálhattak le lovaikról, már a' Városból kijött Curiosus Francziáktól allig lehetet mozdulni; azért Simonyi mivel ez helyheztetésében még három battaliomot kapott volna vezérlése alá, minden utakat különös pikétekkel jól berakott; az erdőben gyalogságból két sorlineát húzott, az erdőn kívül pedig lovassait olly sűrűn helyheztette, hogy senki közöttök ki's be nemehetne. Ezen fontos rendelés végbe vitelére Simonyinak nagy hasznára Szolgált egy Mappa, mellyet méltán *Táblának* lehet nevezni; mellyre az egész tájjék legvilágosabb valósággal lefestve vala. Az elenségnek Fontainebleau Várossához való közelgetése, hallatlan lármát okozott az egész vidéken; azért késő éjjel három ezer lovas Franczia lélek vesztében a' Palotában jött, és az ottan fogságban lévő VII. Pius Pápát. — 40 hires Arábiai csödört, és a' mit hirtelen felpakolhatott elvitt. Reggel midőn Simonyi ide érne a' Királyi Palotát mindenütt felnyitni parancsolta; és szobákról szobákra menvén; a'

Pápa Szobájában mindent széjjel szórva talált, sőt a' mint hirtelenséggel mindent ott kelle-
tett hagyni, még az Ágya is vetetlen maradott,
mivel Simonyi beérkezése előtt éppen 4 órá-
val előbb vitték el innét a' Pápát; különben
Simonyi bizonyosan meg szabadította volna.
Itt a' Palota Gubernátora, ki a' revolúcióban
osztályos Generális, és Bonaparténak különös
embere vala; kevés hideg beszéddel vezette Si-
monyt a' Királyi, és más Herczegek, úgy a'
követek, és Págék (a' Királyi udvarnál neve-
lendő nemes iffiak') rendes szálló helyére: to-
vább egy nagy szalában jött, hol a' Trónus
roppantot fényességben Arannyal, és ezüsttel
gazdagon varrott veres bársonyból tündöklött;
mellyet Simonyi a' Tiszti Karral körülvévén,
egy darabig csendesen nézte. Végre Simonyi
gondolta ezen alkalmatosságot nem annyira
használni, mint ezen veres ripacsos kiálhatat-
lan pofáú Gubernátort jól megboszontani;
azért csákoját feltévén, a' Trónusban leült, és
a' jelen való Tiszteket is körül leültette, a'
gazdagon kivarrot bársony székekre; akkor rö-
vid tajték pipáját tarsolyából kihúzván, reá
gyújtott; és midőn a' többivel jól füstölgetett;
azt kérde a' megijedett, de méreggel forrott
pofáú Gubernátortúl: szeretitek e Császárné-
tokat? igen is szerettyük, viszontattya a' Fran-
czia; mert Ő a' leg hatalmasabb Császárnak a'
Leánya, a' ki nekünk most békességet hoz.
— Tovább Simonyi folytattya: Hát Napoleon
Császárt szeretitek-e? mellyre válvonással ke-
vés vártatva feleli a' Gubernátor: Mink kíván-
nyuk a' békességet. Mellyre Simonyi mond-
gya: így tehát ti Napóleont nem szeretitek;
mert Napoleon nem szereti a' békességet. —
Erre a' Trónus előtt majd földig való hajlással

feleli a' Gubernátor; A' Franczia azt szeret, a' mit kell: — azt beszél, a' mit muszáj: — azt gondol a' mit akar! ekkor Simonyi pipáját az arany bojtokhoz kiverén, felállva mondgya a' Gubernátornak: — Beszély a' mit én akarok — szeress, és gondolly a' mit te akarsz; most mutasd nékem tovább a' ritkaságokat: így innen mentek a' Császárné Apartementumaiban; hol Simonyi, és minden véle levő tisztek csákoikat levévén, a' leg nagyobb tisztelettel voltak; tovább az öltöző, és Nappali szobán keresztül menvén, a' hálósobában jutottak; hol Simonyi az Adjutánsának mondgya: hogy a' Császárnénak akkor is felvetett ágyán lévő fain selyem pokróczot örök emlékezetül elhozhatná; mellyet maga a' Gubernátor örömmel össze hajtogatván, általadott. De Simonyi ezt próbául tévén, hogy a' méreggel, és Királyához kétszinűséggel tele pöffedett Gubernátort, Királya iránt igaz érzésre hozza; Simonyi azt mondgya: Magyar Nemzeti érzés az; hogy Királya vére iránt mindenkor, és mindenütt tisztelettel, és hívsséggel, viseltsen, mivel pedig Ferencz Császárnak, Magyar Királyi Méltósága azt kívánnya, hogy Leánya háló, Ágyárúl való pokróczal más bűnös ember ne takaróczon, azért (mondgya Simonyi az Adjutánsának) tegye le az Úr azon felséges takarót, — mert ha én meg szorúlok, kisegit engem az én köpönyegem; 's így Simonyi a' kincsekkel tellyes Királyi Palotából, maga hasznára leg kissebbet sem vett el, ne hogy más rablóktúl, az Armádiával járó Fedelmeknek az jelentessen, hogy Báro Simonyi Obester a' Királyi Palotát kirablotta: így tehát Simonyi mint egy győzedelmes becsületes Magyar Katona magát meg mutatta; midőn a' sok Arany Girandólékat, gyertyatartó-

kat, 's más Aranybúl ezüstbúl lévő asztalokat, székeket; drága kövekkel kirakott órákat, és poharakat hidegvérrel nézte; mindazáltal a' Királyi könyvestárbúl néhány nékie igen szükséges Mappákat; nemkülömben a' Fegyverházbúl, hogy a' Francziák reá ne puskázzanak, vagy 120 válogatott Vadászfegyvert elhozott: azontúl a' mi enni, és innya szükséges volt, abban sem Katonai, sem Tisztyei nem szűkölték; mert csak Napóleon pinczéjébúl több 500 butélia jó Sampáner elfogyott. Ez után Simonyi, a' Gubernátornak megelégedését adván, szállására ment: hová a' Meért (vagy is a' Város első Biráját,) melly a' leg gazdagabb familiábúl szokott lenni, magához hívatta; kinek a' többi parancsolattjai között; 100 Tisztre nagy pompás ebédet parancsolt: különösen pedig meghagyta, hogy az asztalnál nem minden híjában való emberek, hanem az Urak, és első Polgárok szolgáltyának: mellyeknek tellyesítésére, a' czipőkig meghajlott Meér magát szívbúl ajánlotta. Így a' fényessen terített pompás ebédhez jó éhess gyomorral nékie ültek az Huszár, és Gyalog Tisztek; a' Kozák Tisztek is szokások szerint az asztalhoz egy lépésnyire szinte leültek: ekkor a' sok gallánt csinos öltözetű szolgálatra jött Francziák elérkezvén, majd minden Tiszt háta megé állottak; az egész rendtartásra pedig érdemes Tanácsbéliek rendeltettek: így tehát minnyájan édes izléssel ettek, és kimondhatatlan jól ittak; hogy nem csak a' Tisztyeikkel becsúszott Kozák inasok, de magok a' Francziák is jól bekapva jobban kiabáltak a' vivátot, mint az Urak. — E' mellett nem kevésbé mulatták magokat a' pallérozott Francziák, midőn látnák hogy a' Kozák Tisztek, szájokban való falat kenyereket nem ke-

zekben . de az asztalon vágnák , és pedig nem csak az abroszt keresztül , de az asztalba is úgy bevágták , hogy kiki minden falat után kinlódva czibálná ki kését : — különben , mi fogyott itt el a' falú rovássára ? azt csak a' Francziák tudgyák ; elég az ahoz , hogy itten Simonyinak sok szép , és jó szempillantásai voltak , mivel ekkor Ő volt a' Király helytartója Fontainebleauban. —

Februárius 17-kén minnyájan e' Királyi boldogságban nyakig úszván , Simonyi többnyire a' tájjék vizsgálódásban töltötte idejét ; azonban estve felé azon váratlan tudósítást veszi , hogy az ellenség Melun várossánál a' Seyne vizén lévő hidról Francia pikétyeit , egész a' Simonyi kintálló Strázsája eleiben La Rochettéhez húzta . Simonyi ezen nem soká gondolkodván , egészen eltalálta az ellenségnek azon plánumát : hogy éjjel trupjait az hidon általhozván , jókor reggel Fontainebleaut ostromolhassa . E' végből tehát Simonyi azon pontban Bagázsiás szekereit , és ágyúit elindította , és egész Móretig vissza küldötte ; maga pedig népét rendbe szedvén , noha igen nyersen , és hidegen fújt a' szél , még is egész éjjel a' Palota ablakán kikönyökölve várta a' bizontalan utakról való hirt : mellynek következéseire valamint maga , és lova ajtóban készen , úgy a' népe is felkantározott lovaival , fegyverben vala . Illy nyukhatatlanságban Simonyi hajnal előtt , szikrákat hányva jövő Katonájának nyargalását hallván ; sebes kanyarodásában az ablakról megszóllittya ; kiis feleli : Uram a' Meluni úton jön az ellenség nagy erővel . — Mivel pedig a' Francziák még előtte való nap sok kémeket , sőt polgári öltözetben Tiszteket is küldöttek volna Fontai-

nebleauban; azoknak igaz jelentésekre, a' 12 ezer emberrel oda küldött Generálisnak, maga Napóleon azon rendelést adta; — hogy egy Császár emberének sem szabad lesz a' Városból vissza menni; hogy tudgyák meg, milégyen egy Franczia Császárnak lakó helyére bemenni. — Így tehát 18-kán reggel a' Meluni úton nagy sebességgel nyomta magát az ellenség azon fel-tétellel; hogy ő sebtiben Fontainebleauban jöven, azonnal a' balútagon lévő pikéteket is bizonyosan elfogja: de minekútánna a' Franczia Generális megtudta, hogy lehetetlen Simonyi Népére alattomban ütni; csak a' Seyne folyója mellett iparkodott a' Városban jutni: de Simonyi e' fortélyt is jókor elérte; azonnal más úton lévő postyainak lóhalálában értésére adta; hogy tüstént nagy sebességgel magokat vissza húzzák; és ha már az ellenség Fontainebleauban volna, akkor magokat össze szedvén, az erdőkön balra Nemúr Várossának húzzák, hol a' Loing vizén keresztül jöven, ő hozzá csatolni iparkodgyanak: — melly éppen úgy is történt, hogy Atzél Kapitány 1 Svadronyal, és 2. Compania Gradiskai Horváth gyalogsággal Fontainebleautól elszorítván, éjjel a' nevezett Városon, és vízen áttallopódva, harmadnapra Simonyi seregéhez érkezett.

Noha e' Franczia ellenség igen erős, és minden verekedő készüllettel lenne, még is nehezen juthatott a' Város köfaláig; mert nem csak Bolsanó Kapitány a' Hessen Homburg Husárok-tól nehányszor vissza verte az ellenségnek dühössen előre tört Avantgárdáját; de az Eszterházy Gyalogságtól való Hass Oberstlieutenant is, 1 Battalio-mmal a' Várost alattomban megkerülni ólánkozó Francziákat keserve-

sen meg-fenekelte, és vissza verte. De midőn a' nagy erőnek ellent állani soká nem lehetne; Simonyi csak azon törekedett; hogy kintálló pikéttyeit behúzáván, lassanként hátra húzódhasson; melly szerént szakaszokra osztott jó rendű népével kemény verekedéssel a' Városon keresztül vonúlhatott: illy szívet mozditó ellenségeskedésnek kimenetelét, midőn az ablakon néző Francziák nyukhatatlanul várnák, Simonyi csak mosolyogva kiábálta nekik *revoir* (ad revidere) melly tréfát noha a' Francziák viszontatták, még is végre azon ablakokból ugyan derekasint lövöldözték a' Simonyi embereit; — illy veszedelemben, még több truppok a' Városon keresztül sem húzódhattak, már is egy Francia battaliom a' Királyi Palotában magát betörvén, a' mellyék úton nyomulókat veszedelmesen hátráztatta: mellynek jelentése, Simonyinak, ki még a' Városban hátra volt, annál inkább kellemetlen vala; mivel más oldalról is éppen azon veszedelmes jelentést vette, hogy a' Francia sereg, Moret felé való ország utat már egy mértföldnyire elállotta légyen. — Mind ezekre Simonyi vitézi bátorságát elnemvesztvén, azonnal 3 Sva-dronyt éppen egy mértföldre lévő *Rendez vous* piramidhez azon meg hagyással vissza küldött, hogy egy része lórúl leszálva az ott lévő ellenséget tüzessen megtámadja, másik pedig szej-jelverje. Simonyi ekkor végső veszedelmét látván, lovárúl leszállott, és 3 Companiát, maga Oroszlány módra a' Királyi palotának vívén, azt olly kegyetlenül lövette, hogy a' bent lévő Francziák többnyire dühös véreket ottan ontának, 's más közelgetők pedig remegve hátra húzodnának: melly csatában örvendezve szemlélte Simonyi, hogy a' ripacsos Guberná-

tor, midőn a' Francziákat a' palota kapuján kifelé vezetné, leg elől agyonlövetett; és néhány gyalogságtúl holtan visszavitetett. Tovább, itten ezen Eszterházy Regementyéből való 3 Compania, Dallos Kapitány alatt olly vitézül, és állandóul megtartotta magát; hogy Simonyinak minden népe a' Városon keresztül Moret felé vélek együtt becsületesen elindúlhatott. De Simonyi valamint idejöttében a' szép egyenes Országúthban gyönyörködött; úgy most azt ohajtotta, bár csak legtekervényesebb út volna; mert a' mint a' Városhúl kihúzódtott, azonnal ez egyenes úton, négy Ágyúból olly keményen lövöldöztek utánha, hogy sok népe veszedelme miatt, a' gyalogságot jobbra balra az erdőben vinni kintelenitetne. De mivel Simonyi több tábori tapasztalásából tudná, hogy illetén alkalmatossággal a' nép széjjelmenvén, az erdőben gyakran eltévelyedne, és öszveszedni éppen nem lehetne; azért olly kemény rendelkezéseket tett, hogy egész népe egy szóra egyesülve lenne: melly rendelkezése mellett Simonyi 1 Svadronyt Ariergárdának hagyván, maga előre nyargalt, hogy előmenő népe állapottyát is megtekinthesse; kinek is felét, nagy megelégedésére leszálva találván, a' csapatonként bizodalmasan előretörekedő Francziákat a' lovaság segítségével annyira széjjelverték, hogy a' hátra lévő gyalogság is szerencsésen egész Moretig eljöhetett: melly Városontúl már a' Feldmarschal Lieut. Gróf Hardek serege felállitva vala. De midőn Simonyi e' Városhoz értvolna, éppen a' Város alatt 30 Hórváth gyalogság az utat eltévesztvén; a' nyomba jött Franczia lovasságtúl azonnal elszoritódott, és kevés védelmezés után elis fogódott: kik után Simonyi annyira égyúztatott, hogy fogottyaikat kétszer

is elhagynák, és így kiket az ágyú golyóbis meg kénált, szerencsésen kiszabadított.

Ezen Simonyit nyomozó Francia seregnek az volt a' rendelése, hogy a' Fontainebleauban vendégeskedő ellenséget elfogja, és kegyetlen halállal mind egygyig büntesse: azután Móret Várossán keresztül a' Loing vízén Montreaux Várossának, a' hol a' Würtembergi Korona Herczeg kevés Népével állott, háta megé jöjjön: kinek más oldalról maga Napóleon Császár 45 ezer emberrel arczal sietett. Mivel pedig ez úttýában Napóleon már Blücher Burkus Feldmarschalt, hozzá tartozott seregével együtt derekasint megpocsékolta volna; az egész Combinirt Ármádia magát mindenütt visszahúzta; kivéven a' Würtembergi Korona Herczeget. Simonyi ekkor, hozzá tartozott népével Móret Várossánál, mintegy ellenség szigetében lévén; noha semmi segedelmet nem várhatott, még jól általlátta, hogy ha ő a' Loing vizetül elmegyen, és Móreten az ellenséget által ereszti; akkor a' szomszédságban hátra maradott Würtembergi Korona Herczeget népével együtt, a' Francziák mohónn bekerítvén; elkerülhetetlen fogságban ejtik. Mire nézve Simonyi minden eszt, erejét, 's bátor katonaságát öszvevetvén, magát a' Loing hidjánál megmozdithatatlan felállította: de mivel a' hid az ellenség czéllya vala, a' kemény tüzelésben az ágyú golyobis olly esső módra húlt, hogy a' szörnyen egyredölt emberek miatt, a' gyalogság állani már éppen nemakarna; itt tehát Simonyi maga is két bátrább Compániával gyalog lévén, hogy az ellenséget egy kis tisztes rettegésben tartsa, a' Városban siető ellenséget bajonettel ostromolni kezdette; kik midőn már házakból, és padlásokról lö-

völdöznének, Simonyi sok házakban betörvén, az elfogattakat keservesen mészároltatta. De nem sokkára az ellenség több csapatokat hozván, Simonyit olly dühössen megtámadta, hogy népe már háromszor is a' hidat elhagyni kintelenitetne; mellyre Simonyi ismét vitézi bátorításával, és keménykedésével, gyalogságát a' tűznek taszítván, noha mellette légy gyanánt hullana népe, még is eltökéllette, hogy utolsó emberig a' hidat elnem hagyja: azért a' közel lévő Matombúl vagy 80 Zsák lisztet, búzát kihozattván, az hidon Sánczokat rakatott, és újra magát jódarabig védelmezte: így Simonyi véresverétékkel, kimondhatatlan erővel, és sok véres áldozattal, helyét egészen estig dicsőösségesen megtartván, a' Korona Herczeget népével együtt élete bizonyos veszedelmétül megszabadította. — Illy végső veszedelmében forogván Simonyi, hogy az ezer meg ezer feje mellett elfütyült golyobisok életének engedtek, egyedül csudállatos Isten akarattyának tulajdonithatni. Mind az által noha Simonyi maga vallása szerint is, veszedelmesebb pillantásban fontosabb szolgálatot még nem tett, nem is tehetett volna - még is éppen ezen ritka példáu önnön áldozattyáért, soha senki még csak nem is beszéllett talán róla, annál inkább hogy megismérték volna példás tettet. — De allig estveledettbe, mellyet Simonyi főkép ohajtott, azonnal e' két részről holt emberekkel borított érdem helyét elhagyván, éhen, szomjan, 's fárattan szinte megnyomorodott népével a' fére lévő rossz úton magát visszahúzta, és éjfélfelé Stagnan nevü kirablott rossz faluban érvén népe lógerba, maga pedig egy dültházban Szállott; hol, midőn éhes volna, az Adjutánsa serencsére egy mécsesben ke-

vés zsirt, másütt néhány tojást találván, rántottát készített; mellyet szegény száraz kenyérrel noha jó izün ennének, Simonyinak még is semmi kedve sem volt; melly csendességében eszében ötlött: hogy mire jutott ő a' tegnapi Franczia Trónusrúl; és sohajtozva mondotta, — bár csak az volna most, mit tegnap az inasok féredobáltak! de midőn meggondolta — hogy ilyen a' katona élet! azonnal megnyugodott.

Simonyi allig indúlt el estve dicsősségesen védelmezett Liong hidjátúl, azonnal Napoleon, a' Würtembergi Koronás Herczeg seregét megtámadván, úgy széjjel verte; hogy a' Francziák azonnal azt hirelnék: hogy a' Combinirt ármádia már egészen oda van! azért a' megmaradottakat csak a' föld népe verje agyon: melly parancsolatot próbálgatták is a' Francziák tellyesítgetni; de mivel gyakran körmökre vertek volna; a' parasztok kurtáthuzván, az agyonveréssel nagy részin felhagytak. — Illy környülállásban Simonyi Februarius 19-kén noha erőltetve, még is Sens Várossáig húzta magát; hol a' Yonne vizén lévő hidat félig felszedvén, annak őrizetére 1. Compania Horváthságot állított, maga pedig embereit, 's lovait nyuktatni kívánván, közel Lógert ütött: de allig estek nyugodalomba, már a' Francziák kemény puskázására a' lakosok is fegyvert fogván, a' hidon hagyott gyalogságot szépen elpúskázták; mellyre Simonyi is réndben szedett embereivel tovább állani kintelenített: de mivel népének lankattsága miatt nagyot nem haladhatna; azon plánumot; tette; hogy az Országútbúl kihúzódván, valami fére lévő faluban jól megétessen: azért két órányira lévő La Chapelle faluban éjfélfelé érvén

vén, minden pikétek kirendelése nélkül népét azon parancsolattal bekvartélyozta, hogy kiki reggel 5. órakor, kész Fegyverben a' falu előtt légyen. Így tehát ez hideg éjszakán az emberek főztek sütöttek 's vigan vendégeskedtek; más részről pedig a' Kozákok jól gazdálkodások miatt, jaj vólt az egész falunak. Itt Simonyi allig szált a' Meerhez, már jöttek jelentésre, hogy az előttök erre utazott Seregből, egy háznál baltával öszvevagdalt katonát találtak! mellyre a' Meer nem kevésbé meg is szeppent: — azért Simonyi midőn reggel kirkukkolt, azon házát a' Kozákok által meggyújtatta; melly is több szomszédjaival együtt földig elégett. — Februárius 20. és 21-kén Simonyi szünetül utazván, estve a' Tuisy Kastélyban meg szált, népét pedig a' közellévő falukba helyhezette: itt a' jó vacsora, és vigadozás után allig szunnyadott el Simonyi, már azon parancsolat jött, hogy mivel az egész Gróf Hardek Generális Corpussa, (a' hová Simonyi is tartozott,) Dyon Várossánál tanyázó ármádiához rendeltetett; Simonyi is azonnal népét öszveszedvén, Auxon Várossának, sietve indúlyon. Melly szerint Simonyi, parancsolattyát kinek kinek, úgy a' Kozákoknak is Ordináncz által megküldvén, reggelre minnyájokat öszve jönni rendelte: de reggel midőn indulni kellett volna, a' Kozákok egészen elmaradtak; mellykor a' Kozák ordináncz nagy vizessen gyalog vissza jöven, beszél: hogy egy órányira lévő faluban a' parasztok eleiben álván, lovát ellőtték; az után ötet kergetvén, egy nagy viznek ugrott; mellykor golyobis által meg is sebesitetett. Erre Simonyi kegyetlenségbe lobbanván, azonnal egy Tisztet, Regementyéből való czugjá-

val, a' Kozákok Óbesteréhez küldött, hogy haladás nélkül hozzája rukkollyanak; és jövetelében *Cormononde* falut, elkövetett gonosságaért 100. Kozák által meggyújtassa: azonban Simonyi mind a' Kastély Urának, mind a' körül belől lévő Biráknak tudtára adta, miért fog *Cormononde* megégettetni: így kevés pillanattal múlva, a' Kozákok, kiknek olly különös fortélyok vagyón a' gyújtásban, hogy néhány által is, egyszerre minden ház ég; égett ez is, és gonoszságokkal keresett rettenetes szomorú hamuba borúlt.

Igy Simonyi, *Auxon*, *Tonner*, és *Mombar* Várossain keresztül menvén 1814. Februarius 26-kán az egész sereggel *Dyonhoz* ért: hol már Augerau Francia Marschal Generális az egész Egygyesület ármádia háta megett, körül belől lévő népét öszveszedvén, egy számos ármádiát formált azon planummal, hogy az ellenségtől bezáratott *Auxon*, *Besancon*, *Belfont*, Hönjingen Váratat kiszabadítsa; és így egy nagy ármádiát felállítván, az ellenség háta megett lévő Depókat, Magazinumokat munkálkodása által elfoglalhassa; melly is a' Fejedelmeknek nem kevés gondot adott. — Azonban Augerau Marschal megtudván hogy 70. ezer emberbül álló ármádia jön ellene, tüstént *Lons le'sounies* Városnál magát öszve szedvén, Lion Várossának húzódott: ki után Simonyi a' Regementel, 1. Pulk Kozákkal, és 1. Bataliom Horváthsággal, pontban a' végbül küldődött; hogy az ellenségnek állásárúl, 's mozgásárúl, mindenkor bizonyos tudósítást tegyen: melly szerint Simonyi, Augeraut, egész *Burg-en Bresse* Várossáig nyomba követvén, ottan Augeraunak egy nappal

előbb elhagyott helyére, Mártius 9-kén beszál-
lott: de allig lépett Simonyi ama drága
eszközökkel tündöklött épületben, már egy
igen szép fiatal Franczia Úri asszony, ötet na-
gyon kellemetessen elfogatta; mondván: Én
vagyok a' Házi Asszony mit tettik parancsol-
ni? Kinek Simonyi feleli: Én ilyen asszony-
nak sohasem szoktam parancsolni; sőt mivel
ellenségnek tart, kérni sem merek, sem kérni
nem fogok: — azonban a' kandalló mellett, hol
a' szép asszony a' megfázott vendégét melegíteni
ohajtotta; csak hamar tapasztalódott, hogy iga-
za volt Simonyinak, — hogy semmit se kér-
jen, — mert minden izlés szerént volt. Mivel
pedig a' Francziák egész Lionig húzódtak vol-
na, Simonyi többé semmitől sem tartván, né-
pét a' Városban bekvártélyoztatta; kik is szen-
vedéseik után óhajtott nyugalomra jutván,
kénynek szerént kipakoltak, magokat csinos-
gatták, és édesdeden nyugodtak. Mindazáltal
némellyek, főkép a' Kozákok magokat szaba-
dosoknak vélvén, sok boltokat kiraboltak, sőt
gonoszságban merülve nem csak az asszonyi
egyvetértésben, de az ártatlanság diszében is
erőszakos vágyódásokat tellyesitgették; melyet
Simonyi noha előre is megtiltott, azonnal ke-
mény példatétele által annyira; megzabolá-
zott; hogy az egész Városnak óhajtott bátor-
ságát, és nyugalomát reménsége felett helyre
hozná; mellyért is közönségesen a' háládatos-
ságnak örökre tárgya maradott. — Itt az ő
személye mellett az Adjutáns, és Ordináncz
Tiszteken kívül több Tisztek is voltak, kik kö-
zül némellyek Kvártélyrúl, mások a' futrás-
rúl, mások az ebédrúl, mások a' Borokrúl,
olly fontosan gondoskodtak, hogy Simonyi
akár melly megállott helyén, míg forposztyait

maga kirakná, a' vidéket megvizsgálná, és vissza térné; már minden készen volna: mivel pedig ő ezekre igen sokat tartott, jobnyira helyheztetését nagy Kastélyokban vette, a' hol Tisztjeinek kötelességeik tellyesítésére mindenkor különös alkalmatosságok lehetett. Itten tehát a' Borokra ügyellő Tiszt, midőn minden pinczét kinyittatná, egygyet sok kifogások mellett éppen ki nem nyitottak, melly előhordott okokat a' Tiszt nem halgathatván, lakatost parancsolt; kit a' Francia Úrrak nem várván, azonnal remegve felnyitottak: de bezzeg a' Tiszt is felnyitotta szemét, midőn a' pinczében, hordók helyett szebnél szebb 30. fiatal Leánykákat talált; kiket a' tehetősbb Francziák, hogy Szűzzeit megőrizzék, ide zárták: a' Tiszt a' pinczét azonnal bezárta, és kulcsát magához yévén, Simonyi Obesterhez jelentésre sietett; — Simonyi ezen pinczét maga oltalmában yévén; alkonyodáskor különös vigyázat mellett, a' Leányokat önnön szüléikhez haza kisírtette.

Más nap Simonyi vagy 50. Tisztre nagy ebédet rendelvén, allig hogy asztalhoz telepedtek, azonnal egy köz ember a' szálán végig sietve Simonyihoz jönn, vitézi módon köszön, és midőn minden tempókat megtett (a' mi békességben a' köz katona kötelessége, midőn fellyebbvalójához megyen) elkezd beszélleni: alázatosan jelentem a' Méltóságos Urnak, hogy jön az ellenség nagy erővel, és sebességgel, — már nem messze itt a' Város alatt vagyon. — Uczu! a' Vendégeskedőknek sem kellett több, azonnal a' széket rúgták, az asztalt taszították, kiki sebessen szálására takorodott; Simonyi pedig legelől lóra ülven, a' sok ordinánczaiból egyedül Kozákja

Ki egész háborúban Simonyival lakott, lóra kapván nyomba követte: de Simonyi allig nyargalt ki a' Lyoni útra, már egy nagy csuportos lovas, és gyalogsághúl álló ellenséget szemlél, ki az ő pésztyait keménnyen vissza felé tollya; erre Simonyi, hogy az előre nyomuló ellenséget valami rettegésben hozza, két ágyút előre hozatván, néhány derék lövést tetetett; mellyre az ellenség meg álván, előbb apróbb fegyverekbül, tovább szinte két ágyúkbül vitézi köszöntését viszontatta: melly erőt Simonyi elértevén, azonnal vissza nyargalt; hol már trupjait a' kirendelt piaczon, 's útzákon rendben találván, egymás után legszebb renddel az országútra indította. Melly zavaros pillantatban kétséges maradott, ha becsületes embersége, vagy a' rettenetes ijedés volt oka, hogy ezen Város lakossai olly szives barátsággal, és becsülettel viselhették magokat; midőn e' körmökre égett veszedelemben magok segítettek a' Katonáknak, főkép a' Tiszteknek bepakolni; sőt a' kik el nem készülhettek, azokat a' gazdák biztatták, hogy csak üljenek lóra; hadgyák ott holmiokat, jót állanak érte: Simonyinak is két órája az órásnál lévén, midőn a' Városbül, szörnyű láрма közt utól menne, maga az órás az órákat, mellyrül Simonyi nem is gondolkodott, általadta. E' Város becsületes lakossainak több illetén szép cselekedeteivel, sokan szivbül dicsekedtek. — Azonban Simonyi, hogy itten hibázott, nem csak meg-vallotta, hanem önön magának szemre való hányása mellett, jövődöbéli különös nagy tanulására tartván, másoknak is például lehet; mert midőn Simonyi Burgban jött, hogy az ellenség magát védelmezőleg Lyonban húzta;

azonnal magát bátorságos helyén elbizván, még a' tájjék vizgálatot sem tartotta szükségesnek lenni: melly könnyen gondolkodásáért azt érte el, hogy midőn népének egy részét az egyik kapun; másikat másikon kihuzni kintelenítettne, a' két kapu között folyt posványság miatt trupjai kétfelé szakadván, azoknak öszveszedése nékie a' leg nyukhatatlanabb éjjelt szülte. — Ez esetben Augerau Marschal Lyonban öszveszedett seregével azon plánumbúl indúlt Macon Várossának, hogy Bianchi Feldmarschal Lieutenantnak 17. ezer emberbül ott állott seregét megverje; és a' sūd armádiát Hessen Homburg vezérlése alatt ösvejönni hátráztassa; mellyért is Augerau 4. ezer embert Burgban küldött, ki az ő jobb szárnyát oltalmazhassa. De mivel Bianchi Generalis, ha igen nehezen is, de még is az ellenséget szerenésesen megverte volna; azonnal Augerau, Burgban lévő népével, magát Lyonban vissza húzván, ottani állását kemény sánczokkal megerősítette. Így tehát Simonyi Martius 13-kán ismét Burgba tért; hol mivel azon rémitő hír futamodott, hogy ha az ellenség ismét vissza jön, az egész Várost kirabolyák, és felégetik; azon éjjel a' lakosok a' Városból mind kitakarodtak. Madame Sigó is Simonyinak előbbi gazdasszonya, minden kincsét, ruháját, 's házat elhagyván, gyalog elszaladott. Simonyi tehát régi kvártélyára szálván, az hírlelt rémülésről tudósítatott: ki is tüstént a' Városban kihirdetete, hogy jöjenek vissza a' lakosok, mert Simonyi nem hogy bántaná őket, de inkább bizonyos köszönetet tész a' Városnak azon szép viseletiért, mellyel ő hozzá, és népéhez 10-kén viseltetett: e' mellett Simonyi tulajdon hintájában befogatott, és három órányira lévő gazd-

asszonyáért küldött, ki is elérkezvén, midőn mindenét sértetlen látná, a' leg érzékenyebben Simonyinak nyakában borúlván, szivbül köszönte igazi barátságát: mellyért Simonyi, az asszony háládatosságában nem csak ittlakásban részesült; de midőn megválna is, az asszony kérte, hogy valaha is akár miben parancsollyon vele, ezer örömmel fogja tellyesíteni: különösen pedig ha sebben esne, jöjön ő hozzá, maga fog szolgálója, és táplálója lenni. Ugyan is Simonyi nem sokára módot talált, ezen házat meglátogatni; hol is, mint más-kor szíves látását annyira tapasztalta, hogy az asszony örömében helyét sem találta.

Burghúl Simonyi rendeltetése miatt elbúcsúzván, Lyonhoz 3. mértföldre lévő Maximieux Várossához jött, hol Feldmarschal Lieutenant Gróf Hardek serege öszvegyülvén, a' más oldalon lévő Súd armádiával Lyont, hol az ellenség sánczokban állott; körül vette. Itt a' Commendérozó nagyon óhajtotta, hogy a' R'honne vizén valami lovasság általmenne, és az ellenség armádiáját nyukhatatlanítaná; de mivel R'honne vize széles, sebes, és méj volna, a' Kozákok harmadnapig is hijában próbálgatták a' keresztül menést; végre tehát Simonyi ezen veszedelmes expeditiót fel vállalván, 20-kán estvefelé, 3. Svadronyal a' Regimentyébül, és 1. Regiment Kozákkal, Miribel Várossánál nagy vesződséggel általúztatott, ki noha minden jó, s meg kívántatott rendeléseket elkövetett, még is 17. emberek lovastúl a' vízben maradtak, többeket pedig csak nem félhalva húzgáltak ki belőle. Mind az által hogy az ellenség lehetetlennek tartotta az általmenést, azzal is megmutatta; hogy a' viz parton még csak pikéteket sem tartott. Si-

monyi tehát az estvét használván, a' túlsó részen megtelepedett, hol élteben talán a' legkeservesebb éjjele vala; mert a' nagy hideg, posványos mező, fa szüke, és téli ruházattjának vizen túl való maradása miatt, határtalan nyukhatatlanságában fel's alá sétálgatván, noha maga is tetejétől talpig csafaró viz volna, még is inkább szoritotta szívét gödrében sok szerencsétlen lett embereinek keserves nyögései, 's jajgatásai. Mind az által Simonyi, hogy az ármádia reábizott nagy várakozásának megfelelően, azonnal válogatott 100. embereit küldötte, hogy hirdessék minden felé az ellenségnek R'honne vizen való általjövetelét: sőt nagyobb rettegés végett, Átsokat, fákat, deszkákat parancsolyanak; hogy reggelig az hidat megcsinyáltathassák. Melly plánum képzelhetetlen rettegést okozott az egész vidéknek, különösen pedig Lyonnak, hol annál inkább nagyobb lármá esett, mivel a' külső Városhoz nem csak a' falubéli jelentések, de még a' Patrolok is jöttek. — Éppen ezen délután Feeche Cardinális a' dolog iránt Augeran Marschalnál lévén, azt felelte: Lyont utolsó emberig fogom védelmezni, és a' mint erőmet érzem, meg is fogom tartani; mellyre a' Cardinális haza menvén vacsorált, és lefeküdünt: de midőn késő a' lármás hír érkezett, hogy már az ellenség a' vizen által is jött, és a' Francziáknak úttyait elakarják vágni; azonnal a' Cardinalis ellódulván, az ármádia is annyira kezdett húzódni, hogy reggelig csak 4. ezerbül álló arier gárda maradna a' Városban. Azonban Simonyi ezer plánum közt a' viz partyán megviradva, sem bizonyost, sem vigasztalást nem hozott patrolyait várta; ki is midőn világosodni kezdett, új lelket, és erőt kapván; erőssen feltette,

hogy] nékie valami bizonyost kell tudni az ellenségéről, azért széjjel, és jól messze egymástól szakaszokra osztott népét, nagy figyelme tességgel Lyonnak indítván, maga 1. Svadronyt Regimentyéből, és 100. Kozákot magához kapcsolva előre nyomult; és egy óra múlva minden hátráztatás nélkül *Fauburg de la Guillotiere*, nevű Lyon külső várossán általment; melly Városnak hosszú keskeny útzaín, netalán véletlen vissza jövetelében valami szekerek, és más akadályok által veszedelínére feltartóztatódjon, majd minden 10. lépésnyire fegyveres Huszárt állítván, maga egész a R'honne vizig ment, melly Lyont e' külső Várostól egy szép köhiddal választ el. Itt Simonyinak 6. emberből, 's egy káplárból álló avantgárdája már a' hid közepén lévén; hirtelen a' káplár visszanyargalva jelenti, hogy egész Collon Franczia a' piacon rendben áll: kiket 'Simonyi, midőn félelmes húzódásban lenni látta, nagyobb rettentésekre avant gárdáját puskázni parancsolta, de allig lötték ki fegyvereiket, azonnal nagy számú lovasság dühös mozgással a' szűk utakon indult: mire Simonyi, a' mint csak lehetett sebes nyargalva embereit öszveszedvén; azokhoz a' Városon kívül 40. lépésnyire 1. Svadrony segítséget rendelt, a' többit pedig tartalék lesben hagyta. E' szoros környülállásban Simonyi dicsőosséggel élni vagy halni kívánván, eltökéllette; hogy utolsó csep vérig e' külső Város szoros utzájából az ellenséget ki nem ereszti, mert máskép ugy is lovai lankatsága miatt a' vizig való üzettetésében bizonyosan oda lesz: melly planuma szerint allig tette meg embereinek rendeltetését, már a' Francziák kifelé sebessen dugóttak; kiknek Simonyi egy Svadronyát tüzesen vivén, azon-

nal nem csak az eleit megfordította, de a' több-
bit is nagy zavarodva jó darabig vissza nyom-
ta: kik csak hamar midőn nagyobb dühösség-
gel ismét kirphannának, Simonyi visszonozva
más Svadronyát is néki ugratván, szinte mint
előbb vitézül vissza fordította: így a' Franczi-
ák noha többször kitörni próbálgattak, mind
annyiszor Simonyitúl lyukjokban úgy vissza-
verették, hogy végre dühösségeket áldozat-
tal nem győzván, magokat a' Vien Várossá-
nak vivő országútra húzták; bagázsias szekerei-
ket pedig mindenfelé gyujtatták, s porrá éget-
ték; melly veszedelemből Simonyi az ellenség
ijedelmét észre vévén, azonnal utánna nyo-
múlt, és szerencsésen a' Vienni keskeny úton
az ariergárdát elérvén, azt olly tüzessen meg-
támadta; hogy lovassága nyakra főre megsza-
lasztása után vagy 300. embert, sok Stabá-
lis, és más Tisztekkel együtt, számtalan Tá-
bori szekereket elfogott. Illy győzedelmesség-
gel Simonyi egyenesen Lyon Várossában in-
dult; kinek piacznán midőn Compániákra, és
Batalionokra osztott 20. ezerből álló felfegy-
verkezett polgári sereget látna, nem kevésbé
megdebbent bizonyos veszedelme eránt: mind
az által felelevenedett Simonyinak szíve, mi-
helyest a' Lyoni lakosoknak azon revolúció-
béli történeteire emlékezett, hogy a' zendült
öldöklésekkor, útzáikon Nemzeti vérpatak
folydogált volt; azért jól lehet Simonyi a' Vá-
ros kapujánál diádalmaskodva lenne, még is
különös vigyázattal szorgos állapottyának hi-
vatalos jelentését az ármádia Commandérozó-
nak Herczeg Hessen Homburg lovasság Gene-
rálissának kiküldötte; ki is a' mellett, hogy
ármádiáját délfelé a' Városban behozta, egy-
szer s mind Dyonban volt Felsőnek Staféta

által hirül adta; Simonyinak Lyon Várossán tett diadalmát; melly ritka példáu vitézségeért Simonyinak ő Felsége azonnal Leopold Com-mendator keresztyét fényes követséggel elkül-dötte. Azonban Simonyi Lyon Várossát reg-gel szerencsésen megvévén, számtalan ágyúk, tábori készülettel terhelt szekerek, 's más bú-tyorok, miket az ellenség el nem vihetett Si-monyi kezére kerültek: nem különben sok Anglus, és Spanyol foglyok, kik között tiz esztendő foglyok is számláltattak, szerencsés-sen általa megszabaditattak. E' győzelem után Lyonban embereivel jó ebédet vévén, azonnal az ellenség után indult; kinek utó-lyát midőn jóformán csipkédné; véletlen a' Lyoni pompára vissza rendeltetett; hol néhány napi tartózkodása alatt a' Felségen kívül, mind a' Commandérozótúl, mind a' többi Fő Gene-rálisoktúl nagy dicséretet, 's híres becsületet nyert: melly alkalmatossággal tett különös ajánlása mellett nem csak Gurin Kozákok Obestere, ki egész háborúban Simonyi alatt szolgált, Leopold kis keresztyét nyert; de ma-ga emberein kívül is, sok Kozákoknak arany, és ezüst medályokat szerzett.

Midőn e' környülállások végett Feldmar-schal Lieutenánt Gróf Hardek Corpussa innen Grenobelnek inditatra, és már majd Voironig érne; hirtelen ismét Lyonnak forditott, ho-va 1814. Aprilis 4-kén elérvén, azonnal a' Pá-risi úton Clermont Várossának indult; melly útban midőn 7-kén Roanne Várossához érne; már az ellenséges csapatok nem csak erőssen besánczolva, de a' kapuk is mind behányva, és ágyúkkal keményen megrakva valának; melly Városnak hosszas védelmezésére az is na-gyot használt, hogy a' mellyről az ellenséget

várta, azon oldalát a' Loire vize erőssen körül folyta. — Ez helyheztetésben Generális Gróf Hardek az ellenség kirontásakor megtörténhető kártól tartván, Simonyira igen sokat, vagy talán mindent bízott: azért is egész Regementyét; 1. pulk kozákat, és 2. Svadrony Draganyost, olly bizodalommal vezérlése alá rendelt; hogy a' kitörendő ellenséget visszaverje, 's ki ne eressze; e' szerént tehát Simonyi Roanne Várossához érvén, hogy egyenesen Sánczainak menni ne látszasson mindenkör Loire vize balpartyának tartott: hol midőn a' Sánczokon, és kapukon kívül még csak kint álló Franczia Strázsát sem látna, azonnal sejtette, hogy az ellenség magát egyedül védelmezni, nem pedig kiütni szándékozna; azért vagy 30. Kozákat és annyi Huszárt Loire vizén általküldvén, pontban az ott lévő vagy 24. lovas Gendarmeseket beszorították; melly által a' Városban okozott zavarodást Simonyi észre vévén: hogy a' már megijedett Várost nagyobb rettegésben ejtse, egész lovasságát hevenyében által úszni rendelte. De Simonyi még népének harmadrészével sem úszott által, már a' Városban remegett ellenség az ország útra trombitást küldött; mellyre Hardek Generális az ellenségeskedést félben hagyni parancsolván, Aprilis 8-án a' Várost Capitulatio szerént átalvette; és népét Clermont Várossának indította: de mivel e' város nagysága, erőssége, és folyó vizei miatt, már több Franczia seregekkel megrakva volna, annak megvétele szükséges volt előre egy alkalmas plánomot tenni: melly szerént Simonyi 2. Regiment Kozákkal, és maga Regementyével úgy rendeltetett, hogy Aprilis 15-kén Clermontból Párisban vivő nagy Országúton megjelenyen, és az ott

lévő két Franczia sereg közé jön: mind az által Simonyinak e' veszedelmes helyheztetésén a' jelen való Generálisok nem kevésé gondolkodtak, mivel e' 16. mértföldnyire terjedett nagy útyában kevés idő alatt sok vizeken, és akadályokon kellene által menni; kiknek Simonyi végre csak azt felelte: hogy csak mindenik indúlyon a' maga útyán, bizonyosok légyenek benne, hogy én népemmel a' rendelt napon, és helyen okvetetlen ott fogok lenni: melly ajánlásra a' Generálisok nagy megelégedve széjjel menvén, Simonyi azonnal Aprilis 10-kén elindult, és negyednapi csendes utazással Vichi Várossához ért, hol nem kevésé megütközött, midőn az Allier vizén csak 20 lovas emberre készült kompot szemlélné, melly nagy hátráltatást Gurin Kozák Obester' eleiben tévén, attúl azonnal megnyuktattatott, azon biztatással, hogy ő két Regementyét általúsztatya; kinek serény rendelését annál örvendetesebben vette Simonyi, hogy a' Kozákok lenyergelt lovaikat a' viznek hajtották, kik előtt egy levetkezett kozák, úszva lovát vezette; nyergeket pedig a' kompra rakván, fél óra alatt mind a' vizen túl volt: hol nevezetes az, hogy a' sok ló általálván, noha az homokban megheverkezett, és főkép a' szürkék színeiket megváltoztatták, még is kiki a' magaét elismérte; sőt a' lovak is gazdájok fütyülésére önnön gazdájokhoz szettek. Ez idő alatt Simonyi is Regementyéből egy Svadronyt által hordatván, azonnal Ganat Várossában indult; és így Aprilis 13-kán a' rendelt helyére 24. órával előbb szerencsésen érkezett: hol 400. fogott Burkus szabad lábára esvén, nem különben itt garnisonban volt 1. Compania Franczia Gensdarmesek Simonyi rendelése alá jöttek. Ganat, egy szép kis Vá-

rosotska, kinek paradicsomhoz hasonló vidékét, a' szép Kastélyok, 's azoknak jó szívű becsületes Urai díszesítik: itt Simonyi elérkezett népét elrendelvén, maga a' Praefectushoz szált hol másnap különös végeztések iránt összeegyült derék Uraságok, és Francziák; Simonyit népével megszabadítónak nevezték.

Másnap Simonyinak Posztjai egy kurirt elfogtak, ki Párisból Novchateli Herczeg Bertiatul, Augerau Marschalhoz leveleket vitt. Simonyi e' kurirt vissza eresztvén leveleit azonnal felbontotta; mellyből a' Francziák helyheztesét világosan által látta, hogy már az allirtok Párisban bementek, és Napoleon Császár egész ármádiával Fontainebleauban vagyon: e' mellett azon meghagyás is volt benne; hogy ha fegyverszünet lenne, akkor Augerau, melly állást, és a' mennyi tájjékokt csak lehet azonnal foglalyonel. Ezeket Simonyi pontban használván; a' leveleket egy Tisztul a' Commendánsához Gróf Hardek Feldmarschal Lieutenanthoz sietve küldötte, és jelentette; hogy ő e' szerént melly állásban helyheztesse népét: ezen fontos nagy tettiért Simonyinak, kimondhatatlan meglegedve, és nyugodva lett Gróf Hardek Marschal, mivel hogy Napoleon Császár maga 35 ezer emberel éppen közöttök Fontainebleauban tanyázna; sem az Ármádia, sem pedig Páris felől tudósítást venni éppen nem lehetett. Azonban allig hogy Simonyi a' nevezetesebb Városokat, hidakat, és utakat elfoglalta, hirtelen egy kurir mind két részről azon parancsolattal érkezett: hogy valahol az allirtok, és Francziák ezen parancsolat vételében állanak, azon helyen megmaradjanak, és kiki a' forpostztok lineáját ehez alkalmaztatván, helyben állyanak; mivel fegyverszünet vagyon.

Simonyinak tehát könnyű volt e' rendelést végbenvinni, mivel az elfoglalt szép Ganatban tovább is maradhatott; hol midőn a' különös vendégségben, és leg szebb gyönyörűségekben majd csak merülve volna; harmadnapra azon nagy láрма kerekedett; hogy Napoleon Császár magát népével Ganaton keresztül a' Súd-ármádiához Augerau Marschalhoz általvágni szándékozik. Mellyről Simonyi értekezvén csak hamar azon plánomot tette; hogy mivel eleiben nem álhatna, magát a' féré lévő hegyes tájjékre húzza, és Napóleont elbocsájtván, batrúlyából a' mit lehet csipkedni fog: de mivel ezen hír néhány nap alatt elaludott, Simonyi uraságát használván egy szép mulatsága' másikat követte: mellykor ismét egy titkos emberétől megtudta, hogy mivel Napoleon egész Ármádiával el nem mehetett, 300 Gárdát magához vévén, éjjelenként egy helyről másra utazik, és mint holnap Ganathoz 4 órányira lévő kastélyban egy ex Divisions Generálishoz mint revolúcióbéli jó barátához éjjelre várattatik. Mellyre Simonyi tüstént egy felől 600 embert Tisztekkel, más oldalról néhány Svadronyt, és kozákokat a' leg jobb készületű rendeléssel elküldött, hogy Napoleon ottan léttét megtudván sebessen néki hírüldadják: (gondolta magában Simonyi, hogy most Napóleont elfogja, úgy is több kívánsága már nincsen) ezen plánom, mivel titok nem lenne; az öszve gyűlt Francziák igen Curiósusok voltak a' dolog kiemeneteléről: azért midőn trupjait minden helyből repültetné, Simonyit a' Városból a' leg nagyobb vivát kiáltások kisírtették ki, mire ő csak a' lovak patkói nyargalásától támadott szikrákkal felelt. Így Simonyi egy hegyre húván magát, tüstént számtalan Sámpágner bu-

teliák, és válogatott eledelen kívül, azon rendelkezéseket tette, hogy minden nevezetes helyeken félfertály órányira a' vedetek egy más után hozzáig kiállitva legyenek: kik Napóleon megtalálását, puskJok kisütése által hirüladják: hogy e' módon Simonyi, 200 kiállitott emberei által, egy fertály óra alatt megtudhassa; melly helyen légyen Napóleon Császár. Azonban e' gyönyörüségre 24 óra után is. hi-jában varakozott, miglen végre a' puska szó helyet, maga a' katonaság azon bizonyítással öszvejött, hogy Napoleon Fontaineblaubúl meg sem mozdult! mire Simonyi allig érkezett régi helyére, azonnal tudositatott Napoleonnak Országlásárúl való lemondása, és kihirdetetett Elba Szigetében fogságra való vitetése. Itt tehát Simonyi népét beszállitván, maga Ganattúl 2. órányira lévő Effiat kastélyhoz vette kvártélyát, melly valaha Lotharingiai Herczegé vala, a' mint Fejedelmi készülete akkor is megmutatta; mostani Gazdája pedig Rio Városában lakozott, ki midön az Allirtok (egyesült) oda érkezését meghallotta, más nap Kastélyában jött; és állapottya miatt itt nem lakásáért Simonyitúl engedelmet kérván, minden rendelkezéseket megtett, hogy ez után Simonyinak parancsolattyát mindenben tellyesítsék, és a' legjobb eledelokkal's bórakkal ékesített asztal naponként 24 személyre készítve légyen: mind ezek mellett Simonyi noha itt két hétig lakna, még is soha nem vendégeskedhetett, mivel a' szebb, Dámákkal ékeskedett társaságok, e' béli veszttségét jó gazdagúl többnyire helyre állitották. Melly boldog napokban, csak hamar elkészült békesség tartalma szerént, midön az Ármádia Aprilis 26-an Francia Országbúl kiinditatra, Simonyi a' Lyoni Országútra jö-

vén, La Palise Városban azon híres nagy vendégfogadóban szállott; hol Napóleon ez úttýában már háromszor is meghált: ugyan ez éjjel is Augerau Marsal Párisban utazván, késő este ide érkezett; de mivel Simonyi bagázsiája az egész házat elfoglalta; a' Marschal látván a' ház körül logerozó kozákokat, azt mondá a' Horcsmárosnak; nem akarok én ezek Commendánsával tréfálni; meg elégednék egy kis szobával is, mivel korán indulok. Erre a' fogadós Simonyi inassát felköltötte, ki is tiszteletbül kis szobátskáját általengedte: — hát Uramit nem tett volna? ki a' történetet csak reggel tudván; midőn a' Marschal kocsira ülne, már egész uniformisban ott álva, ezen fő Generálist minden alázatossággal megkövette és annyira hozta, hogy nevét is megtudakozná; melyre Augerau, a' Lyonnal tett híres vitézségéről, és a' R'hon vizén által úsztatásáról azonnal emlékezett; mellyért iránta igaz vitézi barátságát annál inkább kimutatta, mivel Simonyi előhozta néki; hogy Burgen Bressében a' szép Aszszonynál lévő kvártélyon ő volt a' successora; ekkor a' Marschal erős kézszorítással Simonyitól elbúcsúzott.

Innét Simonyi a' Loire vize mellett egész Mareigni Várossáig vissza húzódván, néhány napig, míg az Ármádia össze jött, megállapodott: melly szép Városnak Uri lakossi noha Simonyit mint Commendánst, az ő fényes, és minden napitársaságokban megkérték; mindazáltal az ő jó, 's igazi bánása mellett közèjek nem egyeledvén, egyedül a' publicum promenádéján kívánta únmát tüntetni, hol a' legelső Nóblestül utolsó emberig; össze gyült népet, főkép idegenynek méltán lehet bámulni, mert közönségesen magokat kuplikban szed,

vén, a' leg rongyosabb is kezével 's lábával beszéll, a' politicárul; úttán házitörténetek-rül tudakozódik; az Ország kormányát világosan itéli; kényessen öszve vissza jár, zúg; mint a' kas körül a' méh: így tehát egy a' nézésre, más a' csudálkozásra nyujtott alkalmatosságot, különösen pedig egykor egy öreg embert avittas öltözetben fel 's alá járkálni, és egy kezében seprőt, más hónnya alatt egy hegedűt hordani szemlél; kinek csudás lettét hogy meg tudhassa, ponyókás szemmel mind addig követte; miglen egy szép alléban hirtelen megállana, és a' helyet megsepervén, hegedülni kezdene; mire négy pár személy sebes serdülve oda kanyarodván, olly szépen tánczoltak, hogy bár inasok, és szobaleányok voltak, még is a' nézőknek bámúlásig való pillantatott szültek: végre allig hogy az öreg Tánczmesterszemélyenként fáradsága díjját egy Francia krajczárban megnyerte; már a' másikat húzta; mellyre más négy pár helyre álván, szarkák módjára annyira ugráltak, hogy rajtok lötyögöt pantalonnyokat majd elhulajtották; hát a' Dáinak szoknyái hol rebdeztek? lehet gondolni: több illyetén szemhizlalásban Simonyi az idő rövidsége miatt arra fakadott, hogy miért nincs minden nap ünnep: mert ha mást nem, csak a' hegedűt is méltó vólt látni; kinek noha reszkező kezei, és lábai takács módra szüntelen mozgásban lennének, még is a' mellett tele torokkal Commendérozta ugráloit. Hasonló idő töltései után Simonyi Május holnap közepén további uttyának indulván, Junius 9-kén Német Országi határon Basel Várossához ért; hol Simonyi majd minden Státión Hadnagykori szép jó esmeretségét fel találván, örvendetes utazását mindenütt hasz-

nálta, és így a' mint Julius 12-kén a' Cseh Országi határra ért azonnal előre Prágában ment, hol mindenkor ohajtott jó Barátjai kettes örömbe merülve szíves érzéseiket öntötték. Nem sokára a' Regiment elérkezvén, az Com-mendérozó, Generális, sok Stabálisok, és Városi Gavallérok, számos kösséggel eleiben mentek, és Simonyi mindenneknek nagy megelégedésére, ama híres Vitézségű szép Regementyét Prágán keresztülvezette; melly régen ohajtott szerencsés megérkezéséről nem csak az újságok örvendetesen szóllottak; de maga Feldzeugmeister Gróf Collov-rath is a' Regimentet megdicsírte, Simonyit pedig sok szép örvendező szavakkal behintette.

Minekutánna ismét a' Regiment békességes tanyájára Lengyelországban indult, a' Stab Rohatyn Várossában, rendeltetett; honnét Simonyi tulajdon állapottyáért Bétsben utazott; hol midőn egy Ministernél, ki hozzája leg hajlandóbb szível, 's barátsággal mindenkor viseltetvén, öröms nyájassággal hat hétig tartózkodna, a' Házi udvarláson megfordult fő Urak vitéztettei hiriről jól ismervén, mindenkor különös tisztelettel, 's örvendetes kifejezésekkel nem csak elfogadták, de minden napi szíves társaságokban azon tanáccsal is éltették, hogy érdemeinek tellyes megismérésével kérné meg Ő Felségét, Királyi kegyelmes jutalomért, 's Donatióért; mellynek öröms végrehajtására ők is szível Lélekkel törekedni fognak; mellyre való nézve e' béli szerencsét megismervén, azonnal használni iparkodott: azért a' leg fontosabb bebizonyításokkal, 's ajánlásokkal Ő Felségéhez menvén; alázatos esedezését bemutatta, és a' Banátban fekvő German Helységét, jutalomúl megkérte. — A'

Felség ötlet kegyesen fogadván, ezen Királyi kinyilatkoztatással, és felelettel el is eresztette: Tudom hogy az Úrnékem jól szolgált; azért kérését amint lehet tellyesíteni fogom, de még most felöle bizonyost nem mondhatok. Simonyinak tehát esedező levele a' Királyi Magyar Kamarához leérvén, azonnal minden igaz Magyar szivbül ohajtott nékie szolgálni: de mivel esedezése jegyezve nem lenne, egészen felakadtak, miglen ezen virtust ismerő, és követő Urak módot találtak, hogy Simonyinak Bétsbül való elmenetele után, maga Herczeg Schvarzenberg Vitézi közbenvetése által e' Királyi kegyelmet kieszközölje; ki is a' Fejedelemhez azon kifejezéssel folyamodott; Hogy valamint Ő Felsége azon nagy veszedelmes szempillantásban mellyben, a' dühös ellenség a' Királyi székek elforgatását, és a' Koronának eldöntését czélba vette; kegyelmesen az Ármádiának megigérni méltóztatott, hogy az ellenség előtt elkövetendő különös vitézi tetteket 's érdemeket meg fog jutalmazni; úgy a' szerént kötelességének, tartya ezen érdemekkel tellyes Oberstert, Ő Felségének Királyi kegyelmében ajánlani. Melly alkalmatossággal mivel Herczeg, Schvarzenberg ezen kérését írásban is beadná, azonnal a' Felség egy Handbilétet adott ki, hogy German Helységgel Báró Simonyi Obestert kívánnyá megajándékozni; mellyről Királyi Kamarának továbbhi itéletét mentül előbb elvárja: melly be-tsü iránt a' Kamara azonnal parancsolattyát a' Tömösvári Administratióhoz le is küldötte. — Azonban Simonyi minekelötte Bétsbül, Lengyel tanyájára térne; a' Magyar Cancellariához folyamodott az iránt: hogy a' már régen kiadatott Magyar Országi Bárói Diplomája, Nem-

zetéhez elküldetessen, mellynek tellyesítése szerént a' Fő Méltóságú Magyar Királyi Helytartó Tanácshoz a' következő esztendőben adott: a' honnét ugyan 1815 esztendőben, Nemes Zabolch Vármegyének meg is küldetett; mellynek hiteles foglalattya így következik:

1815-ik., Esztendőben Kis Aszszony havának „1-ső napján, Nagy Kállóban tartatott közönséges Gyűlés Jegyző könyvéből.

36 „A' Fő Méltóságú Magyar Királyi Helytartó Tanácsnak e' folyó esztendőben Sz. „Iván Havának 13-ik napjáról 16594-ik „szám alatt költ Rendelet; mellyben „Jelentetik, hogy Eö Császári Királyi Fel- „sége Simonyi József Urat a' Haszsziai Hom- „burg Ezeredgye Vitéz Obesterét Magyar „Országai Báróá tenni méltóztatott.

„Tétesen a' Megyébe közönségessé.

37. „Ezen alkalmatassággal a' Leveles Tárbán „való helyheztetés kikérése mellett, a' Nemes Vármegye eleiben terjesztetett azon „Méltóságos Báro Simonyi Joseph Ezered- „redes Úr Magyar Országai Báróságra lett „emeltetéséről ki adott Királyi kegyelmes „függő pecsétetes Levél vagy Diploma; „mellybe az említett Méltóságos Báró ujjabb „Vitéz cselekedetei, és azok által szerzett „azon nagy Érdemei, mellyekkel magát „egy részről a' Királyi kegyelemre, más „részről a' Hazának, és polgár társainak „szeretetére méltóvá tette előszámláltat- „nak.

„Mellyeknek meghallására igaz öröme „gerjedtek a' Vármegyének Rendjei, hogy „bátor szívű derék Magyar Vitéz — ki illy

„nagy dolgokat cselekedett — ki mindjó
 „Királyunknak, mind az egygyesült Fe-
 „jedelmeknek Érdem Keresztyeit mélyen
 „viseli — kit a' Táborozó nép szerett, és
 „például vehet; a' Haza kedvelt, és min-
 „den részeiben emleget, — Ezen Vár-
 „megye kebeléből származott. De ezen
 „igaz öröm mellett, ezen közönségre há-
 „ramló azon haszon, hogy a' Méltóságos
 „Báró és Ezeredes Úr, ezen Vármegyének
 „a' Felséges Király, és Haza oltalmára
 „szentelt fiait nem csak ápolgattya, hanem
 „a' becsület úttyán vezérelvén Érdemeik
 „után felsőbb Hivatalokra is segíti — há-
 „ládatosságot is kíván. Örömmel beve-
 „szí tehát a' Nemes Vármegye maga Leveles
 „Tárába ezen Királyi függő pecsétetes Le-
 „velet, a' Leveles Tár ékességére, mások-
 „nak a' vitéz cselekedetekre való élesztésé-
 „re; és a' Méltóságos Báró régi törzsö-
 „kös nemes vérből való származásának
 „probájára. Mellyet Méltóságos Királyi
 „Tanácsos és Első Vice Ispány, a' Nemes
 „Vármegye szives örömének, és háládato-
 „ságának elevenen való kinyilatkoztatása
 „mellett, a' Méltóságos Báró, és Ezere-
 „deshez bocsátandó különös Levele által
 „értésére adván, ezen Vármegyének mind
 „most, mind ez után vezérlése alatt lévő,
 „s léendő fiait, a' Méltóságos Báró, és
 „Ezeredes Urnak ajánlya igaz Haza fiúi
 „pártfogásában.

„Meg olvasta, és kiadta a' fent
 „tisztelt Tekéntetes Nemes Za-
 „bolch Vármegyének Hites Fő
 „Notáriussa

Désy György m. p.

Digitized by Google

Si-

Simonyi Bétsben való mulatása után, Lengyel Országi szállására 1814. December 20-kán érvén, azonnal a' háborúban történt csonkúlásokat fáradszorgalmatossággal helyre állítani iparkodott; különösen pedig a' Regementnél szolgált 4 Svadrony Velitákat rendben, és szolgálatban hozván az egész Regementet Martius 26-kára igazi katona lábra állította: melly napon midőn a' munkálkodás szerencsés végbevitelért az egész Tiszti kart magánál fényes ebéddel tisztelné, a' nagy vigadozásban egyszer csak azon véletlen hír jött; hogy Napóleon Elba szigetéből kimenvén egyenesen Párisban ment, és a' Francziák mind hozzá állottak: mellyre nézve minden truppok Franciaországban vissza fordítatnak. Ezen hír, mivel a' katona a' háborúnak mindenkor örül, a' vendégeket nagyon megörvendeztette, a' mint a' sok üresült buteliák is nyilvánlagosan bizonyították; különösen pedig örültek, hogy ezen merő Zsidóságból állott czudar helytől, hol hetenként is ritkaság volt becsületes embert látni; valahára megszabadúlhatnak; és valóban más nap el is érkezett azon parancsolat, hogy minden haladék nélkül Aprilis 2-kán a' Regement útnak induljon. Melly szerént Simonyi a' Stabálisokat, és Svadrony Commendánsokat magához rendelvén, azoknak illy beszédet tartott: Uraim! a' véres háború, és kegyetlen utazás után, allig érhetünk a' megkívántatott nyugodalmunkra; sőt allig kóstolhattuk meg a' régen ohajfott béke poharát; már az háború dühe újra kilobbant, mellynek eloltására, noha 300 mértföldre kellmennünk; még is ne kérdezzük mi az ellenség nennyiségét; hanem Nemzeti lángba lobbanva keressük fel azt: mivel pedig tudjuk há-

borúi szokás szerint Regimentünk új kormány alá jövetelét; a' csata mezejére érven azt sem kérdik tőlünk honnét jöttök? hanem rajta! utánnam vitézek! harsognak füleinkben. Azért ha e' szorgos környülállásokhoz fáradhatatlan készülésünket nem ragasztyuk, Regimentünk nem hogy magának új hirt, és tekéntetet szerez; de inkább tartok, hogy kötelessége teljesítésére is elégtelennek ne kiáltasson. Mellyet midőn a' többiek is által láttak volna; Simonyi azonnal a' Regiment részére ezer pár Csizmát; a' Tiszti karnak pedig forspont költségére jó summát össze csinálván; a' Regimentet, már gyalog, már szekéren egymást felváltva, olly útnak indította: hogy naponként dupplán tett stáztioi mellett, csak minden heted nap pihentette; és így 84. napi szüntelen utazása után, Junius 25-kén szerencsésen 2400. lóbúl 's emberbúl állot Regimentyével Basel Várossához ért; hol éppen úgy, a' mint Simonyi előre megmondotta, történt: mert mivel már Junius 26-kán Hünigen Vára körül az ellenségeskedés elkezdődött volna; a' Regiment tüstént a' ma híres Báró Scheitter Generális Brigádjában rendeltetett; kinek különös, és okos katonai virtussai az egész armádiánál már az előtt is nevezetesekek voltak; azért néki most is különös rendelései, sőt. Brigádjával csak nem szabad parancsolási valának. Így tehát Junius 28-kán a' Betforti Várhoz vivő Ország úton Burgongne keménnyen felsánczolt, és redutokkal rakott helységnek menvén, azt azonnal olly tüzessen ostromlotta; hogy már 2. batalion Horvátságot csak nem a' köfal alá vitetett ágyúi eleiben vittatásúl állitana; de mivel az ellenség rendes erővel lenne, a' Scheitter népe annyira vissza nyomattatott; hogy

Scheitter Generális késő este kintelenítetne Simonyival azon plánumot tenni: hogy Brigádját kétfelé osztva az helységet megkerülyék, és két oldalról tüzessen ostromolyák. Melly szerint Simonyi 2. batalion Horvátsággal éjfélt felé rendelt helyére érvén, azonnal a' falu előtt lévő kis erdőben erőssen befészkelte Francia gyalogságot olly sebes tüzzel kezdette ostromolni, hogy kevés tüzellések után az erdőből a' helységben húzódni kintelenítetnének, mellykor Simonyi kettős szerencsével az ellenséget beszorítván, magát a' bástya alatt lévő Ország-utrá húzta; hol midőn húzamos csendességben további rendeltetését várná; egyszerre előtte minden puskaszó nélkül véletlen nagy mozgás, és láрма kerekedett: mellynek azon ritka történetű következése lett, hogy néhány pillanat alatt az ellenség ezen helységet, és Ország-utat elhagyván, magát hajnalra Betfortnak húzta: Simonyi pedig rendben tartott népével reggel felé a' faluban megtelepedvén, azonnal forposztyaít Scheitter rendelkezéből minden felől kiállította; hol noha a' Betforti ellenségtől kétszer is megtámadtatta: még is győzedelmes vitézsége által helyét mindannyiszor dicsőésgesen feltartotta, és birta, míg fényesebb diadalom reményével Scheitter Generális innét egész Brigádját ama híres Montbilliárd Városának meg vételére el nem indította: melly, bár természeti helyheztetése, és hozzája ragasztott nagy magos dombja miatt már magátúl a' természettől erősségnek rendeltetve lenni látzatna, még is e' veszedelmes pontban, erős sánczokkal, kemény reduttokkal, felvonó kapukkal, jól készült 12. ágyúkkal, 's erős garnisonnal úgy el volt rendelve; hogy ezen hegy, nem csak az egész vidéknek hátorságos méltó-

ságát feltartaná, de még messzéről az ellenséges truppoknak is veszedelmes inségét lobogtatná: melly rettenetes helyheztetésre nézve Scheitter Generális, Simonyinak vezérlése alá 10. Svadrony lovasságot, 2. batalion gyalogságot, és 6. ágyút olly megbizott rendeléssel adott, hogy azokkal Monthilliárd Várossát tűzessen megtámadja, és az ő nyomba követő segítségével onnét kiverje. Simonyi tehát e tájjéket előbbi tapasztalásiból ismervén, azonnal magát egy ellenben álló magas hegyre húzta; honnét jó perspectiváján (messze látóján) a' Francziáknak egy faluban kint álló strázsai helyét, és számát fontosanki nézvén; azonnal 2. Svadrony Velitákat bizonyos győzedelem kecsegtetésével olly sebes nyargalva a' falunak vitt; hogy azok bátorsága nem csak 150. gyalogságból ellőtte álló pikétnek kemény tűzét ki állaná, de az Országútban hordott szekereket, és Szálfákat is széjel szórván, azon pillantatban bátorságos nyomozással a' rémülve szaladott ellenségnek nagyobb részét levagdalták, 's öszvetiprották; melly hirtelen történt zavarodásban Simonyi újra perspectivája által az ellenségnek 4. vagy 5. ezer emberből álló erejét itten meghatározván; míg a' Franczia ágyúzni kezdett, és remegve helyére kirokkolt; addig sebes nyargalva Simonyi népét, és 6. ágyúit úgy a' Város kö falá alá vitte, hogy a' magas dombon lévő reduttokból majd csak lehetetlen volt az Francziáknak reá lövődőzése; és midőn az ágyúkhöz a' más batalion is szerencsésen eljutott, azonnal a' veszedelmet Szülő jel kilövettetett, és a' közönséges viaskodás noha egyarányú kemény tüzeléssel elkezdődött, még is az ellenség sánczolt lyukjából kibújni nem mérészelvén, bátortalansága

Önnön erőtlenségének valóságos vádolója lett; azért Simonyi magát bizonyos dicsőségre készen tartván, egy völgyben lovasságát rakásban állította, és keménytüzeltetése mellett nem sokára a' Város kapujához feladás végett egy trombitást küldött; ki kötelessége szerint noha lelkét is majd kifújta, még is a' Francziák szüntelen puskázásoktól éppen nem tágitottak: melly ismét elegendő jele volt a' bent szorított, 's bizonyos halállal küszködő ellenség rémült zavarodásának, 's erőtlenségének: azért Simonyi még 2. Compániát előre rendelve, az ágyúk kemény durrogása, és mindenfelől szünetül erőssen tüzeltetése mellett, az ellenséget olly kegyetlenül rettengette, mintha a' Várost bizonyos vészelyel ostromolni törekedett volna. Illy végső itéletet képzelgető pillantatokkal valahára beestveledvén, Simonyi azonnal a' Várost egyik oldalról kint álló Strázsák Lineájával körülfogván, ágyúit olly helyre állította, hogy azokat a' reduttban néhány haubitz vagy puma fellövése után, lovasságának ismét vissza küldhette: maga pedig a' többivel, ugyan ezen Város alatt lévő mezőn egész éjjel megmaradván; a' Város kapuihoz vitt újabb Compániáknak szörnyű lármájával, és puskázásával, a' remegett ellenséget szüntelen nyukhatatlanította: mellynek azon szerencsés következése lett, hogy midőn Simonyi viradtakor a' Városba vivő Ország úton vizsgálódásra menne, már a' Városnak számos polgári Zászlókkal, a' papok fényes Egyházi öltözetekben, a' Városnak pedig fő Urai, aranyal varrott bársony vánkuson a' Város kulcsát azon mély alázatos borulással eleibe hozták; hogy kegyelmet kérvén, aztat által adják; mivel az, eddig is, nagy károkat okozott Francia

sereg, Várossokat elhagyván, magát már Besancon Várában húzta volna. Simonyi midőn ezen ajánlást igen szép leereszkedve elfogadta, és a' kulcsot által vette volna, azonnal trupjait a' Városban indította, és tüstént egy batalionnal a' reduttot, másikkal a' Város kapuit és magazinumait elfoglalván, lovasságának nagy részét az Ország útakon, a' megmardottakat pedig a' Város piaczára lógerban szállította: kiknek serényen munkálkodó jelentéseiből örvendezve vette, hogy a' nyakra főre kitakarodott ellenségtől itt hagyott minden készületekkel számos szekereit, 14. ágyúit, és a' garnisonnak egész esztendőre a' legnagyobb menyiségű 's jóságú élelmét, úgymint borsót, füstölt húst, szalonnát, riskását s. a. t. szerencsésen megtalálták. Ezen diadalmasságában Simonyi azon örömet tette magának, hogy 3. órányira tanyázó Scheitter Generálishoz vissza nyargalván, győzedelmes népérül maga személyesen tenné jelentését, melly szerencsés történetet a' Generális nem csak örömes szívvvel vett, de egyszer 's mind Simonyinak e' fontos szolgálatyárul való jelentését magához a' Felséghez, és Schvarzenberg Herczeghez azonnal meg is küldötte; melly Simonyinak különös diszére, és becsületére szolgált. Innét Simonyi allig hogy a' Városban vissza tért, azonnal a' Polgárok közönséges beszédjeiből örvendezve hallotta; hogy az innét kilódúlt Francia sereg kimondhatatlan zavarodásban esett, midőn Simonyi népével olly képzelhetetlen frissességgel a' Város kőfalai alatt termett volt; sőt minnyájan, azon bizonyos vélekedésben voltak, hogy az egész nagy ármádia, ama nagy hírű Simonyi vezérlése alatt, kapuikban állana: — és valójában ennél szebbet, 's dicső-

ségesebbet Simonyi életében nem is halhatott volna; — kinek jelenléte annál nagyobb rettenetességben hozta a' Francziákat, mivel éppen ide érkezésekor igen közel lévő két falut is egyszerre lángba borítani láttak; melly közül egygyik a' pikéten ott lévő Francziák gondatlanságából kigyúlladván egészen megemésztett. A' másik pedig egy mértföldnyire lévő Bocurt nevű helysége vala; mellynék Ura, az ott lévő (talán egész Országban) első Óra fabrika miatt, milliommokkal bíró gazdag, de egyszer 's mind igen rossz érzésű ember vala; ki Napoleonnak Elbából kijöttekor tüzes fellázítással néhány száz parasztokat felrubázott, fegyverezett, és bőven fizetett; sőt több ilyen cselekedetei mellett nem csak maga a' Császár iránt romlott gondolattal, és beszéddel élt; de valahol Császár népét magányosan, vagy betegen elfogathatott, az kegyetlenül kínoztatta, 's végre meg is ölette. Ezen esméretes embernek tehát több illy cselekedeteit, Simonyi nevezetes helyeken hallván; midőn Montbilliárdnak utazna, egy Svadrony velitákat oda küldött azon meghagyással; hogy az embert megfogván, a' Biró, és a' helység fő emberei előtt, elkövetett gonosztetteit eleibe tegyék, és hogy rettenetes gonoszságának büntetését megérezze, az helységet szeme előtt egészen meggyujtsák: mellyet, noha a' gazda távollétében az Asszony, és vele valók sok kintseket ajánlanának, minden kegyelem nélkül Emánuel Kapitány parancsolattya szerint pontban tellyesített. — Miért égett tehát olly rettenetesen Bocurt? Montbilliárd Várossa nem, de Simonyi jól tudta. — Ez idő alatt a' mint az ármádia a' Rajnán által jött, azonnal Bocurt tulajdonossa Basel Várossában János

Fő Herczeghez menvén, csak hamar módját ejtette, hogy nékie a' Fő Herczeg Salva quartát ajánlana: melly szerént a' Bocurt vidékén Commandérozó Scheitter Generálisnak parancsolatját meg is küldötte: hogy Bocurt helységét, és a' fabrikák Ura személyét megkéméllye; de mivel a' parancsolat harmadnapal utóbb érkezett, mint Bocurt elégett volna; kettes öröme lett nem csak Simonyinak, de Scheitter Generálisnak is, kit már Simonyi az előtt mindenről megvilágosított: sőt maga a' Fő Herczeg továbbá e' Francziának gonosz érzését megtudván, Simonyinak cselekedetét teljes meglegedve vette.

Azonban mihelyest Scheitter Generális truppaival, Simonyi által megvett Montbilliárd Várossában érkezett, Simonyi azonnal népével, Besancon, és Betfort Várak kémlelésére indult; ki midőn Julius 6-kán ezen erős Várhoz közeledne, csak hamar észre vette az Commandérozó Francia Generálist Legrandot az egész garnisonnal éppen azon úton, mellyen Scheitter Brigádja ment; viaskodó rendben állani; azért néhány durrogó ágyúk megköszöntése után, mind a' két rész jónak találta magát vissza húzni. Simonyi azonban más oldalról noha az ellenséget megtámadni óhajtaná, de mivel a' Generális némelly okokból nem engedné ő is magát néhány órányira vissza húzta, és midőn 7-két csendes nyugodalomban eltöltenék, 8-kán a' Párisi nagy Ország úton az Országban bellyebb indultak. Ezen útban noha Simonyi avant gárdát tett, még is igen nehéz volt néki az ellenségről legkissebb hírt is venni, mivel ezen erdős helyeken a' parasztok, Faluikat, házaikat, és vagyonyaikat elhagyván magokat felfegyverkez-

ve az erdőkre húzták, és ottan talán inkább feleségeiket, gyermekeiket, és marháikat, mint sem Országokat olly megátalkodva védelmezték, hogy a' sűrű erdőben, ha egy egész Svadrony ment is patrólban, azonnal az elszánva öszvecsoportozott parasztok kemény pus-kázásokkal őket körül fogván, sokakat lelővöl-döztek, a' többit pedig vissza fordították. Illy környülállásban Simonyi midőn 12. Svadronnyal Leur Várossához közeledne, az útban tan-yázó parasztok ismét új patrolt jönni gondol-ván, az avant gárdában lévő Svadronyt olly tűzessen megtámadták, hogy már meghökken-ve előre éppen nem mozdúlhattak: melly lár-mára Simonyi előre nyargalván, azonnal lö-vésekről sejtette az ellenséget nem katonákból állani; azért mivel a' parasztokra másként is keservesen boszorkodna, tüstént 3. Svadrony őket, a' sűrűben körül vévén, maga pedig sze-mélyesen más 3. Svadronnyal az Országúton előre ugratván ugy nékiek vágott, hogy a' vak-merő parasztok kemény szűkölve az sűrű er-dőnek szaladnának; de haszontalan! mert a' régen megboszontott katona azonnal sarkában teremvén irgalmatlan barát lett; mivel pedig Simonyinak a' többinél jobb lova lenne, az elől megszaladott Francziát is őérte el, ki egy öreg bőrkötös kováts vala; ennek Simonyi in-dulattyában olly vágást tett fejére, hogy ka-ponyája csak nem kétfelé dőlt; melly kemény vágásra Simonyinak kardhódéja kezében úgy széjjelment, hogy többé nem használhatná. E' történet kezdetén Simonyi parancsolatot adott, valamint az ármádia rendelése is tartotta; hogy ha valamelly földnépe fegyverrel ellentálva megfogatik, azonnal öszvevagdaltasson, és senkinek pardont ne adgyanak: melly szen-

túl, és örömmel tellyesített parancsolat szerint a' katonák fél óra alatt vagy 180. embert kegyetlenül öszve is vagdaltak, melly szerencsétleneknek vezérje egy igen szép 24. esztendő's ifiu legény: midőn a' gazbúl kihuzattatna. Simonyi eleiben vitetett azon jelentéssel, hogy száz ezer forintot adna aranyban, ha pardont nyer: de mivel ő volt a' vezér, pénz által kegyelmet nem nyerhetett, hanem ő is, még pedig különösen öszve vagdaltatott: szinte úgy jártak az Ország úton Leur Várossának egyenként szaladók is, melly út majd minden lépést holt emberrel behintve vala. Méltó, és nevezetes dolog az, hogy a' Francziák sok alkalmatosságban a' halált fel sem vették, valamint most is ezen csatára az Ország út mellett lévő magányos házakbúl az emberek, és gyermekek kiszaladván, különös hideg vérrel nézték szomszédjainak vagy talán apjoknak, és testvérjeinek halálát. Különösen pedig, a' mint a' Katonák egy Francziát egy ház előtt elérvén öszve vágtak volna, két élemedett asszony ki jött, egy egy tál levest kezekben tartván, minden borzadás nélkül evéseket jó izűn folytatták, 's amannak ontott vérét nézték. Melly megvesztegetett, 's állati természetet Simonyi látván, azonnal e' kaszabolásnak végét szakasztotta olly rendeléssel: hogy ezután való fogottakot Leur Várossában vinnék, kiken még az napon olly ötvenet húzatott, hogy a' lakosok, és magok a' szenvedők, a' halálnál sokkal keservesebb szenvedésnek állítanak annál is inkább: mivel a' káplárok az anginébúl való pantalont derekasint kiporozták volt, kiknek kinos ordítására, az újságon kapkodó számtalan nézők, bosszús fogakat vadkan módjára keservesen csikorgatták, és tette-

ket zokogták: melly kegyetlenségnek rövid-
den azon haszna következett, hogy ezen vidé-
ken fegyveres parasztot sem láti, sem halla-
ni többé éppen nem lehetett.

Illy félelmes utazásban az egész Brigáda,
néhány nap alatt, Dyon Várossa körül tanyá-
zó első ármádia Corpussához csatolódván, csak
hamar azon örvendetes hír érkezett: hogy Na-
poleon Császár az Anglusok, és Burkusok egye-
sült seregétül, Vatterlónál olly kegyetlenül
megveretett, hogy nem csak a' batáliát egé-
szen elvesztette, de az ármádiájának széjjel-
verttetése után maga is végképpen elbujdosott
légyen: melly régen óhajtott győzelem kö-
vetkezésére az Egyesült Fejedelmek mindenfe-
lől fegyvern nyugvást rendelvén, magok diadal-
mas ünnepléssel Párisban mentek, hogy a' dü-
hösöködő vérontásnak valahára véget vessenek
és Fejedelmi tanácskozások által nem csak ma-
gok közt oszlohatatlan frigyet kössenek, de a'
hoszas háború által sinlődöt Nemzetek szabad-
ságát, és boldogságát is az emberiség minden-
kor óhajtott örömeire dicső fényre hozzák! —
Melly fényes alkalmatosságban midőn Simo-
nyi Dyon Várossából mint kurir Párisban kül-
detett volna, egyszer 's mind Schvarzenberg
Herczegnek különös kegyelméből engedelmet
nyert néhány napig Párisba való mulatására:
igy tehát Simonyi sebess utazása mellett min-
den készüllettel erőssen feltette magában, hogy
ezen hires ritka szépségű anya Várospnak válo-
gatott ritkaságait figyelmetessen megsejmel-
lén, annak gyönyörködtető minépműségéről
valóságos tulajdonságáról, magának igazi ös-
méretet szerezzen: arra való nézve hogy czé-
lyát gyönyörködtetve végbe vigye, noha pénz
dolgában semmi szüksége nem lenne még is

mindenféle számos, és nagy mértékű játékoknál megjelenvén, mint valóságos szerencse fia magában elvégezte, hogy e' Párisi játék tapasztalásában nékie minden nap 100. Frankot kellene nyerni, és azokat az nap tisztességgel el is költeni; melly gyönyörködtető tapasztalására célzó szerencsés multságát, noha minden mellette lévők hökkenve csudálták, és annak további folytatására unzólták, még is szerencséjének határát elősmérvén, naponként a' mint 100. Franknak megnyerésével rövid idő alatt feltételét telyesítette, azonnal a' játékot, minden nyereség vágyódása nélkül elhagyván, célzott szándéka, és kívánsága szerint, a' nyereséget naponként ki is adogálta; így 14. napig Párisban való mulatását használván, a' mellett hogy naponként minden különös ritkaságokat egy más után megnézegetett idejének nagyobb részét az úgy nevezett Palais Royálban töltötte: melly, számtalan mindenémű Nemzetekkel tömve volt roppantott Kastélynak rendes udvara; és gyönyörködtetést szülő sétáló helye, nékie bámulására, 's a' sok szebbnél szebben felöltözött Dámáknak galanteriája pedig szívet mozgató nagy multságára valónak; hol, ha fel 's alá való sétálását megúntha, csak az allékban egy pár garasért, két széket rendeltetett, és maga egyikére ülven, a' másik éppen kevés pillantatig maradt üressen; mert a' sétáló ékes Nymphák közül szokás szerint csak hamar egy szép mellette termett, kit Simonyi a' szépségekhez mindenkor viseltetett szíveességgel fogadván vele a' legnagyobb tisztelettel, 's mivelte érzéssel beszélgetvén; kedves pillantattyait annál inkább diszes kellemetességgel töltögette, mivel talán csak a' Párisi Leányokat ékesítette a' természet

olly valóságos móddal, hogy a' vélek való társaságokat senki más úgy mint ők el nem talállya. Illy módon Simonyi ha' magát mással is mulattatni kívánta, ennek tett mulatságos idejét tisztes hajtásával megköszönvén; azonnal az érzékeny Dáma alak módra felkelve, szív mosolyogva bizonyította, melly kellemetes légyen néki ezen szép ösmeretsége; kinek eltünése után, egykor Simonyi allig hogy másikra pillantott, már az, ezer Complementomokkal magát mellé helyeztette. — Méltó tiszteletet érdemlő dolog az; hogy ezen Párisi Leányok illy esetekben is a' legfinomabban való nevelések mellett, mindennekhez a' legnagyobb igaz szívből származott tisztelettel viseltetnek. Illy vigszágal Simonyi estvéneként a' Játszó színekben is megjelenvén, noha életében sok mindenfélét látott, de még is itt jó formán azt sem tudta, ha a' Játszó személyeket e', vagy a' Publikumot nézze; mivel az emberi kiműveltetésben egyik a' másikat nevezetes vetélkedéssel már már haladni látszatott volt: kiknek, de főképpen Párisnak ritkaságául, mivel egész könyvek kívántatnának; azért több illy oldalas dolgokról rövidség okáért elhalgatódik.

Mind az által, mivel Simonyi még Bétsben létekor a' Felsőgnél két ízben is lenne, és mindenkor fontos okokkal tellyes alázatos kérelmét a' Felsőg eleibe terjesztette volna az iránt: hogy az alatta való Regiment, ki már harmintz esztendőül óta Lengyel Országban tanyázik, valahára unalmas helyétől megszabadulván, új helyheztetést nyerhessen: de mind sikeretlenül; mert a' mint fellyebb mondódott, 1814. a' Regiment ismét a' Lengyel Országban tért. — Most tehát Simonyi Páris-

ban lévén, tudta a' legjobb következésű szempillantást alkalmasint jelenni, annál is inkább: mivel az ohajtott békesség tellyesítése iránt már a' truppok is békességi szállására indulóba volnának: azért e' békességet szülő Páris Várossában, újra tellyes reménységgel a' Felséges kegyelemhez folyamodott; és midőn a' Felség igen közönséges módra elfogadta volna, akkor Simonyi így kezdé beszédgyét: Már harmadszor alkalmatlankodom Felségednek, újjabb, 's fontossabb okokbúl; hogy harmincz esztendőök elfolyása alatt Lengyelországban katonáimnak nem csak viselete, de Religiója, és erköltsisége is jobban jobban megvesztegetődött; (mellyre az igaz hittel, és törvénnyel Uralkodó Felségnek szelid szemeibül csak nem örömmel lehetett olvasni; Felséges elismérését, 's helyben hagyását,) mert Lengyel Ország a' katonának olyan, mint a' rossz pincze a' jó bornak: — folytattya Simonyi — Maga Felséged, minden Fő Generálisok, és Tisztek, e' Regimentnek mostani viseletével, és elkövetett vitézségével tökéletesen megvannak elégedve — tehát légyen ezepe alázatos kérésem, a' győzedelmes Regiment szerencséjének leg főbb jutalma! Ezekre a' Felség igen leereszkedve mondá: van az Úrnak igazsága, és látom hogy a' Regimentnek egy valóságos boldogítója kíván lenni; azért is fog a' Regiment egy olly új helyheztetést nyerni, mellyel az Úr tellyes megelégedését mindenkör fogja érezni. Melly Királyi kegyelem-szerént csak ugyan rövid idő alatt ki is jött, hogy a' Regiment, Austriában, és pedig Bétsben, a' Császári Királyi Udvar fényes szolgálattýára, egyenesen rendeltetik; hová is, a' mint alább bővebben előadódik; szerencsésen elindúlt.

Illy mindenkor ohajtott tapasztalását, és önnön szerencsétlétetését tehát Simonyi Párisban használván, eltöltött mulatságos napjai után, a' csupa négy szegelletű kövekkel rakott, és magos jegénye fákkal befoglalt gyönyörű Országúton, melly egész Franciaországban elterjedve vagyon; másfélnap alatt Dijonban úgyszólván vissza repült; de mivel ez idő alatt az Ármádia már Kvártélyban szállott volt; az Herczeg Hessen Homburg Regementye is a' Loire vize mellett új helyheztetést nyervén a' Regiment Stab Marcingni Várossában rendeltetett; hová Simonyi minden haladék nélkül 1815 Augustus 10-kén be is rukkolt. Itt Simonyi Brigadéros lévén, mivel kormányza alá négy batalion gyalogságot; 12. Svadronyból álló maga Lovas Regementyét, és 6. Ágyúkat nyert volna; azokat tüstént három departamentben Marcigni körül bekvártélyoztatván, maga a' Stab helyére, egy Svadrony Lovassággal, és egy Compánia Gyalogsággal a' Városban szállott: hol midőn a' lakosok között más nap sok rendetlenséget tapasztalna, azokat mingyárt a' jó rendtartásra kisztette; de mivel zendüléshez szokott lelkek, a' meg kívántatott jó rendet, és csendességet idegenséggel fogadnák; Simonyi ezekről, és előbbi nyukhatatlanságokról is a' Várost már jól ismervén; azonnal erősebb rendelkezéseket, és parancsolatokat adott, mellyeknek megszegése kemény büntetésekkel egybekötve valának. Mind ezek mellett harmad napra még is a' Város Birája, ki Napoleon Gárdájánál Major vala, Simonyihoz jöven; négyszemközt nagy titokban, csak nem lélek szakadva, azt jelenti: hogy a' Város népe nagyon nyukhatatlan, és már zendülő módon hajházásban

vagyon: azért a' következendő szomorú történetekről ő jót nem állhat, főképpen ha az ő személye ellen a' Város fellázadna, (gondolta hogy ezen két színüségével Simonyit majd jól megijeszti) de Simonyi megrettenthetetlenül igaz vitézi módra a' Biró vállát megveregetvén, azt mondgya: engedgye őket Biró Úr felbuzdúltni, hadgya zendülő véreket pezsegni; — mire a' Biró igen megütközve kérdi: hát hogyan? micsoda? mit fog véllek cselekedni? Simonyi feleli: a' népemet azonnal kirukkolatom, és az uttzán magokat mutogató lakosokat minden kegyelem nélkül levagdaltatom; azután pedig a' Várost huszonnégyszáz reszről meggyújtatom: — mellyre a' Biró elhalálynodván, csak nem ájúlva igen hamar a' Simonyi szobáját elhagyta, és a' rémitő szerencsétlen következt polgártársaival csak nem bóduló remegéssel közölte: — Simonyi pedig azonnal a' környékről még egy Svadrony lovasságot, és egy batalion Horváth Gyalogságot a' Városban berukkoltatván, minden uttzákban, kapukban, és piaczkon főképp éjjelre erős pikéteket állított; azon felül számos lovasságból, és gyalogságból álló patrollokat szüntelen fel's alá jártatott: mind ezek mellett pedig a' Városban olly kemény parancsolatot tettett közönségesse: hogy 9 óra után senki az uttzán, sőt még a' háza előtt is magát mutatni; vagy az ablakon kinézni, vagy Szobaikban világot tartani nemérézzeljen: azért 9 órakor kiki lefeküdjön, és még az ablak táblát is bészárja; mert külömben, ki ezen parancsolatot általhágja, azonnal levagdaltatik, és háza porrá égettetik. Ezen kemény parancsolatok között az is ki volt rendelve; melly ételekkel, és mennyivel tartozik minden Pol-

gár a' Katonának früstökre, ebédre, és vacsorára, és mivel ez nagy boros vidék vala, naponként minden embernek három butélia jó bor, 's a' t. Így tehát az alattomos lázzadás feltartóztatására olly szemügyes rendelés tétett; hogy hir nélkül még harangozni, sött templomba menni sem volna szabad. Ezen nagy regulázás noha a' Francziák orrait erősen csavarta, mindazáltal nagyon is megszépentek; különösen pedig a' számos kvártélyozók, 's azoknak Competentiájok olly terhekre esett; hogy már házaikat, és várossokat elhagyni, és az erdőkben, vagy egész más vidékre húzódni szándékoznának; mind ezen nyomorúságokat kettőztették a' nagy Ármádiától kemény rendelés mellett jött számos requisitiók, mellyeket készpénzben, és ruházatban kellett halasztás nélkül tellyesíteni. — E' keserves környűllásokban tehát, hogy sorokon némünémüképpen könnyithessenek mindenféle próbákhoz kapkodtak; különösen néhány napmúlva a' többi között Simonyinak jelentetik, hogy kívül az ajtajában sok aszszonyságok volnának, és véle beszélleni kívánának: melly engedelemre, azonnal az első Házaktól a' legszebb 12 ifjú Dámák Simonyi szobájában betoppantak; kiket midőn Simonyi a' drágaságokkal ékesített szobájában, a' legszebb módra igen szívesen elfogadott volna, a' tuczet szép Francziánék közül az éltesebb, és első rangbúl való megszólalt azon Simonyi mondására: mivel szolgálhatok Nagyságtoknak? — Mink jövünk Néked Hatalmas Commandáns Tiszteletedre, és szegény Városunkat gratiádban ajánlyuk! erre néhányan a' beszédbe beleszólván, utóbb majd minnyájan a' leg kellemetesebb és leereszkedett móddal

könyörgő beszédben eredtek; — illy ritka szempillantásban, midőn e' szépségeknek egyedül csak a' könyörületességre bűzditó szavak rebegnének ajakikon, Simonyi noha egészen megenyhülve, mégis magát öszvevévén, szép vendégeit azon bizonyítással eleresztette; hogy ha azután a' Várost nyugadalmas jó részéről bővebben megismeri; a' lakosok is megfogják tapasztalni, melly jó ellenség kezében légyenek: ekkor Simonyinak szobája kiüresülvén, sokáig egyedül csak ezen szépeknek jelenléte képzelődött előtte; különösen pedig egy Marquis Asszonyoságnak ritka kellemetes, és gyönyörű személye, kit már ennek előtte is hogy Simonyi meg láthasson, hűn egy hűn más sétáló helyeken megfordult; most pedig a' szobájában való megjelenésen azzal különböztetett; hogy az elő beszéllő Dáma után, maga Simonyi a' sorban álló Asszonyok közül, legelső széket néki ajánlotta. — Ezen nap tehát Simonyi a' könyörületességhez fordulván, hogy azt valami jellel kinyilatkoztassa, azon plánumot tette magában, hogy a' Tiszi karta öszvevévén, ezen éjjel a' nálla lévő 12 Dámának sorról sorra, Bandájával serenádát fog csináltatni: melly is éjfél tájban elkezdődvén, minden háznál három darab, a' Marquisné ablakja előtt pedig kívánsat szerént hat darab ékes harsogással elfujtatott; ezen tisztelet adást Simonyi más nap azzal tetőzte, hogy Tisztyeivel együtt azon házaknál visitát tett; mellykor e' reméltelen történetet az Asszonyok a' legérzékenyebb indulattal vévén, örömök felesleges kiöntése mellet, Simonyit ezer Complementumokkal beborították: mellyek között néhány csak nem a' legfurcsább hangon ejtődött ki; mivel egy személy valami nagyot, és

szépet akarván jelenteni, azt mondgya: hogy ilyen szép gallanteriát az Austriaiaktól nem is képzeltünk; — a' másik pedig: olyan Gallántok az Urak, mint ha Francziák — 's a' t. mellyekre Simonyi egyebbet nem felelt, mint: Mi is tudgyuk az érdemes Asszonyokat tisztelni: — de azonban e' történetről gyakran emlékezvén, sokat nevetett Tisztyeivel ebéli Franczia érzésről. — E' tiszteltetés után Simonyi még az nap gyalogságának egy részét a' falukra kiszállítván, hevenyében tapasztalták a' Francziák valamint ebben, úgy másban is nagy könnyebbségeket; mert a' mellett hogy Simonyi egy alkalmas tisztelet platz Commendánsnak rendelt olly hatalmazással: hogy minden akadályokat helyre hozzon, és minden panaszkodást kihalgatván, elutasítson; néki pedig csak a' nagy esetekről jelentést tenni tartozzon; egyszersmind a' Városnak esendességére czélzó rendelkezését is írásban kiadta; melly által a' megkívánt módon az egész népet tökéletes nyugalomban helyezettette. Illy érdemeinek több érdemekkel való halmozásáért Simonyi mindenfelől a' háládatosságnak tárgya maradván; a' többi között a' Városban lakozó különös tapasztalású öreg Franczia Generális Pressy, ki a' revolúcióban Lyon Várossának Commendánsa, lévén, annak utánna pedig vagy 15 esztendeig a' Francziák győzedelmességeikben többnyire Németországban hadakozván, magának külömbféle színek alatt vagy husz millió forintotskákat szerzegetett, vagy talán — hátra lévő napjait nyugodalmosan tölteni kívánván, itten szép fényes házat tartott; hol a' mindenkori vendégtetés mellett, a' Fő emberek is annál inkább megfordultak mivel a' Generális régi Nemes Familiából származván,

vélle a' környéken lévő Uraságok többnyire Atyafiságban lennének: ez tehát illy környül-állásban a' tábori sorsot elismervén, Simonyit az egész Tiszti karral nálla tartando estvéli, mulatsággal megtisztelni kívánta; hol az előbbi 12. szép látogatóival a' többi Dámák is tündöklő készülétekben megjelentek: de fájdalom! nevezetes az, hogy ezen Városban kivált az Uraságok között egy fiatal sem vala hanem mind a' Tiszteletre méltó kopasz, vagy őszbe, vegyeledett öregség birta a' világ szépét; kik már a' pénzen, és gyönyörűségen kívül semmi ösztönnel nem bírtak! Itt tehát a' szépek a' szépekkel öszve akadván, igaz szív érzéssel vig táncz, és multság kerekedett; mellyben a' Dámák Simonyihoz, és Tisztyeihez olly nagy megkülömböztetéssel és tisztelettel viseltettek, hogy bár a' jelenvalóknak más kedves tánczok a' quadrillénél nem volna; még is hogy Simonyinak ebben is kedveskedhessenek, egyedül csak a' Deuchot tánczolták; melly vig-ságot midőn a' fényes vöcsora béfejezett volt, éjféltájban kiki nyugalomra indult; melly barátságos társaságnak azon következése lett, hogy más nap mingyárt a' gyalogságnak nagy része a' várost elhagyván, előbbi helyére vissza rendeltetett.

Midőn a' Francia Uraságok több illetén alkalmatoóságokban tapasztalnák, hogy emberséges és becsületes cselekedeteikkel 's bánásokkal, az ellenségbül is valóságos jó barátot lehet készíteni; közönségesen elvégezték magok közt, hogy ezentúl a' fényesebb házak sorról sorra naponként estvétül éjfélig barátságos társaságot tartsanak; és pedig az unalom elűzésére, egynél táncz, másnál Comédia; harmadiknál némajáték; vagy más találkozó

játékok egyvelgesen készitessenek. Ezen elvégezés tehát minden nap a' leg kellemetesebb, 's fényessen gyönyörködtető módon olly tökéletességre hozatott; hogy az által nem csak Simonyinak, de minden Tisztjeinek is szembetünöképpen eddig volt tüzes szivek barátságos enyhülésben döltek; és csak hamar Simonyit népével együtt, nem ellenségnek, de valóságos ember szerető 's tisztelő baráttjoknak lenni ismérték; és tartani tudták: melly elfelejthetetlen össze szövetekezésnek azon sikere lett, hogy egy rész a' másiknak mindenkor vetélkedve törekedett kedvet, és kellemetességet szerezní. Melly helyheztetésében Simonyi, mivel csak maga népével három Departementet (mint Magyar Ország Vármegyékre van osztva, ugy Francia ország Departementekre) foglalt el; ezen környéken mint Commendánsnak igen nagy hatalma volt, azért a' kinek akart, igen sok, és nagy hasznú szolgálatot tehetett; a' mint is tülle kitelhető módon, a' ma véle született nagy lelkiúségével mindennek, és mindenkor jót tett; tenni tudott; és akart; melly kegyes tetteiért Simonyi, kicsintül nagyig csak nem mindenkor imádtatott. — Illy tulajdonságáért midőn egykori multságban a' Marquisnéval tánczolta, a' szép Asszony hozzá fordúlván; igen kellemetes, de nem kevésé pirúlt orczával arra kéri Simonyit: hogy az Attya ide két mértföldnyire lévő St. Piere Helységbe lakván, mivel mindenkor nagy vadászvala, most is hátra lévő Napjaiba legörvendetesebb pillantatokat érez, ha vadászhat; azért érette esedezni fiui kötelességnek tartván, kéri Simonyit: hogy engedgye meg, a' ma kedvére öszveszerzett vadász puskái közül csak egyet, élemedett Attyának örömére megtartani

(itt jegyzésre méltó az, hogy ezen időben az egyesült Fejedelmek népei, a' hol csak Franciaországban fegyvert találtak, mind elszedték; ne hogy fegyvereik kezekben lévén, most vagy jövőendőben a' Zendülésre alkalmatosságot ejtsenek) mire Simonyi magát meghajtván, feleli: igen is. — Hát ha az egész világot kérte volna, nem igérte volna e' meg? — A' szép kérelemre tehát Simonyi más nap reggel azonnal az helységben egy Tisztet küldött *Salva guardiával*; ki az öreg Úrnak írásban általadta azon hatalmat: — hogy mivel ő olly nagy Királyához hajlandó szívű betsületes ember legyen, és az egyesült Fejedelmek' fegyveres népe iránt is, Nemes indulatjának valóságos jeleit nyilvánosságosan adta; s a' t. Mellyrevalónézve, valamennyi vadász fegyvere az háznál találtatik, szabad tartásra nem csak megengedődik, de egyszersmind minden más trüppök, és Commendánsok is tisztelettel megkérlettetnek; hogy ezen makulanélkül való Betsületes Urat, elkövetett érdemeiért minden esetben megkímélni, és minden nálla találtató vadász fegyvereit meghagyni méltóztassanak. — Az öreg Úr kapván e' nem reménlett tiszteltetést, hosszas főtörése után is meg nem foghatta, melly forrásbúl legyen ezen különös nagy megkülömböztetése. Mind az által ezen ritka szívből származott megtiszteltetéséért, az öreg Úr a' leg érzékenyebb szívből ömlött háladatosságának örökre felmaradandó zálogát, azonnal egy hiv barátságra lekötölezett levele által bizonyította; mellyet Simonyi még azon nap dél előtt kezéhez vévén, tüstént alkalmatosságot keresett a' Marquisnéval beszélni; és midőn öröms czéllját kívánatossan tellyesítette, azonnal személlyes beszélgetés közt,

tiszteletből eredett iránta való indulatját más bõrben öltöztetvén, azon mondással kívánta nyilvánosságossá tenni: hogy õ most Párisból igen különös Caricaturákat hozott, egyedül csak azért; hogy a' Marquisné magát vélle mulathassa; és ha megengedi, délután igaz barátságából által fogja küldeni: melly kellemetes ígéretet annál is szivesebben fogadott a' szép Francia Asszony, mivel az illetén szív buzdítások iránt természetétül igen Curiosus vala. Simonyi tehát vagy 40 darabból álló válogatott képeket, szép-papiros borítékba pántlikával össze kötve, a' St. Pieréből való Attya levelét is közé dugván, elküldötte: melly gyönyörködtető képeket minekutánna a' Marquisné darabról darabra a' leg nagyobb meglepéssel nézegetné; egyszer az Attya levelére talál; mellyet írásárul megismérvén: allig hogy kérése miatt Attyának már halmozva tett öröms tiszteletét értette, azonnal mosolygó szíve háládatos andalodásba merült, — és valóban ezen levél olvasásának minémű haszna lett? azt Simonyi csak idővel tapasztalta; — mind az által a' Marquisné a' következett estvéli fényes gyülekezetben, az iránta való kegyességét, és megkülömböztetett figyelmes-ségét alázatos leereszkedéssel Simonyinak megköszönte, és jelentette bizonyos napon édes Attyának látogatására való készülétét: Simonyi azonban jól tudván estvére való vissza jövetelét, mind önnön ígérete szerint, mind pedig az estvénként tartatott társaságokban csak nem elkerülhetetlenül megkívántatott személye miatt: azért Simonyi az napra olly titkos rendeléseket tett, hogy a' három Departementekben találtatható rózsákat, és más virágokat mind összehozzák; melly szerint annyi össze-

hordatódott, hogy St. Pieretől egész Marcigni Várossáig, a' mint a' szép asszony vissza jövetelének tiszteletére elvult hintve, gyönyörűséges illattyával a' szép Ország útát majd egészen belepte; mellynek szép következését Simonyi hasonlóképpen csak idővel tapasztalta: — mert mingyárt a' következett estvéli gyülekezetbe sejtette Simonyi a' szép Marquisné szemérmesebb voltát; mivel pedig ilyenkor az ember mindent a' maga hasznára lenni magyaráz, — Simonyi is az ön haszon bajházásban magának képzelhetetlenül hizelkedvén, a' megkívántatott Nemzeti csendes, de kellemtetes viselete mellett maradt.

Illy kedves idő töltés közt más nap a' vidéken lévő Patrolok, a' szomszéd helységben történt zendülés támogatói közül, három parasztot azon gonoszságokért kötözve Simonyi eleiben idéztek, hogy azok a' lakosokat nem csak dühösebb zendülésre lázzították, de már az Egyesült Fejedelmek' katonái után is leselkedvén, sokakat közüllök alattomosan elvesztettek, másokat kioztak, sött nyilvánosságosan is ellenek lövöldöztek. Illy gyakran megtörtént gonosz tetteknek gátolására, az Egyesült Fejedelmek egész Francia országban azon kemény parancsolatot tétették közönségesé: hogy ha valamelly paraszt, vagy Francia Polgár, az Egyesült Fejedelmek' katonáira lőne, azonnal az ollyatén Francia öszve vagdaltasson, és a' falu, mellybe történik porrá égetessen. — Mind az által, noha a' Francziáknak e' kemény, s rémitő parancsolat tartalma szerint már sok siralmas, és eleven példái volnának; még is a' már minden ártalmas dolgokra vete-medett szivek dühét, a' hol, és a' mint lehetett önteni éppen nem rettegetek. Illy forma

gonoszágért tehát Simonyi allig hogy az eliben idéztetett három Francziákat fogházban rendeltette; már a minapi tizenkét Asszonyok ismét nálla termettek, és nagy leereszkedve ezen elfajúlt szivüknek, úgy a szerencsetlen falunak kegyelmet könyörögtek: de midőn Simonyi, az elkövetett gonoszságnak nagyságát, a bűnnek igazságos büntetését, és a katonai rendtartásnak megmásíthatatlanságát, érzékenyen eleikben tenné; sajnosan azt mondgya: igen sajnálom, hogy rajtok nem segíthetek! — erre az Asszonyok elmentek ugyan, de mivel a férfiak jó szivét, különösen pedig a Simonyiét ismernék, feleik megkegyelmeztetése iránt való reményeket egészen el nem tüntették: és valójában Simonyinak szelid képvonásaiból csaknem elevenen kitündöklött, hogy embertársi szeretetében a reménylők meg sem csalatkoztak; mert Simonyi egy valódi bölcselkedőhöz illő mély belátással, a Teremtőnek a teremtményhez való szeretetét meggonolván, és az emberiség méltóságát gyarlóságában is tisztelni, s becsülni tudván; midőn a következő reggel, a halállal tusakodó, és kedves életek folytatása véget csak nem kétségben esett három vétkeket az igazság kiszolgáltatása iránt eleiben idéztette volna; mint tellyes hatalommal felruházott élet, és halál Ura, a borzasztó halált mondandó szavai helyett, azon minden emberi szivet vidámitó, s örök háladatosságot érdemlő szavakat zengi. — Nem akarom a bűnösök halálát, hanem hogy térjenek meg, és éllyenek! azért ti halállal tusakodók, mennyetek Marquisnéhoz, és köszönnyétek meg, mert néktek, és falutoknak kegyelem! erre, a csaknem kétségben esett három vétkesek különös öröm és

zéssel allig tudták magokat öszveszedni, kik is az élet Ura szobáját, elhagyván, egyenesen Marquisnéhoz tértek, ki előtt térdre esvén, szivek' örömét háládatosan lábaihoz öntötték, mondván: Néked köszönnük kedves életünknek további folytatását, és örökös háládatossággal tetézzük e' nagy kegyelmezést! e' véletlen esetben a' Marquisné csak nem magán kívül való örömében azt sem tudta, hogy felemellye e', vagy más módon vigasztallja őket; mivel főképpen az öreg, a' szép asszony lábaira borúlva, csókolva, (mellyet más is örömet tett volna) sziv zokogva könnyes szemekkel mondgya: Nekem, életem megtartását kettesen kell köszönnöm, mert hét árva gyermekeim Anya nélkül oda haza keseregnek! Simonyi e' kegyességének következtetését is csak idővel érzette; mert midőn a' Marquisnét ezentúl is szüntelen kerülgetné, annak indulatját sokkal kegyesebbnek találta; mellynek származását több fortélyai után is el nem találhatta: ha háladásból e', vagy tiszteletből eredett legyen? mivel Simonyinak Magyar szivéből származott több e' féle cselekedetei nem csak a' Várost, de az egész környéket megkülömböztetett érzékenységre hozta, különösen pedig Marcigni Várossa lakossit; hasznára elkövetett tettei által már annyira lekötölte: hogy bár a' Franczia Nemzet bevett szokás szerént, már senkinek sem köszönne, még is Simonyiban a' virtust tellyesen elismérve hecsülvén; a' spartabéliek modgyára aztat annyira tisztelték, hogy midőn Simonyi az utzára kimenne, mindenféle lakosok felállva, és levett kalappal, jelenléttét mélyly emberséggel annyira tisztelték, hogy magokat, a' helybéli Uraságokat, a' már egészen elfajzott Franczia póbelnek (publicum-

nak) e' belí virtust elismérő indulattya nagy csudálkozásra ragadná. —

Igy tehát midőn Simonyi nem csak a' városnak kéréseit, de önnön indulattyából vélt hasznait is tökéletesen tellyesitené, a' kegyes Magyar érzésnek örökre felmaradandó nyomait, a' Marcigni Francziák' szívében annyira benyomta, hogy Simonyinak csak emlékezete is, nekik öröms pillantatot szűlné: és valójában, Simonyi a' lakosok jó érzésekről meggyőződven, az eddig számtalan katoná tartással győtrött lakosokat annyira megvigasztalta; hogy Várossokban már csak a' maga személyéhez kívántatott Svadrony őrizetűl maradna: sőt ha a' Stab további itten maradását megnyerte volna, bizonyára végre Simonyi csak egyedűl maradott volna. — Mind az által illy kedves tanyában noha mind a' katonai, 's mind a' polgári részről a' csendes rendtartáshoz minden kemény rendelések, és parancsolatok meglennének; még is némelly nyegédségből származott kevés akadályokat elkerűlni éppen nem lehetett. Mellyekből itten nevezetesen előhozódik az: hogy Marcigniban egy Tiszt, valami Bressó nevű híres Poetánál kvártélyban lévén, kinek csak nem a' város szélén lévő csinos háza, azon Múza Királyának, és a' régi legtudósbbak festett képeivel, szép Bibliothecával, 's más illyetén okos ember' mesterségéhez illő gyönyörűségekkel felékesítve vala; mivel pedig ezen jó Tisztnek képvonásait a' Francziák, főképpen itten igen Marciálisnak találták; azért Bressó Poéta ha a' Tisztre nézett is, már reszkedett, és ha csak lehetett előtte mindenkor elbűjt; mellyen a' Tiszt, bár a' Francziák' baráttya soha sem volt; még is érzékennyen vette a' Francziáknak iránta való

eleitileteket; azért szép szobáiban unalmas óráit többnyire, magányosan töltvén, mint nagy dohányos szüntelen való pipázása mellett, a falon festve volt Túdósok képeinek sorról sorra bajúsztt festett; — mellyeknek látására a Poëta szivbéli gyötrelemben esvén, házat végképpen elhagyta, és fájdalmának enyhítésére pennájához fordulván, csak hamar érzéseit a Párisi ujságban kiadta, — melly betsben tartják az Allirtok a Muzsákat egy kis Városban, s a t. — ezen tudósítást Simonyi megtudván, haladék nélkül a Városnak azon parancsolatot küldé: hogy mivel sok rühes, és veszedelmes taknyos lovai volnának, mellyek a többieket is el ronttyák; sőt a városnak is veszélt okozhatnak: azért ezen romlott lovak a Bressó házához fognak tétetni, mivel az egész városban csak ez az ház az, ki arra alkalmatossá találtatott: mellyrevalónézve az ott lévő Tisztnek alkalmas kvártélyt rendellyenek. Melly rendelés tartalma szerint csak ugyan a beteges lovak harmad napra oda is tétetődtek; de bezeg az egész város nem kevés rettegésben esett, hogy az eddig ott lévő rettentő képü Tiszt kihez esik kvártélyban: ki a számtalan kérések, protestációk, és próbák után, egy nagy házban beszálitódván; a két emeletű házban 48 óráig egy teremtest sem láthatott, miglen harmadnapra a gazda félig az ajtót kinyitván, fejét a Tiszt szobájába bedugva azt kérdené deákúl tülle: (mivel talán még a verebek is tudták, hogy ő Francziául nem tud) Qualem religionem habes? Comedes ne suillum? az az millyen vallásod van? eszel e Sertés húst? — a Tiszt vissza nézvén, — de a Franczia nem várta hogy felellyen, az ajtót úgy hagyván, vagy három ugrásra le a garádicson,

végképpen eltűnt: — több illetén Francia halitiletű képzelődésnek Simonyi véget szakasztani kívánván, mivel azon Tiszt becsületes, s' jó nevelt ifiu volna, Simonyi mindenkor magával a' naponként fényesen öszvesereglett társaságokban hordozta; és midőn így a' Francziák, valóságos Magyar jó szivérül meggyőződtek volna, óhajtott nyájjas társalkodása mindenek előtt kellemetes lett.

Azonban Bressó Poëta, andalgó, vagy talán Nemzeti természetétől, a' külföldi vitézek' tréfáitól mindenkor örizkedni óhajtván, három mértfölnyire fekvő Arzi Városcában egy hires gazdagságú özvegy Grófnéhoz húzódott; hol mivel szinte Simonyinak népe tanyázna; az özvegy Grófné mint néhai Párisi, sött egész Francia Országban hires Dáma, a' mostani roppantot szép Kastélyában nagy pompával lévén, régtől fogva törekedett mindent elkövetni, hogy valahára Simonyit, Regementbéli Tisztjeivel együtt magához ebédre megnyerhesse; hol is Simonyi több kérések után September 19-kén vitéz kísérelével fényesen megjelent. Mivel pedig Bressó, házával együtt mindenét elhagyta volna, a' Tisztek egy hintóját bitangba vettek, és mivel többnyire mindenfelé azon kocsikáznának, úgy Arziban is néhányan azon jöttek; mellynek oldalára a' mint a' Poëta eltűnt, azonnal felfestették a' Muzsák szekerét, azon Francia körül irással: *a' Muzsák széhere.* — Hogy pedig Bressó a' Grófnénál legyen azt mind eddig senki sem tudta: mind az által a' kedves vendégek érkezésekor, az irott szekér látása olly különös furcsa érzést szült az egész udvarba, hogy azt még a' kemencze fűtő is andalodva kerülgetné; és bámulná; de végre, főképpen a' Grófné mint

okös Asszony igen édesdeden nevetett rajta, — egyszer az ebéd közepén, midön a' Grófné jelt adott, az eddig dugatsba lévő Bressó Poëta egy nagy zöld koszorúval bejövén, a' vitézlő vendégeknek, különösen pedig Simonyi tiszteletére egy sziv mozditó szép versezetett zengett; és a' kezében hozott koszorút a' Grófnával együtt, Simonyi eleiben helyhezette. E' pillanatban, mivel a' Poëta magáért igen kitett, (mert beszédgyében a' jelenvalókat Francia Országi megmentőjének nevezte, s a' t.) Simonyitúl különös szivességet érdemlett; és hogy ő a' szép tudományoknak valóságos barátja s tisztelője légyen, azzal kinyilatkoztatta; hogy e' fényes asztalnál azonnal balról maga mellé Bressó Urat leültetné, mellyre a' Grófné öröm könnybe merülve, Simonyit, a' Tudósok' olly megtiszteltetéséért-érzékenyül megölelte; a' jelen lévő Francziák pedig tel torokkal zengették vivat! — a' fényes ebéd után Bressó Urat önnön kocsián a' Tisztek társaságokban vévén, Marcigniban minden tisztelettel vissza vitték; melly történet a' lakosoknak annál inkább ujjabb gyönyörűséget szerzett, mivel Simonyi, Bressó Úrnak nagy tudományú tehetségét elismérvén, annak örökös tiszteletére magának kikérte, hogy a' felírás mind addig a' hintón maradjon, mig ő Marcigniban fogna lenni; — melly szerint Bressó Úrtúl a' túros lovak is azonnal másfelé rendeltettek; és így az előbb nálla lévő, de nemszenvedhetet Tisztel tellyesen megbékélvén, nem csak sok Burgunderral tölt poharakat együtt kiűritettek; de még utóllýára maga Bressó Ur kérte őtet, hogy barátság.okaért, Kvártélyban házához visszajönni méltóztatna.

Más hasonló akadály volt az, hogy egy Francia legény, egy huszárnak fejét valami vas kanállal úgy megütötte, hogy csak be nem tört; ez esetben a' katona a' kemény parancsolattól félván, azonnal boszúát kiönteni nem bátorzkodott; mivel pedig a' Francia csak hevenyében féreugrott volt, kapja a' katona az elszaladottnak Attyát fülinél fogva a' platz Commandánsához vezette: ki midőn az öreget a' katonával együtt Simonyi eleiben idézné, Simonyi a' katonát megdicsirván, nekié elégtételt ígért; mellyre nézve a' Város Biráját személyesen előhivattván, azon parancsolatot adta, hogy ezen öreget mind addig kemény őrizet alatt tartsa, miglen a' gonoszságot elkövetett fia vissza nem kerül. — Azonban két óra mulva, midőn Simonyi két Tiszttel Szobájában mulatozna, egy Francia legény bejövén egyenesen Simonyi előtt leborúlva kegyelmet rimánszik mondván: én vagyok az, ki e' katonát megütötte! erre Simonyi a' Sva-dront hevenyében kirukkoltatta, és fegyvereiket megtölteni parancsolta, hogy ezen mérész Francziának vakmerőségét, minnyájok előtt pálcza veréssel keményen megbüntesse: hogy pedig a' Nymphák nálla ne teremhessenek, az ajtóra, és garádicsra kettős strázsát rendeltett: de allig kezdék a' lóczán a' pantalon-t porzani, már Madamé Demerann a' Generális Leányával, hátul lajtorján az első emeletre felmászván, véletlen Simonyi szobájában termettek; és Madame Demerann térdre esván, Simonyit kérte, 's csókolta az engedelemért: de nem nyert; mivel pedig ez is szép asszony vala, de még sem a' Mar----- azért Simonyi öt fel-emelvén, engedelmet kért kérése nem tellyesíthetéseért; mellykor a' Madame csak nem szivzo-

kogva kérdi; hát hányat fog kapni a' szerencsétlen Francia? mire Simonyi (noha csak huszonöt pálca volt parancsolva,) hogy a' szörnyű asszonyi kérésének legalább valamit engedhessen, százat felelt. Azonban az asszonynak feleihez viselt érzékeny indulattjai közt. allig hogy ötvenig, azután huszonötig megaludtak, egyszerre az Asszony, Nemzetének idegen által való rongáltatását szívére vévén, nagy elájultában a' földre rogyott; mire Simonyi a' Generálisnéval csak hamar fellocsolván, a' mint elájult helyre jött, szája csak nem kánmódra habozva, mérgében Simonyira rohan ökölrel, és szörnyű lármával kiáltja: Én hogy Francia vagyok, azt megmutatom mingyárt, hogy én is megtudok halni! — Mivel pedig ezen Nemzeti tűzbe lobbant asszonyi viaskodásban, Simonyi egyedül a' Generálisnéval lenne, a' szebb Nemhez mindenkor viseltetett tisztelettel ébresztettvén, egyebet nem tehetett, mint az asszonyt ölbevenni, czirógatni, 's ismét új alkura lépni; melly kedvezőbb feltételek között, midőn a' pálczának, vagy inkább a' rikótásnak hangja, a' mi jó felhallatott, megszűnt; az Asszonyság is megcsendesedett; kit Simonyi nagyobb megjuháztatás végett karonfogva egész hazáig elvezetett. — Azonban Simonyi még az nap megtudta, hogy nem az a' Francia kapott verést, ki a' katonát megütötte, hanem a' testvére; ki fiúi szeretettül indítván, hogy szegény élemedett attyát a' kemény tömlöcztől; bátyát pedig a' szerencsétlenebb bújdosástól megmentse; magát a' büntetés elszenvédésére feláldozta: — Simonyi e' jó szívű legénynek nagy ritkaságú nemes indulattját megtudván, kimondhatatlanul sajnálta, hogy a' történet előbb értésére nem es-

hetett

hetett; és hogy ezen becsületes jó erkölcsű, Attyát szerető, s tisztelő ifiúnak szívből megengedhetett volna; de még is kevés idő múlva módot talált, hogy e jó erkölcsű fiút az egész publicum előtt nevezetesen megkülömböztethette.

Néhány napok múlva a' Regimentből két katona, más tájjékon ugyan, de Franciaországban; ez előtt jó idővel elkövetett nagy gonosz tetteikért Marcigniban halálra ítéltettek, és egyenesen a' Siralomházban is kitétettek: melly szerencsétleneknek jövődő példás büntetése allig hogy nyilvánóságosá lett, már a' Dámák ismét csuportosan Simonyinál termettek; kik között a' szép Marquisné is vala, ki ha többet nem is mint csak egy két szót szözlött, — még is többet mondott, mint a' többi lúd módra gágogók, — kiknek gyenge szívekből ömlött kegyességre gerjesztő kérelmeire, Simonyi ha mind nehezen, még is sokáig mentegette magát, mondván: a' Törvény engemet is kötelez. Azonban a' húzamos könyörgeések között Simonyi a' sebhett szívű Marquisnéra pillantván, kegyelemre indult, és igen barátságosan monda: mindent fogok tenni, a' mit csak lehet; — és így a' Dámák valamennyire engesztelt szívvél, s majd földig való hajtásokkal egyenként a' szobából kimentek. —

Más nap reggel jelentik Simonyinak, hogy két Polgár leány kívánna velle beszélleni; mire az igen czifrán felöltözött két fiatal szép leányok beeresztödvén; azon igen ritka, és különös szívből eredett kéréssel földre borúlva Simonyihoz folyamodtak: hogy ők mind ketten magokat tökéletes szívből ajánlyák, azon halálra itilödött két katonához feleségül menni, ha pardont kapnak! Simonyi ezen nagy

lelkü kérésre hirtelen felelni sem tudott; azért e' szerelem tüzetül elragattatott szépeket csak azzal eresztette el; hogy azon rossz emberek nem érdemessek ilyen szép ártatlan Leányokra. — Harmad napra tehát törvény szerént a' halálra íltettek, a' mellett hogy mind a' ketten derék termetük, szép ábrázatuk, és huszonnégy esztendő felé való fiatalok voltak; nagy katonai pompával a' Loir vize mellett egy szép gyepre, mint az igazság kiszolgáltatása helyére kivezettettek; kiket midőn a' Városnak jobbnnyira minden lakossai követnének, talán nem volt egy Polgár asszony vagy leány, ki reájok pantlikát vagy virágot nem ragasztott volna. Azonban a' számos jelenvalók szivzokogási között, noha már az egyik agyon lövetetett, még is midőn két Hadnagyot lóhalálában jönni szemlélték, azonnal öröm ugrándozásra, és vivát kiáltásra fakadtak! — melly megkegyelmeztetett, öröms indulattal karon fogva a' számtalan szánakodó lakosoktól a' Városban vezetettvén, közönségesen minden jó, és drága étkekkel s italokkal vendégeltetett; sőt a' feltételekben megmaradott szerelem két leányai, az életét szerencsétlétő férjnek sziv ébresztésére, magok közt választást ajánlottak: de Simonyi a' férfinak rossz erkölcsait ismervén, szerencsétlenségre törekedő vágyódásokat meg nem engedte; mire főképpen az egyik leány olly kíváncsikos maga elszánásában merült, hogy szüntelen sirásában csak nem engesztelhetetlen maradna: pedig hogy ezen Hatháza helységéből eredett katona, azon szép személyt, de még mást sem érdemelt, azzal meg bizonyította; hogy másfél esztendő múlva Tisztyét, és több Vitéz társait meglopván, végképpen elszökött. — Nevezetes az,

hogy a' meglövettettnék holt testét a' Francziák a' következő éjjel kiásván, hová hováment elvitték; és ki nem tudódhatott.

Illy szomorú érzések mindazáltal, a' szokásba vett mindennapi multságokat éppen nem hátrásztatták; sőt a' kegyelem nyerése végett távolabb lévő személyek is a' társaságokban megjelenvén; az isméretség, — 's barátság mind jobban nevedett. A' minden harmadnapra rendeltetett tánczos multságban pedig, midőn továbbá igen gyakorolni kezdették volna a' Francziák az ő Nemzeti kedves quadrilléjeket, egyedül csak magok büszkélkedhettek nehéz tánczolásokkal; mivel e' táncz olly nehéz, hogy magok a' Francziák kitsiniségektől fogva szünetül tanúlyák, sőt más tánczot nem is tudnak, nem is akarnak, még is sokan nem tudgyák; annál inkább tehát azt az idegeneknek csak nézni kellett. Simonyi tehát hogy a' Magyaroknak mindenre való alkalmas tehetségét megmutassa, Tiszttyeivel öszvebeszélgetett; hogy ő néhány mértföldnyire lévő Városból egy igazi tánczmestert hozat, azért kiki enyelgő óráit erre vettvén, naponként a' helyheztetéstől megkivántatott tánczból leczkét vegyen: melly is néhány napok alatt olly tüzes szorgalommal gyakoroltatott, hogy a' tánczmester e' béli serénységeket önön bizonyos ártalmokra lenni állitaná. Mivel pedig a' tánczmester Simonyinak szállásán egy igen fére való szobából ki sem mehetett; ezen tánczbéli tanulás egészen titokban maradt; és így midőn, néhányan csak hamar nagy előmenetelel magokat tökéletesitenék, a' következő bálban minden Francziáknak nagy meghökkenésekre Simonyi is negyedmagával quadritt formált, mellyre Simonyi a' Marquis-

nét, a' többiek pedig önnön favorityokat tánczra megkérvén, elvitték: akkor a' fő Muzsikus parancsolattya szerint elkezdí azon quadrullt fúni, mellyet a' híres muzsikális Marquisné csak nem remek módon készített volt; melly angyali módra termet diszes Magyarfiak' test állásokat, nem reménlett lelki tehetségeket, és csak nem dróton járó finom lépcségelésöket, minden jelenlévő Francziák szemmeredve, szájak táttva illetőleg bámúlták, és alkalmas léteket csudálták; sőt végre öröm érzéseket eltagadni nem türhetvén, vivát zengésekkel kiöntötték.

E' kellemetes napjaiban Simonyi tiszteletbül eredett látogatását a' huszonkét esztendő virágjában lévő szép özvegy Marquisné nál, (kinek külömben lakása Lyonban lévén; itten pedig körül lévő jószágai végett, csak kevés időt szokott tölteni;) naponként délután öt órakor szokta tenni azon titkolt esetbül, hogy a' Marquisné Simonyinak változhatatlan feltételeit észre vévén, oda háza maradgyon: ellenben pedig azért; hogy Simonyi is megvilágosodgyon, ha valhyon a' Marquisné ötet magánál szívesen láttya é? — melly plánumot el is ért, — mert a' mellett hogy a' szépet mindenkor pontbant érte, 's egyszer 's mind ugy is találta, mint ha mindenkor valami fő vendéget várt volna. — Melly isméretségben Simonyi is a' szépnek naponként bizonyos időben való Templomban járását sejtven; ő is minden Ünnepe nap, azon órába nagy pompás Templom parádét tartatott; hol az Isteni szolgálatot, nem csak a' bandája a' leg szebb, és ájtatosságához illő darabokkal dicsőítette; de a' Regementbéli Tábori Pap is különös szép éneklésével egészen annyira meg-

ékesített, hogy az eddig jobbára üressen lévő Templom mindenkor dugva lenne; sőt a' Plébános végre maga megvallotta, hogy húsz esztendeje itten léttében még soha sem volt egyszerre annyi nép Templomában, azért monda: reménlem hogy ha ezen Huszárok sokáig itten lesznek, bizonyosan minden halgatóimat igazán Istenhez térítenék.

Mivel Simonyi még Marcigniban való jöttekor azon rendelést tette volna; hogy valamennyi Tiszt a' Városba léendene, azok mindenkor nálla ebédellyenek, és vacsorállyanak; azért a' Város, ehez megkívántató legnagyobb fényes készüléket megtévén Simonyi szállásán lévő kellemetes szalában naponként mindenkor 20 — 30 Személyre asztal készítve vala, hol mindennémű, 's legjobb ízű eledel-ekkel, 's külömbféle válogatott jó borokkal, minden fogyatkozás nélkül vendéglített. Simonyinak hat hétig itten való léttete, noha csak asztala ezüst pénzben negyven nyoltz ezer forintban került a' Városnak, mellyet annyival is jobb szívvvel tellyesítettek, mivel más részről Simonyi talán még gazdagabban vissza tudta szolgálni nékiek; azért nagy érdemű társalkodása, embereinek becsületes maga viselete, egész városnak nagy meglegedésére, a' csendes rendtartásnak pedig díszére valának. — Mindazáltal noha ez mind így ment, — 's mind jó ment, — még is Simonyi boldogságában is nem volt boldog, — mert jó lehet a' Marquisné igen leereszkedett, alázatos szíves indultyai nékie igen különösen jól estek; de ő még is sokkal többet szeretett volna tudni, — — — azért, hogy annyi tettei után valahára valami bizonyost tudhasson; azon próbát is megtette, hogy a' mindennapi örvendetes mulatságokat

félbe szakítván, három mértföldnyire lévő Kastélyban St. Christóphba, egy igen szép fiatal Grófnénak, irigységet szülő látogatását tenné; ki is a' látogatást sok féle okokból szives indulattal fogadván; hihetőleg azért, hogy ő is Simonyi Contributiója alatt lenne; vagy ha éppen másért is, azt Simonyi nem sokat fessegette; elég az ahoz, hogy Simonyi a' próba mellett magát igen jól mulattá a' kis Grófnével; sőt tisztes barátságban egyeledvén, magához Marcigniban ebédre is meghívta; hová a' szép Grófné, mivel a' feltett napon lóháton kívánt menni; azt Simonyi az ott tanyázó Kapitánytól idejében megtudván, Tisztjeivel, és Bandájával gállában eleibe lovagolt, és a' Dámát szép Muzsika zengésével szállására vezette, — honnét ebéd után hasonló pompával egy darabig vissza kísirvén, néhány Tisztet haza kísirtésére rendelt, maga pedig vissza tért. — Ezen különös megtiszteltetésen a' Marcigni Dámák annál inkább megütköztek, és mérgelődtek; mivel ezen St. Christophi Grófnét éppen nem szenvedhették. — Simonyi más nap öt órakor szokott látogatását újítván, a' Marquisné sem idegen, sem igen nyájas nem volt, végre még is egy kevés, de igen tisztes szemrehányások után azt kérdi Simonyitól; el jön é ma a' rendelt mulatságra? mivel tegnap csak mi Asszonyok magunk voltunk, és így sem muzsikánk, sem más mulatságunk nem vala; — ugyan megéreztük hogy a' mi Obesterünk hibázik! — erre Simonyi magában gondolta: no' hálá Istennek hogy már egyszer valamit halhatok! azért Simonyi örömeiben visszazonozza: ma, és mindenkor el fogok menni, — soha míg itten kvártélyban leszek a' Várost el nem hagyom, erre a' Mar-

quisné megpirúlt, — és bár — — semmit sem szólt, — még is Simonyi e' pillantatban is meglegedve volt. A' társaság tehát estvére összevéjvén, eleinte mindenfelé egy kis hidegség mutogatta magát; de csak hamar minden felmelegedett, és csak nem kettes vigszággal, más nap is a' régi jót kellemetesen folytatták.

Azonban, véletlen azon hír kerekedett, hogy rövid idő alatt az ármádia Dijonnál lógerban jön; hová az egygyesült Fejedelmek is, az ottan tartandó nagy fegyver gyakorlásnak szemlélésére eljönnek: ezen hír mivel úgy kezdett folyni hogy utóllýára bizonyos is lett; Simonyi minden órán várta újjabb rendeltetését; más részről pedig a' Város is Curiosus volt, ha vallyon a' Hessen Homburg Húszárokok elmennek é? mivel úgy hallatszott, hogy az ármádiának csak egy része volna oda rendelve. Azonban Simonyi ha bizonyos nem volt is a' Dijoni lógerban való menetelésben, még is mindennekben annál inkább készült hozzája, mivel az ármádia részéről minden rendelések, 's megkivántatott roppant készülétek a' legfentebb pontban megtéve valának; arra való nézve, hogy embereinek itt is dicsíretet, és dicsőséget szerezhessen, a' Regementet próbatételre öszverukoltatta; kinek szemlélésére nem csak a' Marcigni, de a' körül belől lévő Uraságok is csoportosan öszve tódultak. Így tehát midőn Simonyi a' számtalan curiosus Francia nép előtt a' Hadi manévert folytatná, egyszerre az avant gárdák előre nyargaltak, és a' katonák erőssen tüzelni kezdettek, kik midőn tréfából fegyvereiket golyóbiszsal megtöltvén, a' nézők fejek körül csak úgy fütýültetnék; Simonyi nem tudhatta okát, hogy miért a' különben curiosus nézők most

egyszerre kotsikra, 's lovaikra felülvén, mint-ha Tatár hajtotta volna őket, úgy haza takarodnak; — miglen délután a' Marquisné, a' történet okát el nem beszéllette; végre csak ugyan a' hírlelés között, a' midőn September 22-kén estve Pressy Generálisnál különös fényességű bál, és vacsora tartatott volna; annak ékeségére a' Palotában lévő orangeriát (kiben a' citrom, és narancs fákat tartják) módosan elkészítette, és midőn oldalaira ékesen felfestette: Éllyen a' Király! Éllyenek az Allirtok! — Éllyen Simonyi! — és Éllyenek a' Francziák! 's a' t. De allig kezdődött el ezen fényes bál, már Simonyinak Stafétája érkezett; mellyel tüstént az oldal Szobába menvén, olvassa: hogy holnap után haladék nélkül, Regementyével és minden alatta való népével, a' Dijoni lógerban irodúllyon; mi ide hat statio vala. Simonyi az irásokat zsebjében tévén, minden változás nélkül a' Szálában jön; de csak hamar a' Tisztek, kikkel ő mindenkor barátságosan élt, aleibe szaladva kérdezték: el megyünk é a' Lógerba? kiknek rövideden tréfából csak azt felelte: nem; mert a' Marquisnét új próbára akarta tenni; hogy ha vallyon azon pillantathan, midőn ő nekie megmondgya, teszen é személlýében valami változást; — azért Simonyi csendességgel éppen a' Marquisné mellett üres hely lévén, leült: holcsak hamar megszóllittya az Asszony Simonyit: hogy kapott é valami jó hirt? — Simonyi talán még soha sem úgy mint most, a' szép szeme közé nézve feleli: holnap után innen elmegyünk, — — — mire a' Marquisné igen szembetűnve megváltozott, és semmit sem szólt, — mint szemeit lefügesztette: — mellyről minden jelenvalók nyilvánosságosan észrevették, hogy bi-

zonyosan Simonyi azon hirt vitte, hogy elmenek. Mellyért is a multság olly nagyot szenvedett, hogy minnyájan főkép az asszonyok mély gondolkodásba merülnének; azért kiki allig várta hogy vocsorálhasson, és a fényes bál gyönyörűsége helyett, oda haza kedvére pityereghessen. Azonban midőn Simonyi az ékesen elkészített asztalhoz a Marquisnét levezetné, ez úttjában volt azon régen óhajtott heves pillantat, mellyben a karján függő szép asszonytúl egy gyenge kéz szoritást kapott; melly ötet olly tűzes módra érdekelte, hogy talán még ollyat soha sem érzett. — Az asztalhoz tehát egy más mellé ülven, a Marquisné olly megkülömböztetéssel lett hozzá, hogy csak nem minden jó falattyának felét Simonyinak ajánlgatná; — ekkor a fő Muzsikus alattomban azt kérdi Simonyitúl, hogy mit fújjon? mellyre feleli: azt — és úgy, hogy még a kő is sirjon! — erre a Marquisné curiositásból a más oldalról ülő Tiszt Úrtúl kérdi: hogy mit parancsolt az Obester? ki is szóról szóra megmondván; az a Marquisnének igen tetszett. — Így tehát a fényes szép gyülekezet tűzbe jöven, vocsora után kiki szívérzését tánczal kívánta kimutatni, mellyet is, mintha talán legutóllýára lett volna, minyájan olly szivbéli indulattal jártak, hogy a nem tánczolóknak lábaikat ha fel nem szedték is, de ugyan jól eldugták, hogy finom lábaíkon kinülő tyukszemet le ne tapossák; melly viczkándozva ömlött örömezésnek minden részről nem éjfel, de a gyönyörűséggel pirosodott hajnal vetett véget. Más nap tehát Simonyi a talán örökösen megválásra készülés között a Marquisnéval lévén, valahára még is megegyezett kinyilatkozva beszélhetett, és mi-

dön tapasztalta az egyetlen hívség' angyalát, kimondhatatlan sajnálta, hogy éppen akkor tudta meg szerencsését, mikor elkelletik menni; mellyre azonnal eszébeu ötlött azon katonai példabeszéd; hogy igaz lehet, mellyet egy Curasérről mondanak: hogy tizenkét esztendeig volt egy háznál kvártélyban, és midőn onnét elutazna, azt mondá: csak még egy nap lehettem volna ottan, tehát célomat elértem volna. — Szeptember 24-kén tehát Simonyi népe Dijonhoz indulván, Marcignitúl végképpen elbúcsúzott, mások — — pedig szívből zokogtak! és sokan őket fényes követséggel jó darabig elkísértették; kikkel Simonyi még vissza menvén, ottan két napot különös vigszággal töltött; kiket osztán minden tisztelettel behintvén, a' Regiment után indult, és Szeptember 28-kán a' lógerba szerencsésen berukkolt: hol mivel ezen háborúi Manéver gyakorlásban a' Herczeg Hessen Homburg Huszár Regimentye volna rendelve az ellenséget formáló helyheztetésre, azért haladék nélkül különös Lógerba szállítatott, és a' következő hat napok alatt szüntelen való készüléssel, és próbatételekkel foglalatoskodott: mellyek után elérkezett azon ritka fényességű, 's minden lelkést bámúlásra ragadó October 5-dik napja; midőn reggel a' város mellett lévő szép mezőn vagy száz negyven ezer emberből álló armádia, olly gyönyörűséget szülő rakásban állitva vala, hogy a' kiszabott térségen kívül talán csak egy almát sem lehetett volna a' földre vetni. Illy nagy várakozású esetre, a' jeltadó három ágyú szóra, az egész tábort formáló sereg magát; Colonokba formálván; azonnal két könnyű lovas Regiment, ki már úgy is legelölállott, sebes nyargalvást indult az igen

ritkán kiállított képzelte ellenségnek; ki is tüzes puskázásával magát minden nézők tellyes meglegedésére lassanként szépen vissza húzta; melly helyen Simonyi maga is megvallya, (kinek kötelessége volt ezen sokaságú népet, ha pro forma is mint ellenséget fortélyosan megszemlélni, és vele vitéz módra bánni;) hogy voltaképpen meg borzadt, azon földet is remegtető szempillantásba, midőn az ármádia magát szemfény haladó nyilmódra Corpusokra, és csapatokra felosztaná; melly gyönyörködtető felekezetek a' mint lassú lépésekkel a' lineára érkeztek, egyszer 's mind a' tábori homloksort tették: kiknek az ellenében álló gyalogság mind karékban lévén, számos ágyúkkal keményen megspékelve, egész arcza tüzessen a' képzelte ellenség felé indult; melly lassú mozgásban való bajnoki munkát, a' fényes naptúl tükör módra csillámló fegyverek, a' legkritkább tüneményel magasztalták. Mineku:ánna tehát e' képzelte viaskodásban a' minden nému elő adandó atakok tökéletes renddel úgy lennének elosztva, hogy a' Fejedelmek mindeniknél Felséges személyekben megjelenhessenek; a' nagy figyelmetességgel várt első próba elkezdődött; melly egy homloksorban álló nyolcz vasas Regimentbül állott: Kiknek Simonyi ellenkezőleg három Svadronyal szembe szálva vala. E' próbatételre, noha Simonyi az utolsó emberét is megtanította a' módos, és vigyázva való vissza húzódásra, még is ezen rendelkezést azon bámúlásra méltó vitéztetével ékesítette: hogy valamint a' nyolcz Regiment helyébül csendes lépéssel indult; ő kevés de szép rendbe lévő népével azoknak szemközt tropba mozdult; és midőn a' vasaság troppan indult, akkor Simonyi nékiek cal-

lopba menvén; egyszer 's mind távolról tűzessen attackérozni kezdett: mire midőn a' Curasérok (vasasok) már feléje tűzes Calloppa nyomúlnának, akkor az oldalt álló Egygyesült Fejedelmek, számos Herczegek, és Generálisok nem kevésbé megrettentek, hogy ezek most tűzessen öszvejöven, 's keveredvén; nagy kár nélkül egymástúl bizonyára meg nem szabadúlnak: de Simonyi népe, előbbi sok próbálások után olly tökéletesen megtanítva valának; hogy negyven lépésnyire a' vasasok frontya előtt az ő Commandérozó szavára mind viszakanyarodgyon, és a' mint lehet hátra nyargallyon: melly is a' szükséges pillantathan olly szép és szerencsés kimenetellel történt, hogy midőn a' vasasok kemény attokjokat kezdenék; éppen akkor a' három Svadröny már arczal vissza felé lenne, és futni kezdene; sőt a' vasasok előtt csak hamar eltűnvén, magát egy dombotskára a' legdicőségesebben felállította: — mire a' főbb Generálisok közül kető azonnal Simonyihoz mentek, és e' gyönyörködtető szempillantást nékie köszömvén, 's dicsírvén; egyszer 's mind tudtára adták, hogy még a' Fejedelmek is nagy meglepédeket el nem titkolták. — Itt allig fűtták ki magokat Simonyi trupjának lovai, már azonnal három könnyű lovas Regementek' tűzes vívását kellett nékie kiállani; hol jobbadon csak arra ügyellett, hogy némelly fortélyal rendelt uttyát el ne vágják. Külömben pedig noha az egész Manéver valóságos jó sinor mértékű renden ment is, még is Simonyinak külömbféle esetekkel halmozott dolgai valának; mert allig szabadult meg egy nagy ellenséges csapattúl, már a' másik ugyan tűzessen környékezte: melly nagy megkülömböz-

tetéssel rendelt fő helyheztetés, valamint a' Nemes Regimentnek nagy díszére, 's becsületére vált; úgy természet szerint a' számos fényes sokaságot minden mozdulásával a' legérzékenyebb vitézi örömmel éleszgette.

Ez örökre fenmaradandó nevezetes Dijoni hadi-gyakorlás után, midőn az Ármádia próbahelyéről Regimentenként egymás után rendel indulna, a' Herczeg Hessen Homburg Huszár Regimentye itt is különös fényel tündöklött; mert a' harmincz két lovasbúl állott Bandája, kiknek öltözetek ha bár a' hajdani Magyarokhoz hasonlított is, mind azáltal olly különös szabású, és gazdagon ezüstel, 's Aranyal kiczifrázott ruhák, valának; hogy a' temérdek Regimentek között a' legenyelgőbb bámulásig magát különböztetné; annyival is inkább: mivel hogy ezen Bandát egy szerencsen (kit Simonyi magával Parisbúl hozott) gazdag veres Török ruhában, Sarlangokkal borított Sárkány forma legfehérebb lovon, kezében ezüst buzogányt tartva vezetett, melly ritka izlés miatt midőn az induló sor ezen Regimentre jött, azonnal a' Fejedelmeket fényes követőikkel együtt mindgyárt az első tekintettel néhány lépést előre hozta; kiknek felséges nagy meglelédekéseket nem csak azok, de a' szép, és jó kinézése miatt a' Regiment is annál dicsőösségesebben megnyerte, mivel te tejétül talpig új mundúrba lenne; mellyet Simonyi mindenkor a' Regiment után hordoztatott; és csak illy különös esetekre, előtte való nap osztatott ki: mellyről, nevezetes dolog az; a' mint maga Herczeg Schvarczenberg mondá: hogy Felséges Urunk a' Császár, Simonyi Szeretsenyéről már vagy négyszer beszélt. — Innét ki tettük: hogy melly híven

emlékezik Felséges Urunk a' kicsinységekről is. — Másnap a' Fejedelmek előtt hasonló dicsőséggel tizen nyolcz lovas Regiment tette vitézi próbáját; mellyre Herczeg Wellington, Angliának hadi fő vezére azt mondá: hogy illyet csak az Austriai Cavalléria tehet. — E' próba után a' Felség azon rendelést tétette, hogy ez napon bizonyos Órában, minden jelenlévő Generálisok, Obesterek, és minden itt lévő Regimentektől két Stabálisok, és két Kapitányok, a' Dijoni első piaczon megjelenjenek; hogy a' dicsőségesen elvégzett hadi gyakorlás iránt, Felséges meglegedését személyessen nyilvánosságossá tegye. — A' kitett órára tehát a' számtalan sok fő Tisztek a' piaczon megjelenvén, midőn csoportos beszélgetések közt várnák szeretett Fejedelmünk megjelenését; egyszer a' piacról egyenesen vivő szép úttzán, távúlról látnak egy sebessen csattogó, 's fényességtől allig látható Kocsit; kiből, hanem is a' Felséget, de bizonyosan valami nagy Muszka Herczeget lenni gondoltak: mivel kocsissának, fullajtárjának, és sугáron álló inassainak ruháik színe gazdag arany bojtokkal boritva valának; ennek pompás megérkezésére tehát midőn a' számtalan Tiztség öszvejönne; véletlen is azok láttára, kicsoda szállott ki a' fényes Vurstbúl? felelet, a' híres vitézségű Vitézvári Báro Simonyi, kinek fényes jövetele, minden jelenvalókat bámúlásra ragadott.

Más nap az Ármádiának óhajtott újabb helyheztetése kijöven, annak tartalma szerint a' Herczeg Hessen Homburg Huszár Regimentye is Franczia Országba tovább nem maradhatott. melly fő hagyás mellett Simonyi egész csendességbe lévén, 1815 October 9-kén a' minden

jóval 's gyönyörűséggel tellyes tanyájárúl rendelt úttára indult; és még az nap Auxon Várossában jött; onnét 10-kén Dollban. 11-kén Selieresben. 12-kén Lons le Saunierbe szerencsésen megérkezett; hol, míg az elindított Armádia újjabb utat nyerpe, tizenhárom nap népével kényszerént való nyugodalomba maradt; és midőn az új rendeltetés megérkezne, azonnal October 25-kén Franczia Országból végképpen a' Hessen Homburg Regementye kiutazott: és Svajtz tartománynak egy kis részén, egész Német Országban pedig keresztül Austriában érvén, December 4-kén Simonyi a' Stabal Vels Várossában helyheztetett: hol minden katonáinak ugyan csak jól esett valahára ama Lengyel füstös bűdös ház helyett (kiben a' marha is lakik) egy szép csinos gazdag Ausztriai gazdánál kvártélyozni; kiknek emberszerető tehetségeket eleinte nem kevésbé bámulták, midőn naponként a' szép terített asztalnál jó lakván a' gazdát kérdenék: hogy mivel tartoznak? mellyre a' Katonát mindenkor tisztelő gazda csak nem haragudva feleli: az Urak talán csak nem teszik nékem azon szégyent, hogy az ételemet is megfizessék; hiszen nálunk a' katonák még soha sem fizettek semmit! — melly becsületes Ausztriai szokáshoz a' katonák csak hamar hozzá szokván, itten reménytelen jó napokat töltöttek. Azonban Simonyinak vagy két hét múlva azon örvendetes parancsolattya érkezett, hogy a' Bétsben megkívántató fényes szolgálatra, népéből két Divisiót haladék nélkül adgyon; a' Regementyének pedig másik fele, Vels környékén, és Salzburgba fog kvártélyba lenni. Simonyi ezen kíváncsi parancsolat tellyesítésén nem soká gondolkodván másóktól is keveset, vagy éppen semmit

sem kérdezősködött; azonnal a' kívántatott két Divísióval a' Stábot is megindította, és vélek együtt December 28-kán Béts Várossában a' legnagyobb, és fényesebb parádéval berukkolt; mellykor Vitézségének halmozott tiszteletére, a' Bétsi boltok ajtain, félárkus nagyságban ékesen kimeczett, sőt színekkel is világosított vitéz képe ékeskedett. — De bezzeg nem sokára jött a' panasz iránta, hogy a' Stábal együtt hirnélkül Vels Városátelhagyta. — Kit már tiszteltetése végett midőn vissza fordítani nem akarnának; csak hamar megrendeltetett szolgálatra való ottan maradása.

Bétsbe Simonyi mint különös fényességű Fejedelmi Városba, minden nagy nevezetű Házaknál tartatott társaságokba különös tiszteltetés mellett járván napról napra barátságokban részesült, és nékie is gyakran adatott szerencséje azon fő Urakat, Characterjéhez illő asztalánál meg tisztelni. E' nevezetes Császári, Királyi székes Városba való szolgálatba nem kevés szorgalmatosságú gondgya volt Simonyinak, a' véres háborúból, 's pusztítás alatt volt országból, egyenesen a' leg nagyobb Város csendességére 's bátorságára hozott embereire vigyázni, és a' kívánt katonai fenyték feltartására annál is inkább szünetül ügyelleni, mivel emberei nem csak a' húzamos táborozásba, de már Lengyel Országba sem a' leg jobb vért szitták ereikbe. De még is a' nagy tapasztalású, 's nagy várakozású Magyar vitézek, fő tiszteltetéseknek tellyes megismérésével, egész utólyáig a' kívántatott leg jobb rendben maradván; mindenek megelégedésére magokat dicsiretenesen viselték. — Azonban Simonyi itten a' többek között egy valóságos nevezetes remek munkát tett azzal; hogy az egész Tiszti kart

egészen újra (adjustérozta), minden megkívántatott katonai öltözetrel felékesítette: minnek végre hajtására már ez előtt két esztendővel minden háborúi zulagot, vagy más olyatán nevezendő pénzeket minden Tisztnek egészen elhúzatta: sőt az ellenség Országába még némelly rendes fizetéseket is fére téven, egy valóságos töke pénzt csinált; mellyhez még azon 400 forintot is, mellyett minden Tiszt a' Dijoni Lóger után jutalomúl nyert, hozzá tévén: igen kevés kívántatott hozzá, hogy az egész Regimentbéli Tisztek a' leg szebb, és jobb egy forma vitézi ruhában öltözhettek. Azon kívül Simonyi csak hamar módot talált, hogy minden Tisztnek egy új parádé Zafrangot, azon valóságos jó szívü indulatból ajándékozzon; mellyel mindenkor, és mindenütt, azok' érdemeihez tisztelettel viseltetett. De még mi nagyobb annál? hogy több illy tete-mes költségek mellett is, illy fényes Regiment, olly gyönyörködtető Városhúl, — Bétsbúl — minden adósság nélkül, valóságos tisztelettel kijött; a' mi ugyan nem könnyü dolog.

A' többi között Simonyi Bétsben egy este a' Kärnthner kapui Theatrumba megjelen-vén éppen egy Magyar Országi történet, e' czim alatt: *A' kis Béri Ballét* adódott elő: (melly koronás Fejedelmihez szivbúl eredett Magyar öröm, Komárom Vármegyében hely-
heztetett Kis Bér Magyar mező Várossában, azon rémulést okozó időben történt; midőn a' dühösen törekedő Franczia ellenségtül az Austriai Császári Birodalomnak felforgatása czélba vétetett; sőt már azon roppantott Bi-
rodalomnak védfalait betörvén; nem csak a' Fejedelmi kincseket szokott helyérül megmoz-dította, de a' Csaszári 's Királyi Udvar is, Bé-

tsi székéből megholygatván, ama hiv Magyarok' kebelében tette: ez útba tebát midőn az akkori Felséges Császárné, és Magyarok Királynéja *Maria Ludovica*, Heves Vármegyébe helyheztesett Eger Várossa bátor hiv lakosaihoz, 's jobbágyaihoz ideig való csendes lakásra jönné; a' fellyebb nevezett Kis Bér mező Várossába néhány napi nyugalomra tért; hol az oda való közönség mindenkor szeretett Királynéja valahai látására, Magyar örömben merülve, az ellenséges ijesztető rémülések között is, tehetsége szerint igaz szívből eredett jobbágyi tiszteletét öntötte: melly Kis Béri vig-ság egy némelly által Theatromi darabba foglaltatván, csak hamar külső Tartománybéli Városok' játszó színeikben is, az erkölcsiségnek, és jó indulatnak valóságos tárgya maradt. Melly eddig Simonyi előtt ismételten darab' módos elő adása, ötöt azon öröms indulatra buzdította; hogy ha még ezen Ballét előadódna, megmásolhatatlanul itten szolgálatba lévő katonáit Theátrumba viszi: és valójában nem sokára szeretett Katonáinak örvendezésére szándékát végben is vitte; azért a' mint reggel a' tudósítás kibocsátatott, azonnal a' felső galleria alatt lévő második emeletet egészen kibérelvén, a' szokott időre csínosan felöltözött Katonáit minden szép renddel felvezettette; maga pedig Simonyi a' Nobel Partierből ismételten titokkal figyelmezte; hogy ugyan mit fognak emberei cselekedni, ha a' Theátrumot, és a' Bétsi fényes Publicumot megláttyák; különösen pedig Simonyi nem kevés gondal vala egy szegletben, hogy ugyan minémű érzéssel lesznek illy helyütt emberei. Azonban a' Ballét előtt adatott kis darabotska játszása alatt, olly különös csendességben vol-

tak felül a' felsodort bajuszú Magyarok, hogy sok még a' szeme pilláját sem mozdította. figyelemetességében, mivel méltán gondolta a' tiszteletes erkölcsiség' tudományát csendes figyelemmel halgatni. Ezen eddig nem tapasztalt gyülekezetet a' publicum észre vette ugyan, de nem tudhatta hogy mi lehet ezen sok szebbnél szebb egyforma öltözetű ember, kik mint egy (Pantomim) csak nem ékes meredve valának: kik iránt a' Publicum addig curiosuskodott, mi végre ezen példa nélkül való dicsirettes tettét Simonyinak megtudván; határtalan andalodva a' pillantástúl óta úgy bámulta, hogy kiki az actoroknak (szinjátszóknak) hátat fordítván; szerelmet szülő ragyogó szemeit a' Huszárokról le nem vette. Ezen érzékeny pillantatban ugyan ki volt leg nyukhatatlanabb? felelet: Simonyi; mert allig várta hogy kezdődjön a' Ballét; melly is az első darabb végezete után csak hamar elkezdődvén, midőn a' szép Magyar öltözetű vagy húsz derék tánczoló megjelentek, és Magyar módra tapsolva, 's több taraju sarkantyújok' pengésével a' leg szebb Magyar tánczot járni kezdték; azonnal a' Huszárok nagy mozgásban eredvén, eleitől óta utólyaig Nemzeti örömből ömlött megelégedéseket tovább nem titkolhatván, az egy mást követő vivát zengését ugyan hajigálták lefelé; sőt végre hasonló örömben merülve minnyájan ama verbunk módra Sarkantyújokat ösveütvén, nem csak a' játszóktánczát ékesítették; de az egész Publicumot is különös Nemzeti víg méltóságra úgy annyira élesztették; hogy éppen a' Játszók' szerencséjére esett a' Ballét után szokásba vett, következendő játéknak ki nem hirdetése; mert a' Magyar öltözetben lévő hirdetőnek újonnan való megje-

lenésére, bizonnyára a' Huszárok addig tapsoltak volna; míg közörömök' megműtatására velek együtt újra tánczba nem ugrottak volna. E' különös pillantatnak tehát vége lévén; az egész kaszárnnyában lévő katonaság, vagy két hétig mindenkor, és mindenütt egyedül erről beszélgetve töltötte idejét; és pedig az egyik édes emlékezve mondá: Ugyan pajtás, emberek voltak é azok? Nem volt é szemfényvesztés? A' másik pedig csak a' sült ökröt szeretvén, mély gondolathra merülve azon tűnődött: vallyon ki eszi már azt meg? mire a' harmadik gyorsan feleli: ne fély, bele fér azokba, kik ott ugrándoztak; mert mind olyan sűgár mint az agár. — A' negyedig pedig becsület érző szemérmes illetődéssel vittatta: bizony még sem illik annyi sok becsületes emberek előtt csak nem meztelen ugrálni; hiszen én egynek még a' pupját is láttam. s a' t.

Allig jöttbe a' más két Divisio Bétsi szolgálattyára, azonnal regula szerént két közember szeretett Óbesterekhez Simonyihoz küldöttséggel menvén, azon alázatos nagy reménységű kéréseket könyörögve eleibe terjesztették; hogy irántok mindenkor tapasztalt nagy szivűségéből, őket is azon Theatromi örömbé részesítenni kegyesen méltóztatna; hiszen mi is tökéletesen fogjuk magunkat viselni. Azonban mivel valamerre ment Simonyi Bétsbe; mind csak azt kérdezné tőle; hát mikor viszi megént katonait Theátrumba? mert ők is szeretnék azt látni: azért tehát Simonyi ez újabb két Divisiót is nem sokára egy valóságos atyai szeretetből, előbbi módon mind bevitette; mellykor a' Theatrum úgy tele lett főbb nézőkkel, hogy még sok emberek ki is marad-

nának. Melly kedves katonáit szerető szívéből származott cselekedete Simonyinak, nem csak katonáiban örök háládatosságot szült; de a' főbheknek is például szolgált; a' publicumnak kedves enyelgést, és örök emlékezetet hagyott; a' Játszó Társaságnak pedig olly hasznót; hogy Simonyinak jelenlétét, akár minden nap, különböztetett tiszteltetés mellett is, szív óhajtvá kívánnák! szóval, lehet gondolni micsoda indulatot tehetett a' Theatrum illy emberekben, kik katonaságok előtt a' Magyar Országi pusztákon nevedvén, nem hogy illy fényes emberi kimiveltetésről gondolkodtak volna; de még katonaságok előtt tükörbe sem néztek: azért Béts Várossának is elegendő bámúlására lett, hogy illyen emberekkel egy Udvari szolgálatot tenni, és pedig olly dicsösséges megkülönböztetéssel mint Simonyi tett, nem könnyű dolog legyen; annál is inkább: mivel Németül fele sem tudott és így az úttzáknak neveit éppen meg nem tanulhatták. De azonban igaz az, hogy a' Magyar Huszárba benne van azon Nemzeti hív elmebéli tehetség; hogy küldgye az ember akár hová, és akár mére, csalhatatlan oda talál: melly természetzi hív tehetségöket, főképpen Franciaországba sokszor sok Elöljárók csudálkozva tapasztalták. Azon felül, mivel a' Regimentben a' becsületet, 's tiszteletet szerző iparkodás, — hív szolgálat, — és jó rend, a' legfentebb módra meglévén, Simonyi is vitézi példája által elegendő lelket öntött belé; azért is mindenfelé nyerte a' becsület koronáját; sőt hogy embereit a' fontos szolgálatra, rendtartásra, és a' csendes bátorság feltartására hivebben buzdítsa, sokszor Simonyi Polgári öltözethen éjjelenként a' kis Posztokat alatt

tomba megvizsgálta, és ha a' Városba patrolt elő talált, utánna nyomult; ha vallyon megteszi é igazán a' kiszabott kötelességét; vagy nem csap é más felé. 's a' t. — Illy fáradhatatlan ügyellésében egy estve Simonyi Theatrom után hazafelé menvén, a' közel történt lármára oldalvást oda ment, és látta az útzákra kiállítatott lovas katonái közül egyet kivont karddal egy hintó előtt feszesen állani; ki rettenthetetlenül a' hintót egy nyómat sem bocsátotta, mivel ki volt rendelve hogy egyik kotsi ére mennyen, a' másik pedig arrúl jöjön. 's a' t. Simonyi csak elnézte, hogy ugyan mi lesz már ebből, a' Huszár egyet sem szólt, csak kardgyát felfele tartva magában mormogott ha a' kocsis csak mozdult is: a' kocsis pedig erőszakoskodni éppen nem mérészelt, mivel már a' Huszárok őket becsületre annyira megtanították, hogy a' különben lármázó kocsisok már néhányszor vágott kalappal, és haczukával is mentek Simonyihoz. Végre a' kocsis igen alázatosan, — a' mi ő közöttök igen ritka, — azt mondgya: Istenem csak tudnám mit akar ez az ember vélem; bár csak Magyarúl tudnék! az Uraság pedig csendes sóhajtozva ült az üveg alatt, míg egy Policzaj oda nem érkezett, és a' kocsit vissza nem fordította volna. — Mivel pedig a' Huszárok már imittamott sok vágásokat kiosztogattak a' becsület tanításakor, kivált a' Banknál pénz váltáskor, magoknak mindenfelől félelemből folyt tiszteletet szereztek: különösen pedig egykor a' Banknál midőn a' külső kapuban álló curasirt a' tolongó nép vakmoróségbe dőlve, lovastúl felemelte, és tovább vitte volna; a' zúdult nép egészen betörte magát, és a' belől álló Huszárral is éppen úgy akart tenni; de szeren-

cséjére a' Huszárnak éles sarkantyúja, és rugós lova lévén, eleinte magától meglehetősen tágitotta őket; de még is végre csúnya erőszakoskodásokat el nem kerülhette; mellynek azon siralmas következése lett: hogy két Burger öszvevagdaltatott, vagy tizenegyen pedig emlékezetül jó vágásokat kapván haza kúdorogtak: melly csitepatéért csak hamar felsőbb helyről Simonyihoz parancsolat érkezett, hogy azonnal felellyen: micsoda parancsolatokat tett? és hogy illy szomorú esetek többé netörtényenek. — Mellyre Simonyi rövideden azt felelte: hogy megtanítottam embereimet a' kardlapozáshoz; mivel csak nem bizonyos, hogy némelly Bétsi lakossal, jó szóval éppen semmire sem megyen az ember: — melly felelettel tökéletesen megelégedtek.

Mindazáltal a' Bétsi Residentiába való lételevél igen sokat nyert a' Regiment, mert a' Tisztek sok szép Társaságokba részesülvén, magoknak különös főbb ismértségeket szereztek; naponként a' Theatrumban is megfordulván, kellemetes órákat töltöttek; és úgy a' köz nép is pallérozott emberek' társaságával mulatozván, szembetűnő kimiveltetésre alkalmatosságot nyert. — Külömben pedig Simonyi is e' fő helyheztetésében alkalmas módot talált, egy Obristlieutenantot; három Majort; hat Svadrony Commendánst; három második Kapitányt; négy fő Hadnagyot, és négy Alhadnagyot a' Regimentül másfelé elhelyeztetni; és ezek helyett válogatott Magyar Vitézeket a' Regiment mostani ékeségére hozni.

Azonban, midőn még a' Dyoni Lógernek vége lett, azonnal az úgy nevezett Velliták (vagy is a' szerencsésebb háború folytatására, minden Magyar Vármegyéktől adatatt séged

katonaság) a' Regementektől, tulajdon Vár-
megyéjekhez vissza inditattak, és Megyéjek
kebelében becsülettél széjél is osztottak: Melly
tábori alkalmatossággal, mivel a' Herczeg Hes-
sen Homburg Regementyéhez T. Nemes Bi-
har Vármegye egy Divisiót; (osztályt,) és T.
Nemes Temes Vármegye is szinte egy osztályt
adott volna; most ezen Velitesek dicsősséges
hazatérésekkor, Simonyi mind a' két Várme-
gyének, Hazánk nyugodalmas boldogságára
törekedő Atyai gondoskodásokat levele által
megköszönte, és egyszer 's mind a' Veliták-
nak igazi katonai virtussait megdicsírvén, 's
azoknak minden alkalmatosságokban tett be-
csületes jó viseleteket, a' Nagy kegyességű
Vármegye Rendeinek haládatos szívűségében
ajánlotta. Mellyre T. Nemes Bihar Vármegye
e' képpen felelt,

Nro. 364-o

Méltóságos Báró és Obester Úr!

Méltósztatott a' folyó Esztendő Martius 26-kán
Bétsből költ becses Levelében a' Méltósá-
gos Úr bennünket a' felől tudósítani, hogy
az általunk kiállított Velitesek közül némel-
lyek ezüst numizmat, mások ismét pénzbé-
li jutalmat nyertek legyen Ő Felsőégé-
től, az útohbi Háborúban tett vitéz csele-
kedeteikért.

Ezen minden búzgó Hazafinak kedves
hirt annál tökéletesebb örömmel fogadtuk,
mivel ezen általunk ki állított sereg, egy
olly nagy nevű, 's érdemű Hadi vezér által,
mint a' Méltóságos Obester Úr, vezettétvén
a' csata piactára mind a' Méltóságos Urnak,

mind egyéb felső Hadi Tisztségeknek tel-
lyes megelégedését megnyerte. —

Kik midőn a' Méltóságos Urnak a' fent
irt hir adás eránt való szives köszönetünket,
ezennel kinyilatkoztatnánk a' Velitesektől a'
Nemes Regementhez vissza tért Tiszt Úra-
kat a' Méltóságos Urnak további pártfogásá-
ban és Hazafiui indulattyában ajánljuk. A'
kik illő tisztelettel maradunk. —

A' Méltóságos Báró, és Obester Urnak

Költ az 1816-dik Esztendő Junius 21-kén V.
Olasziban tartatott különös Gyűlésünkből. —

el kötelezett szolgálai

Bihar Vármegye Rendei

Kiadta Tóth Gabor m. p.

Tekéntetes Nemes Tems Vármegye pedig
hasonlóképpen a' vitézi érdemnek tellyes meg-
ismeréséből öröme fakadott érzését e' követ-
kező levelével bizonyította.

Nro. 969-o

Sz. Iván Havának 10-ik Nap-
ján 1816 Temesvárot tartatott
közönséges Gyűlésünkből.

**Herczeg Hessen Homburg Nemes Magyar Lo-
vas Ezered Kormányának Báró Simonyi József
Ezeredes Kapitány Úr Ő Nagyságának.**

Nagyságodnak azon Hazafiui buzgósága melly-
él fogva szeretett Fejedelmünknek 's Édes
Hazánknek védelmezésére Megyénkből ki-
kelő Velites Lovassainkat a' Hadi mesterség

gyakorlássában bölcs kormányozása által ápolgatni méltóztatott. Nemzeti szívünkben örök háládatosságot gerjesztett. Hogy ennek hathatóságát, vagy Nagyságodnak számtalan megkülömböztetett érdemeit több kifejezésekkel említsük szükségtelen — mint hogy Nagyságod kinek Hazánkhoz ősi alkotmányunkhoz, 's Királyunkhoz, minden időben kimutatott hivsége, és szeretete ösméretes, mind a' kettőnek tellyes valóságát tökéletesen érezi, és ez a' csendes, és önön magával való megelégedés melly a' virtussal egybekötött terhes fáradságoknak, ha szinte néha feltett czélyokhoz nem egészen közeledhetnek is, Borostyán koszorút készít.

Hogy Megyebéli Velites Lovassaink magokat jeles viseletek által megkülömböztették, Nagyságodnak hozzánk bocsájtott hivatalos leveleiből különös örömmel értettük; meg lévén arról tökéletesen győztetve, hogy illy jeles erkölceiket egyedül csak Nagyságod vitéz vezérlése alatt a' Nemes Ezered Virtussának segítségével, 's több Ezeredbéli és Velites fő Tisztek' fáradságosan igyekezeteik mellett voltaképpen kifejthették.

Fogadgya tehát Nagyságod egyszer 's mind az Egész Nemes Ezered is barátságosan mind ezekért szíves köszönetünket, és a' felől soha kételkedni ne méltóztasson, hogy valamint szeretett Fejedelmünk, 's Édes Hazánk a' vitézi Érdemnek megjutalmaztatásán minden időben igyekezett vala, — úgy mi is minden alkalmatosságot két kézzel ölelni fogjuk, melly által Nagyságodhoz, és a' Nemes Ezeredhez viseltetett Há-

ládatosságunknak igaz 's nyilván való jelét adhassuk — — Egyébb eránt Nagyságodnak tudtára adni akartuk, hogy az által küldött két ezüst érdem pénzeket e' mai napon tartott köz Gyűlésünkben Bakker János, és Anzelm Mihály Velites köz vitézeinknek által adtuk, — a' mit is bővebben ország szerete szélyel az újság által kihirdetni rendeltük.

T. N. Temes Vármegye közönsége.

Több illetén Megyebéli megtiszteltetés mellett, a' Bétsi fényes Udvari szolgálat felváltásának ideje közeledvén, Simonyinak ismét hathatós gondolkodásai kerekedtek, hogy a' Regementnek vitézséggel szerzett érdemeit, valamint ez Udvari szolgálattában dicsőosséggel feltartotta, úgy a' következő új helyheztetésével is mind inkább öregbitvén; annak méltóságos megtiszteltetését eszközöltesse. Arra való nézve, hogy tábori koszorúval ékesített vitézeit valahára rég óhajtott Édes Hazája' kezbelébe hozhassa, minden fáradságos lépéseket elkövetett; és mivel Simonyinak főképpen Nagy Váradra lenne kívánsága, a' Merveld Uhlánusok' ugyan akkor Nagy Váradon tanyázó Öbesterével Báró Hamersteinal, ki pedig éppen Bétsbe kívánczozott szolgálatra menni; összebeszélvén, olly plánumot tettek: hogy egygyes erővel jó helyett zörgetvén, csak hamar czélyokat mind ketten szerencsértették; mellybe Simonyi annyival is inkább leg nagyobb lépéseket tett, mivel ő akkor is a' kegyelem fészkeben ült. — Azonban midőn Simonyi Bétsben illy Atyáskodós szorgalommal foglalatoskodna, Szalezburgba lévő Nemes Hessen Homburg Huszár Regementnek osztá-

lya különös fényességgel ünnepelte Szent József napját, mint Méltóságos Vitézvári Báró *Simonyi József* szeretett Ezredes Kapitányának Neve napját; a' mint a' Hazai 's külföldi Tudósítások, a' 27. 31. és 32-dik szám alatt Nemzeti örömmel e' képpen hirdeti.

Akár hol légyen a' Hazafi mindenkor szívében vagy on hazája, szívében kedvesi, 's örömmel ünnepli azon napokat, melyek az ő tiszteletének tárgyait különösen emlékeztetik. Illy nemes indulattól lelkesítettén Ns. Hessen Homburg, Huszár Regimentnek vitézei Szalczburg nevezetes nagy Városban, az Austriai Monárchianak újabb határán Sz. József napját előző estve fényes ünneplést tartottak, Mélt. Báró Simonyi József Ezredes Kapitányok tiszteletére. Ezen Bajnok, kit vitézi érdeme köz tiszteletre, atyáskodó jósága fiúi szeretetre tett méltóvá; Ezen Bajnok, kit nemes seb helyei nem kevésbé ékesítnek, mint jutalomul nyert több Czimeres Rendei; Ezen Bajnok, kinek dicsőssége, valamint most az Austriai vitézek' sorában jelesen tündöklök, úgy a' Magyar vitézség historiájában örökre fenn maradandó, melly tellyesen megnyerte Alattvalóinak szívét, világosan kitetszett azon gondos tiszteletből, mellyel az ő nevenapját a' Szalczburgi osztály dicsőítette. Nem elégedtek meg ezen vitézek, hogy magok között szíves tiszteleteket kijelentenék: hanem ezt azon nagy Várossal is kívánták éreztetni. E' végből az egész pompás kaszárnyát szépen kivilágosították, kapuit, partázatyáit tiszafenyővel az építőmesterségnek rende szerént felékesítették; a' két bapu között pedig hadi jelekkel, 's Regiment' czimerével körülvéttelve az ő szépen festet képét helyhez tették. Midőn ezen

tündér kertnek látszó tünemény a' szemet fényességére ragadná, benn az épületben felváltva a' kellemetes hadi muzsika zengedezett, 's a' fiúi szeretettől lelkesített vitézeknek örömét a' Lakosokkal olly hathatósan közlőtte; hogy ezen ünneplés nem csak a' Magyar vitézeknek: hanem az egész Városnak köz ünnepévé látszatott változni: mert már olőtte való estve a' szép Kaszárnjának mind a' két kapui ki valának diszesen világosítva, 's egyiken ezen hazafiui buzgóságnak kifejezése fényeskedett:

Valamint Árpádot, Hunyadit, és Zrinyit
 Kedvelték Magyarok hajdani Vezérit:
 Mi sem csekélyebben az Jósef Simonyit,
 Ki vitézül szokta vezetni Ezredit.

A' másikán pedig ugyan azon értelmű Német versek tündöklőttek. — Éljenek Nemes Hessen-Homburg Huszár Regementnek derék Vitézei! kik midőn büszkélkedve tisztelték nagy érdemű Ezredes Kapitányokat, a' Magyar szívnek nemes érzéseit is világosan megbizonyították. —

Melly ünneplés, ha a' Hessen-Homburg Hg. nevet viselő Huszár osztálynak szép lelkét mutatta; annál szivesebb indulatot mutat az Ezredes Kapitány Urnak, Mélt. Báró Simonyi Jósef ő Nagyságának háláló Levele melly e' képpen szól:

V i t é z e k !

Örvendetessen esett tudtomra, hogy kelmetek az én nevem napjára egy olly tisztelet tettek mellyet csak egy ollyan seregtől lehet várni, a' kiben Lelket, Érzékenységet, és

Becsületet tapasztalni. Illyen nemes tételért vegyék kehtek jutalomul tőlem azon bizonyítást, hogy valamint a' szívem buzgóságát ki nem fejezhetem, úgy az kelmeket hozzám való hajlandóságoknak ezen világosítását annyira becsülöm, mint büszke vagyok illyen se regnek Vezérje lenni. Minden alkalmatosságokban megfogják tapasztalni, hogy kelmeknek sorsa szivemen fekszik, és hogy én is egész bizodalommal viseltetem kelmekhez.

Valamint ellenség idejébe az Ezredemet vezetvén, mindenkor örömmel, és megnyugodott szívvél húztam ki kardomat, kelmek vitézségét, 's engedelmességét tellyesen esmérvén, és világosan tudván, hogy Becsület koronázza minden dolgomat, valamikor kelmek artzok előtt vagyok; úgy mostani Békességnek elérézésében, mellyben már külömböző Numerusban 1½ Esztendőt egész Regimentnek becsületére eltöltöttünk; viszem kelmeket haza Nemzetségeinknek kebelében, avval az egész reménységgel, hogy valamint idegen Országokban még az Ellenség' földjén is, mint egy Becsületes Hadi Emberek, úgy viselték magokat, hogy az által magoknak a' földnépétől érdemet, az föllebb Valóiktól pedig egész megelegetést nyertek; úgy az Édes Hazánkba mellytől ezen Regiment már 31. Esztendeje eltávozva lévén, egész viseleteket minden jó erkölcsökkel megdupplázni fogják; mivel avval a' Hazájoknak legfőképpen tartoznak.

Legyenek kelmek ennekutánna is egész Bizodalommal én hozzám, és úgy fogják mindenkor tapasztalni, hogy vagyok

Kelmeknek

Jó akarójok és Óbesterjek
B. Simonyi.

Mindenek mellett tehát 1817 Aprilis 16-án az Hessen - Homburg Huszárok a' Bétsi Udvari szolgálaton felváltódván, Simonyi a' Klásira egész parádéba népét kirukkoltatta; honnét a' Korona Herczeg Ferdinand, sok Gyenerális követségével egész a' Léniaig kikísirván, őket sok tisztelettel beboritva útnak bocsátotta. A' Generál Commandó pedig a' legkedvezőbb írásával Simonyinak megköszönte, a' Regementyének jó, és nagyon megkülömböztetett vi-seletét.

Ez új helyheztetés nem csak Simonyinak de az egész Regementnek igen jól esett, ki-vált pedig midőn Magyar Országba értek; ki könnyes örömbe borúlt, hogy már valahára egyszer Hazai nyelven földiekkkel beszélhettek; és valójában száj ki sem mondhattya azon örö-met, mely szívesen látták a' Dunántúl lévő Magyarok a' Regementet; azért is minnyájan minden boldogságban utazván, a' Stáb két Di-visióval Majus 1-ső napján Pestre szerencsé-sen megérkezett: melyet a' Pesti újság 36-dik szám alatt, illy különös örömmel írt.

Majus első napján kedvező szép idővel ér-kezet be Pestre Hessen - Homburg Herczeg ne-vet viselő Ns. Huszár Regiment. Valamint vi-tézkedésének híre mindenkor kedves örömré gerjesztette Hazánkat, úgy most megérkezése a' két Város figyelmetességét egészen magára vonta. Bétsből Apr. 16-kán indúlt meg Ezen első osztály, a' hol a' Felséges Udvar előtt szép rendtartása, és pontos Szolgálattya által magának nagy becsületet szerzett. Budára ér-keztvén, a' Vár rétyére kiállott 's ott Tulajdo-nosa Hessen - Homburg Fr. Herczeg által, a' ki Ferdinánd Királyi Hg. mellett (adlatus) a' Hadi kormánynál vagyon, megvizsgáltatott.

Tetszését találván az egész osztályban maga ő Herczgsége több Generálisokkal vezette fel a Várba, hol ő Tsászári Királyi Fő Herczgségének tiszteletére megállapodott. Onnan Pest-re vezette Vitézeit a tisztelt Herczeg, hol temérdek sokaság óhajtva várta. Ki állott a vitéz sereg a nagy piacon, 's nevelte a nézőkben azon gyönyörűséget, melyet már mindeniknek ortzáján lehetett olvasni, midőn a hidon által jöttébe mind hires Ezredes Kapitányát Báró Vitézvári Simonyi József Ő Nagyságát; mind fejenként azon jeles Tiszt Urakat látná, kik melyeiken bajnoki tetteiknek tzi mereit viselik. A' hidnál Ns. Eszterházi Gyalog Regementnek hires Muzsika Bandája köszöntötte, 's felyáltotta az Ezrednek szép öltözetű számos tagokból álló, 's jeles tehetségű Muzsikáját. A' Tulajdonos Hg. minekutánna ujonnan megtekéntette az Osztályt, szálásokra bocsátá. Mivel pedig Simonyi a' hét Electornál lenne szálva, a' tiszteletes látására össze gyűlt sok néptől, és muzsikától, a' két nap szekér sem mehetett a Váci útzán. Az nap a' Palatinus ő Tsászári Fő Herczgsége, tegnap a' Tulajdonos Hg. vendégelte meg a' Tiszt kart. Az egész Városunk qedig olly szives hajlandósággal fogadta a' vitézeket, hogy bennök mind annyi attyafiát, és barátyát látszatott szemlélni. Melly szivességet, ezen szép, és vitéz Ezred maga viseletével is valóban megérdemlette. — Ma 8 ½ órakor vett búcsút az Osztály Városunktól, Tulajdonossa által ismét a' nagy piacon megtiszteltettvén. Szállása Ns. Bihar, Szathmár és Szabolch Vármegyékben lészen.

Bihar Vármegye e' hires Regement' tiszteletére 's elfogadására, mihént a' Regement a'

Megye határán által jött, azonnal a' Tekintetes Nemes Magistrátusból rendelt fényes Deputációja, Nemzeti örömből származott küldöttséggel elfogatta, és a' Megye fő helyére vezette; de még helyekre nem értek, minden Stációkban a' Tiszt Urakat, és al Tiszteket jól megvendégelte; mellyet Simonyi csak hamar halmozott fényességgel minden Renden lévőknek soha nem reménlett megelegedésével vissza adott. — Illy öröm érzések között tehát a' Regiment nyugodalmas helyeire rendelődván; a' Stáb 1817 Május 18-kán Nagy Váradra szerencsésen, a' vitézi legfényesebb módon berukkolt: melly Városnak érdemeit Simonyi éppen úgy találta, a' mint a' világ rúlla tart. — Itten nevezetesen dicsőíti Simonyinak tettét az, hogy valamint az Ellenség országába híres vitézségét bámúlásig lobogtatta; úgy békesség idein édes Hazánk' kebelében, a' Tudományok, és Tudósok becsülését czélba vévén; Váradon midőn A' Királyi Academiában fél esztendőnként tartatott, nagyobb tudományoknak szorgalmatos Tanulói fáradhatatlan szorgalommal szerzett tudománybéli előmeneteleknek dicsiretes próbatételeket adnák; mindenkor fényes katonai módon a' Regimentbéli Tiztség ékes követésével a' próbatételt (Defensiót) Méltóságos jelenléttével, másoknak példájára megtisztelte kiben (mint katonában) midőn a' Tanuló Ifjuság, a' Tudományok iránt való szeretetét; és a' Tanító Urakhoz nyilván mutatott tiszteletét szemlélnék; azon öröm érzések' ki nyilatkoztatására fakadtak, hogy minden megjelenését. háromszori Vivát zengedezéssel; s mélly tisztelettel fogadnák. Melly halhatatlan

Vit. Sim. J. élete.

R

példa nélkül való érdemeiért minden igaz Magyar-
gyarral én is csak azt zengem.

Vivat! Vivat! Vivat!

**A' T. T. Subscribens Uraknak
nevei.**

Tek. Balásci Podlusányi 'Sigmund
Ur Vilkén 1 Exemp.

— Vitkovits Mihály Ur, Kir. Tábl. Ü-
gyéssze Pesten 1 Exempl.

— Szép György Ur, Kir. Tábla Ügyéssze
Pesten 1 Exemp.

— Zelenay János Ur, több Ts. Ns.
Vgyék Táblabirája, és Fiskális Pesten. 1 Ex.

Tiszt. Hamvay Károly Úr 2-dik Eszten-
dóbéli Theologus 1 Exempl.

Tek. Somogyi Czizmazia Elek Úr, Kir.
Tábla Ügyéssze, és Fiskális Pesten. 1 Exp.

— Rutkay Elek Úr, Kir. Tab. Ügyéssze
és Fiskális 1 Exp.

— Kovács Moyses Úr, Pesten. 2 Exem-
plar.

Tek. Ibrányi Antal Úr, több Tek. Ns.
Vármegyék Táblabirája Debrecz. 1 Expl.

— Földváry Antal Úr, Szűtsibe Heves
Vgyében 1 Expl.

— Pirch József Mélt. Gróf Batthyáni An-
tal Ispánnya Bitskén 1 Expl.

— Irsai József Úr, a' Királyi Tablánál És-
küdt Pesten 1 Expl.

— Ternyei István Úr, a' Királyi
Tábla Ügyészsze Pesten 1 Expl.

Nztes Pretsinský Pál Úr, Gyarmathon
1 Expl.

Fő Tiszt. Szűts József, a' Kegyes Osko-
labéli Áldozó Pap, és a' Váczi Lyceum-
ban Philosophiának Professora 2 Expl.

Ferentzy János Úr, a' Törvények Tu-
dományának 2-dik Esztendőbeli Tanulója
1 Expl.

Nztes Kralovansky László Úr, Koro-
nai Patikárius Erdélyben 1 Expl.

N. Tiszt. Dugnitsár János, Zombai Plé-
bános 5 Expl.

Teks. Gyika Constantin Emanuel, Ts.
Ns. Szala Vgyei Táblabíró 1 Exempl.

— Ns. Nztes és Vitézlő Nagy Jeszeni Je-
szenszky György, Ns. Tolna Vgye
Fő Birája, 's több Ns. Vgyéknek Tábla-
bírája Csibrákon 1 Expl.

Tiszdó P. Grinvald Lőrincz, Minoriták
Provinciálissa 1 Exempl.

P. Török Damascenus Minorita 1 Expl.

P. Egyed Cajetán Minorita 1 Expl.

P. Kampus Sándor Minorita 1 Expl.

Tiszt. Nagy György, Aszalai Plébános Úr,
2 Expl.

Nagyságos 's Fő Tisztelendő Dréta Antal
Úr, a' Zirczi, Pilisi és Pásztói egyesült
Cisterczitáknak Apátura 6 Expl.

— Fő Tiszt. Marich János Úr, Fejérvári
Kánonok 1 Expl.

Fő Tiszt. Mészáros József Úr, Fejérvári
Kánonok 1 Expl.

Fő Tiszt. Orsonits Ignátz Úr, a' Fehér-
vári Seminariumban Theológiának Profes-
sora, 1 Expl.

N. T. Farkas Ferencz a Mélt. Fejérvári
Püspök Secretariussa 1 Expl.

Beitz István)

Horváth Sándor)

Kováts Zsigmond)

Páál János) Nevendék Papok.

Petrik Ignátz) 8 Expl.

Szabó János)

Varga János)

Vezinger György)

Horváth János) Gymnasiumbéli Profes-
Mórótz Kálmán) sorok 2 Expl.

N. Lángy Károly, Zirczi számtartó 1 Expl.

Simonyi József, 6-dik Oskolabéli Deák
1 Expl.

Nagy Tisztelendő Szétsenyi Kristóf Szent
Benedek szerzetbéli Aldozó Pap, és Ho-
márami Director 1 Expl.

— Jankovits József Sz. Benedek szerzet-
beli Aldozó Pap, és 5-dik Oskolabéli
Professor 1 Expl.

N. T. Csik Benignus Sz. Bened. Szerzetese,
és 4-dik Oskolabéli Professor. 1 Expl.

— **Takáts Bernardinus Szent Bened. Szerzetese,** és 3-dik Oskolabéli Professor 1 Expl.

— **Barbély Astrik do. do. 2-dik Oskolabéli Professor** 1 Expl.

— **Ujvári Ferencz, Gönyői Plébánus** 1 Expl.

Fő Tiszt. Ugróczy Ferencz Úr, a' Kegyes Oskolaszerzete Rectora, és a' Helybeli Gymnasium Directora, 's Böltsekedés Doctora 12 Expl.

Tek. Ferency László Úr) Város Tanátsai

— **Boldog Antal Úr)** 2 Expl.

— **Ladányi Sándor Úr, Ketskémeth Város a' Fő Notáriussa** 1 Expl.

Tek. Simonyi József Fiskális Úr, 1 Exp.

T. T. Nagy István a' Ref. Collegiumban Rector, és Professor Úr, 1 Expl.

— **Matoltsi László, az Isten Igéjének Refor. Tanítója** 1 Expl.

Tiszt. P. Kiss Tamás Úr, a' Kegyes Oskolabéli Renden lévő Novitiusok Mestere 1 Expl.

T. Bela Antal, Kegyes Oskolabéli Áldozó Pap, és 5-dik Oskolabéli Professor Úr, 1 Expl.

Tek. Sütő István Izsákon 3 Expl.

Vörös Theodor, 5-dik Oskolát tanuló 1 Expl.

Escher Károl do. do. do. do.

Pátsú György do. do. do.

Papp János 5-dik Oskolát tanuló 1 Expl.

Bakes Pál do. do. do.

Schweidl József Úr, Zomborban 1 Expl.

Tek. Baishai Zakó György, Tek. Nemes
Bács Vármegye Táblabirája 1 Expl.

Nztes Bartha Úr, Debreczeni Könyvkötő
2 Exempl.

Tks. Szathmáry József Úr, a' Magyar Kir.
Helytartó Tanács Agense 1 Expl.

Tóbi Siklósi Könyváros, és Kötő Úr. 1 Ex.

Tek. Turcsányi István Úr, Ts. Ns. Pest
Vármegye Táblabirája 1 Exempl.

Bernátfalvi Idősebb Földvári Mihály, Ts.
Pest Vármegye Táblabirája 1 Expl.

Tek. Jobbaházi Döry Ferencz Úr, Tek. Ns.
Tolna Vármegye Táblabirája, Zombán
1 Expl.

Méltóságos Simonyi Ferencz Úr, Cs. K.
Kammarás 1 Exempl.

Tek. Pajor János Úr, a' Szabathai Kir.
Gymnasiumnak Directora 42 Exempl.

Nagy Tiszt. Brestyánszky Adalbert Úr,
Szent Benedek szerzetén lévő Áldozó
Pap, a' Bóltselkedés Doktora, és Győri
Academiában Mathaeseos Professor 11 Ex.

Fő Tiszt. Bán József Apátur, Vice Esperest;
Jász Berényi Plébánus és Tábla Biró Úr,
1 Expl.

Tiszt. Illés József, Jász - Berényi Káplány
Úr 1 Exempl.

Nagys. Fő Strázsa-Mester Gubazy János Úr,
Félegyházán 1 Exempl.

Fő Tiszt. Petróczy Adalbert Úr, a' Prae-
monstratensis Szerzetén lévő Áldozó Pap,
és Keszthelyi Director 12 Exempl.

A' Hibák így jobbittatnak.

Lap Sor

11	8	szegény	szegény
12	6	söröm	öröm
12	9	ézerencset	ezerecsét
12	10	fs.	és
12	11	eltyebb valóinak	fellyebb valóinak
41	22	igéztetik	ijeszgetik,
48	1	megért	megett
50	28	száját	szájja
60	2	mennen	mennem
67	35	Városkájában	Város útzájába
88	12	mellette	mellett
89	15	Burkos	Burkus
91	2	jő	jövő
91	37	kérdeni	kérdem
92	8	partás	paftás
92	12	külömböztetéséét	külömböztetéséért.
93	3	longelésére	le nyelésére
95	19	veszedelmet	veszedelmét
95	36	csindet	csendes
101	22	maradetik	maradékot
102	25	lakosokban	lakásokban
111	27	ozonnal	azonnal
115	25	rakkolna	rukkolna
118	15	serege	seregre
126	27	módon	módot.

A' Hibák így jobbittatnak.

Lap Sor

127	30	volt a'	volt a' ki
137	4.	Mell	Melly
139	2	igyezett	igyekezett.
144	23	Betingsennek	Beningsennek
147	8	érvessel	érazssel
168	20	még	mög is
169	11	Matombut	Malombúl
184	10	Bertiatül	Bertietül.
188	24	Dainák	Dámák
192	5	kedvelt	kedvell.

81-173 685

1316